

7

ČERVENEC 2010

open Magazin

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

openMagazin je jedinečný elektronický časopis, který vám každý měsíc přináší to nejlepší, co vyšlo na portálech zaměřených na volně šiřitelný software. Můžete se těšit na návody, recenze, novinky, tipy a triky, které si můžete přečíst na svém netbooku nebo jiném přenosném zařízení. Doufáme, že vás obsah zaujme a také vás prosíme, abyste PDF soubor šířili, kam to jen jde. Kopírujte nás, posílejte, sdílejte. A napište nám, jak se vám magazin líbí. Neodmítáme ani dary či možnou obchodní spolupráci. Děkujeme za přízeň.

redakce openMagazinu
redakce@openmagazin.cz

OBSAH

- 2 Podílejí se
- 3 Co se děje ve světě Linuxu a open source
- 9 AOL sází na projekt OpenStreetMap, podpoří tvorbu map
- 10 GNOME 3.0 – Co nás čeká?
- 13 Pět programů do kapsy, které musíte mít
- 16 Rozšíření pro OpenOffice.org – Usnadněte si práci
- 19 XMind – Zmapujte si svou mysl
- 21 Open source a linuxové prohlížeče v červenci 2010
- 24 Představení LuaTeXu
- 29 Claws Mail – Povolte mailům opratě!
- 37 Hrátky s GIMPem
- 39 Recenze openSUSE 11.3
- 46 Ubuntu 10.04 CZ Praktická příručka uživatele Linuxu
- 48 Nakupujeme hudbu s Ubuntu One Music Store
- 53 Mandriva Linux 2010 Spring – Distribuce z Francie zraje jako víno
- 59 Můj software v Mandriva Linuxu – Dmitrij Palamarchuk
- 62 Tři tipy a triky pro Thunderbird3
- 64 Xine – univerzální přehrávač multimédií
- 67 Novinky ze světa aplikací Mozilla
- 69 Openmoko slibně pokračuje
- 71 Openmoko: Community Updates – červen 2010
- 72 Calc: Práce se seznamem lidí, filtrování a řazení dat
- 77 Tip: Zmenšení obrázků v hotových prezentacích v Impressu
- 80 Novinky chystané pro OpenOffice.org 3.3
- 84 Draw: Vytvořte si organizační schéma
- 89 Nezisková, ekologická organizace používá OpenOffice.org
- 91 Program hnb – Hierarchical NoteBook
- 92 Novinky ze světa otevřených kapesních počítačů
- 93 Implementácia IRC klienta založeného na platforme Adobe Flash
- 97 OpenStreetMap – Slobodná wiki mapa sveta
- 101 Použitie myšlienkovkej mapy na záznam informácií (FreeMind)
- 105 Čteme Bibli v Linuxu
- 107 Recenze: Tablet SmartQ V7 se třemi operačními systémy
- 109 Linuxový tablet SmartQ V7 a jeho software

Produkuje:

za podpory

Přispívají:

O MAGAZÍNU

Šéfredaktor: Vlastimil Ott – OpenOffice.org

Odpovědná redaktorka: Irena Šafařová – OpenOffice.org

Sazba: Michal Hlavatý – Scribus

Návrh loga: Martin Kopta – Inkscape

Licence: Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivative Works 3.0 Unported, což znamená, že jej smíte šířit, ale nesmíte měnit ani komerčně využívat. Autorská práva náleží autorům článků.

Autoři: Roman Bořánek, Václav Zoubek, Václav Švirga, David Kolibáč, Milan Bárta, Jiří Macich, ml., Michal Mádr, Pavel Stříž, Pavel Baksy, Petr Němec, Vojtěch Zeisek, Petr Šafařík, Dmitrij Palamarchuk, Jiří Nedavaška, Pavel Cvrček, Martin Holec, Michal Polák, Jiří Brožovský, Viktor Lucza, Michal Páleník, Michal Žarnay, Michal Černý a Adam Štrauch.

ISSN 1804-1426

Co se děje ve světě Linuxu a open source

Roman Bořánek

Konference Otvorený softvér vo vzdelávaní, výskume a v IT riešeniach 2010. Rusko chystá vlastní linuxový systém. Dell se loučí s Ubuntu. GIMP 2.7.1. Opera 10.60. Ubuntu Software Center 2.1.4. MeeGo jako multimediální centrum v automobilech. Banshee 1.7.3. Wine 1.2. Mandriva Linux 2010 Spring neboli 2010.1. Android 3.0 už na podzim? Ubuntu bude mít nové písmo. OpenSUSE 11.3. Ubuntu 10.10 bude mít vylepšený instalátor.

Konference Otvorený softvér vo vzdelávaní, výskume a v IT riešeniach 2010

Začátkem července se v Žilině konala čtyřdenní **konference** o open source a jeho nasazení. **Na programu** bylo mnoho přednášek z nejrůznějších oblastí, kde se open source nasazuje: účetnictví, zdravotnictví, matematiky nebo jazykovědy. Mluvílo se i o nových verzích linuxových distribucí nebo aplikací. Také byla udělena Cena SOIT a **Liberixu** pre študentské práce, která oceňuje nejzajímavější a nejkvalitnější bakalářské, diplomové či jakékoliv jiné práce zabývající se otevřeným softwarem. Vítězné práce a všech osmnáct prací, které se soutěže zúčastnily, si můžete prohlédnout na stránkách **Společnosti pre otvorené informačné technológie**. Konferenci podrobněji hodnotí **Vlastimil Ott**.

Rusko chystá vlastní linuxový systém

Příští rok by měl světlo světa spatřit nový systém z 90 % založený na Linuxu. Ruská vláda se rozhodla k vytvoření „**národního operačního systému**“, který by se měl užívat především ve státních institucích a společnostech ovládaných státem. Současně má být zprovozněn i státní e-mailový server a rozšířeny možnosti tzv. e-Governmentu – vyřizování úředních záležitostí přes Internet. Zdá se, že Rusko tento projekt myslí velmi vážně. Svědčit o tom může i částka, kterou plánuje do projektu každý rok napumpovat – rovných deset miliard rublů, což je více než šest miliard korun českých. Svoji „státní“ distribuci už má například komunistická Kuba. Jmenuje se **Nova Linux**

a je vodou na mlýn kritiků, kteří spojují myšlenky svobodného softwaru s komunismem a poukazují na to, že takto napomáhá spíše šíření nesvobody. Open source je ale svobodný v tom, že pokud tvůrce dodrží licenční podmínky, může kód využít podle svého. Koneckonců i dobrý a špatný úmysl je velice relativní pojem a autorita, jenž by o něm rozhodovala, by vlastně popřela princip té základní svobody.

Dell se loučí s Ubuntu

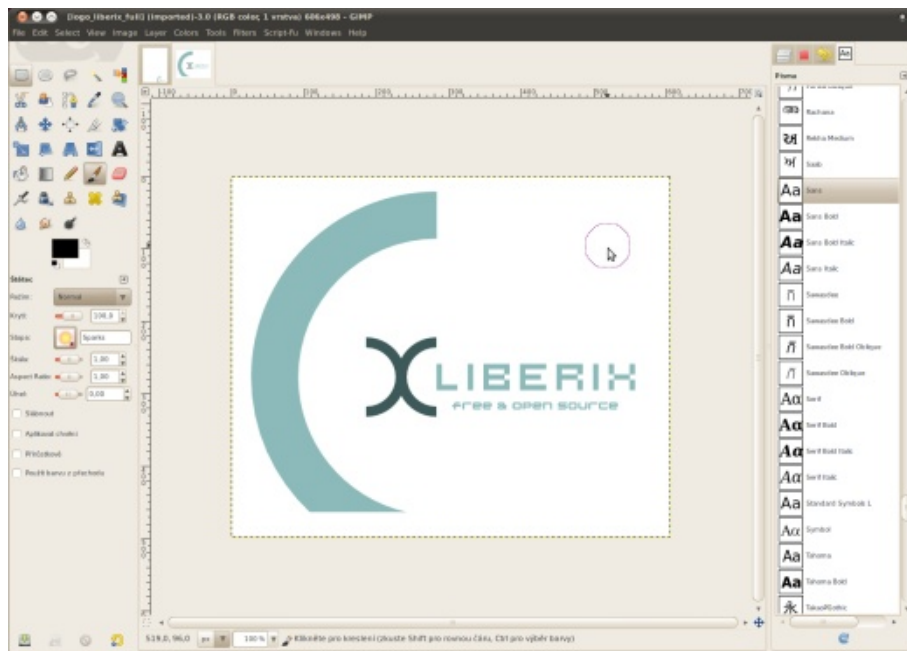
Americká společnost Dell, jeden z největších výrobců počítačů na světě, přestala na svých stránkách nabízet notebooky s předinstalovaným Ubuntu. Jde o poměrně překvapivé rozhodnutí, protože Dell Ubuntu a Linux obecně podporoval a tak trochu i **propagoval**. Abych vše uvedl na pravou míru, notebooky s Ubuntu si ještě od Dellu budete moci objednat, ale pouze telefonicky. A to samozřejmě není tak pohodlné a i když nemáme dostupná čísla, dá se předpokládat, že telefonicky proběhne jen malé procento objednávek a de facto to pro Ubuntu na Dellech znamená konec. Jako důvod **mluvčí Dellu uvádí**, že Ubuntu skončilo kvůli zjednodušování e-shopu. Nehodlám tu rozvíjet konspirační teorie, ale důvod je to celkem

zvláštní, jedna kolonka v e-shopu navíc by snad tolik neuškodila, a pokud Dell notebooky s Ubuntu stále bude produkovat, tak proč je nenabídnout? Ke cti Dellu ale stále slouží alespoň to, že už dlouho nabízí možnost objednat si počítač bez operačního systému, což **rozhodně není pravidlem**.

Novinky ze světa softwaru

GIMP 2.7.1

GIMP je často kritizován především kvůli svému rozhraní, ve kterém jsou jednotlivé dialogy jako samostatná okna. Prozatím vývojová verze **GIMP 2.7.1** přináší změnu, obsahuje jak klasický (víceokenní), tak i jednookenní mód, který důvěrně znají například uživatelé Adobe Photoshopu. Mimo to nabízí hromadu menších vylepšení, můžete slučovat vrstvy do skupin nebo využívat klávesové zkratky známé také z Photoshopu. GIMP by bohatě vystačil naprostě většině uživatelů, kteří ho ale často odsuzovali právě kvůli nezvyklému víceokennímu provedení. Jednookenní mód by mohl přilákat nové uživatele, ale na to, jak to bude ve skutečnosti, si ještě budeme muset počkat, než vyjde finální verze. Někteří se ale obávají, aby zachování obou systémů správy dialogů nebylo spíše na škodu. Poukazují na typický „nešvar“ open-source projektů – vyhovět každému, kvůli tomu se projekty třísťí a nemají jednotnou tvář. Pokud chcete nový GIMP vyzkoušet a používáte Ubuntu, postupujte podle návodu na **Softpedia.com**.

Jednookenní mód GIMPu

Opera 10.60 v GNOME

Opera 10.60

Minulá verze Opery 10.50 se na Linux nakonec nedostala, ale teď už se můžeme podívat na novou **Operu 10.60**, která vyšla najednou pro všechny tři majoritní desktopové systémy. Opera se rozloučila s frameworkem Qt a nyní používá vlastní framework VEGA, díky čemuž se může integrovat jak do KDE, tak nově i do GNOME a vypadat jako nativní aplikace. Vylepšena byla podpora HTML 5 a Opera dokáže přehrávat videa ve formátu WebM, který před nedávnem uvolnil Google a je označován za budoucnost internetového videa. Pokud si novou Operu nainstalujete, možná poznáte zrychlení díky novému javascriptovému enginu Caracan, můžete zkusit zjištění své polohy pomocí geolokačních funkcí nebo běh webových aplikací bez internetového připojení. Opera 10.60 nově nabízí i tzv. „privátní mód“. To znamená, že při použití tohoto módu po uzavření okna vymaže všechna data o relaci. V této oblasti Opera spíše dohání konkurenci – většina prohlížečů již obdobný mód má. Za zmínku také stojí možnost umístit widgety mimo okno Opery, například na pracovní plochu. Widgety jsou takové miniaplikace, s nimiž můžete prohlížeč obohatit. Na rozdíl od rozšíření známých např. z Mozilla Firefoxu jsou to spíše designové hračky, které nepřinášejí větší funkcionalitu.

Ubuntu Software Center 2.1.4

Centrum softwaru pro Ubuntu se poprvé objevilo ve verzi 9.10 Karmic Koala. Na rozdíl od správce balíčků Synaptic od začátku cílí na méně zkušené uživatele, kterým chce nabídnout co nejsnazší instalaci aplikací. Jedná se o jednu z prvních přívětivých aplikací pro instalaci a správu softwaru pro osobní počítač, ale už delší dobu se s podobným systémem setkáváme v mobilních telefonech, například v App Store nebo Android Marketu. Nová verze Ubuntu Software Center připravovaná pro Maverick Meerkat vylepšuje uživatelské rozhraní a přidává do něj novou kategorii „What's New?“ (Co je nového?), která informuje o nových balíčcích z repozitáře „extras“. V menu nově najdete položku History (historie), kde jsou vypsány veškeré instalace, odstranění nebo povýšení balíčků. Změn je ale více, můžete se podívat na jejich **kompletní seznam**.

Nová verze Centra softwaru pro Ubuntu, zdroj webupd8.org

MeeGo jako multimediální centrum v automobilech

Aliance GENIVI, která se zabývá vytvořením standardu pro multimediální systémy automobilů, už **má vybráno**. Rozhodovalo se mezi několika linuxovými systémy a nakonec zvítězil produkt Nokie a Intelu MeeGo. Každá automobilka se samozřejmě může sama rozhodnout, jaký systém do svých automobilů bude nasazovat, ale v alianci GENIVI jsou silní hráči. MeeGo tedy v budoucnosti najdete například v automobilech BMW, Citroën nebo Peugeot. A co budou tyto systémy umět? Kromě dnes již běžné GPS navigace třeba přehrávání nejrůznějších multimedií, komunikaci s okolními sítěmi a podobně. Pro hnidopichy: Nezákladnější procesy automobilů jsou pochopitelně řešeny na nižší úrovni a nezastávají je pokročilé operační systémy, takže se určitě nemusíte bát, že vám vyskočí „kernel panic“, když budete chtít zabrzdít. MeeGo se začíná rozjíždět, chystá se na mobilní telefony, tablety, netbooky nebo právě automobily. Všechno jsou to ale zatím víceméně plány, ještě chvíli si budeme muset počkat, jak uspěje v praxi.

Banshee 1.7.3

Nejnovější Ubuntu 10.04 ve spolupráci se obchodem a distributorem 7digital nabídlo možnost nakupovat hudbu v mp3 přímo z přehrávače a bez DRM. V **Ubuntu One Music Store** jste mohli nakupovat v přehrávačích Rhythmbox a Banshee. Všestranný (ale především hudební) přehrávač Banshee nyní umožňu-

je nakupovat hudbu i v dalším obchodu, a to v Amazon mp3 store. Ten na rozdíl od Ubuntu One Music Store mohou využít i uživatelé dalších distribucí, případně i Mac OS X. Pro nás to má ale jednu velkou nevýhodu. Z České republiky ani Slovenska podle pravidel nemůžete nakupovat. Prozatím jsou podporovány pouze „digitální velmoci“ jako Spojené státy americké, Velká Británie, Francie, Německo, Rakousko, Švýcarsko a Japonsko. Můžeme jen doufat, že se Amazon mp3 store časem rozšíří i k nám. V současnosti tedy nejlepší podmínky stále nabízí Ubuntu One Music Store. Více informací se dozvíte na Banshee.fm nebo ve videu níže.

www.youtube.com/watch?v=ej9zndCbm2Y Představení Amazon mp3 store v Banshee

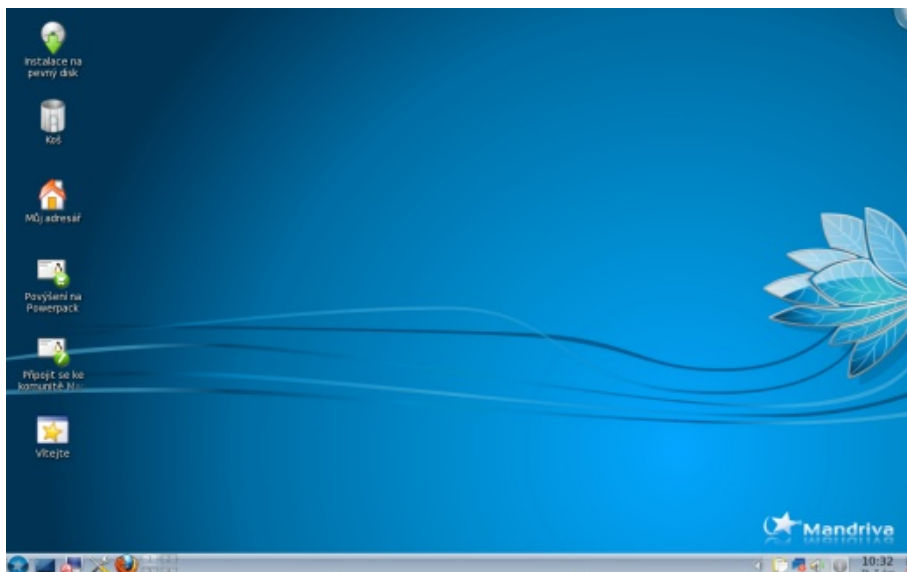
Wine 1.2

Po více než dvou letech vyšla nová stabilní verze nástroje Wine. Snad ho ani netřeba představovat, jen v rychlosti – Wine umožňuje spouštění aplikací z Microsoft Windows pod unixovými systémy. Z více než **23 tisíc změn** je zřejmě nejvýznamnější možnost nativně spouštět 64bitové aplikace. Kromě spousty konkrétních vylepšení pro běh konkrétních aplikací (vylepšena byla například podpora legendárních her StarCraft 2 a Half-Life 2) Wine 1.2 přináší nový set ikoněk nebo subpixelové vyhlazování písma, které je opravdu poznat na první pohled. Vývoj Wine spíš připomíná vybrušování diamantu. S každou verzí přichází s obrovským množstvím změn, ale nemá velký smysl o nich psát, poznáte je v praxi. Už se pracuje na další verzi Wine 1.4, která by měla přinést očekávanou podporu DirectX 10.

Novinky ze světa distribucí

Mandriva Linux 2010 Spring neboli 2010.1

Po mnoha odkladech nakonec „jarní“ verze Mandriva Linuxu vyšla 7. července 2010. Přináší nové verze grafických prostředí – KDE 4.4.3 a GNOME 2.30.0. Tato verze GNOME je poslední „dvojková“, poté už přijde třetí verze, která bude stavět na revolučním systému ovládání zvaném GNOME Shell. To už si s Mandriva Linuxem můžete vyzkoušet nyní. V nové verzi najdete i nové verze aplikací (například OpenOffice.org 3.2), do repozitářů přibyly i prohlížeče Chromium a Opera nebo přehrávač Clementine, port snad už legendárního Amaroku 1.4. Mandriva Linux 2010.1 nepřináší revoluční změny, ale podle reakcí uživatelů je dobře vyladěná, o čemž může svědčit i několikrát odložené vydání. Pro více informací navštivte LinuxEXPRES.cz nebo MandrivaLinux.cz. Mimochodem, společnost Mandriva S.A. byla ještě před nedávnem v těživé finanční situaci a zachránil ji až vstup investora. Jeho identita nebyla nejdříve zveřejněna, ale dnes **už ji známe**. Jedná se o skupinu podnikatelů v čele s firmou **Wallix**, která se zabývá především bezpečností.

Mandriva Linux 2010.1 s výchozím prostředím KDE

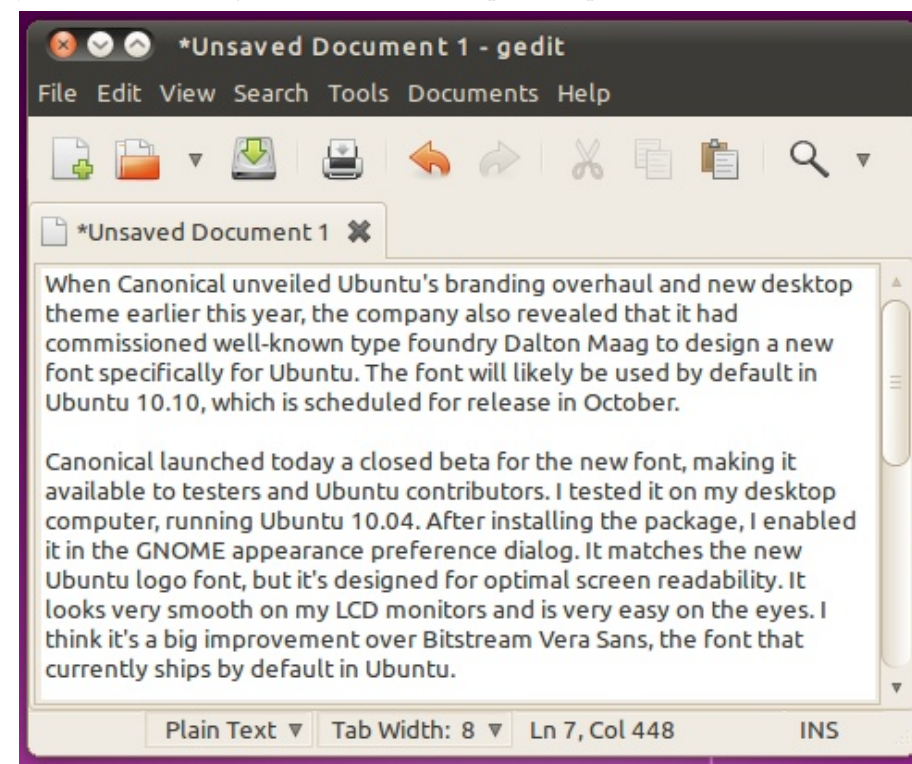
Android 3.0 už na podzim?

Android 2.2 Froyo ještě ani nevychladl a už se začíná mluvit o třetí verzi. Bude se jmenovat Gingerbread (perník) a na trh by mohla přijít už v říjnu tohoto roku. Zajímavě zní minimální požadavky pro běh systému. Budete potřebovat procesor s taktem alespoň 1 GHz, minimálně 512 MB RAM a display s úhlopříčkou 3,5" a vyšší. Nemusíte se ale děsit, Android 3.0 bude především pro tablety a ty nejvýkonnější telefony, většina telefonů nadále poběží na Android 2.2 Froyo. Gingerbread nabídne i vyšší rozlišení 1280 × 760 nebo významně přepracované uživatelské rozhraní. Oficiálními místy nepotvrzené informace přinesl **ruský podcast**. Zařízení s Androidem 3.0 by se měla začít objevovat před koncem roku. Uvidíme, jestli se konečně začnou prosazovat tablety. Hodně už se o nich napsalo, ale faktem je, že zatím je stále jediným vyspělým tabletem iPad. Přípravu svého tabletu už oznámilo mnoho velkých společností včetně Dellu, Cisca, Aceru nebo Hewlett-Packard. A na nich se pravděpodobně objeví právě Android.

Ubuntu bude mít nové písmo

Canonical pokračuje s vylepšováním designu Ubuntu, verze 10.04 přinesla nový vzhled a branding a následující verze Maverick Meerkat dostane do vínku nový výchozí font. Písmo se zatím obyčejným názvem „**Ubuntu Font**“ klade důraz na lehkost, modernost a příjemné čtení. Pokud bych měl srovnávat, písmo je podobného typu jako

Calibri známé z Microsoft Windows. Osobně se mi líbí i současné písmo Bitstream Vera Sans, ale nový font vypadá zajímavě a většinou sklízí pozitivní reakce. Přestože už je v betaverzi, zatím ho bohužel nemůžete vyzkoušet, je dostupný pouze pro užší skupinu přispěvatelů. Pro představu poslouží alespoň obrázek z webu arstechnica.com, kde měli možnost písmo vyzkoušet. (Ne)zveřejnění nového písma tak trochu poukazuje i na to, že se Canonical snaží více využívat marketing. Jde o podobnou situaci jako při přesunutí ovládacích tlačítek okna zprava doleva. I tady se jedná o detail, který na systém jako celek nemá velký vliv, ale o Ubuntu se opět bude psát a diskutovat...

Ubuntu Font, zdroj arstechnica.com

OpenSUSE 11.3

Po půlroce tu máme **další vydání** oblíbené distribuce z dílny Novellu. Zbystřit by měli uživatelé netbooků, těm přináší prostředí upravené na míru. Můžete používat buď upravené KDE, nebo MeeGo zvané Smeegol, které je také přizpůsobené openSUSE. Další ceněnou novinkou je možnost synchronizace počítače s chytrými mobilními telefony. OpenSUSE podporuje ty nejrozšířenější systémy – Blackber-

ry, Android a iPhone. Podobně jako Ubuntu už má i openSUSE svůj synchronizační a zálohovací nástroj. Vývojáři se ale nepustili do tvorby něčeho nového, zahrnuli do systému starý známý **SpiderOak**. V porovnání s Ubuntu One není tak jednoduchý, ale poskytuje mnohem více možností. Kamenem úrazu by mohla být proprietární licence. Nové openSUSE zahrnuje i nové verze grafických prostředí. Výchozí KDE 4.4.4 a alternativní GNOME 2.30.1 a Xfce 4.6.1. Novinkou je zařazení odlehčeného prostředí LXDE (Lightweight X11 desktop environment), které pomalu ale jistě získává na popularitě a hodí se hlavně na slabší počítače. Můžete si samozřejmě přečíst i **rozsáhlou recenzi systému**.

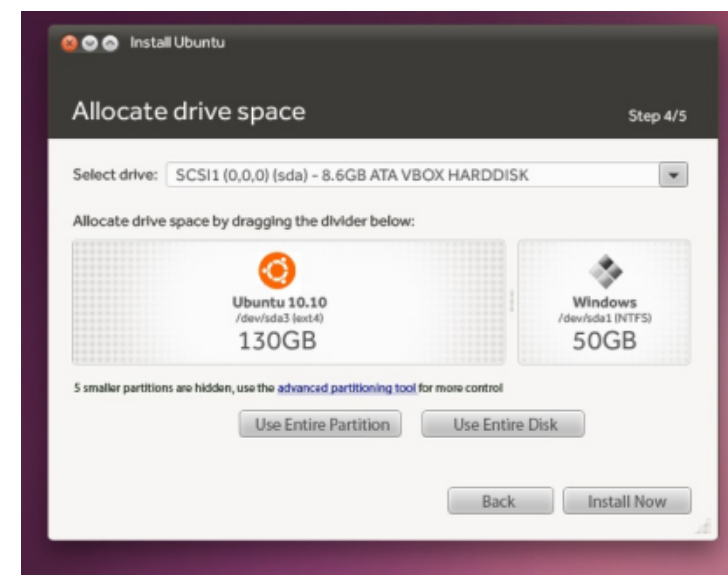

openSUSE a grafické prostředí LXDE

Ubuntu 10.10 bude mít vylepšený instalátor

Již nyní se s nadsázkou říká, že Ubuntu by zvládla nainstalovat i slepice, pokud jí kolem enteru nasypete zrní. A přesto – tvůrci chtějí instalátor ještě zjednodušit, nebo spíše zpřehlednit. Největší novinkou bude část instalace nazvaná „Příprava na instalaci Ubuntu“, kde vám instalátor nabídne stažení a instalaci nesvobodných balíčků jako například kodeků, ovladačů nebo Flash Playeru. Současně i stažení

aktualizací, aby byl systém ihned po instalaci aktuální a bezpečný. Chytrým krokem je přesunutí ne tak podstatných nastavení na později. Před začátkem instalace se setkáte pouze se zmíněnou „Přípravou na instalaci Ubuntu“ a rozdělení diskových oddílů. Další kroky jako nastavení času nebo klávesnice už budou probíhat během instalace. Informace o novém instalátoru přinesl server **Softpedia.com**, kde naleznete i screenshoty.

Zjednodušené znázornění diskových oddílů, zdroj Softpedia.com

Nová propagační tlačítka pro openMagazin

Připravili jsme pro vás nová propagační tlačítka, která slouží ke stažení PDF openMagazinu. Jak víte, tento elektronický časopis je zcela zdarma. Každý z našich čtenářů ho může umístit na svůj blog nebo web a nabízet ho svým čtenářům ke stažení.

Právě k těmto účelům poslouží nová tlačítka s texty „Stáhnout časopis“, „Stáhnout zdarma“ nebo „Stáhněte si PDF“. Mají oslovit různé typy čtenářů – těch, kteří openMagazin vůbec neznají, ale také těch, kteří o něm něco zaslechli, ale třeba nevědí, že je zdarma nebo kde ho mají hledat.

Pomozte prosím openMagazinu tím, že na něj budete odkazovat (www.openmagazin.cz) nebo ho přímo nabídněte na svých stránkách. Tlačítka si můžete stáhnout z webu www.openmagazin.cz/media/.

PLACENÁ INZERCE

Jak snadné je znát Linux

Sleva*
15%
na školení dle výběru

Potřebujete znát Linux rychle a do hloubky? Naše školicí středisko Vám může nabídnout bohaté zkušenosti a špičkové odborníky linuxových systémů.

Vybíráme z našich kurzů:

Linux – základy ovládání a administrace (LX1)

Kurz seznamuje s OS Linux, jeho instalací, ovládáním, konfigurací a možnostmi využití.

Linux Internet server (LX2)

Kurz seznamuje s OS Linux a jeho možnostmi využití jako serveru pro Internet/Intranet a poštovního serveru.

Linux v sítích TCP/IP (LX3)

Kurz seznámí účastníky s protokolem TCP/IP a jeho vlastnostmi, vysvětlí funkci síťové adresy a masky sítě.

Linux – rozšířená správa systému (LX4)

Kurz seznámí správce systému Linux s pokročilými funkcemi, konfigurací a zabezpečením tohoto systému.

Linux - Red Hat Cluster Suite (LXCS)

Kurz seznámí účastníky s řešením HA clusteru pomocí Red Hat Cluster Suite.

Pokročilé programování v systému Unix/Linux (UXAP)

Kurz seznámí s programováním IPC, vícevláknovým programováním a síťovou komunikací pomocí socketů.

Nabízíme školení různých distribucí, dle dohody se studenty. Používáme distribuce CentOS, Debian, Suse, Fedora, Ubuntu. Není-li distribuce domluvena, je použita aktuální verze CentOS (volný klon Redhat Enterprise Linuxu).

* po předložení tohoto kuponu získáte slevu 15% na školení dle Vašeho výběru. Slevy se nekumulují. Akce platí do 31. 12. 2010. Více informací na tel.: +420 608 700 834

Školicí středisko PC-DIR

TRADICE A ZKUŠENOSTI – KVALITNÍ LEKTORSKÝ TÝM – DŮRAZ NA SPOJENÍ S PRAXÍ – OCHRANA INVESTIC KLIENTŮ – AKREDITOVANÁ ŠKOLENÍ – PÉČE O ZÁKAZNÍKY – INDIVIDUÁLNÍ KURZY

www.pcdir.cz

PC-DIR Real, s.r.o., Mlýnská 70, 602 00 Brno, tel.: 543 533 610, fax: 543 533 304, e-mail: skoleni@pcdir.cz

AOL sází na projekt OpenStreetMap, podpoří tvorbu map

Václav Zoubek

Tak jako velké společnosti postupně začínají sázet na open source – dovolí-li jim to podmínky – stejně tak se firma AOL začala poohlížet po volných mapách. Našla OpenStreetMap. Tyto dva subjekty uzavřely zajímavé partnerství, ve kterém AOL přinese jeden milion amerických dolarů. Vy byste to nebrali?

OpenStreetMap

OpenStreetMap – britský projekt, který jsme vám zde již představili – se zasloužil o pozornost po pěti letech existence u příležitosti zemětřesení na Haiti, během kterého výrazně pomohl záchranářům jako kvalitní dostupná mapa ulic hlavního města Port-au-Prince. O celé kauze informovala BBC. Projekt zjednodušeně řečeno zveřejňuje mapy, které tvoří jeho uživatelé. Má velkou základnu přispívajících členů po celém světě – hlavně po Evropě – Českou ani Slovenskou republiku nevyjímaje.

ohledu nejlepším řešením – jak s ohledem na náklady, tak na kvalitu příspěvku. Váš soused se přeci jen bude zajímat o dění před domem na ulici víc než obyčejný novinář z jiného města. AOL hodlá využívat právě OSM jako základní mapu pro tento projekt.

AOL zároveň vytvořil fond, do kterého vložil okolo jednoho milionu USD, z něhož se má financovat vytvoření map. A to hlavně v místech, kde působí komunity zapojené do projektu Patch, ale bez kvalitních map v systému OSM. Přitom také plánuje v budoucnu nasadit otevřené mapy na svůj hlavní mapový server, jelikož by tak ušetřil poplatky za licenci. Ty,

podle [The Next Web](#), dosahují částek přes milion dolarů ročně – v dnešní době dobře ušetřené peníze.

Co bude dál?

Bylo by naivní si myslet, že změna přijde rychle. Je sice pravděpodobné, že AOL ještě nějaký ten milion na fond vyčlení a peníze použije i v jiných částech světa (byť většina evropských států má velmi kvalitně zmapovaná alespoň větší města), ale získání dat bude ještě nějakou dobu trvat. Pro nedočkavce ale společnost zveřejnila [beta verzi MapQuest s OSM](#), která se nachází na [britské verzi MapQuest](#).

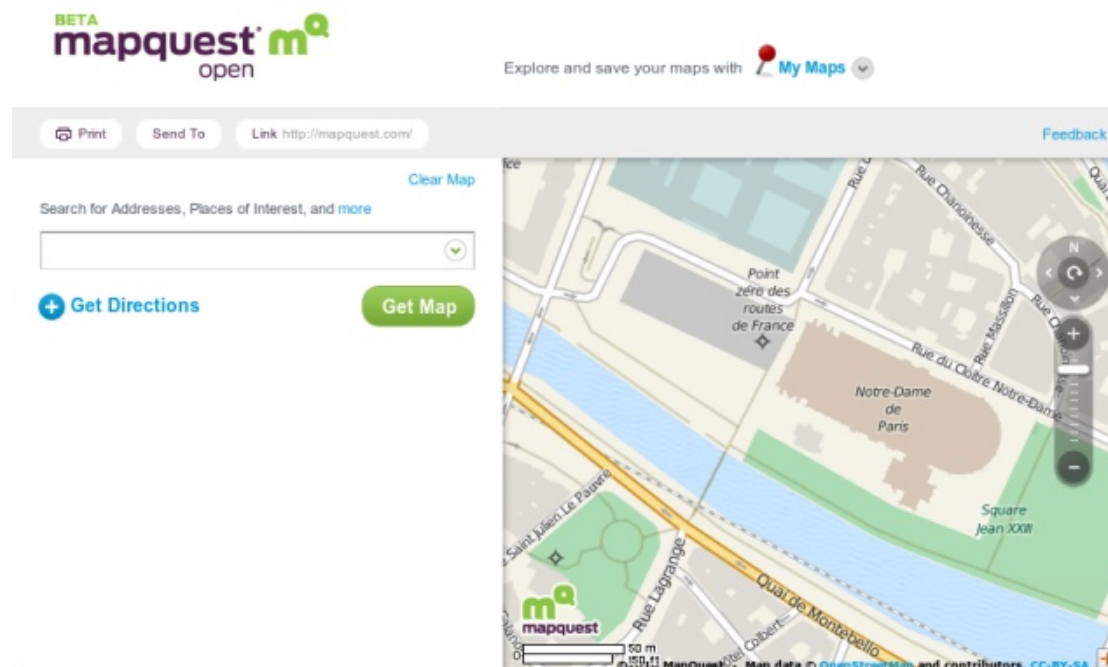
America OnLine, MapQuest

America OnLine, Inc. (korporace známá často jako AOL) na druhou stranu vlastní od roku 2000 společnost **MapQuest**, která se zabývá tvorbou a publikováním webových map hlavně Spojených států amerických. Postupně se snaží rozšiřovat funkce, aby obstál v tvrdé konkurenci webových gigantů Googlu a Yahoo! Přidružuje k mapám služby jako MapQuest Find Me, které je určeno pro mobilní uživatele, a hledá pro ně nejbližší objekty jako banky, kina a jiné.

Patch, lokální žurnalistika

AOL také vlastní krom jiného i službu **Patch**, která přináší projekt hyperlokální žurnalistiky. Jinými slovy se snaží přinést zprávy z nejbližšího okolí a tedy využít občanskou žurnalistiku, která je v tomto

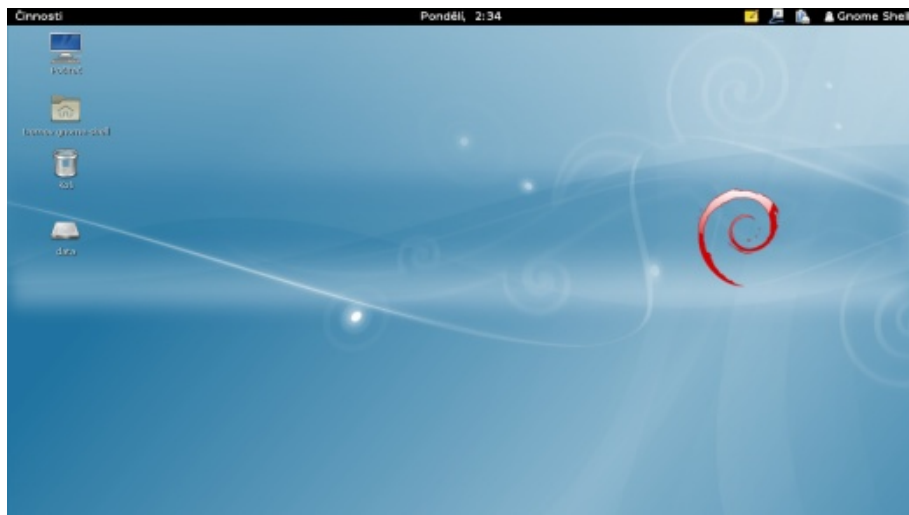
GNOME 3.0 – Co nás čeká?

Václav Švirga

Uplynuly dva roky od doby, kdy nejen linuxový svět nedočkavě vyhlížel nastupující platformu KDE 4. A GNOME se stalo mezitím útočištěm spousty nespokojených uživatelů, kterým změny v KDE 4 nesedly. Situace se ale pomalu mění a v září tohoto roku má vyjít nové GNOME 3.0, přinášející spoustu změn a nových technologií. Bude to obdobně revoluční vývoj jako přechod z KDE 3.5 na KDE 4.0, nebo půjde GNOME stále spíše evoluční cestou? Zkusíme se na to blíže podívat v následujícím článku.

Uživatelské zkušenosti, přístupnost a aplikace

Tyto tři pojmy jsou pro GNOME marketing vlajkovou lodí. GNOME má za cíl co nejvíce zjednodušit uživateli práci s aplikacemi a nijak ho zbytečně neobtěžovat a nerozptylovat. V tomto duchu jsou například samomizící notifikace, které známe už z Ubuntu. GNOME se také snaží desktop více integrovat s různými sociálními službami. Největší změna nastane ale v ovládání celého prostředí, tradiční panely, plochy a menu nahradí zcela nová technologie – GNOME Shell.

GNOME Shell

Kdo je na GNOME Shell zvědavý, může ho vyzkoušet už nyní. S GNOME 2.30 vydali vývojáři testovací balíčky do různých distribucí. Navíc existuje možnost přeložit si ho z gitu pomocí nástroje jhbuild, kterou jsem zvolil já, ale moc nedoporučuji – vývojáři na projektu stále pracují, a proto se někdy stává skoro nezkompilovatelným. Naštěstí na IRC fóru jsou ochotní poradit. (IRC fórum je činnost podobná skupinovému chatu.)

GNOME Shell se snaží jít novou cestou a určitě je to v otázce vývoje GNOME revoluce. Ruší tradiční systém menu i ploch a snaží se přijít s novým konceptem, který by měl být efektivnější, rychlejší a přístupnější uživatelům. Osobně jsem si na nové rozhraní chvilku zvykal, ale musím uznat, že se dá naučit intuitivně.

První věc, které si člověk všimne, je, že zmizely dva panely a nahradil je jeden nahoře. Ten neobsahuje klasické tlačítko „Start“ jako většina současných prostředí, ale nabídku „Činnosti“.

Vyvoláním nabídky se celá obrazovka rozdělí na dvě části. Levá slouží ke spuštění aplikací, přístupu na úložná zařízení a místa v systému a nedávné dokumenty. Pravá se stará o práci s plochami. Je dobré zmínit, že činnosti se dají vyvolat i umístěním kurzoru myši do levého horního rohu nebo klávesovou zkratkou ALT + F1.

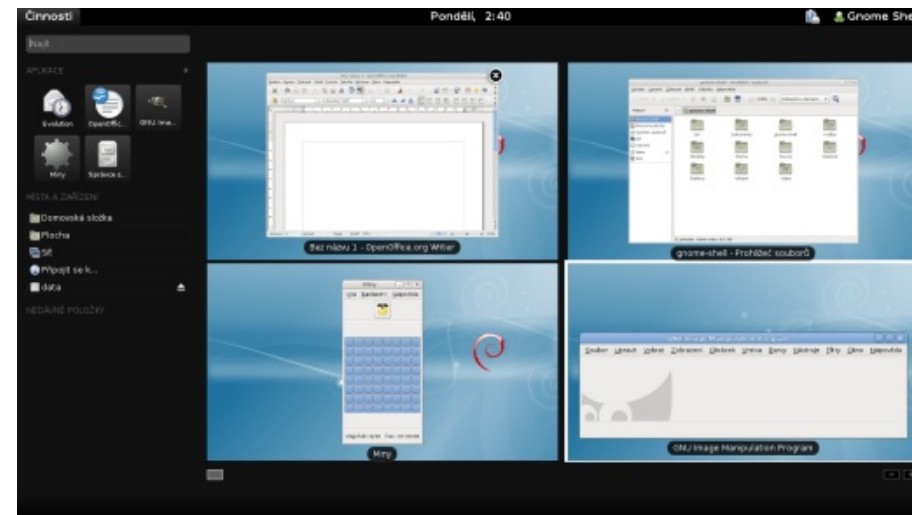

Pokud chce uživatel nalézt spouštěč aplikace, může tak učinit třemi cestami. První je, že si vybere jednu ze svých oblíbených aplikací. Jejich ikony jsou zobrazeny pod vyhledávacím řádkem. Pokud zná aspoň část názvu, využije vyhledávací

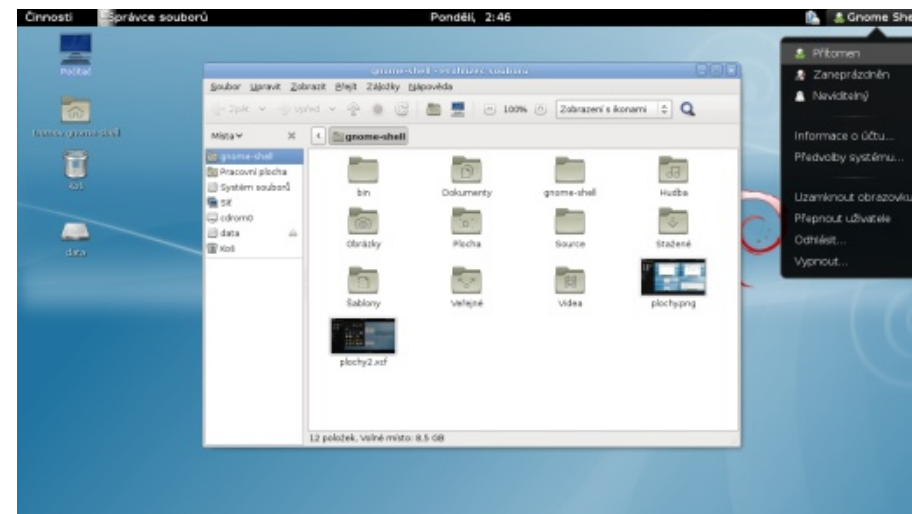
řádek, pod ním se průběžně zobrazují ikony (i s názvem) aplikací. Pokud ne, může si šipkou vedle vyhledávacího pole rozbalit seznam ikon všech aplikací rozříděný do jakýchsi kategorií.

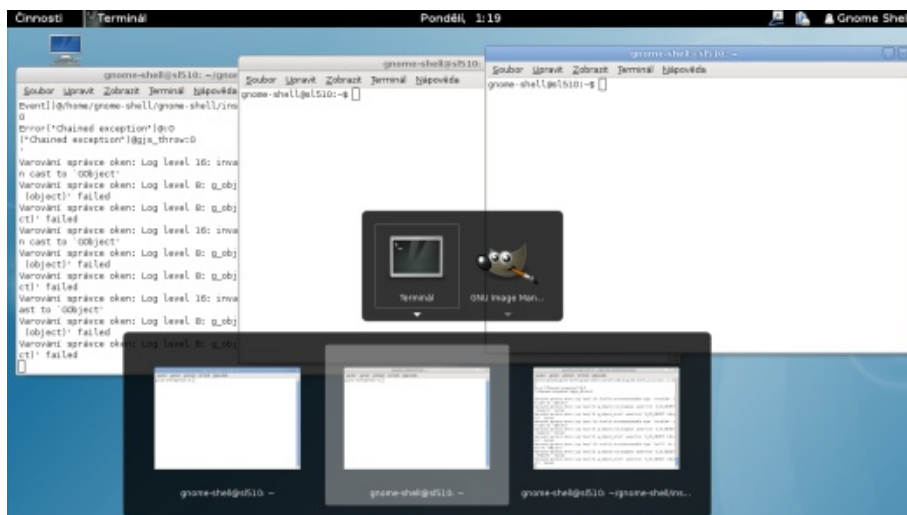
Co se týče ploch, prošly u GNOME řadou inovací. Koncept statického počtu ploch je nahrazen dynamickými plochami, které si uživatel mění, ruší a vytváří dle potřeby. Na to jsou tlačítka + a – při přidání a odebrání plochy. Navíc existuje možnost zobrazit si jedinou plochu, pak lze mezi nimi přepínat ikonami, které reprezentují jednotlivé plochy, nebo posuvníkem, nebo přepnout tlačítkem na režim, který zobrazí náhled více ploch. Teď lze snadno mezi plochami aplikace přetahovat pomocí metody táhni a pusť, stejně tak jde na konkrétní plochu přetáhnout ikonu některé aplikace, která se tam spustí bez zavření nabídky činností. Uživatel si zde může opravdu jednoduše „namíchat“ plochy dle libosti a pak s nimi pracovat.

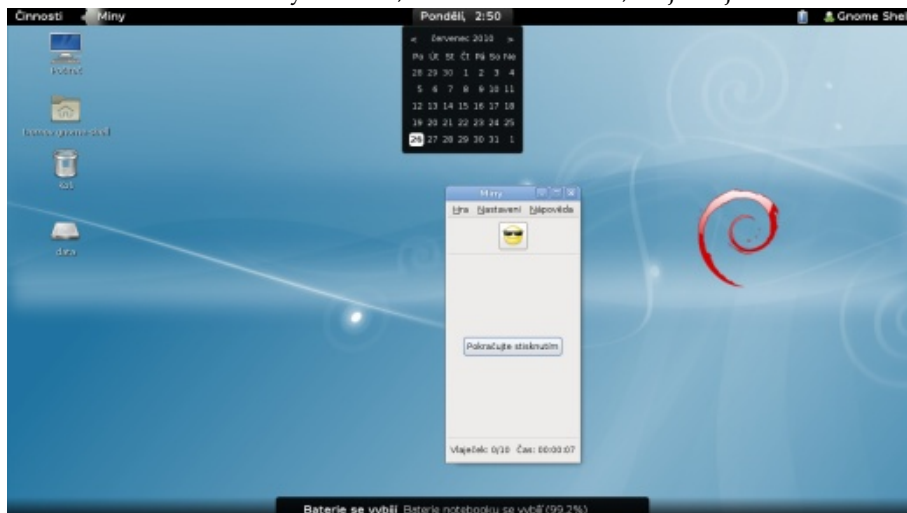
Vraťme se k panelu, vedle „Činností“ vidíme aplikaci, se kterou právě pracujeme, hodiny a kalendář v jednom, tray ikony a nabídku označenou uživatelským jménem. Po rozkliknutí se dostáváme ke snaze spojit GNOME se sociálními službami – podobně jako v nejnovějším Ubuntu můžeme zde měnit status v IM programu (Instant Messaging – například Skype, ICQ apod). Navíc se jde odhlásit a vypnout počítač.

Pokud minimalizujeme některou aplikaci, panel nám nepomůže. Můžeme se k ní dostat buď přes zmíněné činnosti, nebo přes klasickou zkratku ALT + TAB. Ta vyvolá nabídku spuštěných aplikací, která umí seskupovat, a orientujeme se v ní kurzorovými šipkami.

A nakonec notifikace. Ty se nyní zobrazují jako pruh v dolní části obrazovky. Pokud mám třeba maximalizovaný terminál, trochu to rušit může, ale jinak je to dobré.

Pokud by někomu nový koncept nesedl, nějakou dobu určitě distribuce ponechají balíčky gnome-panel, gnome-applets a metacity ve svých repozitářích, takže vše půjde používat při starém. Časem si ale budete muset zvyknout, a nebo přejít na něco jiného.

Tagujeme, indexujeme, hledáme

KDE využívá [Nepomuk](#), takže by bylo divné, kdyby GNOME zůstalo pozadu. GNOME integruje technologii Zeitgeist, díky které nabídne sémantický desktop. Má umožnit pracovat s různými metadaty, která se jednak ze souborů dají vyčíst (např. EXIF informace u obrázků), nebo která uživatel dodá (různé tagy).

GNOME přináší aplikaci GNOME Activity Journal postavenou nad Zeitgeistem. Zatím zobrazuje chronologický log dokumentů, se kterými uživatel pracoval. Potenciál Zeitgeistu je určitě větší, takže časem očekávám širší možnosti uplatnění.

Další novinky

GNOME taky přichází ze svou službou Tomboy online, což má být webová aplikace pro sdílení, prohlížení, synchronizaci a editování poznámek z aplikace [Tomboy](#). Dále má přinést aplikaci Déjà Dup, což má být snadno ovladatelný zálohovací nástroj.

Závěr

GNOME 3.0 nejsou jen změny na povrchu, ale také změny uvnitř. Přechází se z GTK+ 2 na GTK+ 3 a ruší se závislost na zastaralých knihovnách. Zde už dlouho dopředu vývojáři aplikací na těchto změnách pracují a neměl by to být tak razantní skok jako přechod KDE aplikací na novou verzi Qt, kde se to hodně projevilo i na změně ovládání a funkčnosti.

Co ale neudělají aplikace, udělá samotné GNOME. Změna v ovládání je díky GNOME Shellu opravdu revoluční a spouště uživatelů nemusí sednout. Na druhou stranu nové GNOME přináší spoustu přelomových prvků a posunuje vývoj linuxového desktopu někam dál.

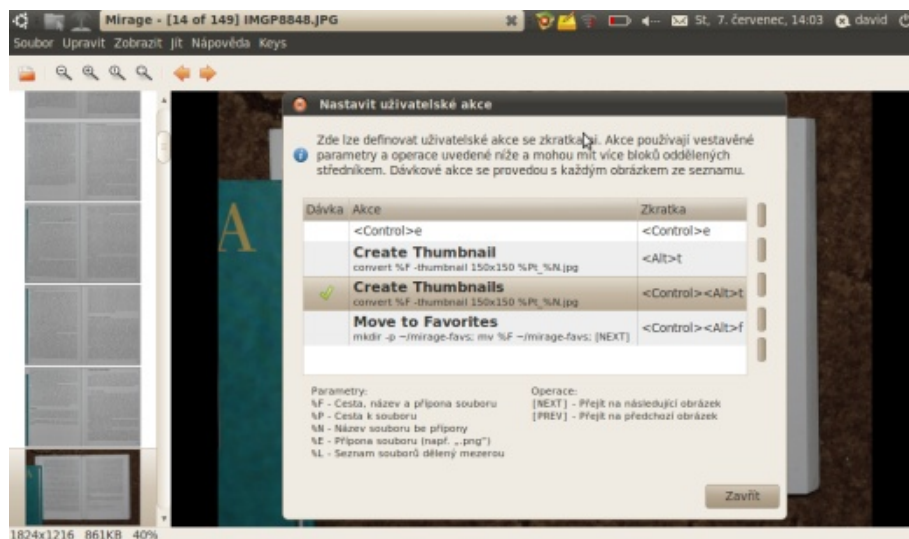
Pět programů do kapsy, které musíte mít

David Kolibáč

Každý asi používá netbook nebo tablet k něčemu jinému, přesto je několik (druhů) aplikací, které se mohou hodit snad každému. Patří mezi ně prohlížeč obrázků, slovník, čtečka knížek, poznámkový bloček... a trošku jiný poznámkový bloček.

Mirage

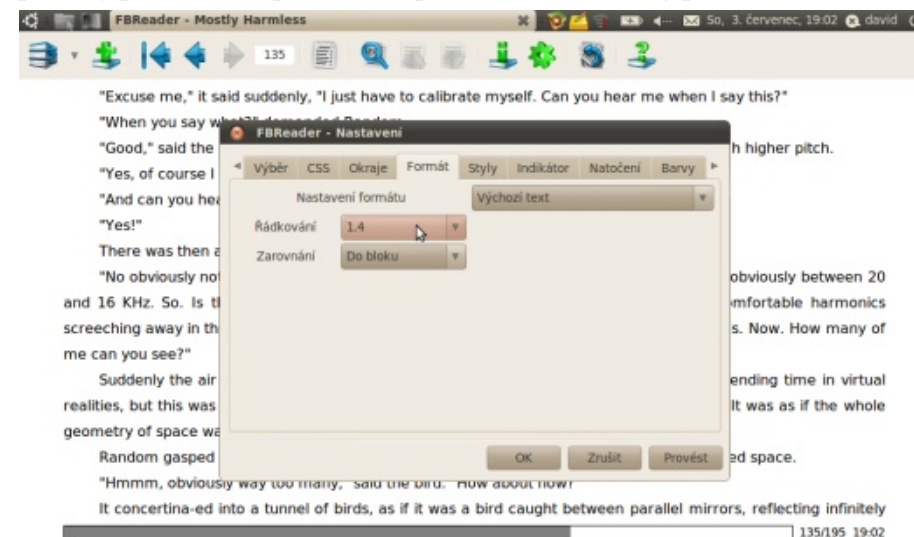
Občas se hodí projít si snímky čerstvě stažené z foťáku – promazat ty nepovedené, případně provést nějaké drobné úpravy ještě cestou „z terénu“. Na to je ale GIMP jako kanón na vrabce a na malém zařízení obvykle není místo (a ani výkon) pro Mono nebo celé KDE. Mirage je šikovný prohlížeč obrázků, který se přímo nabízí. Má docela přívětivě GUI v GTK+. Poradí si s běžnými formáty obrázků, samozřejmě včetně JPEG a PNG. Nezabere mnoho paměti nebo může předem načítat obrázky v adresáři, aby je rychleji zobrazil, až na ně dojde řada.

Z užitečných funkcí nechybí prezentace, mazání souborů přímo při prohlížení a otáčení, ořez i změna velikosti obrázků. Hromadné úpravy jde dodefinovat s pomocí tzv. uživatelských akcí, tedy volání externích příkazů, např. z balíku [Image-Magick](#). Příjemnou drobností je uzpůsobení pro zařízení bez klávesnice – v menu je celá jedna nabídka s položkami reprezentujícími stisk kláves i klávesových zkratk pro různé funkce.

FBReader

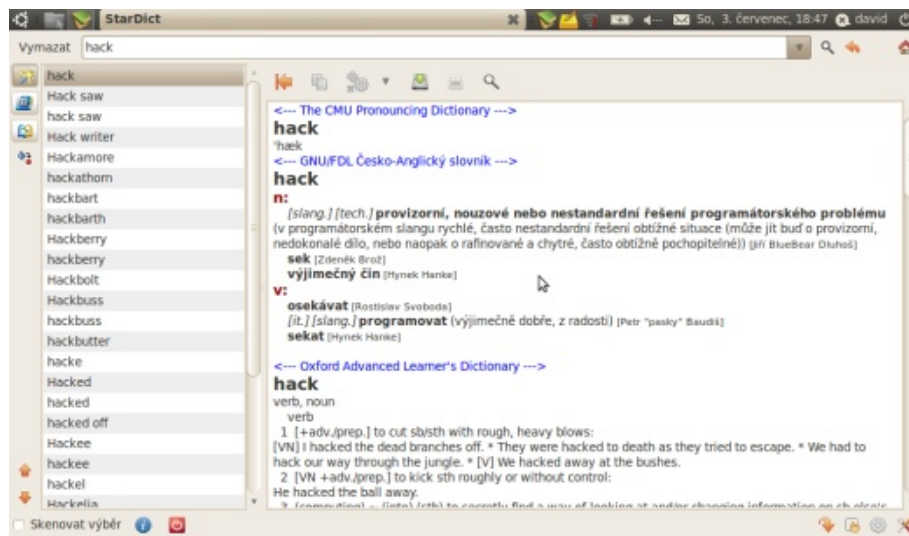
Elektronický inkoust má něco do sebe, ale potmě moc neposlouží. Za takových okolností poslouží kapesní zařízení s podsvíceným LC displejem více než dobře. Navíc mnoho knih, dokumentace a návodů je (po Internetu) distribuováno v podobě prostého textu nebo HTML dokumentů – jejich čtení ve webovém prohlížeči nebo textovém editoru není příliš pohodlné, protože tyto programy si krom jiného obvykle nepamatují pozici v textu při zavření a podobně. Na scénu tedy přichází FBReader.

Je to program, který dokáže spravovat kolekci knih a také zobrazovat tyto knihy pohodlně pro čtení. Zobrazuje (a pamatuje si) pozici v textu, umožňuje otáčení orientace textu na displeji, vyhledávání je samozřejmostí a můžete si také detailně nastavit, jak se mají zobrazovat různé prvky dokumentů (jde především o barvy a okraje stránek a u textu o písmo, řádkování atd.) a jak chcete text posouvat (o kolik řádků) – podporován je vedle klávesnice a myši také dotykový displej. FBReader si samozřejmě rozumí s více formáty knih než s prostým textem a HTML, mj. je možné si přes něj i stahovat nové knihy ze spřízněných webů (např. [FeedBooks.com](#)).

StarDict

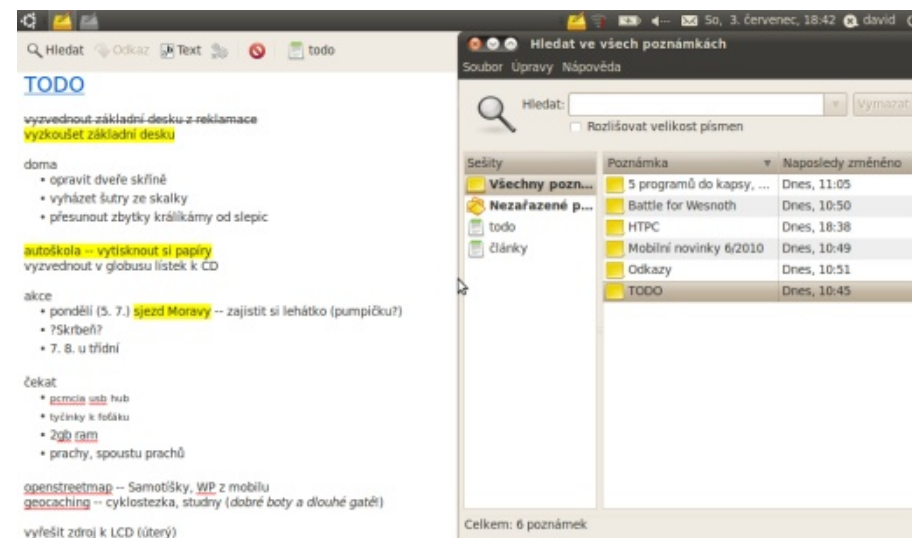
StarDict je asi nejlepší svobodný slovníkový program vůbec. Rozumí si s internetovými slovníky a především se slovníky ve vlastním formátu (ale je to jen prostý text) – těch je opravdu požehnaně. Pro naše bych vyzdvihl docela dobrý GNU/FDL Anglicko-český/Česko-anglický slovník, Slovník cizích slov a CMU Pronouncing dictionary (zápis výslovnosti anglických slov pomocí IPA). Na webu je k mání celá řada dalších slovníků včetně anglických výkladových ve starším vydání, mezi nimiž nechybí Oxford Advanced Learner's Dictionary nebo Longman Dictionary of Contemporary English.

Používání je vcelku intuitivní, prostě píšete do vyhledávacího pole a níže se vám zobrazují výsledky vyhledávání ve slovnících a přehled podobných slov, což se hodí kvůli překlepům. Jiný způsob použití je, že povolíte funkci „Skenovat výběr“ a když pak v libovolném programu označíte nějaké slovo, vyskočí vedle něj malé okénko StarDictu s překladem nebo výkladem slova, pokud je obsaženo v některém nainstalovaném slovníku. A ještě jedna zajímavá funkce – Stardict umí vyslovovat slova pomocí buď nějakého TTS (text to speech) programu, nebo na základě dodaných souborů s výslovností.

Gnote

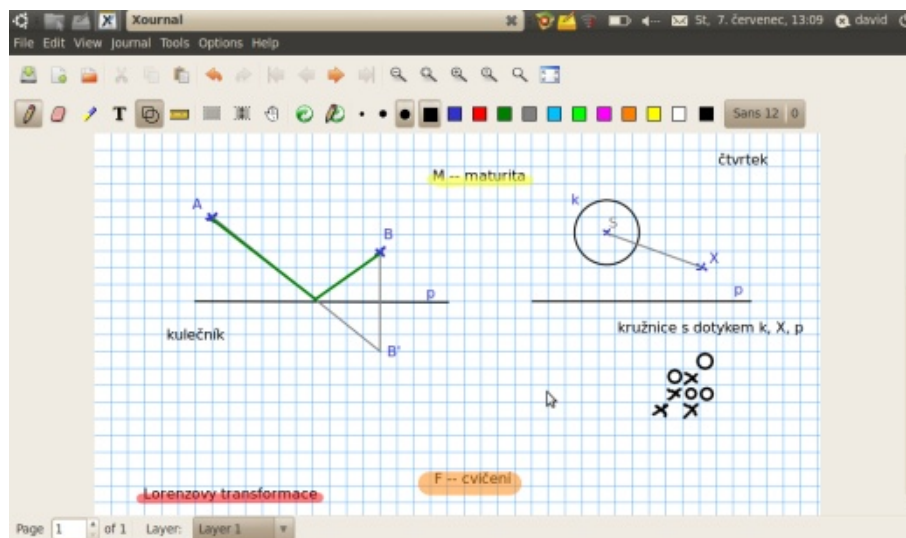
V celé řadě distribucí používajících GNOME se dodává jako program pro psaní poznámek **Tomboy**, ačkoliv závisí na knihovně **Mono**. Proto vznikl jeho port v C++ nazvaný **Gnote**.

Co umí? Schovává se do systémové části panelu, odkud se dá vyvolat pomocí globálních klávesových zkratk. Umožňuje organizaci poznámek do sešitů, v nichž jde vyhledávat. Podporuje hypertext ala wiki (můžete vytvářet odkazy mezi jednotlivými poznámkami). Jde používat jednoduché formátování textu a Gnote nabízí i nějaká ta rozšíření, díky nimž funguje např. tisk nebo export poznámek do (vcelku slušného) HTML. Poznámky se automaticky ukládají na pozadí během psaní.

Xournal

Také **Xournal** slouží k psaní poznámek, ovšem zcela jiným stylem než Gnote. Nepíše se v něm totiž primárně text, nýbrž kreslí (nebo píše) pomocí tabletu. Je k tomu výtečně uzpůsoben. Podporuje tlačítka tabletu pro různé nástroje, úrovně přítlaku a tomu také odpovídá výběr nástrojů – tužka (s případným pravítkem pro rovné čáry nebo rozpoznáváním tvarů), guma, zvýrazňovač (dělá průhledné čáry) a text jen jako doplněk, vždyť nepodporuje styly a vlastně ani formátování vůbec.

Kreslení probíhá na čistém „papíře“ nebo obrázku na pozadí bez jakékoliv struktury. Mimochodem se dá vytvářet obsah ve vrstvách, ta nejspodnější (needitovatelná) vrstva může být papír (dané barvy, s linkami nebo čtverečky, případně čistý), snímek obrazovky (nebo obrázek obecně) nebo PDF – v Xournalu si jde docela pohodlně dělat poznámky do PDF. Po uložení se vytvoří nový soubor obsahující vaše poznámky, který obsahuje pouze odkaz na pozadí, není tedy dobrý nápad ho mazat nebo přesouvat. Pro finalizaci práce je tu export do PDF nebo rovnou tisk...

Rozšíření pro OpenOffice.org – Usnadněte si práci

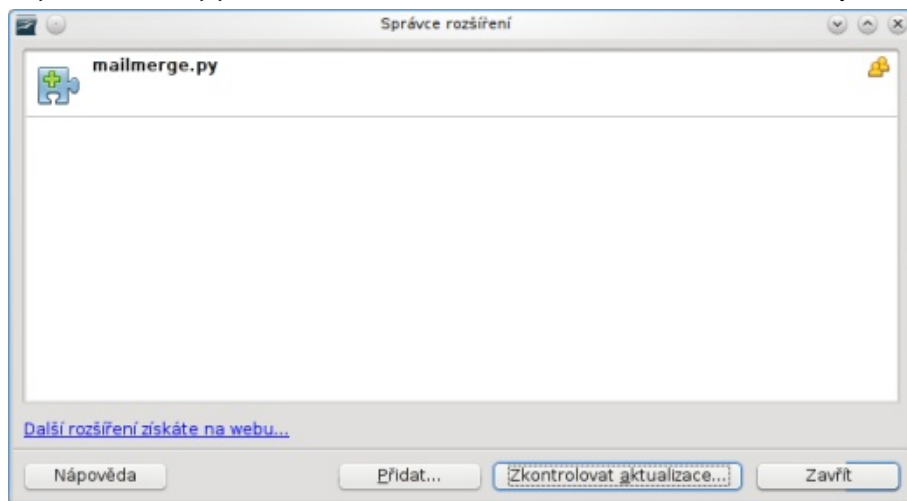
Milan Bárta

Kancelářský balík OpenOffice.org umožňuje rozšíření své funkcionality pomocí programových modulů, tzv. pluginů. Podívejme se na to, jaké činnosti umožňují a o jaké užitečné funkce tento kancelářský balík rozšiřují.

Současná situace

Téměř před třemi lety, když byl na tomto portálu publikován můj první [článek věnující se rozšířením OpenOffice.org](#), byl stav doplňků pro tento kancelářský balík poměrně žalostný. Mnohá rozšíření buď nefungovala tak, jak by měla, nebo nefungovala vůbec. Neexistoval tehdy žádný oficiální seznam těchto doplňků a samotná práce s nimi přímo v aplikaci nebyla zcela bezproblémová.

A jak je tomu nyní? Dalo by se říct, že o 100% lépe. Byla vylepšena správa pluginů v aplikaci, vznikla a rozšířila se [oficiální webová stránka rozšíření pro OpenOffice.org](#) a zejména vznikla spousta nových modulů a pluginů (celkem přes pět set), bez nichž by veškeré ostatní snažení kolem nich bylo jaksi zbytečné. S výběrem několika z nich se v následujících několika odstavcích blíže seznámíme a zjistíme něco o jejich užitečnosti a zda má vůbec cenu se rozšířeními zabývat.

Správce rozšíření nalezneme v hlavním menu pod položkou *Nástroje*. Ten nás odkáže přímo na oficiální webovou stránku rozšíření, umožní nám nainstalovat již stažená rozšíření, provést jejich případnou aktualizaci a samozřejmě nám dovolí jednotlivá rozšíření zakázat či úplně odstranit. [OpenOffice.org](#) dále nabízí

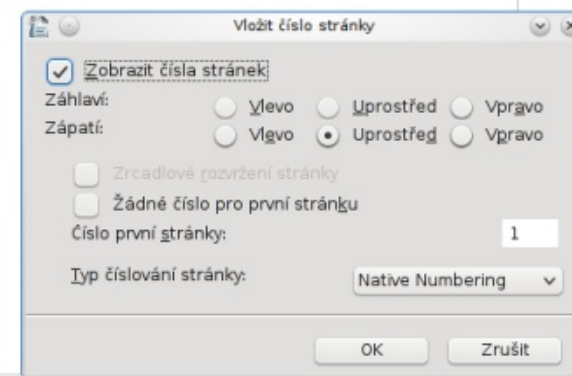
možnost pravidelné automatické aktualizace doplňků, kterou je možno aktivovat v nastavení. Aplikace pak v případě nalezení aktualizace uživatele na tuto skutečnost upozorní malou ikonou v pravém horním rohu okna.

Rozšíření

V následujících několika odstavcích si představíme pár užitečných rozšíření. Několik dalších lze najít v [první části](#) tohoto článku.

Pagination

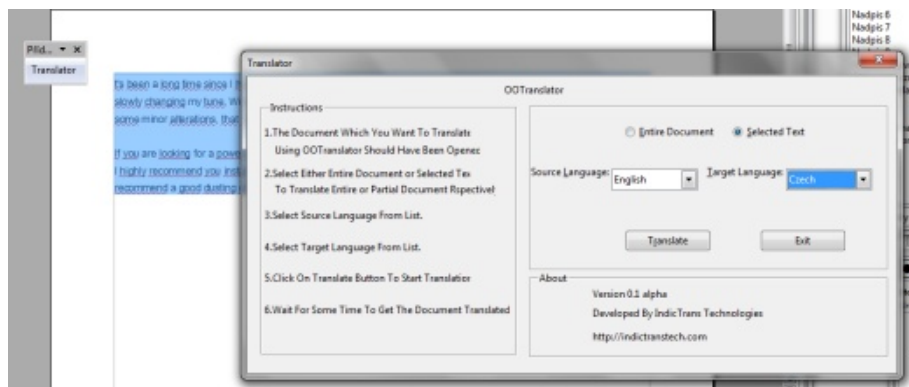
Rozšíření Pagination je malé makro, které usnadňuje číslování stránek dokumentu. Po instalaci objevíme v hlavní nabídce *Vložit* novou položku *Čísla stránek...* Pagination umožňuje vkládání čísel stránek s různým umístěním, dovoluje nečíslovat první stranu dokumentu a je také možné vybrat druh číslování (1,2,3,... I,II,III,... aj.). Modul je mimo jiné lokalizován i do češtiny.

OOTranslator

Rozšíření OOTranslator přijde vhod, když je potřeba přeložit část textu či celý dokument z jednoho jazyka do druhého. Využívá služby Google Translate, takže

je možné volit z mnoha jazyků nabízených touto službou. Po instalaci se v hlavním menu objeví nová položka *GoogleTranslate*, přes kterou je možné k rozhraní rozšíření přistupovat.

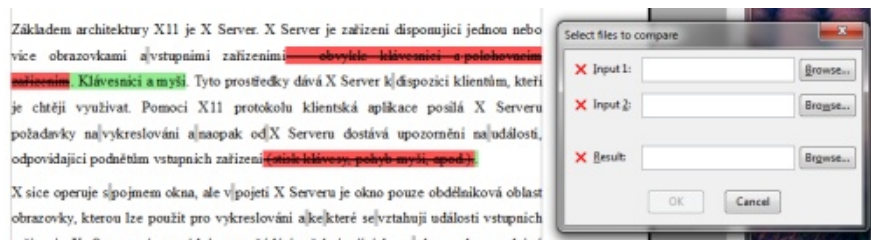

Magenta Anonymous

Po instalaci rozšíření Magenta Anonymous se v hlavní nabídce *Soubor* začne zobrazovat nová položka *Remove user information*. Pomocí ní lze smazat všechny informace o uživateli (jméno, adresa, ...) ze současného dokumentu. To se hodí zejména když dáváte přístup k vámi vytvořenému dokumentu ostatním a nepřete si, aby vaše osobní informace putovaly dál spolu s dokumentem.

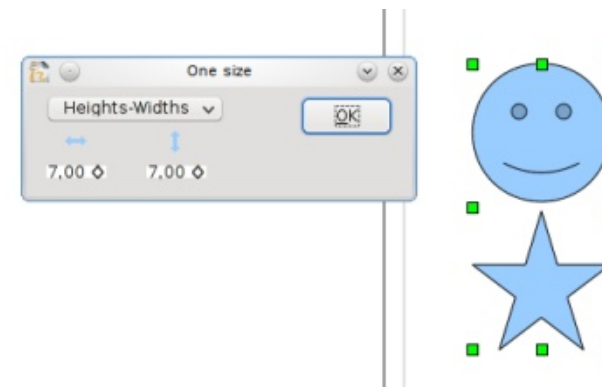
DeltaXML ODT Compare

Rozšíření DeltaXML ODT Compare poskytuje rozhraní pro hloubkové porovnávání dokumentů přes položku v hlavním menu *Úpravy*. Jako vstup si bere dva dokumenty OpenOffice.org a výstupem je soubor kombinující oba soubory s vyznačenými změnami a rozdíly. Oproti vestavěné funkci sledování změn nabízí DeltaXML Compare vyznačení změn záhlaví a zápatí, změny v seznamech, jednotlivých buňkách tabulky a navíc lépe pracuje s rozsáhlými dokumenty.

One Size

Pomocí rozšíření One Size lze jednoduše sjednotit velikost grafických objektů, obrázků a fotografií podle jejich výšky, šířky nebo obojího. Rozšíření je dostupné přes nabídku *Nástroje* -> *Přídavky*.

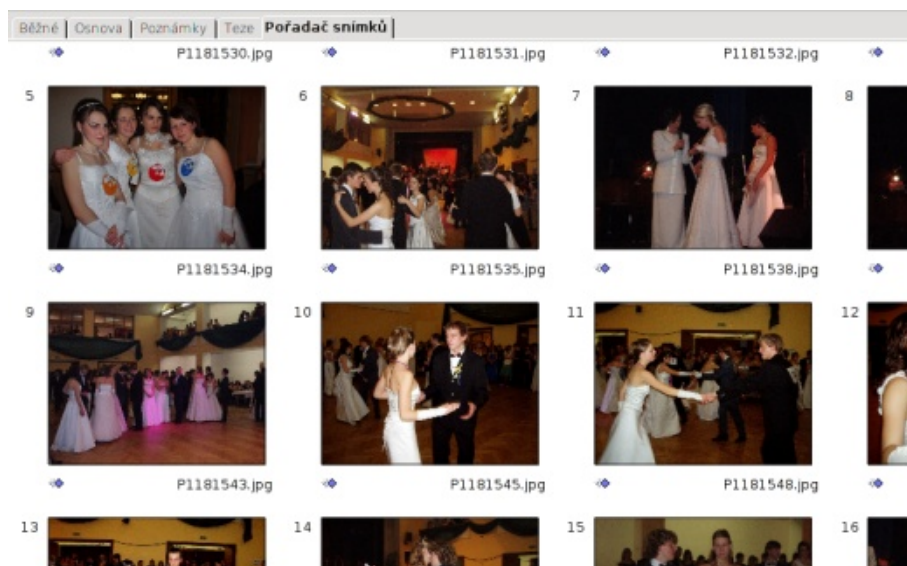

PhotoAlbum

Jak již název napovídá, toto rozšíření usnadňuje tvorbu fotoalb v OpenOffice.org Impress. Po instalaci se v hlavní nabídce pod položkou *Nástroje* -> *Přídavky* objeví nová položka *Vytvořit FotoAlbum* (je nutný restart aplikace). Následně stačí jen vybrat složku s fotografiemi a o vše ostatní se již doplněk postará sám. Naimportuje všechny obrázky do jednotlivých snímků, vloží náhodné přechody a spustí slideshow vašich fotografií ve smyčce.

Svou práci sice doplněk odvádí dobře, i když podobné funkce, kterou nabízí Microsoft Office, konkuruje jen stěží. Asi největším nedostatkem je import fotografií. Pokud se jedná pouze o několik desítek snímků, celý proces proběhne do několika vteřin. Když však zvolíte složku se sto a více snímky, leckterý počítač se nad takovou úlohou může pěkně zapotit. Chybí ukazatel průběhu zpracování fotografií, takže není ani možné snadno poznat, zda se počítač ještě snaží prokousat zadanými daty, nebo již nadobro „zamrzl“.

COOoder

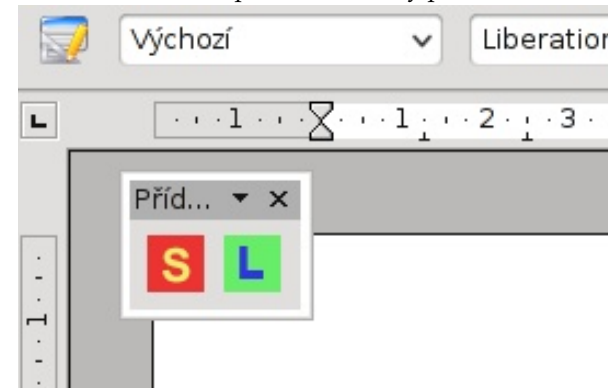
Pomocí rozšíření COOoder lze snadno v dokumentech OpenOffice.org využít zvýrazňování syntaxe programového kódu. Po označení bloku kódu a stisku tlačítka rozšíření je dále nutné vybrat programovací jazyk, ve kterém je kód napsán. Podporováno je velké množství jazyků a zvýrazňování je dále možné měnit pomocí stylů.

```
def factorial(x):
    if x <= 0:
        return 1
    else:
        return x * factorial(x - 1)

def factorial_kratsi(x):
    return 1 if x <= 0 else x * factorial_kratsi(x - 1)
```

Last Session

Po instalaci rozšíření se po restartu aplikace objeví nová lišta pouze se dvěma tlačítky „S“ a „L“, která zastupují funkce Save a Load. Po stisknutí tlačítka Save se uloží seznam všech otevřených dokumentů ve všech aplikacích OpenOffice.org do souboru a tlačítko Load je následně všechny načte a otevře. Užitečnost tohoto rozšíření ocení zejména ti, kteří nemají možnost využívat hibernace či jen nechtějí nechávat neustále spuštěné všechny používané dokumenty.

Závěr

Situace okolo rozšíření kancelářského balíku OpenOffice.org se za poslední tři roky zajisté hodně zlepšila. Objevila se spousta nových rozšíření, vznikla pro ně lepší podpora ze strany aplikace a objevila se i [webová stránka sdružující všechna rozšíření](#), kde se nacházejí i další, v článku netestované doplňky. Ale s ničím by se to nemělo moc přehánět, jelikož s množstvím nainstalovaných rozšíření zákonitě narůstá také množství využité operační paměti. Proto pokud některý z doplňků nebudete dlouhodobě používat, je vhodné jej deaktivovat a tím zabránit jeho načítání do paměti při běhu aplikace.

Testování rozšíření probíhalo na Kubuntu Linux 10.04 a Windows 7 v OpenOffice.org 3.2.0. Asi polovina testovaných rozšíření vyžadovala ke svému běhu Javu, bez níž nebylo možné je ani nainstalovat. Doplňky představované v článku fungovaly bezproblémově v obou operačních systémech bez rozdílu.

XMind – Zmapujte si svou mysl

Václav Zoubek

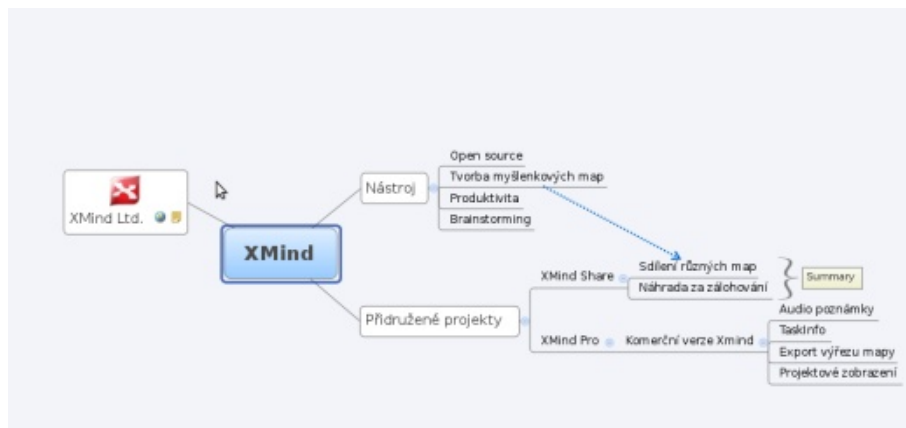
Kdysi dávno někdo vytvořil myšlenkovou mapu. Vizualně ztvárněné myšlenky propojené podle kontextu. Kdysi byly takové obrázky uměleckým dílem. A pak je začali využívat lidé. S příchodem počítačů přišel i software na jejich tvorbu. Jedním z nich je nyní i XMind.

Kdo za tím stojí

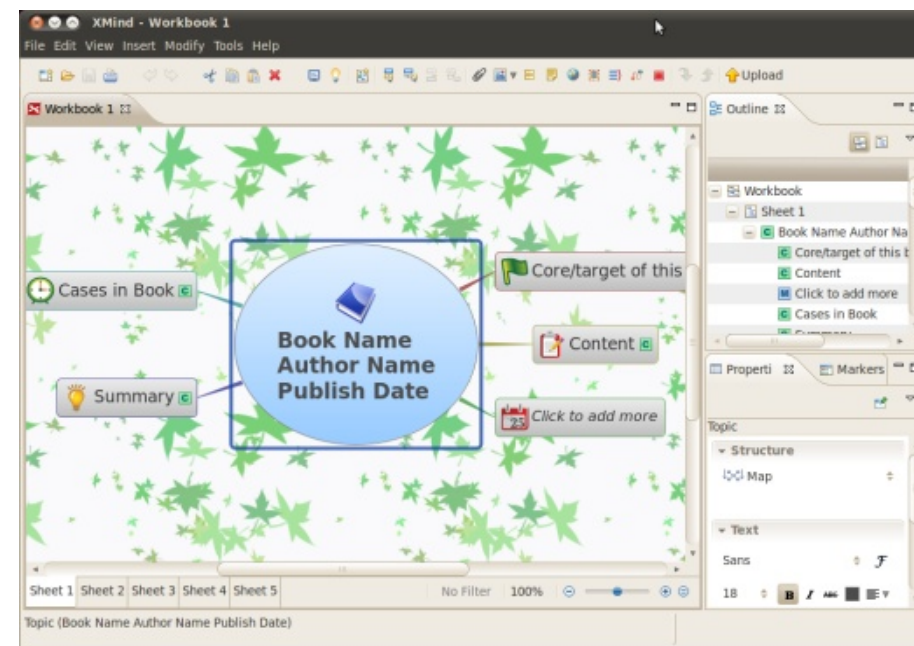
XMind – to je výraz mnoha významů. Je to název hongkongské softwarové společnosti, je to název jejich hlavního produktu a zároveň projektu uvolňujícího zdrojové kódy tohoto produktu. Dostatečně spleťte? Aby se v tom lidé vyznali, došlo k drobnému odlišení. Společnost, založená roku 2006 v Hongkongu, se nazývá XMind Ltd. Jejich hlavním produktem je XMind Pro a jen projekt otevření zdrojového kódu žádný doplněk ke jménu nemá. Aby to nebylo moc jednoduché, tak sice projekt otevření zdrojového kódu nese jméno XMind, ale zároveň se tak označuje free verze softwaru, distribuovaná i pro linuxové distribuce (což má samozřejmě svou logiku). V článku se budeme držet toho posledního významu.

Co umí XMind

XMind je nástroj pro vytváření myšlenkových map. Základní a řekl bych i zásadní využití takové myšlenkové mapy je brainstorming. Stačí si jako „Central topic“ zvolit téma, které potom obklopíme všemi myšlenkami, které nás napadnou. K těm samozřejmě můžeme přiřazovat další, můžeme naznačovat vztahy mezi jednotlivými položkami a můžeme k nim připsávat poznámky (což je v papírovotuzkové podobě obtížné). Můžeme se tak učit, můžeme tak vysvětlovat něco ostatním, můžeme si srovnávat pouze vlastní myšlenky a připravovat své projekty – možností je mnoho.

Vývojáři XMind šli ale ještě mnohem dále. Připravili šablony pro přehledné zpracování čtenářského deníku (které se v tomto podání rozšíří na několik listů). Dále možnost znázornit plán průběhu nějakého setkání, řekněme schůze vašeho bytového družstva. Aby toho nebylo málo, tak se v nabídce dále vyjímají správa projektů a struktura organizace („Org chart“). Na webových stránkách naleznete ještě další, například GTD šablonu.

Zajímavá je možnost exportu do formátu HTML, takže můžete použít myšlenkovou mapu jako svou primitivní webovou prezentaci. Export není nijak sofistikovaný a není graficky nijak líbivý, musíte si vystačit s obrázkem myšlenkové mapy a potom hierarchicky strukturovanou stránkou plnou nadpisů.

Toto místo
může být
VAŠE
jen za

1000 Kč
bez DPH

pro
alespoň
7200*
čtenářů

objednávejte
na

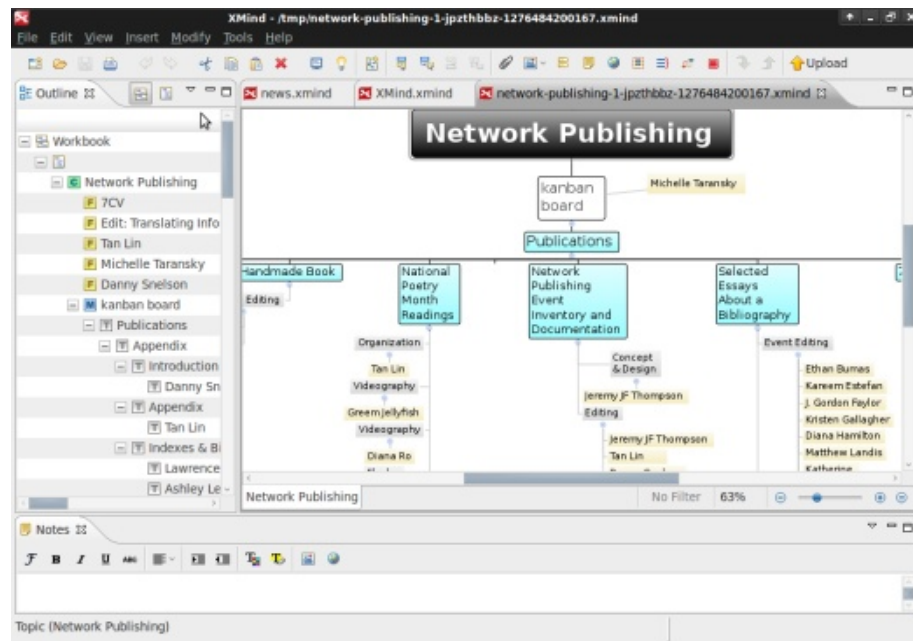
Liberix, o.p.s.
obchod@liberix.cz
+420 595 175 184

*www.openmagazin.cz/co-je-openmagazin/

Ovládání a prostředí

Základní ovládání je jednoduché, byť chybí česká lokalizace. Stačí si zvyknout na rozložení obrazovky (které lze měnit technikou Drag&Drop) a na základní klávesové příkazy – **Enter** pro vytvoření nového uzlu stejné úrovně, jako je označený, **Tab** pro nový uzel nižší úrovně. Pro pohyb mezi jednotlivými uzly se používají obyčejné kurzorové šipky. Pro většinu dalších možností vkládání prvků je snazší využít nabídku **Vložit** nebo panel než například klávesovou zkratku **Ctrl-I** pro vytvoření souhrnu. Ovládání je tedy vcelku intuitivní, dá se na něj velmi snadno zvyknout.

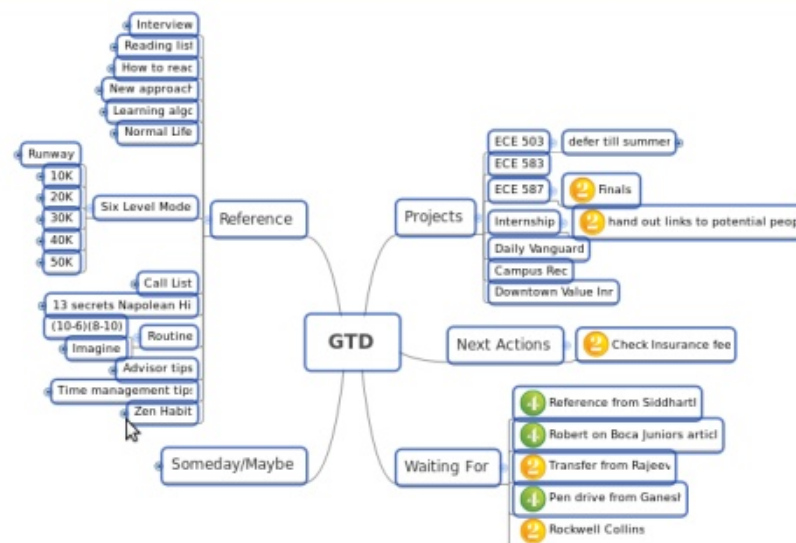
Za velikou chybu považuji absenci možnosti změnit rozložení horního panelu nástrojů, který obsahuje velmi nepřehledné množství položek. Alespoň možnost zvětšit ikony a dát jim popisky by se hodila. Zároveň, byť je to samozřejmě pochopitelný marketingový tah, trochu ruší a možná i provokuje nabídka menu nabitá nefunkčními položkami s poznámkou [Pro], které fungují jen v předplacené verzi.

Výhody používání

Jasná výhoda v používání zrovna XMind je v obrovském množství funkcí a přehledném ovládání. Také určité množství základních šablon potěší, zvláště když ukazují vcelku nápadité možnosti využití. Za jednu z nejpovedenějších funkcí ale já osobně považuji XMind Share, což je vlastně externí služba (provozovaná samozřejmě stejnou společností), která nabízí možnost sdílení myšlenkových map. Da-

jí se tak světem šířit geniální myšlenky a samozřejmě lze na nich spolupracovat. Navíc si zde můžete stáhnout zajímavé mapy a nemusíte je znovu vymýšlet a vytvářet. A v neposlední řadě vám tato služba může sloužit jako primitivní zálohování – ostatní mohou vidět vaše výtvořky, ale vy se zase nemusíte bát, že přijdete o data.

Další nespornou výhodou je možnost přidávat různé emblémy a vůbec si hrát s grafickým vzezřením. Dále XMind umožňuje přidání hypertextového odkazu, komentáře (neboli poznámky) a nebo obrázků, které poslouží jako ilustrace nebo logo (podporuje formáty PNG, GIF, JPEG a BMP). Mezi velmi zajímavé funkce patří přidání libovolného souboru jako přílohy. V předplacené verzi dokonce existuje možnost nahrát a přidat zvukový komentář, což bývá často rychlejší než všechno psát na klávesnici. Zvláště, pokud se jedná například o rozhovor více osob.

Závěr

XMind je velmi kvalitní kus softwaru. Vyznačuje se množstvím kvalitně zpracovaných funkcí a přehrní nabídek. Chce-li člověk využít všech možností, které jsou mu nabídnuty, hrozí chaotické ztracení, ale pokud chcete používat pouze základní funkce, bude pro vás ovládání naprosto intuitivní.

Positivní je provázanost s dalšími službami společnosti, byť někoho může otravovat častá výzva k registraci a přihlášení na server XMind.net. Zároveň je vcelku jasná a pro někoho jistě vtíravá snaha společnosti vás přesvědčit k předplacení XMind Pro, což činí 49 amerických dolarů na rok.

Open source a linuxové prohlížeče v červenci 2010

Jiří Macich, ml.

První prázdninový měsíc přinesl na poli open source a linuxových prohlížečů opět vydatnou porci novinek. Opera 10.60 se stala prvním mainstreamovým prohlížečem s podporou WebM, uživatelé mobilního linuxového systému Android se dočkali nového prohlížeče Opera Mini 5.1, objevila se již druhá betaverze Mozilla Firefoxu 4.0 a Google poodhalil své plány pro Google Chrome 6.

Opera je prvním mainstreamovým prohlížečem s podporou WebM v ostré verzi

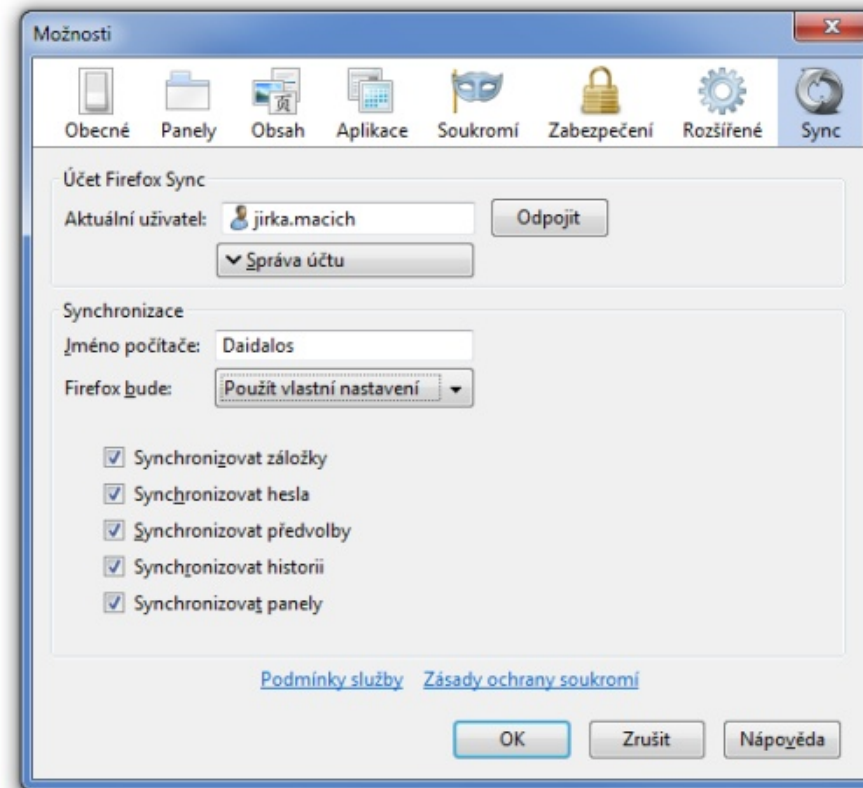
[02.07.2010] Prohlížeč Opera 10.60 se po třech release candidate buildech, které byly uvolněny v rychlém časovém sledu, nyní dočkal finální verze. Přináší podporu WebM, takže Opera je prvním z mainstreamových prohlížečů, který v ostré verzi zvládne přehrávání multimediálního obsahu přes HTML 5 za využití WebM.

Opera 10.60 dále přináší nové našeptávání ve vyhledávacím políčku a údajně až o polovinu rychlejší zpracování kódu v jazyce JavaScript (ve srovnání se starší Operou 10.50). Došlo také na některé menší úpravy v uživatelském rozhraní (v čele s redesignovanou obrazovkou Speed Dial) nebo na doplnění podpory pro Geolocation API.

Potěšující zprávou pro uživatele alternativních platforem je, že Opera 10.60 vychází nejen ve verzi pro Microsoft Windows, ale také pro Mac OS X a hlavně Linux/FreeBSD. Uživatelé Linuxu se tak konečně v ostré verzi dočkali novinek, které uživatelům Microsoft Windows a později i Mac OS X přinesla Opera 10.5x už před hezkou řádkou týdnů. O těchto novinkách více v mém článku Opera 10.50: upravené rozhraní, vyšší výkon i anonymní režim, který vyšel na Lupě.

Vyšel Firefox Sync 1.4, Firefox Home pro iPhone je hotov

[03.07.2010] Synchronizační rozšíření Firefox Sync (dříve Weave Sync) se dočkalo nové verze označené jako 1.4. Kromě posílené stability a navýšeného výkonu Firefox Sync 1.4 nově umožňuje pojmenovat si instalace Mozilla Firefoxu, z nichž se synchronizují jednotlivá uživatelská data, díky čemuž je práce s nimi jednodušší. Nyní je Firefox Sync 1.4 k dispozici také v české lokalizaci. Zájemci mohou stahovat z portálu [Mozilla Add-ons](#).

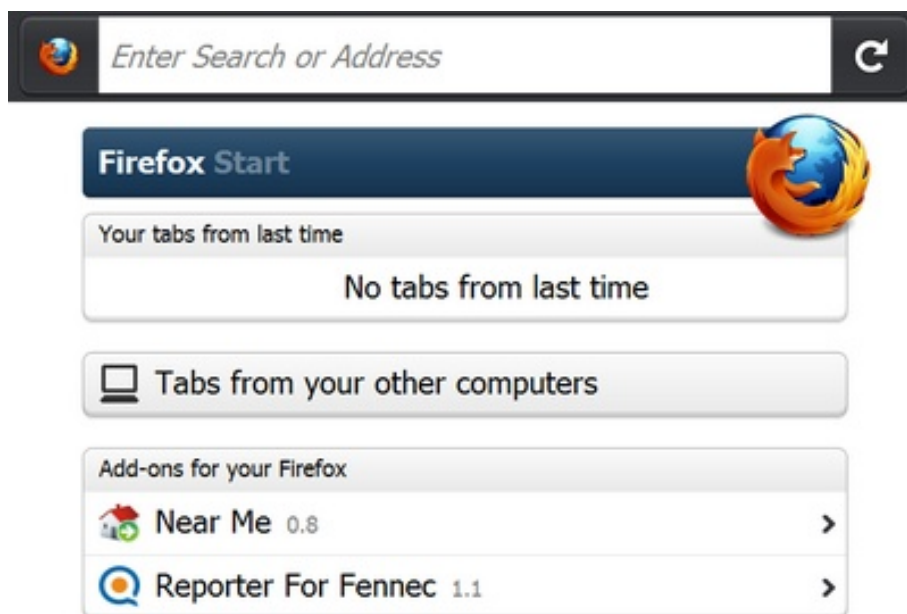
Jde zřejmě o poslední aktualizaci v podobě samostatného rozšíření, protože se dlouhodobě plánuje začlenění synchronizačního mechanismu přímo do prohlížeče Mozilla Firefox. Dojde k tomu od verze 4.0 pro osobní počítače a od verze 2.0 pro mobilní zařízení, čímž se zužitkuje další projekt z produkce Mozilla Labs. Řadí se tak třeba po bok Personas. Podpora tzv. lehkých motivů vzhledu byla integrována do Mozilla Firefoxu 3.6 a Thunderbirdu 3.1.

Kromě uvolnění rozšíření Firefox Sync 1.4 došlo i na dokončení aplikace Firefox Home pro iPhone. Teď čeká ve frontě na schválení od Applu, aby se oficiálně mohla začít šířit přes AppStore. Připomeňme si, že se jedná o aplikaci umožňující přístup například k synchronizovaným záložkám i přes iPhone, přestože Mozilla Corporation pro něj nechystá samostatný webový prohlížeč jako třeba pro Maemo nebo pro Android.

Mobilní Firefox 1.1 je tu, verze 2.0 bude podporovat i Android

[06.07.2010] Byla uvolněna ostrá verze mobilního prohlížeče Mozilla Firefox 1.1 pro platformu Maemo, respektive pro komunikátor Nokia N900 a tablet Nokia N810. Na seznamu novinek figuruje například podpora pro surfování v portrait režimu nebo speciální lišta Site Menu, přes níž lze uložit stránku v podobě PDF dokumentu, nechat prohlížeč zapomenout dříve uložené heslo nebo nastavit pravidla k blokování vyskakovacích oken.

Nová Start Page při nainstalovaném synchronizačním rozšíření Firefox Sync umí jednoduše otevřít panely prohlížené na počítači. Přes kontextové menu lze nyní otevřít odkaz do nového panelu nebo uložit obrázek do paměti zařízení. V neposlední řadě přibyla automatická aktualizace doplňků nebo podpora zoomování přes tlačítka pro ovládání hlasitosti na mobilu Nokia N900.

Teď je na pořadu dne příprava mobilního Firefoxu 2.0, který by vedle platformy Maemo měl podporovat i Android. Využívat bude více procesů. Oddělí se tak rozhraní prohlížeče a zpracování webových stránek. Oddělen by měl být i běh pluginů.

Na seznamu zvažovaných novinek figuruje implementace synchronizačního mechanismu, správa relací a opětovné otevření omylem zavřených panelů, práce s kontakty, základní podpora RSS, zjednodušené přihlašování k účtům na webových stránkách, lepší práce s webovými aplikacemi, nové chybové stránky a další. Mobilní Firefox 2.0 by měl vyjít zhruba ve stejné době jako desktopový Mozilla Firefox 4.0.

Google Chrome bude také varovat před zastaralými pluginy

[15.07.2010] V pluginech nevidí velké bezpečnostní riziko jen Mozilla Corporation. O bezpečném přístupu k pluginům stále častěji hovoří i tvůrci prohlížeče Google Chrome a nyní shrnuli kroky, které již byly pro lepší zabezpečení učiněny nebo se v dohledné době plánují realizovat. V Google Chrome se například po vzoru Mozilla Firefoxu objeví mechanismus pro upozornění na zastaralé pluginy a prohlížeč by měl uživateli pomoci s jejich aktualizací.

Dále přibude varování před instalací a povolováním pluginů, které mají jen okrajové využití a nejsou pro každodenní surfování potřebné. Jak známo, Google Chrome 5 nativně obsahuje Flash Player a stará se o jeho automatickou aktualizaci spolu s prohlížečem. Google Chrome 6 podobně nabídne i plugin pro prohlížení PDF dokumentů publikovaných na Internetu.

Flash a PDF dokumenty jsou totiž při přítomnosti neaktualizovaného pluginu hodně rizikovým obsahem – zejména pokud vezmeme do úvahy poměrně častý výskyt bezpečnostních chyb (kterým trpí Flash Player nebo Adobe Reader) a připočítáme k tomu disciplínu uživatelů, kteří ne vždy vzorně instalují aktualizace.

Ostrá Opera Mini 5.1 také pro Android

[16.07.2010] Vyšla finální Opera Mini 5.1 pro chytré telefony vybavené systémem Android. Zájemci ji mohou stahovat po zadání adresy <http://m.opera.com> do svého současného mobilního prohlížeče. Opera Mini 5.1 pro Android je k dispozici v 96 jazycích. Na seznamu novinek figuruje například lepší zobrazení webů na zařízeních s displejem pracujícím ve vyšším rozlišení.

Dále je na něm vylepšené kinetické posouvání obsahu webové stránky, možnost nastavit Operu Mini nyní jako výchozí prohlížeč nebo konečně také skutečný full-screen režim. Navíc bylo doplněno obnovení relace, které nastane po opětovném otevření prohlížeče do jedné hodiny po jeho násilném ukončení na pozadí.

Nedávno vyšla také Opera Mini 5.1 v klasickém J2ME provedení, o níž si na Browsery.cz také můžete přečíst. Zaměřila se na lepší podporu levnějších a starších mobilů.

Build Your Own Browser: Vytvořte si vlastní edici Mozilla Firefoxu

[22.07.2010] Na setkání Mozilla Summit 2010 byla představena iniciativa Build Your Own Browser. Kdokoliv si díky ní může vygenerovat vlastní edici webového prohlížeče Mozilla Firefox. Stačí bezplatná registrace a vyplnění jednoduchého formuláře, v němž se ona vlastní edice přizpůsobí. Přidat lze například vlastní vyhledávací modul nebo vlastní záložky.

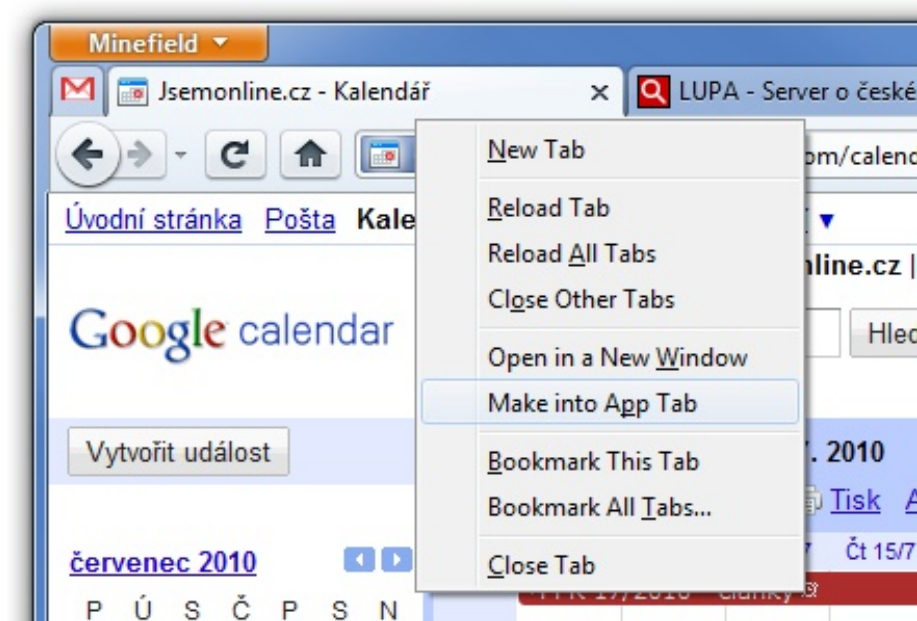
Dále je možné zvolit si některý z nabídnutých lehkých motivů vzhledu Personas nebo některé z omezeného výběru rozšíření. Dále lze nadefinovat, pro které platformy má být edice k dispozici a v jakých jazykových mutacích bude dostupná.

Pokud pak edice projde schvalovacím procesem, je možné ji začít šířit. Této novinky mohou využít jak jednotlivci pro osobní užití, tak i firmy. Netřeba se obávat kolize s ochrannými známkami.

Možnosti uzpůsobení jsou však dost omezené. Například nelze změnit výchozí resp. domovskou stránku a na lištu se záložkami je možné přidat jen tři vlastní položky. Na druhou stranu je zase možné provázání s kolekcemi rozšíření na Mozilla Add-ons. Touto cestou lze uživatelům doporučit zajímavé doplňky.

Mozilla Firefox 4.0 Beta 2 s App Tabs a v češtině

[29.07.2010] Vyšla druhá betaverze chystaného webového prohlížeče Mozilla Firefox 4.0. Ta je dostupná v celkem 24 jazycích a nechybí ani čeština. Mezi zapracovanými novinkami vynívá koncept App Tabs, který má vylepšit práci s webovými aplikacemi. Webové aplikace lze otvírat do speciálních panelů zabírajících na liště s panely méně místa oproti klasickým panelům.

To je v tuto chvíli jediná přidaná hodnota, ale do budoucna se počítá, že by v rámci App Tabs měly webové aplikace třeba i přizpůsobené rozhraní prohlížeče (např. skrytý řádek s adresou).

Mozilla Firefox 4.0 Beta 2 pokračuje v úpravách uživatelského rozhraní, takže lišta s panely je nyní nad řádkem s adresou i pod Mac OS X. Dále byla doplněna podpora dalších novinek z CSS 3 (transitions a transformations).

Koncept Tab Candy ještě do této betaverze nepronikl. Novinkám obecně ve čtvrté generaci Mozilla Firefoxu je věnován můj článek [Firefox 4.0 Beta 1: nový vzhled i nové technologie v akci](#), který vyšel na Lupě.

Představení LuaTeXu

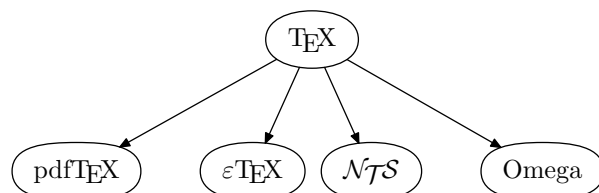
Michal Mádr, Pavel Stríž

Tento článek ve stručnosti představuje program LuaTeX [čtete luatex nebo také luáhtech] – ambiciózního následníka programu pdfTeX. Článek se snaží zasadit LuaTeX do kontextu následnických programů TeXu a představit nové možnosti, které tento systém již přináší a měl by v budoucnu přinést. Většina informací v tomto článku byla čerpána z webové stránky projektu LuaTeX, <http://www.luatex.org/>, s vřelým souhlasem jejich tvůrců. Za postřehy k článku děkujeme pánům Vítu Zýkovi, Arthuru Reutenauerovi, Karlu Horákovi a Petru Aubrechtovi.

LuaTeX v kontextu dění

V roce 1990 v článku [2] v časopisu TUGboat ohlásil Donald Knuth ukončení nového vývoje programu TeX – nadále bude jen opravovat závažné chyby. Kdokoliv bude moci použít zdrojové kódy TeXu k vytvoření systému s přidanou funkcionalitou, ale takovému novému systému musí dát jiné jméno než TeX.

O vytvoření nového TeXového systému se od té doby pokusila řada projektů. Tyto projekty se pokusily TeX vylepšit v různých směrech a s různým úspěchem. První obrázek ukazuje hlavní následnické TeXové projekty na přelomu tisíciletí. Podobně to popsal i Petr Olšák v kapitole 3.8 »Následníci TeXu« v knize *Typografický systém TeX* [3] z roku 2000.

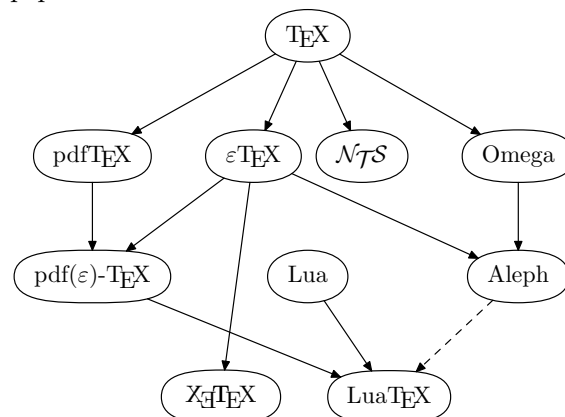
Hlavní systémy vycházející z TeXu (rok 2000)

Jedním z těchto následníků byl systém Omega, který přinesl podporu pro zpracování vícejazyčných textů zapsaných v různých kódováních. Omega umožnila kvalitní sazbu nelatinkových jazyků včetně sazby zprava-doleva. Omega vnitřně kodovala znaky podle Unicode a byla schopná pracovat s fonty obsahujícími přes 65 tisíc znaků. Omega přinesla řadu inovací,

např. konfigurovatelný překlad znaků ze vstupního souboru do (svého vnitřního kódování podle) Unicode. Vstupní text byl předzpracován externím programem a potom teprve načten jádrem TeXu.

Dalšími dvěma následnickými systémy byly produkty projektu NTS (New Typesetting System), který usiloval o vylepšení a překlopení jádra TeXu do jazyka Java, s využitím téměř dvacetileté zkušenosti s používáním TeXu. Jako vedlejší produkt systému NTS vznikl εTeX – sada TeXových rozšíření, zejména o podporu pravolevé sazby, zvýšení počtu registrů z 256 na 65636, usnadnění expanze a mírné zjednodušení trasování.

Poslední z následníků byl aktivitou Hàn Thê Thành, jehož program pdfTeX přinesl výstup ve formátu PDF, podporu mikrotypografických rozšíření a brzy si získal popularitu, která trvá dodnes. Viz článek v minulém čísle.

Hlavní systémy vycházející z TeXu (polovina roku 2010)

Obrázek druhý ukazuje, jak vypadá situace dnes. Projekt NTS, který dále nepokračuje, nedosáhl prakticky použitelných výsledků. εTeXová rozšíření úspěšná byla a jsou použita většinou formátů současných TeXových distribucí. Vývoj systému Omega ani jeho následníka Aleph už také nepokračuje. Aleph oproti Omega přinesl některá vylepšení, např. integraci právě s εTeXem. Systém pdfTeX se v TeXovém světě stal de facto standardem. Po integraci s εTeXem je také označován jako epdfTeX. Na scéně se mezitím objevil další významný TeXový následník, XeTeX, ke kterému se vrátíme na konci článku. Podrobněji o historii TeXu viz článek Arthura Reutenauera [4].

Tým vývojářů pdfTeXu oznámil (podobně jako Donald Knuth v roce 1990), že po vydání příští velké verze, 1.50.0, budou vydávány už jen opravy. pdfTeX tedy bude »zakonzervován« a v implementování nové funkcionality předá štafetu novému programu s názvem LuaTeX. Základní tým vývojářů LuaTeXu je tvořen Taco Hoekwaterem, Hansem Hagenem a Hartmutem Hankelem. Personální propojení s pdfTeXem je těsné – všichni tři byli také součástí základního vývojového týmu pdfTeXu, navíc autor pdfTeXu, Hàn Thê Thành, je jedním ze spolupracovníků LuaTeXu. Součástí projektu LuaTeX bude integrace řady rysů ze systémů Omega/Aleph (kódování podle Unicode, podpora rozsáhlých fontů, konfigurovatelný překlad vstupního textu, sazba v různých směrech), čímž dojde k propojení původních následníků zmíněných v druhém obrázku.

Cíle LuaTeXu

LuaTeX si klade velké cíle. Mezi ty hlavní patří přidání podpory pro OpenType fonty.

Formát fontů vyvinutý firmami Adobe Systems a Microsoft nahrazující starší formáty těchto firem, Type 1, resp. True Type. Kódování znaků fontu je postaveno na kódování Unicode, font může obsahovat až 65536 znaků. OpenType fonty mohou obsahovat pokročilou typografickou podporu.

Přidání podpory pro rysy implementované v systému Omega/Aleph a přidání podpory pro rozšiřitelnost – tvůrci maker budou mít možnost vstoupit do činnosti LuaTeXu a změnit jeho chování. V rámci LuaTeXu tedy bude možné dělat změny, které dosud byly možné jen změnou ve zdrojových kódech příslušného TeXového programu, a tím vlastně tvorbou nového TeXového systému.

Do LuaTeXu byl integrován skriptovací jazyk Lua.

Jedná se v poslední době o populární, relativně jednoduchý jazyk. Na stránce <http://www.luatex.org/languages.html> autoři popisují své experimenty s dalšími jazyky a vysvětlují, proč se nakonec rozhodli právě pro Lua, více o jazyku na oficiálních stránkách <http://lua.org/>.

Konečně tedy bude možno psát složitější algoritmy elegantně s využitím regulárních výrazů, seznamových datových struktur a podobných nástrojů běžných v populárních programovacích jazycích dneška.

Funkce napsané v jazyce Lua jsou rovněž klíčové pro rozšiřitelnost LuaTeXu.

Měnit lze jak sazbu, tak např. vyhledávání souborů nebo tokenizaci vstupních dat.

Uživatel vytvoří Lua funkci a specifikuje LuaTeXu, v které fázi zpracování dokumentu má být tato funkce LuaTeXem vyvolána. Seznam fází, ve kterých si uživatel může specifikovat vyvolání své funkce, je popsán v [referenčním manuálu LuaTeXu](#), v kapitole *The callback library*.

Pro každou z těchto fází manuál popisuje, jaká vstupní data budou vyvolávané Lua funkci předána jako její argumenty. Specifikujeme-li např. LuaTeXu, aby naši Lua funkci vyvolal jako `pre_linebreak_filter`, naše funkce bude vyvolána vždy předtím, než LuaTeX začne provádět algoritmus řádkového zlomu. Jako vstup funkce dostane seznam nodů příslušného horizontálního seznamu. Může tento seznam modifikovat a tím měnit vstupní data pro následující algoritmy. Konkrétně funkce zaregistrovaná jako `pre_linebreak_filter` může měnit vstup pro následující algoritmus řádkového zlomu.

Následuje seznam cílů deklarovaný autory LuaTeXu pro verzi 1.00, více viz webová stránka <http://www.luatex.org/roadmap.html>. Naleznete zde seznam cílů a informace o stavu jejich plnění.

- Sloučení kódu systému Aleph a pdfTeX tak, aby se LuaTeX v DVI módu choval jako Aleph a v PDF módu jako pdfTeX.
- Zpřístupnění Aleph funkcionality v PDF módu LuaTeXu. Podpora OpenType fontů. Možnost plně kontrolovat všechny aspekty načítání fontů, jejich definice a manipulace s nimi pomocí Lua kódu.
- Zpřístupnění různých vnitřních dat LuaTeXu pomocí Lua callbacků. Úplný přístup k procesu tvorby tokenů. Přístup k seznamům uzlů »v užitečných chvílích«. Např. před startem algoritmu řádkového zlomu.
- Zpřístupnění kontroly různých aspektů tvorby odstavce, jako je dělení slov, tvorba kerningů a ligatur. Dynamické načítání vzorů pro dělení slov.
- Transformování Metapostu do knihovny MPLib použité LuaTeXem. Rozšíření této knihovny pro podporu libovolné přesnosti (MegaPost). Pokročilé LuaTeXové použití, např. runtime generování fontů, zatím nebylo naplánováno.

- Identifikace grafických objektů a jejich načítání pomocí jazyka Lua.
- Sazba v různých směrech: Odstranění chyb v Aleph a přehodnocení backendu. Víceméně bude použito řešení přítomné v systému Omega.
- Speciální vlastnosti: Pročištění *hz*-optimalizace a vystrkování znaků. Očekávají se různé způsoby optimalizace.
- Podpora pro Unicode v matematickém módu. Více kontroly pro zobrazování. Podpora specifikace OpenType math firmy Microsoft. Nová primitiva pro některé z rysů v současnosti řešených pomocí maker.
- Kontrola procesu tvorby stránky a přístup k relevantním vnitřním datům. Zpřístupnění insertů.
- Přístup k většině možností formátu PDF, mezi které patří anotace, zacházení a manipulace s objekty.

Časový plán

V této chvíli je projekt zhruba v polovině vývoje verze 1.00, jejíž vydání je plánováno na rok 2012. Už nyní je ale dle autorů LuaTeX dostatečně stabilní ke kontrolovanému použití. LuaTeXová rozhraní se ještě mohou měnit, s výjimkou těch, která jsou zdokumentována jako stabilní. První zdokumentovaná stabilní rozhraní se objevila ve verzi 0.50.

Aktuální verzi LuaTeXu pro řadu operačních systémů je možno získat na stránce projektu <http://www.luatex.org/download.html> nebo např. pomocí balíku `luatex` linuxové distribuce Debian. Konkrétně programy LuaTeX, Metapost a MPLib, včetně fóra, jsou dostupné na <http://foundry.supelec.fr/gf/project/luatex> a <http://foundry.supelec.fr/gf/project/metapost>.

Po vydání verze 1.00 budou formulovány cíle pro verzi 2.00. Vybráme některé důležité verze programu:

- 0.00: První demonstrace LuaTeXu na TUG 2005 v čínském Wuhanu.
- 0.10: První hlavní verze představená na konferenci TUG 2007 v San Diegu (USA) demonstrovala první pokus o sazbu arabštiny.
- 0.40: Konec roku 2009: Verze zařazená do TeX Live 2009.
- 0.50: »Na půli cesty.« První zdokumentovaná stabilní rozhraní.
- 1.00: Plánována na rok 2012.

LuaTeX vs. XeTeX

Vraťme se k druhému obrázku, konkrétně k systému XeTeX [čtete zítech] Jonathana Kewa [čtete džonathana kjúa]. XeTeX je vedle LuaTeXu v současnosti považován za druhého významného následníka TeXu. Rysy obou systémů se překrývají (podpora zpracování vícejazyčných textů a OpenType fontů), ale rozdíl je v implementaci a snadnosti použití koncovými uživateli.

XeTeX implementuje nové rysy pomocí knihoven třetích stran (výsledkem je rychlejší vývoj systému), zatímco LuaTeX implementuje tyto záležitosti ve vlastní režii (má tedy lepší kontrolu nad kvalitou sazby). Použití XeTeXu (např. pro sazbu neevropských jazyků) je přímočaré, zatímco LuaTeX poskytuje pouze rámec a podporu konečným uživatelům musí zajistit tvůrci maker.

Ukázky jsme si uvedli v [předchozím čísle](#) openMagazinu. Doporučujeme prezentaci (PDF) a přednášku (AVI) Jonathana Kewa uskutečněnou v Brně v roce 2007. Upozorňujeme také na doplněk *The XeTeX Companion*.

ConTeXt MkIV

Jak vývojáři zdůrazňují, LuaTeX sice přináší mnoho nové funkcionality, ale je potřeba vytvořit balíky maker, které tuto funkcionalitu zpřístupní uživatelům. Protože vývojáři LuaTeXu jsou zároveň členy

vývojářského týmu ConTeXtu, experimentální verze ConTeXt MkIV je nejspíš prvním systémem maker, který novou funkcionalitu LuaTeXu využívá a intenzivně testuje. V rámci projektu Oriental TeX byla např. do ConTeXtu zabudována pokročilá pravolevá sazba implementovaná pomocí Lua funkcí – je to zároveň demonstrace rozšiřitelnosti LuaTeXu.

TeX Live a LuaTeX

Ukážeme si, jak lze několika kroky nainstalovat TeX Live 2009 či Pretest TeX Live 2010, vyzkoušet funkčnost LuaTeXu v Plain TeXu i LaTeXu, a navíc rozšířit instalaci o LuaTeX pod Mark IV, tj. v ConTeXtu. Jedná se tzv. ConTeXt Minimals. Základem zkoumání nám byly [webové stránky tvůrců](#).

Microsoft Windows XP

Tato kapitola je zde především kvůli úplnosti článku. Důvodem primárního zájmu o Microsoft Windows je snaha obejít názvy adresářů a souborů s mezerami. Váháte-li mezi MiKTeXem a TeX Live, vezte, že TeX Live obsahuje více balíčků.

Stáhli jsme si `install-tl.zip` z <http://ftp.cstug.cz/pub/tex/tlnet/>. Soubor jsme si rozpakovali. Následovalo spuštění:

```
install-tl.bat -repository
http://ftp.cstug.cz/pub/tex/tlnet/
```

Pozn. vždy u konečné verze, nikoliv Pretestu, TeX Live vám bude stačit spustit `install-tl.bat`.

Zaškrkli jsme si volbu instalace pro všechny uživatele. Systémová cesta se přidala automaticky. Nainstalovali jsme si Ruby z <http://www.ruby-lang.org/en/downloads/>. Během instalace jsme zaškrkli obě možnosti. Aktivujeme systémovou cestu odhlášením a novým přihlášením, případně restartem počítače. Fungování programů lze ověřit: `tex --help` a `ruby --help`.

Běží nám LuaTeX pro Plain (`luatex` soubor) i LaTeX (`lualatex` soubor). ConTeXt běží na Mark II (`texexec` soubor). ConTeXt zahrnutí Lua skriptu ignoruje, u příkazu `\directlua` nahlásí chybu. Příkaz `context` nám zatím neběží.

Upravíme `C:/texlive/2009/texmf/web2c/texmf.cnf` tak, že nastavíme: `HOMETEXMF = C:/temp`. Bylo možné nastavit jinou cestu, nebo se zahrnutím `$USERNAME`, ale to se celý příběh komplikuje.

Dále v adresáři `C:/texlive/2009/texmf/web2c/` vytvoříme nový soubor `texmf.cnf.lua` a zapíšeme do něj: `return { TEXMFCACHE = 'C:/temp' }`.

Kvůli nástroji `ctxtools` (zjištěno z log souboru) je nutné nahrát verzi LuaTeXu 0.43 nebo vyšší. Aktuální verze LuaTeXu je beta-0.60.2. Nainstalujeme poslední verzi stažením šesti souborů z [ConTeXt garden](#) s uložením do `C:/texlive/2009/bin/win32/`. Pokud si přejeme již v tomto momentě pracovat s LuaTeXem, musíme spustit `fmtutil-sys --all` kvůli přegenerování formátů.

Následuje zapsání svaté ConTeXt trojice:

```
ctxtools --update
texexec --make --all
luatools --generate
```

Na závěr se vše aktivuje znovuspuštěním:

```
ctxtools --update
```

Nyní lze aktivovat LuaTeX v ConTeXtu užitím jednoho z příkazů:

```
texexec --lua soubor.tex
context soubor.tex
```

Heuréka! Mark IV i všechno ostatní žije!

Mandriva a Ubuntu Linux

Jestli váháte, zdali zvolit teTeX nebo TeX Live, tak rozdíl je jen v množství nainstalovaných balíčků. TeX Live výrazně vede!

Stáhli jsme si `install-tl-unx.tar.gz` z <http://ftp.cstug.cz/pub/tex/tlnet/> a rozbaliли jej. Přepli jsme se na administrátora přes `su` a použili

```
perl install-tl -repository
http://ftp.cstug.cz/pub/tex/tlnet/.
```

Instalovat jsme začali volbou `I`.

Pozn. v případě konečné verze TeX Live vám bude stačit zapsat jen `perl install-tl`.

Existuje několik variant přidání systémové cesty. My jsme zvolili editaci souboru `.bashrc` z domovského adresáře (home) libovolného účtu, kde jsme přidali: `export PATH=$PATH:/usr/local/texlive/2009/bin/i386-linux:`. Tento příkaz jsme aktivovali u administrátora z příkazové řádky, abychom mohli v instalacích pokračovat. Kontrolu úpravy proměnné lze přes: `echo $PATH`. Pokud nemáme, doinstalujeme si Ruby.

Poslední verzi LuaTeXu získáme stažením tří souborů z [ConTeXt garden](#) s uložením do `/usr/local/texlive/2009/bin/i386-linux/`.

Vygenerujeme formáty pomocí příkazu:

```
fmtutil-sys --all
```

Následuje zapsání tzv. tří svatých příkazů ConTeXtu:

```
ctxtools --update
texexec --make --all
luatools --generate
```

Toť vše, jsme s instalacemi hotoví!

LuaTeX říká: *Nazdar světe!*

Zkusíme si, zdali LuaTeX reaguje, navíc dvojnásobně. Zjistíme to tak, když se bez chybové hlášky objeví v pdf souboru věta »Hello World!«.

Ukázka v Plain TeXu:

```
% luatex luaaplain.tex
\directlua{tex.print("Hello
\directlua{tex.print('World')}")}!
\bye
```

Pod formátem LaTeX vypadá ukázka takto:

```
% lualatex luaalateX.tex
\documentclass{article}
\begin{document}
\directlua{tex.print("Hello
\directlua{tex.print('World')}")}!
\end{document}
```

ConTeXt má navíc své příkazy, zde je trojnásobný výstup:

```
% context luaamarkiv.tex % Nebo luaa-
markiv.ctx.
\starttext
\directlua{tex.print("Hello
\directlua{tex.print('World')}")}!
\ctxlua{tex.print("Hello
\ctxlua{tex.print('World')}")}!
\startluacode
tex.print("Hello World!")
\stopluacode\
\stoptext
```

Pokud jste něžné stvoření, přidejte si prosím před příkaz `\stoptext` následující kód vypůjčený z článku *Practical introduction to Metapost* [Clémenta Hurlina](#), zdrojové kódy viz spodní část webové stránky francouzského tvůrce.

```
\startMPcode
u:=0.05cm; pair p[]; path r[]; path
coeur;
p[0] = (0,0); p[1] = (3u,4u);
p[2] = (1.5u,6u); p[3] = (0,5u);
```

```
p[4] = (-1.5u,6u); p[5] = (-3u,4u);
r[1] = p0{curl 0.7}..tension
2..p1{up}..p2{left}..{down}p3;
r[2] =
p3{up}..p4{left}..p5{down}..tension
2..{curl 0.7}p0;
coeur= r[1] .. r[2] .. cycle;
fill coeur withcolor red;
\stopMPcode
```

Rozhovory s autory

V knize TeXových rozhovorů [1] jsou zpovídáni i lidé významně spojení s TeXovými následníky zmíněnými v tomto článku, jako jsou Taco Hoekwater, Hans Hagen (oba LuaTeX i pdfTeX), Hàn Thê Thành (pdfTeX a spolupracovník projektu LuaTeX), Philip Taylor (NTS, εTeX), Yannis Haralambous (Omega), či Jonathan Kew (XeTeX). Detaily viz `luatex --credits`.

Několik užitečných odkazů závěrem

<http://www.luatex.org/documentation.html> informuje o LuaTeXových aktualitách. Nalezneme zde referenční příručku ([snapshot](#)) a celou řadu přednášek a článků vztažených k LuaTeXu.

Kdo to neví, tak vývojáři LuaTeXu, ConTeXtu a knihovny MPLib sídlí na <http://pragma-ade.com/> a <http://wiki.contextgarden.net/>. Vážní zájemci a studující by si neměli nechat ujít *The history of luaTeX*. Je to až slavnostní dokumentace k příležitosti vzniku LuaTeXu verze 0.50.

Diskuze nalezneme na <http://tug.org/mailman/listinfo/luatex/>. Vážnější chyby lze ohlásit na <http://tracker.luatex.org/>. Dříve vzniklý depozitář od tvůrců LuaTeXu objevíme v adresáři `/lua/` na stránkách PRAGMA ADE.

Ke studiu lze dále doporučit webové stránky *The Joy of LuaTeX* od Yannise Haralambouse, viz <http://luatex.bluwiki.com/>. Luigi Scarso má také za-

jímavé a užitečné [webové stránky](#). Jeden z aktuálních archivů s komentovanými zdrojovými kódy nalezneme na serveru [Forge](#).

Ukázky

Pokud už s LuaTeXem či ConTeXtem MkIV experimentujete nebo je dokonce již používáte na aktivní sazbu a chtěli byste představit čtenářům [openMagazinu](#) nebo [Zpravodaje](#) své zdrojové kódy, resp. podělit se o ně, kontaktujte nás na emailové adrese [redakce openMagazinu](#) nebo [redakce Zpravodaje](#).

Seznam literatury

- [1] *TeX People: Interviews from the World of TeX*. [Mistři TeXu: Rozhovory s lidmi ze světa TeXu.] Berry, Karl (editor); Walden, David (editor). USA, TeX Users Group, 2009. ISBN 978-0-9824626-0-7. Rozhovory jsou přístupné i online na [URL](#).
- [2] Knuth, Donald Ervin. The Future of TeX and Metafont. [Budoucnost TeXu a Metafontu.] *TUGboat*, ročník 11, číslo 4, strany 489–489, 1990. Dostupné na [URL](#).

- [3] Olšák, Petr. *Typografický systém TeX*. [Type-setting System TeX.] 2. vydání. Brno, vydavatelství Konvoj, 2000. Kapitola 3.8: Následníci TeXu. 300 stran. ISBN 80-85615-91-6.
- [4] Reutenauer, Arthur. A brief history of TeX, volume II. [Stručná historie TeXu, druhé nahlédnutí.] *TUGboat*, ročník 29, číslo 1, strany 68–72, 2007. Článek je dostupný i online na [URL](#).

Claws Mail – Povolte mailům opratě!

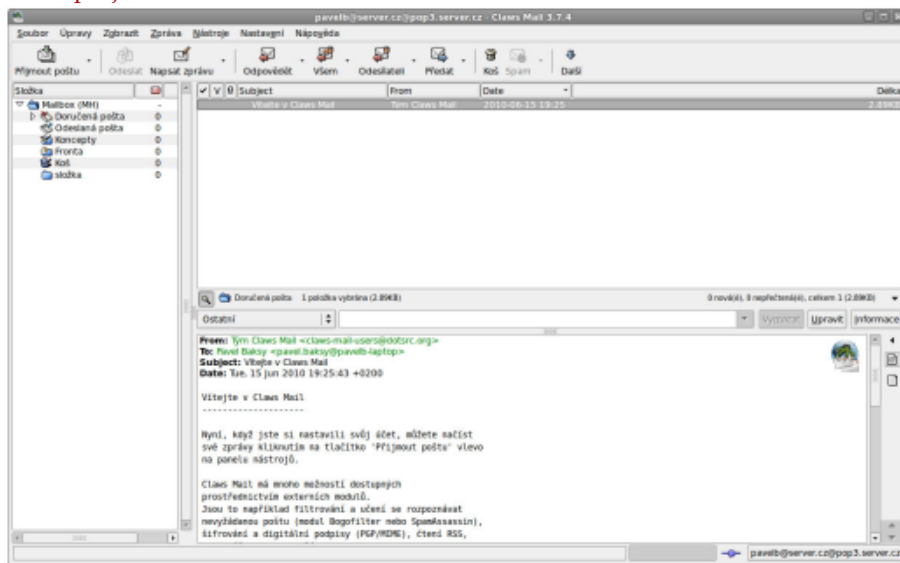
Pavel Baksy

Jestliže rádi používáte alternativní produkty k těm nejznámějším a hledáte u nich nové zajímavé funkce, pak jste při výběru programu na elektronickou poštu možná narazili i na Claws Mail. Jedná se o odlehčeného poštovního klienta s příjemným ovládáním, jednoduchým a přehledným nastavením a mnoha funkcemi, jež byste u jiných „lehkých“ klientů sotva našli.

Základní vlastnosti

Claws Mail lze popsat několika charakteristickými rysy:

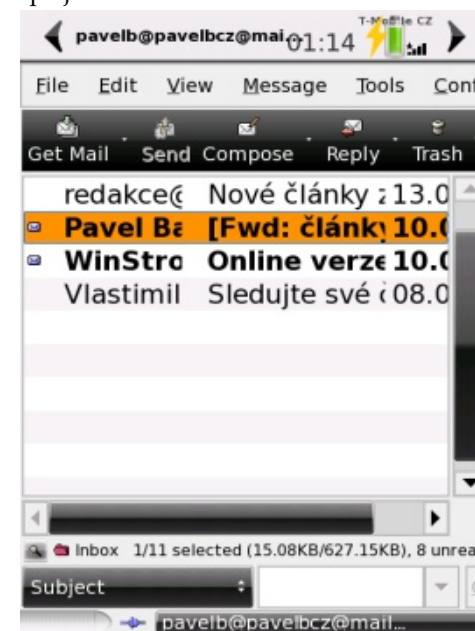
- je rychlý
- je multiplatformní
- má promyšlené prostředí a snadné ovládání
- je jednoduše konfigurovatelný
- obsahuje mnoho funkcí, nové lze přidávat pomocí rozšíření
- je velmi stabilní
- nezanedbatelnou výhodou je také dobrá **dokumentace přímo na stránkách projektu**

Základní okno Claws Mailu.

Hlavním důvodem, proč mě Claws Mail zaujal a proč jsem ho následně začal používat, je jeho rychlost. Skutečně, rychlost spuštění aplikace je výborná. Také

odezva je velmi solidní i na starém a pomalém počítači. Dokonce jsem jej nainstaloval i na svůj **mobilní telefon** a i na tomto přístroji lze Claws Mail bez větších problémů používat. Po rozumné konfiguraci lze tento program přizpůsobit i malému dotekovému displeji.

Claws Mail na mobilním telefonu Openmoko Freerunner.

Claws Mail není jen obyčejný poštovní klient. Stejně tak dobře jej můžete používat jako RSS čtečku. Stačí si doinstalovat správný zásuvný modul, o tom však až za chvíli.

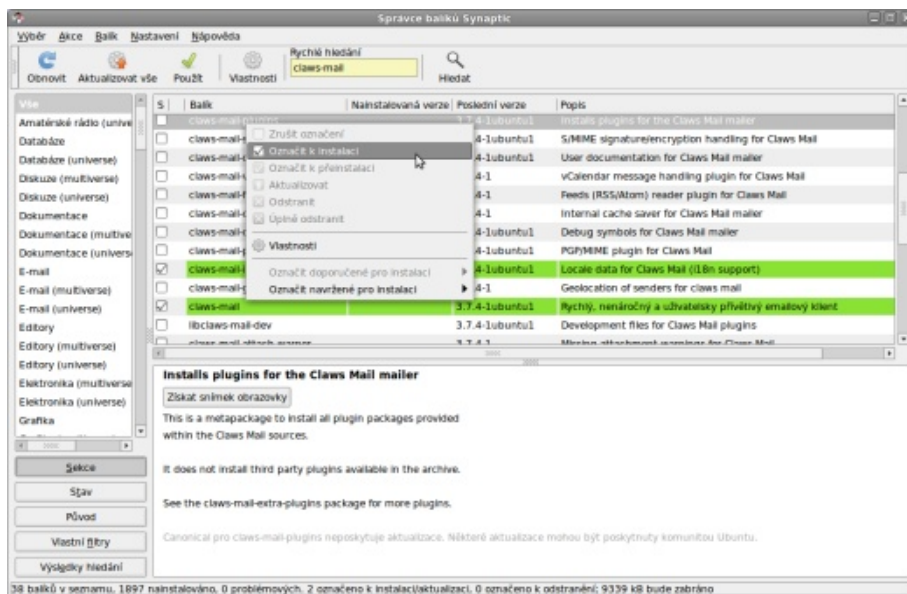
V neposlední řadě mě příjemně překvapila dobrá (uživatelská) **dokumentace**. Podrobně jsou zde popsány nejen funkce programu, ale i zásuvné moduly, různá nastavení včetně skrytých možností a nechybí ani často kladené otázky (tzv. FAQ).

Instalace

GNU/Linux

Claws Mail je závislý na knihovných GTK+. Bude se vám proto hodit například v prostředí GNOME, Xfce nebo LXDE.

Instalace je na většině systémů snadná. Velmi pravděpodobně budou balíky programu už obsaženy v repozitářích vašeho systému. Na Ubuntu můžete nainstalovat Claws Mail pomocí Správce balíků Synaptic (z GNOME nabídky **Systém | Správa**). Vyhledejte balík claws-mail. Pokud budete chtít využívat zásuvné moduly, doinstalujte si také balíky claws-mail-plugins, případně claws-mail-extra-plugins. Dobré bude nainstalovat také balík claws-mail-themes, případně claws-mail-tools. Sami si prohlédněte množství dalších samostatných balíků, které jsou ke Claws Mailu dostupné.

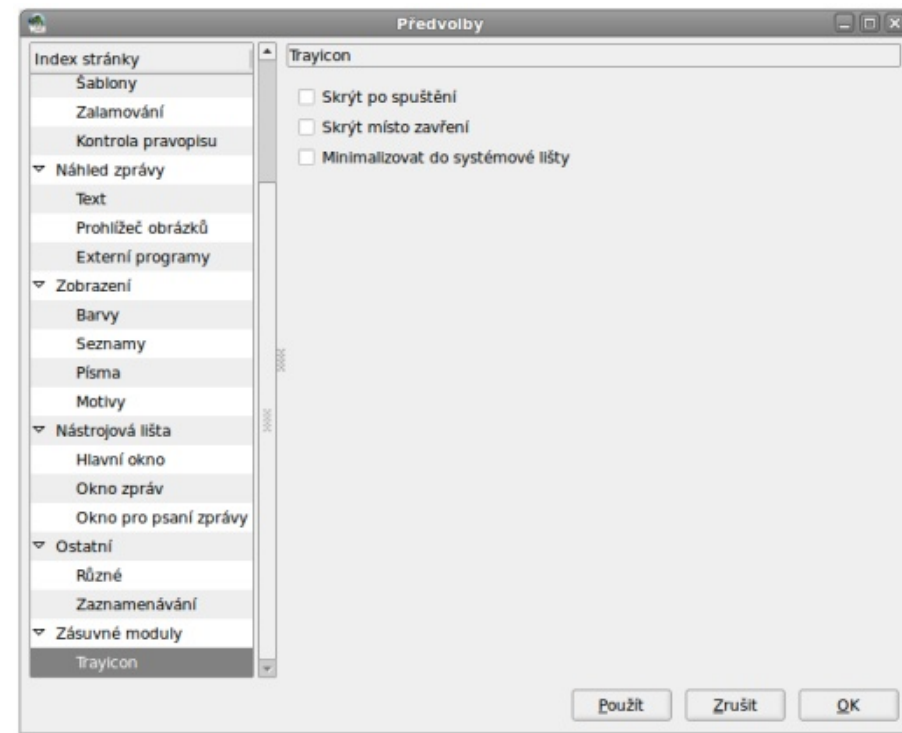
Instalace Claws Mailu pomocí Správce balíků Synaptic na Ubuntu.

Pokud preferujete příkazovou řádku, můžete použít například příkaz:

```
sudo aptitude install claws-mail claws-mail-plugins
claws-mail-themes
```

Balík claws-mail-plugins obsahuje množství zásuvných modulů, mnohé z nich se vám jistě budou líbit. Jsou to moduly jako Trayicon, PGP/Inline pro podepisování e-mailů, SpamAssassin a další.

Balík claws-mail-extra-plugins pak obsahuje další bohatou nabídku modulů, které nejsou zahrnuty do základní sady (často z licenčních důvodů). O zásuvných modulech se dočtete víc trochu níže.

Zásuvný modul Trayicon přidá ikonku do systémové lišty.

Pokud v repozitáři vašeho systému nenaleznete žádaný instalační balíček, můžete si Claws Mail [stáhnout ze stránek programu](#).

Na zmíněných stránkách jsou k dispozici ke stažení také zásuvné moduly (plugins) a další nástroje (tools).

Windows

Pokud pracujete s Microsoft Windows, jistě vás potěší, že i zde můžete Claws Mail s drobnými omezeními používat. Pro instalaci si [stáhněte spustitelný .exe](#)

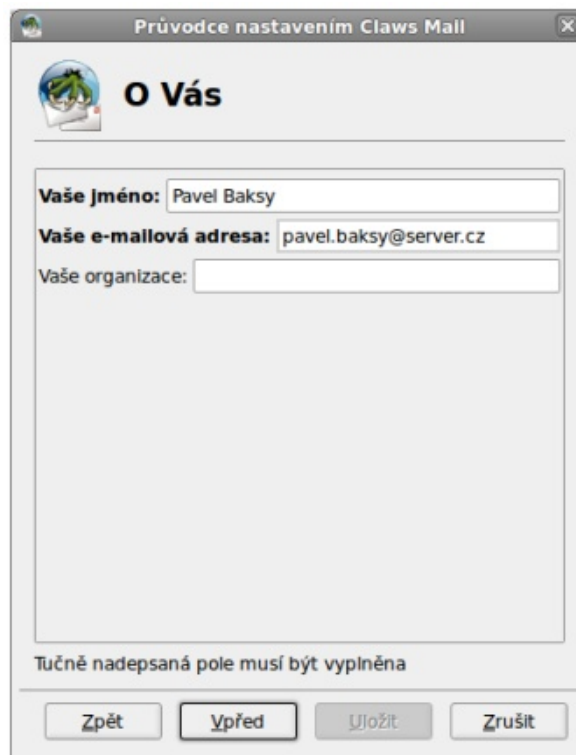
soubor ze stránek programu a jednoduše jej spusťte. Po instalaci zjistíte, že Windows verze Claws Mailu neobsahuje podporu LDAP a kontroly pravopisu.

Nastavení účtů

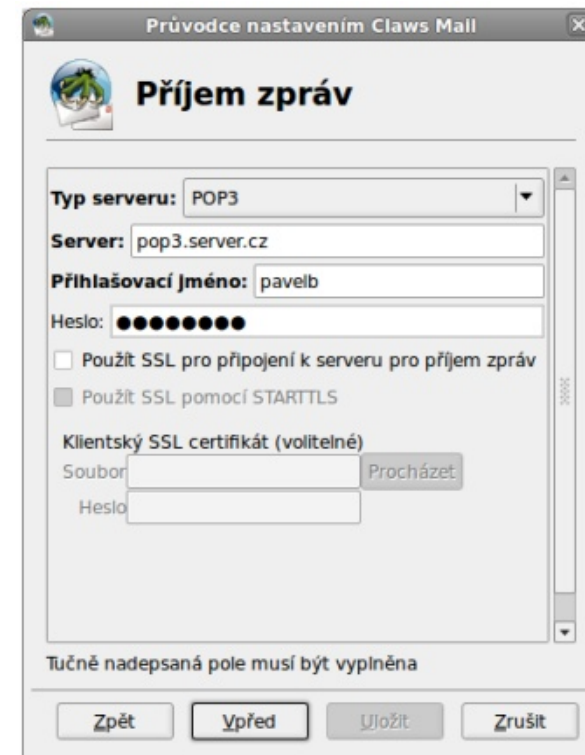
Po instalaci už nezbývá než si klienta nakonfigurovat.

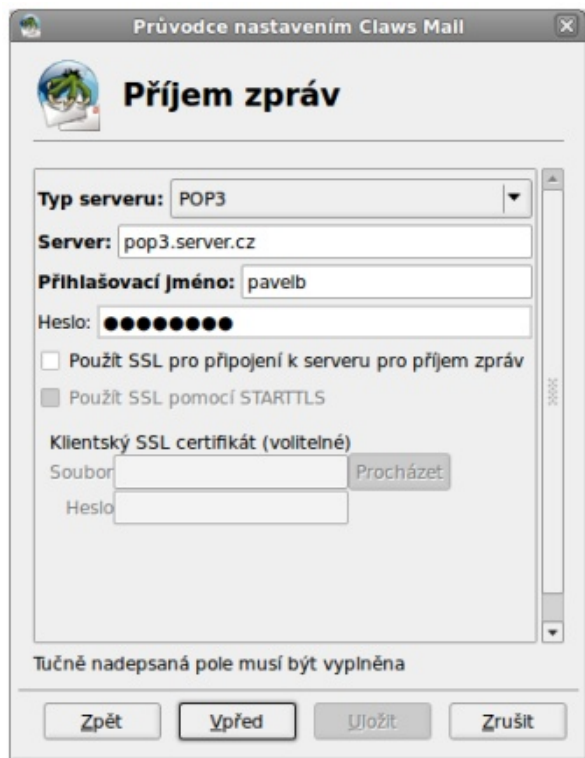
Při prvním spuštění vás přivítá jednoduchý a přehledný průvodce nastavením.

V průvodci vyplňte e-mailovou adresu.

Dále vyplňte servery pro příchozí poštu.

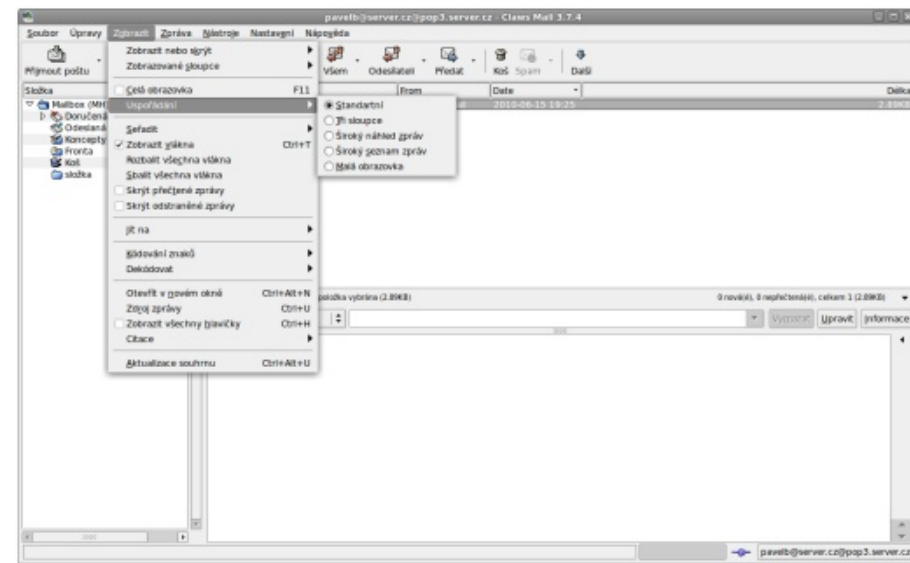

...i pro poštu odchozí. Všimněte si, že pokud nevyplníte účet pro autentizaci na SMTP serveru, budou použity údaje stejné jako u POP3.

Projděte zbytek průvodce a nyní můžete začít objevovat váš nový program Claws Mail.

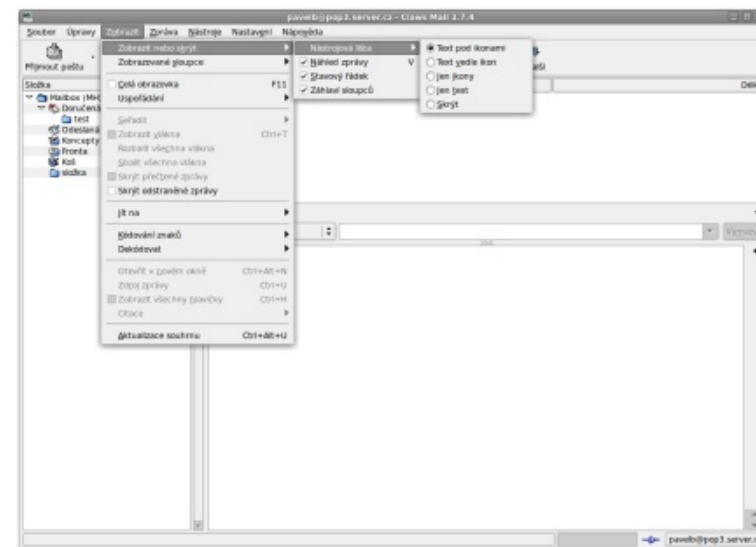
Vzhled

Při prvním spuštění vás přivítá klasický panelový vzhled se seznamem složek, zpráv a automatickým náhledem.

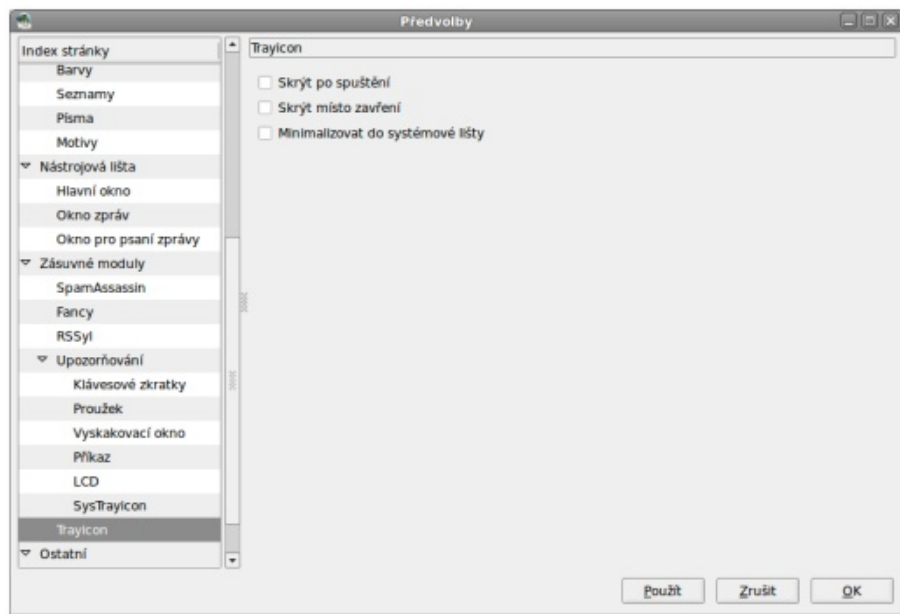
Volby uspořádání hlavního okna.

Uspořádání hlavního okna lze změnit do pěti základních vzhledů. Jak už jsem psal výše, zobrazení lze uzpůsobit i pro mobilní telefony zvolením uspořádání **Ma-lá obrazovka**. Okno aplikace nabízí i další možnosti zobrazení různých prvků.

Vzhled aplikace si můžete přizpůsobit dle svého přání.

Dalším příjemným krokem bude pro mnohé možnost přizpůsobení vzhledu ikon. Pokud jste si doinstalovali balík claws-mail-themes, můžete si vybrat z několika grafických témat. Výběr témat naleznete v menu **Nastavení | Volby**.

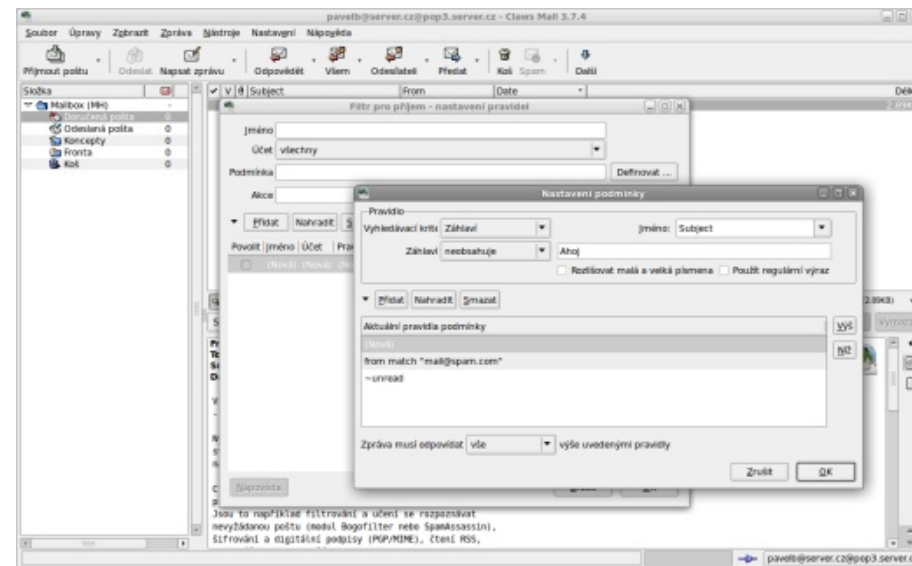
Claws Mail obsahuje mnoho připravených témat ikon.

Ve **volbách** naleznete také například výběr ikon nástrojových lišt, ikony si můžete přidávat i odebrat. Můžete přidat ikony mnoha funkcí včetně akcí zásuvných modulů.

Práce se zprávami

Filtrování a automatické zpracování zpráv

Filtrování i automatické zpracování zpráv je v programu zpracováno na vysoké úrovni. Můžete vytvářet jednoduché podmínky třídění zpráv až po komplikované komplexní dotazy. Lze definovat filtry pro nově příchozí zprávy nebo zpracovávat již přijaté zprávy ve složkách. Tyto akce lze navíc protokolovat, abyste měli jasný přehled o jejich činnosti. Protokolování je potřeba ale nejprve zapnout v menu **Nastavení | Volby | Ostatní | Zaznamenávání**.

Filtry umožňují sofistikovaná nastavení.

Zpracování zpráv

Na každou složku můžete nastavit zpracování zpráv. Tato funkce slouží k rozřazení už přijatých (odeslaných, rozepsaných ap.) e-mailů, které už máte v poštovním programu uloženy. Pravidla vytvoříte tak, že na danou složku v levém seznamu kliknete pravým tlačítkem myši a v dolní části kontextového menu vyberete položku **Zpracování**. Pravidla zpracování lze následně spustit z téhož menu položkou **Spustit pravidla zpracování**, sama se však také spouští vždy při vstupu do složky (když na ni kliknete).

V menu **Nastavení** najdete pod položkami **Před zpracováním** a **Následné zpracování** pravidla zpracování spouštěná přednostně před všemi ostatními pravidly pro jednotlivé složky (resp. po ostatních).

Filtry

Filtry slouží k třídění příchozí pošty. Lze použít v podstatě stejné možnosti pravidel jako při funkci zpracování zpráv.

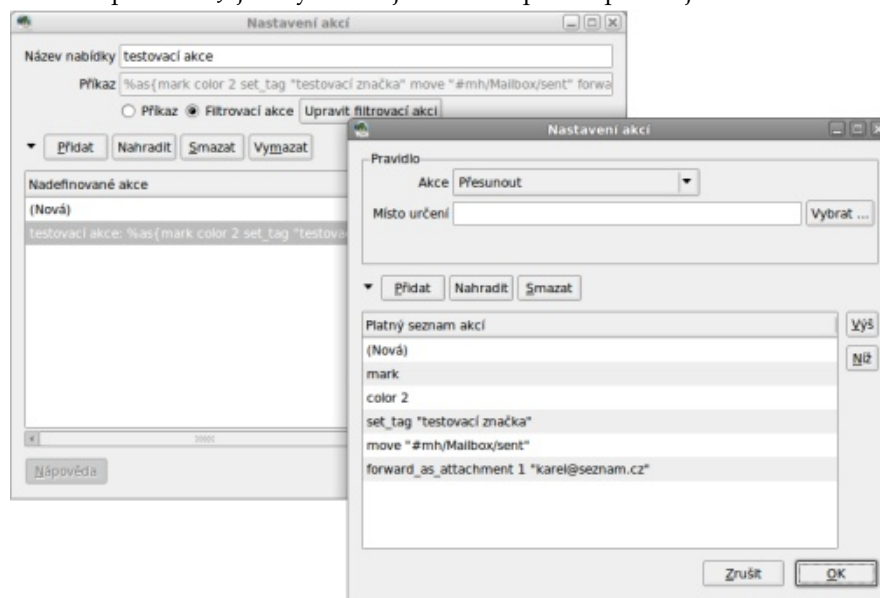
Automatickou tvorbu pravidel najdete v menu **Nástroje | Vytvořit pravidlo filtru** (resp. **Vytvořit pravidlo zpracování**). Tato položka je aktivní pouze pokud kurzorem stojíte na některé e-mailové zprávě, ze které se bude filtr (pravidlo) vytvářet.

Značky a obarvení

Každou zprávu si můžete pro lepší přehlednost obarvit či textově označit. Pokud v hlavním okně Claws Mailu otevřete menu **Zpráva**, ve spodní části naleznete položku **Obarvit**. Ve stejném menu naleznete i položku **Značky**. Ke každé zprávě si můžete přidat vlastní textovou značku, která se stane součástí hlavičky zprávy. Značek lze dokonce využívat v pravidlech filtrů, zpracování i ve vyhledávání.

Akce

Pokud chcete aplikovat více činností na zprávu najednou, funkce **akce** vám k tomu dobře poslouží. Jejich vytváření je snadné a přitom přináší mnoho možností.

Pomocí funkce akce lze na zprávu aplikovat mnohé funkce najednou.

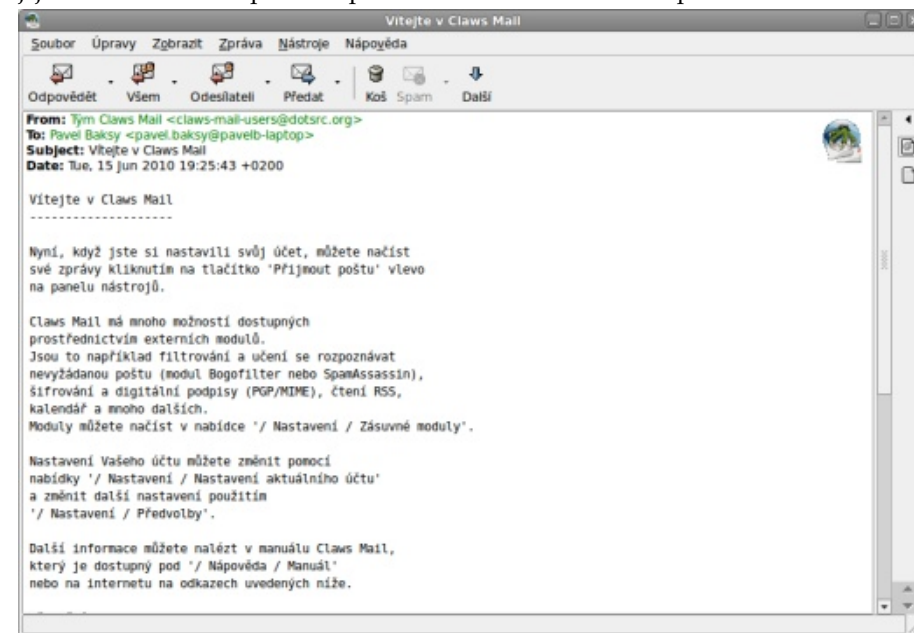
Například si můžete vytvořit akci, která zprávu barevně označí, přidá jí značku, přesune do určité složky a zároveň přepoše na zadanou adresu. Akce se definují v menu **Nastavení | Akce**, na zprávy se následně aplikují v menu **Nástroje**.

Čtení, vytváření a odesílání zpráv

Čtení zpráv

Pro čtení zpráv můžete používat jak automatického náhledu (v základním nastavení vzhledu je umístěn dole pod zprávami), tak i samostatného okna (při poklepnutí

na zprávu). Neobvyklé je umístění příloh v pravém svislém panelu. V panelu je zároveň umístěna ikona pro zobrazení v různých formátech (například v čistém textu a v HTML formátu, pokud se jedná o HTML zprávu). Ze začátku vám možná bude dělat problém, že si nevšimnete přílohy. Otvírání příloh je ale možné i pomocí klávesových zkratk, například [I] pro otevření přílohy v externím programu nebo [y] pro její uložení. Příslušné písmeno prostě zmáčknete v otevřené zprávě.

Ikony z přílohami i s možnostmi zobrazení zprávy jsou umístěny na pravém panelu okna zprávy.

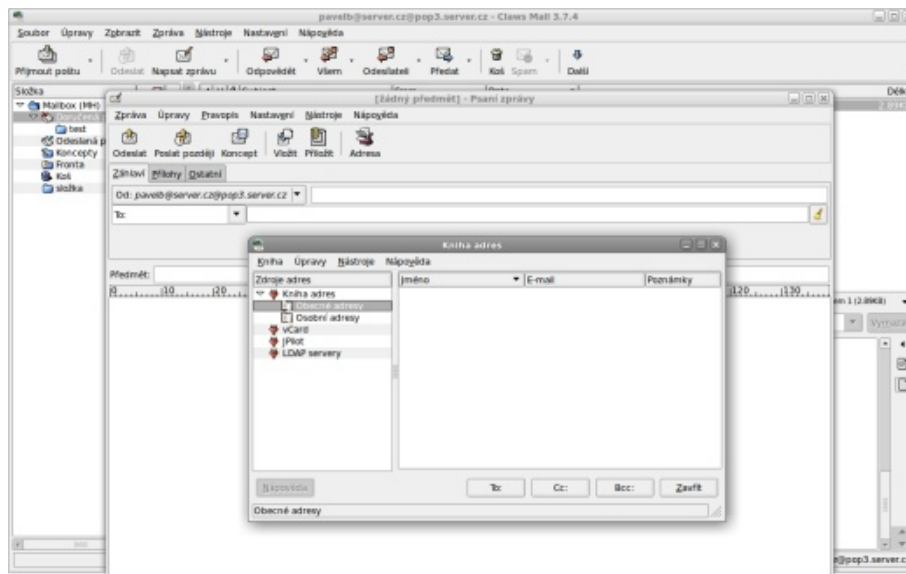
Mívám někdy problémy s korektním kódováním zprávy. Ve výchozím nastavení používá Claws Mail automatické rozpoznávání kódování a ne vždy jej posoudí správně. Proto je občas nutné si kódování přepnout v menu **Zobrazit | Kódování znaků**. Nejčastěji budete používat nejspíše Unicode UTF-8.

Rychlé vyhledávání

V základním okně na rozmezí mezi seznamem zpráv a automatickým náhledem se nachází jednořádkové pole určené pro rychlé vyhledávání zpráv. Lze vyhledávat podle předmětu, odesílatele a dalších položek. Navíc lze zvolit oblast hledání „Ostatní“ a poté zadat obdobné pravidlo (jako u filtrů) a vytvářet tak složitější vyhledávací dotazy.

Psaní zpráv

Při psaní zpráv vás nečeká také žádné zásadní překvapení. Přílohy jsou opět nezvykle odděleny na vlastní záložce. Pokud chcete vybrat příjemce z adresáře, stiskněte v horní části okna tlačítko Adresa. Otevře se **Knihna adres**, kde si pomocí tlačítek To: (komu), Bc: (kopie) a Bcc (slepá kopie) vybíráte příjemce zprávy.

Vybrat příjemce z Knihy adres je velmi snadné.

Šablony

Šablony slouží k předdefinování příjemců a obsahu (textu) zprávy. Hodí se vám, pokud posíláte často stejné e-maily, abyste je nemuseli psát vždy znovu. Šablony se definují v hlavním okně Claws Mailu v menu **Nastavení | Šablony**. Pokud máte šablonu vytvořenou a chcete ji aplikovat, pak v okně nové zprávy zvolte menu **Nástroje | Šablona** a zvolte požadovanou šablonu.

Zásuvné moduly

Pokud chcete využívat funkcionalitu zásuvných modulů, musíte mít doinstalované balíky claws-mail-plugins, respektive claws-mail-extra-plugins. Následně zásuvné moduly aktivujete z menu **Nastavení | Zásuvné moduly**. Pojdme se na nejzajímavější moduly nyní podívat.

vCalendar (vcalendar.so)

Velmi zajímavým rozšířením je zásuvný modul vCalendar. Po jeho instalaci (je součástí Extra plugins) a zavedení přibude do seznamu složek nová složka s názvem **vCalendar**. Můžete zde plánovat schůzky, přijímat pozvánky ke schůzce e-mailem, publikovat svůj stav (volný/zaneprázdněn) či nechat se upozornit na nastávající události. Nastavení se provádí v menu **Nastavení | Volby | Zásuvné moduly | vCalendar**.

Upozorňování (notification_plugin.so)

Zásuvný modul Upozorňování umožňuje nastavení různých druhů upozorňování na novou příchozí poštu, RSS kanály, události v kalendáři či změny v diskuzních skupinách. Opět je součástí Extra plugins.

SpamAssassin (spamassassin.so)

Povolí automatické třídění příchozích e-mailů na případný spam (nevyžádanou poštu). SpamAssassin je úspěšný filtr, který může dobře posloužit, pokud je vaše e-mailová schránka zahlcená nevyžádanou poštou. Zásuvný modul SpamAssassin naleznete v instalaci Standard plugins.

Fancy (fancy.so)

Fancy je jednoduchý modul, který zobrazuje vaše HTML e-maily pomocí knihovny WebKit. **WebKit** je jádro mnoha moderních webových prohlížečů. Příliš mnoho voleb tento modul nemá, zato může dobře posloužit.

RSSyl (rssyl.so)

Pokud chcete využívat Claws Mail také jako čtečku RSS a Atom kanálů, použijte modul RSSyl. Po zavedení přibude (podobně jako to bylo u modulu vCalendar) nová položka do seznamu složek s názvem **Moje kanály (RSSyl)**. Poté už si snadno pomocí pravého tlačítka nad názvem této složky přidáte nový odběr. Odběry lze třídit i do složek, které přidáte obdobně pomocí pravého tlačítka myši.

Claws Mail přináší mnohé další zásuvné moduly, o kterých jsem se nezmínil. Podívejte se i na další, než které jsem zde uvedl. Seznam zásuvných modulů, které je možno doinstalovat, naleznete i s jejich popisy na stránce projektu věnující se **zásuvným modulům**. Určitě zkuste moduly, jako jsou AcpiNotifier, CacheSaver, GeoLocation, Perl, SynCE, PGP/Inline či Trayicon.

Ne tak obyčejný poštovní klient

Myslím, že už je jasné, že Claws Mail není jen tak úplně obyčejný poštovní klient. Vedle překvapivě svižného běhu obsahuje mnoho funkcí, které byste u mnoha jiných klientů jen sotva našli. Navíc jeho možnosti lze rozšiřovat zásuvnými moduly. V článku jsem se téměř vůbec nevěnoval velkému množství voleb konfigurace samotného programu, ten však dobře funguje ihned po prvotním nastavení pomocí průvodce a většina uživatelů nebude tyto volby vůbec potřebovat. Po týdenním testování jsem jej začal používat jak na stolním počítači, tak i na svém mobilním telefonu, obojí plně k mé spokojenosti. Claws Mail rozhodně stojí alespoň za vyzkoušením.

Hrátky s GIMPem

Petr Němec

Kdo si hraje – nezlobí. Pokud navíc spojíme hrátky s GIMPem, může vzniknout něco užitečného, jako je tapeta na plochu nebo domovskou obrazovku mobilního telefonu a překvapit tak třeba naše blízké vlastním výtvorem. Tentokrát si tedy ukážeme, jak jednoduše vytvořit v GIMPu pomocí štětce a trochy představivosti povedené tapety.

Vezmi žlutou tužku...

Aby se dalo s malováním vůbec začít, je potřeba mít v GIMPu k dispozici ty správné nástroje, v tomto případě potřebné druhy štětců. Štětec, ač se to nezdá, představuje v grafickém editoru velice mocný nástroj, nejde jen o tloušťky štětců, jako je to u těch skutečných, ale především o vzory, štětec je tak zároveň něco jako razítko. Na internetu se dá najít nepřeberné množství stránek zabývajících se štětci – ať už pro GIMP nebo jiný editor. Jednou z nich je qbrushes.net. Pokud si chcete nakreslit následující tapety, budete potřebovat skupiny štětců:

- [oblaka](#)
- [květiny](#)
- [tráva](#)
- [hvězdy](#)
- [ptáci](#)

Ještě malá poznámka ke štětcům: instalace je velice jednoduchá. Stažené soubory stačí rozbalit a nakopírovat do složky `~/gimp-x.x/brushes`, dále už jen restartovat GIMP.

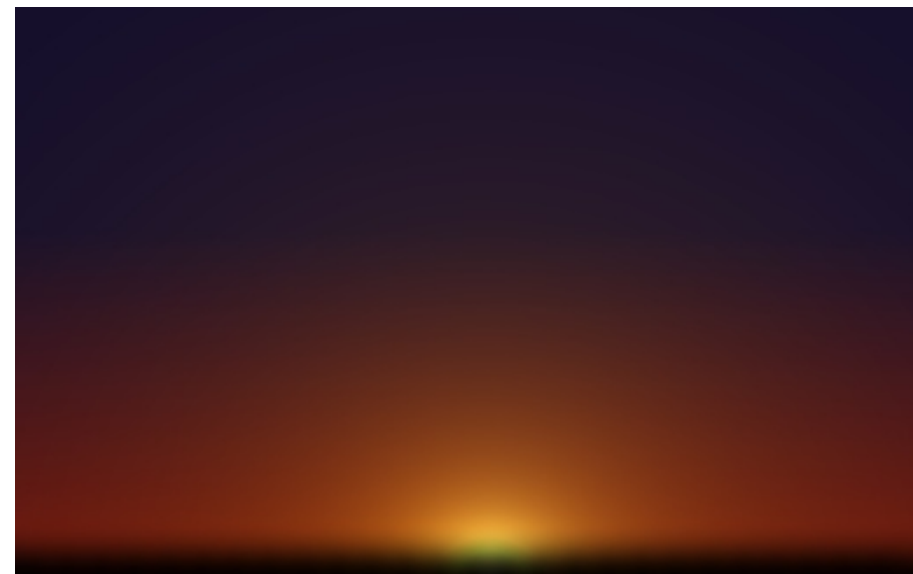
Západ slunce

Jak lze poznat z úvodu, hlavním bodem tohoto tutoriálu bude naučit se pracovat se štětci. Vytvořte si nový obrázek **Soubor | Nový**. Rozlišení zvolte podle toho, na jakém displeji bude použit, popřípadě dle vlastního uvážení. Já volím 1280×800 bodů.

Nejlepší je začít pozadím, protože se jedná o západ slunce, horní část bude tmavší, spodní pak světlejší. Pro tento účel poslouží nástroj **Mísení**, který se nachází přímo v nástrojovém panelu. Vyberte odpovídající barvy a mísení aplikujte (přidržením tlačítka myši v horní části a tažením směrem dolů, následně puštěním tlačítka).

Vytvořit zapadající slunce snad nebude tak složité, použijte filtr **Supernova**, nachází se ve **Filtrech | Světlo a stín | Supernova**. Nastavte barvu zapadajícího slun-

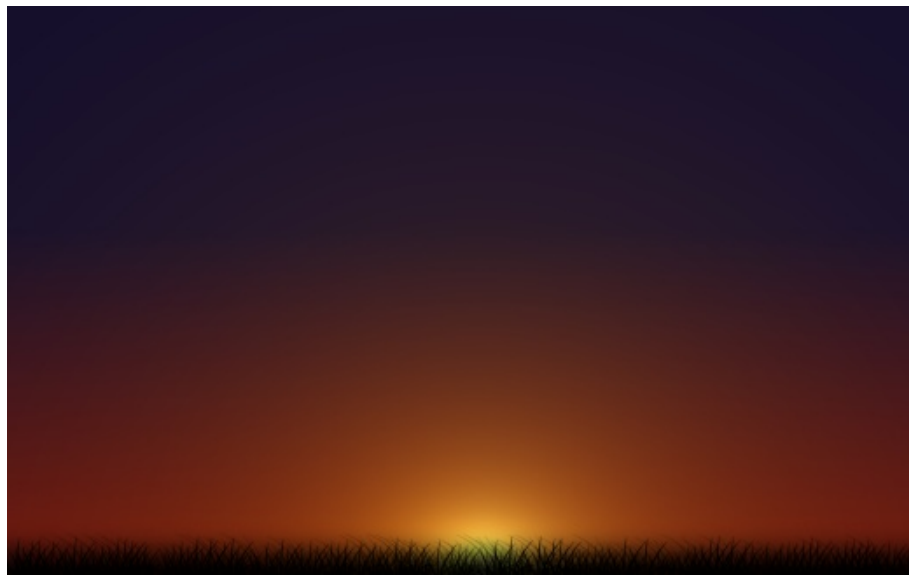
ce, poloměr nejspíš na maximum a paprsky naopak na minimum, pomocí náhledu ještě slunce dobře umístěte a filtr aplikujte. Na spodní straně tapety bude louka, aby přes travičku neprosvítalo tolik slunce, spodní okraj ztmavte štětcem **Circle Fuzzy (19)**, škálu mu nastavte podle vašeho rozlišení. Protože rukou není jednoduché nakreslit rovnou čáru, lze si pomoci klávesovou zkratkou. Štětcem klikněte na okraj tapety do požadované výšky a pomocí držení klávesy [Shift] zobrazte pomyslnou úsečku, následné držení klávesy [Ctrl] zaručí vodorovnou polohu úsečky, dále stačí kliknout na druhý konec tapety.

Připravené pozadí tapety

Vyberte jeden ze štětců traviny, nastavte mu požadovanou škálu a v nástrojovém okně si nastavte parametry **Brush Dynamics** tak, aby bylo zaškrtnuto **Random – Velikost**, to způsobí náhodnou velikost a tráva bude přirozenější. Dá-

le postupujte obdobně jako při ztmavování a vytvořte tak palouček ([Shift+Ctrl]). Tento postup opakujte i s jiným druhem traviny pro hustší vzhled palouku.

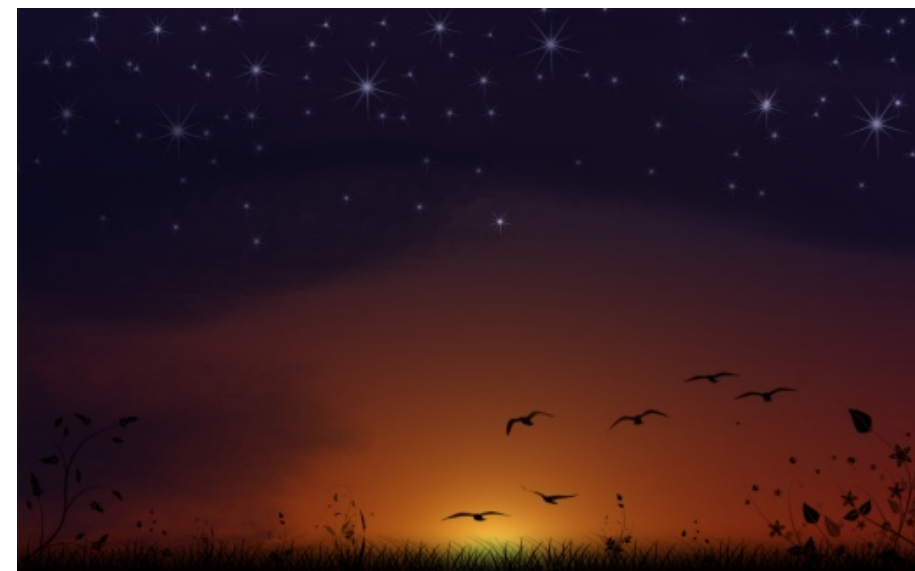
Palouček

Následovat bude jen jednoduchá práce se štětci a fantazií. Přidejte individuálně květiny, větší po krajích a menší i uprostřed. Dále si můžete pohrát se štětci ptáků, ale šetřete, pokud nechcete, aby to bylo jako v hororu **Ptáci**. Horní část tapety je poměrně prázdná, proto nedržte představivost na uzdě a štětcem „namalujte“ hvězdičky.

Něco tomu chybí

Něco tomu chybí, vyberte vhodný mrak se správným měřítkem a tapeta je hotová. Myslím, že za takový výtvar se nemůže začátečník stydět. Na tomto tutoriálu bylo předvedeno, že štětce jsou mocným nástrojem a dokáží ušetřit spoustu času.

Finální tapeta

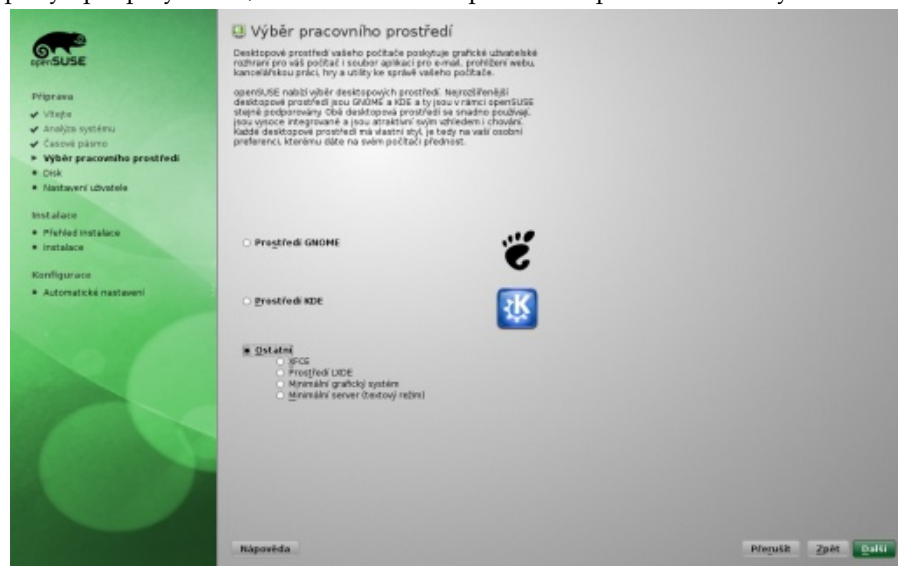
Recenze openSUSE 11.3

Vojtěch Zeisek

OpenSUSE je právem řazeno mezi nejlepší a nejpoužívanější linuxové distribuce. Verze, jejichž desetinné číslo končí na trojku, bývají (na rozdíl od těch končících na jedničku) velmi stabilní a vyvedené. Vzpomeňme jen na svého času velmi populární 10.3. Současná verze 11.3 není výjimkou. I ona se velmi povedla.

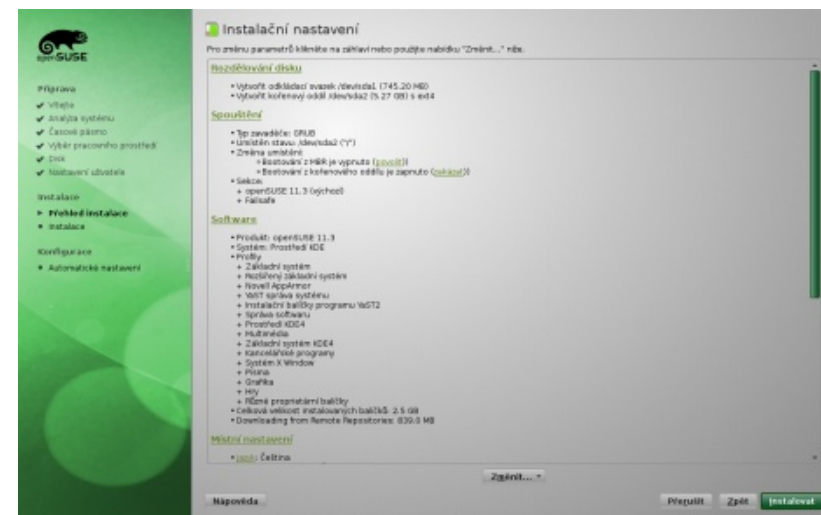
Toto vydání se vývojáři chlubí celou řadou zajímavých vylepšení: výrazně větší podporou netbooků (No konečně!) a nej(h)různějších mobilních zařízení, cloudů, podporou souborového systému Btrfs (je v nabídce, ale není výchozí), mnoha vylepšeními správce balíčků a celkově velmi moderním softwarem.

Na instalaci se prakticky nic nezměnilo. Pár jednoduchých kroků, které můžete prostě projít „klikáním na Další“, nebo se ponořit do hlubin nastavení. Dle chuti a zkušenosti uživatele. Kromě mírné změny barevného ladění je asi nejvýraznější změnou přibytí podpory LXDE, kteréžto odlehčené prostředí si při instalaci lze vybrat.

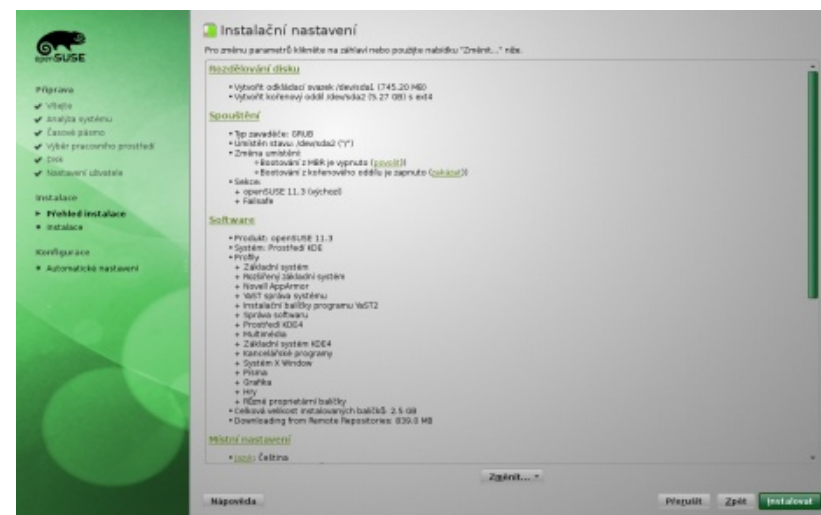

Výběr pracovního prostředí. K dispozici jsou tradiční i méně běžné možnosti.

Jinak je instalace jednoduchá a na běžném počítači bude trvat tak půl hodiny až hodinu. Tradičně je nutné dát si jen pozor – jako u každé distribuce – v kroku rozdělení disku, aby si uživatel nesmazal něco, čeho by později litoval. K dispozici jsou i ISO obrazy pro živá CD/USB. Jejich instalace je v podstatě stejná a stejně jednoduchá jako v případě klasického DVD nebo síťového mini CD.

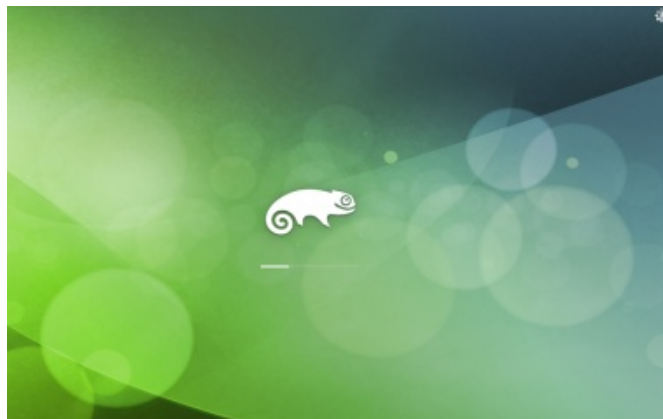

Souhrn instalace před samotnou instalací.

Slideshow, která vám bude krátit instalaci systému.

První spuštění trvá vždy o něco déle, další už jsou výrazně rychlejší. Ať už zvolíte KDE (4.4.4) nebo GNOME (2.30.1), po instalaci v systému najdete dostatek softwaru pro práci. OpenSUSE jaksí nikdy nevynikala v podpoře multimédií a ani tato verze není výjimkou. Nejpozději s první aktualizací sice do systému dostanete kodeky pro MP3, ale MP3 přehrajete jen v Banshee (na jeho vývoji se podílí Novell a v nynější verzi se dočkal mnohých vylepšení), ale v Amaroku (2.3) už ne. Není mi zcela jasné proč.

Spouští se KDE.

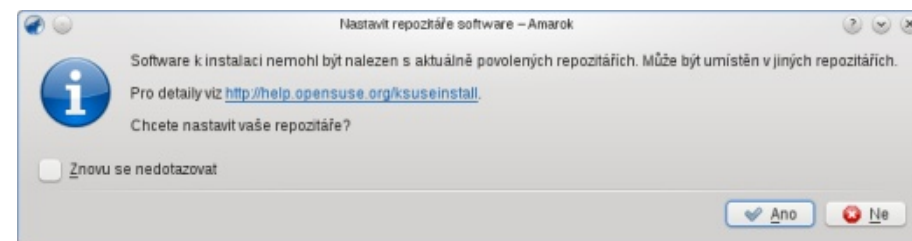
Poprvé spuštěné KDE.

Pokud se pokusíte přehrát soubor, pro který chybí kodeky (nebo obecně program, kterým by šel otevřít – netýká se to jen multimédií), systém lehce zaprotestuje a pokusí se to napravit.

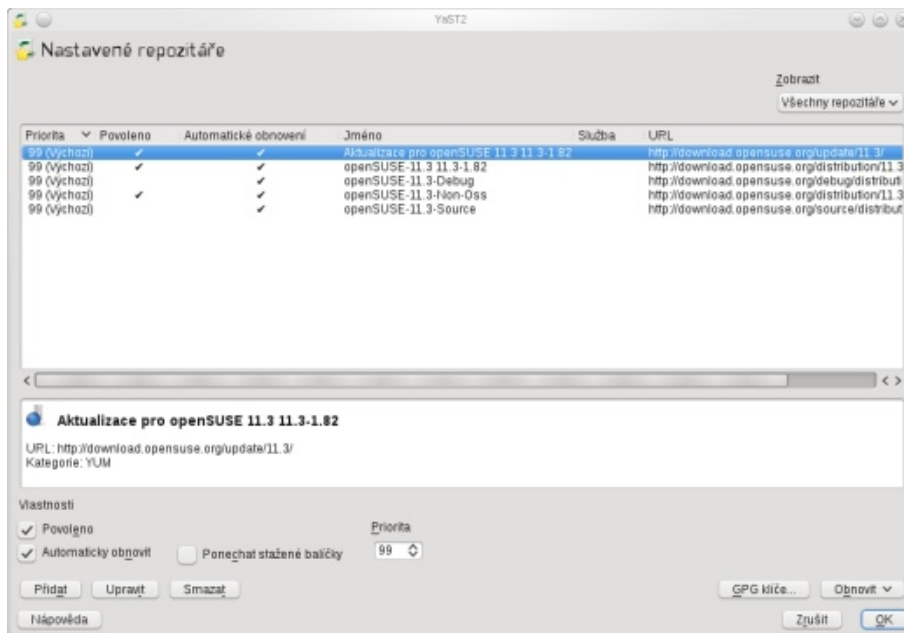
Amarok nepřehraje MP3, ale snaží se to napravit.

Nejdříve se pokusí vyhledat potřebné balíčky v dostupných repozitářích, a pokud se mu to nepovede, vyzve vás k přidání dalších repozitářů.

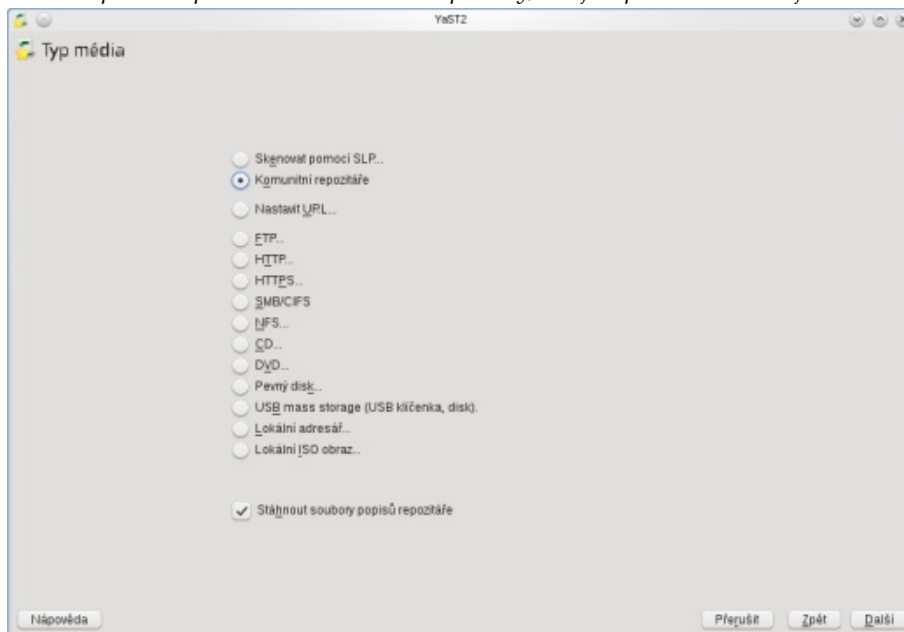

Chce to nějaké další, lepší repozitáře...

Spustí se správce repozitářů, kde pravděpodobně uvidíte jen ty základní. Klikněte na **Přidat** a pak vyberte **Komunitní repozitáře**. Z další nabídky vyberte repozitář Packman, případně i další dle libosti. Po dalším odklikání všech oken by se měly nainstalovat potřebné balíčky a vaše MP3 by se s drobným zpožděním měly přehrát. Není to úplně dokonalé, ale lepší než nic.

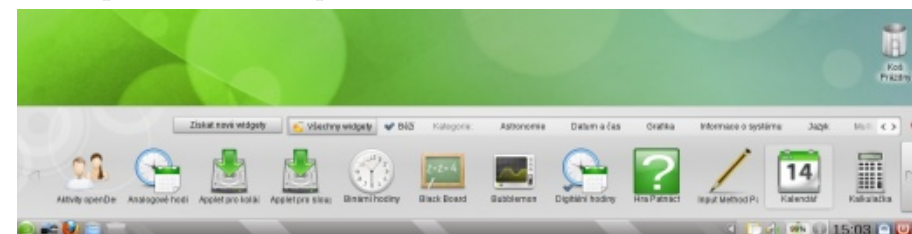
Správce repozitářů. Čím nižší číslo priority, tím je repozitář „důležitější“.

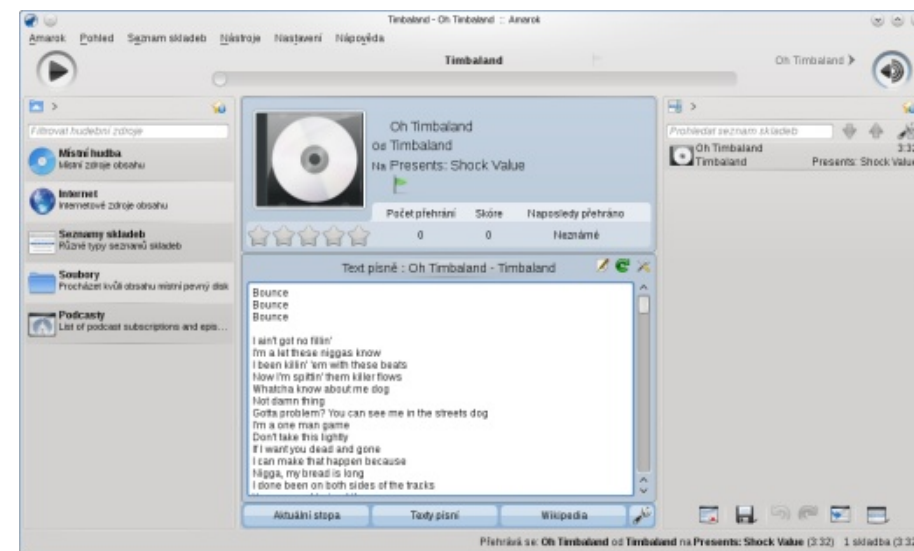
Volba přidání nového repozitáře.

Pokud tato možnost nefunguje, tak jak má, nebo se vám to ani nechce zkusit, můžete navštívit opensuse-community.org a proklikat se na Multimedia/Restricted formats a 1-click installation, která vám přidá **Packmanův repozitář** (a případně další) a z nich nainstaluje potřebné balíčky. Repozitář lze samozřejmě přidat ručně a ručně i nainstalovat potřebné multimediální balíčky, což mně osobně přijde nejrychlejší.

KDE je přítomno ve vyřávané verzi 4.4.4. Touto dobou se už sice dere na svět verze 4.5, ale integrace sotva vyřávané, tak velkého projektu do zbytku distribuce by pro vývojáře byla sebevražda. Další verze openSUSE už bude pravděpodobně obsahovat KDE 4.6. Už to není ani tolik o nových převratných novinkách (i když pod kapotou se najde řada zajímavých změn), ale o zlepšování uživatelského prostředí a přívětivosti celého prostředí.

Přidání nových widgetů na panel a plochu (pomocí tlačítka s logem Plasmy v pravém rohu).

Amarok ve verzi 2.3. Každá verze přináší určité změny vzhledu a vylepšení programu.

Toto místo
může být
VAŠE
jen za

1000 Kč
bez DPH

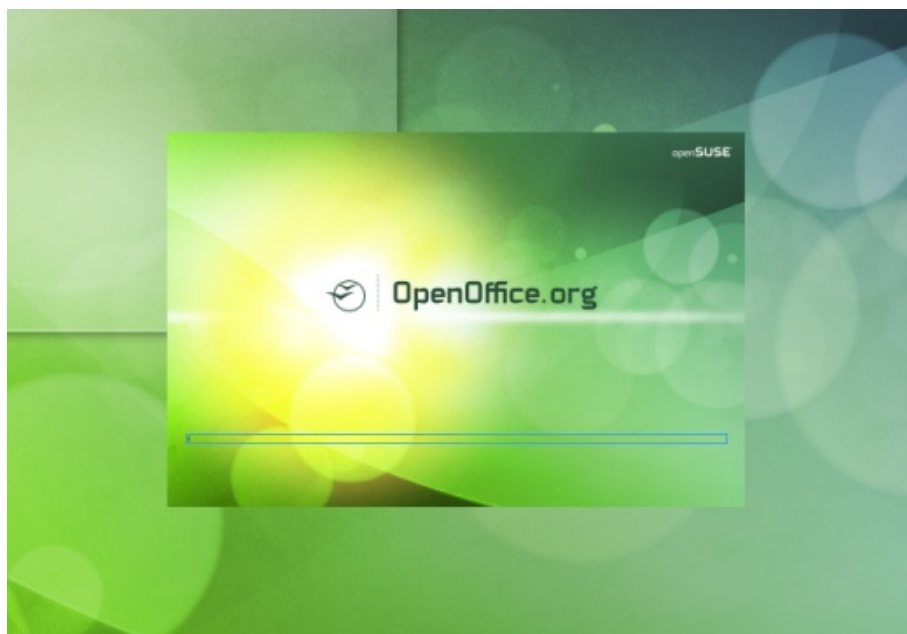
pro
alespoň
7200*
čtenářů

objednávejte
na

Liberix, o.p.s.
obchod@liberix.cz
+420 595 175 184

www.openmagazin.cz/co-je-openmagazin/

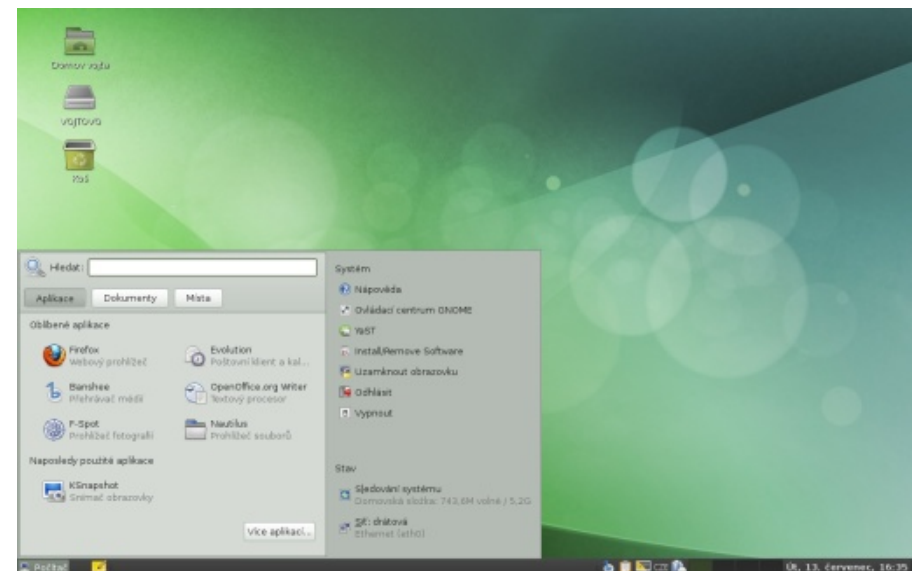
OpenSUSE hodně dbá na jednotný vzhled a uživatelské rozhraní celého systému. Řada aplikací obsahuje grafický styl celé distribuce a různá vylepšení od Novellu.

Startovací obrazovka OpenOffice.org, na jehož vývoji se Novell podílí.

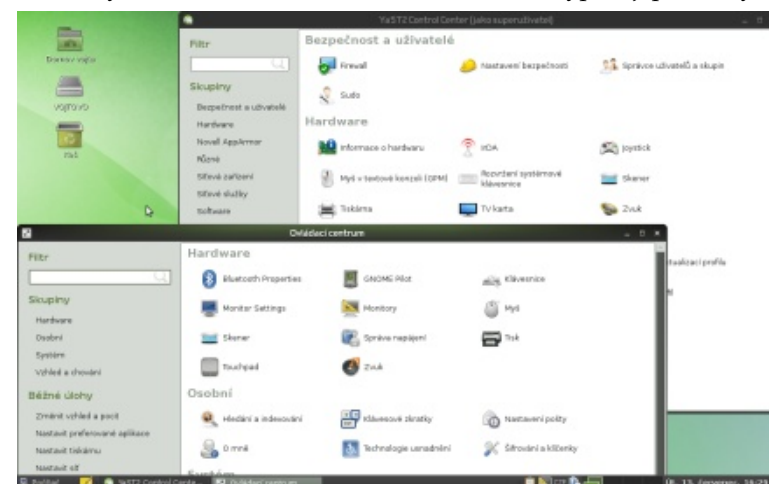
Zatím jsem psal hlavně o KDE. Stranou samozřejmě nezůstávají ani desktopová prostředí založená na GTK (GNOME, Xfce a LXDE). GNOME (2.30.1) je ve znamení příprav na přechod na GNOME 3. Nedočkáte se tak převratných změn, spíše úklidu všeho starého nepořádku (např. chybí součásti GNOME/GTK 1). Zájemci si mohou vyzkoušet ochutnávku vlastností nového GNOME 3 (GNOME Shell, ve výchozím stavu vypnuto). Já musím potupně přiznat, že GNOME prakticky neznám a tak tyto testy přenechávám znalejším. Podle vývojářů se mnohých vylepšení dočkaly hlavně správce balíčků Nautilus, hudební přehrávač Banshee a správce osobních informací Evolution (pošta, kalendář, kontakty apod.; taktéž součást profesionálního portfolia Novellu).

Více se dozvíte v článku o GNOME 2.30.

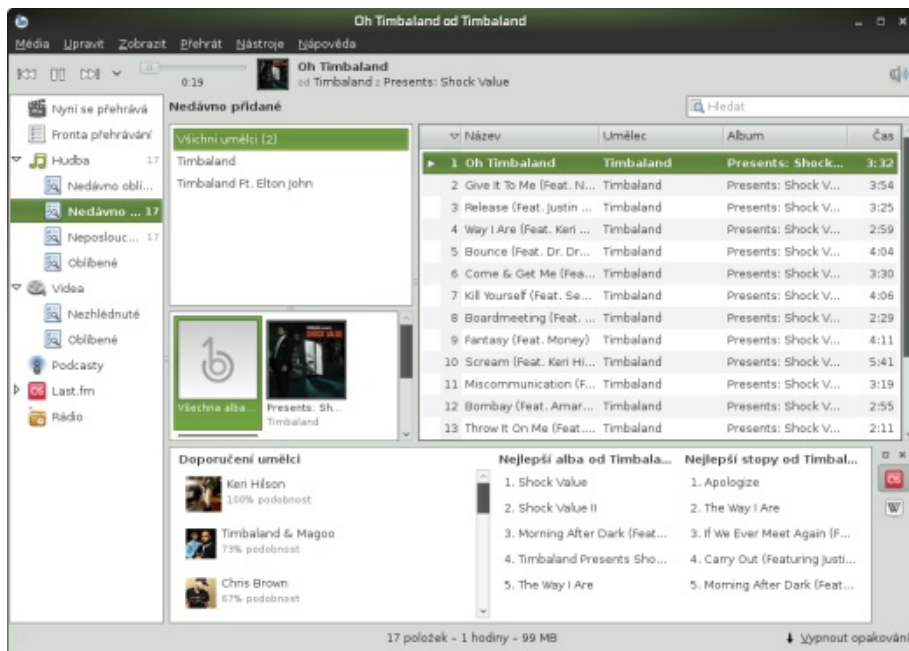

GNOME v podání openSUSE 11.3 – Téma Sonar a originální styl nabídky.

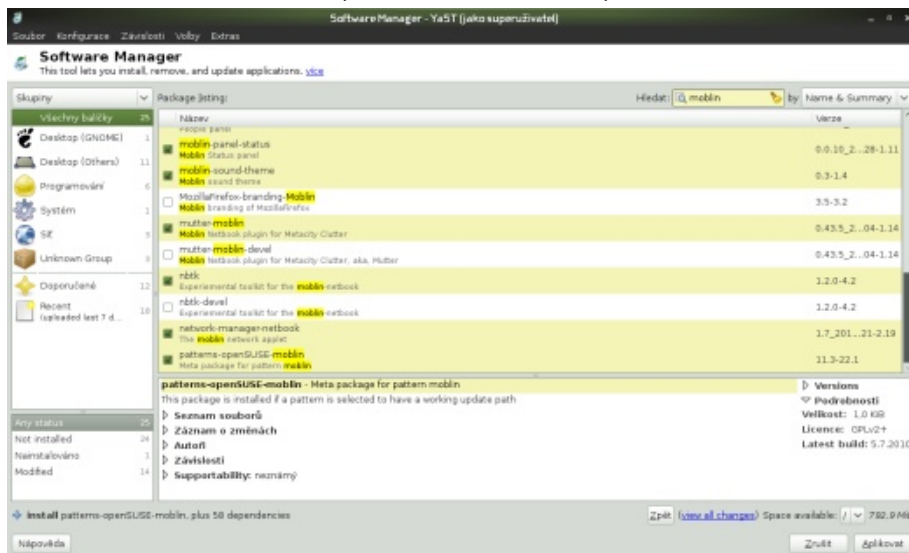
Hlavní nabídka GNOME sice na pohled vypadá zajímavě, ale nutnost kliknout na tlačítko **Více aplikací...** (popřípadě použití vyhledávacího políčka) a počkání na načtení nového okna se seznamem aplikací mi nepřijde ideální. Ale třeba to stálým uživatelům vyhovuje. Velice sympatická je snaha o jednotný styl: ovládací centrum YaST pro nastavení systému a uživatelské nastavení GNOME vypadají prakticky stejně.

Správce systému YaST a uživatelské nastavení GNOME – najděte 10 rozdílů...

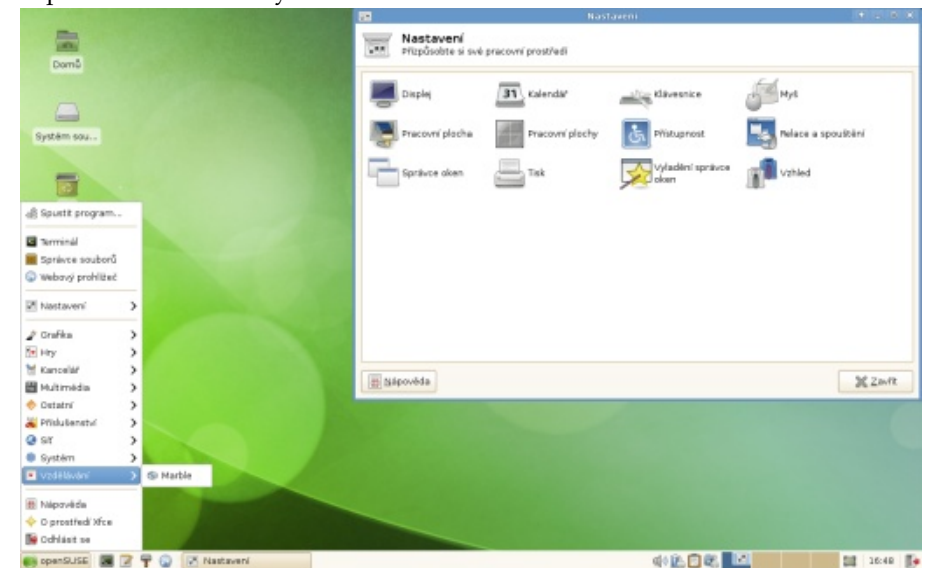

Hudební přehrávač Banshee ve vší parádě.

Správce softwaru ve verzi pro GTK. Je libo Moblin? Srovnajte s verzí pro KDE/Qt níže. Obě přesně odpovídají svému prostředí.

Milového zlepšení se dočkala podpora prostředí Xfce, které v minulých verzích bylo spíše do počtu a nebylo dobře podporované ani oblíbené. Nyní má potenciál svou reputaci alespoň trochu napravit. Navíc přibyl LXDE. Obě prostředí lze zvolit při instalaci nebo kdykoliv doinstalovat.

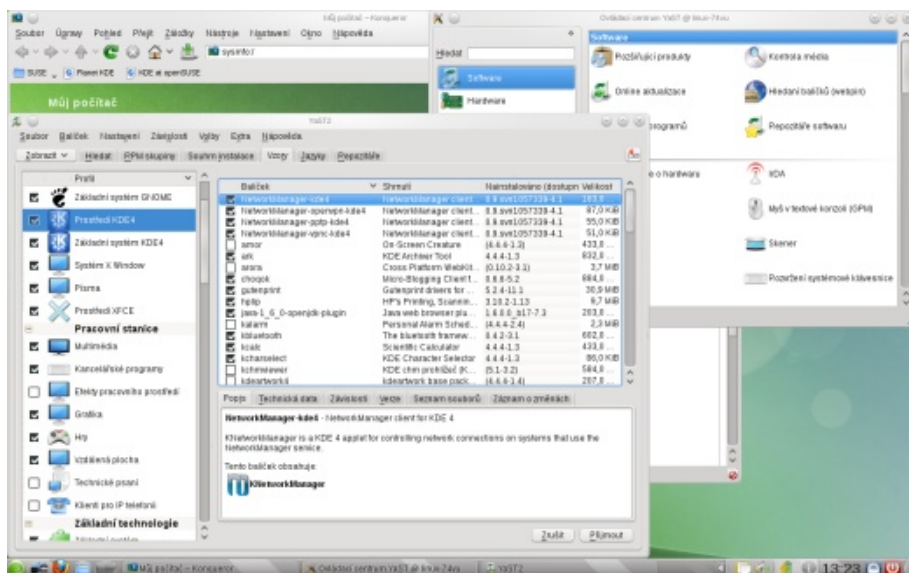

Xfce v podání openSUSE.

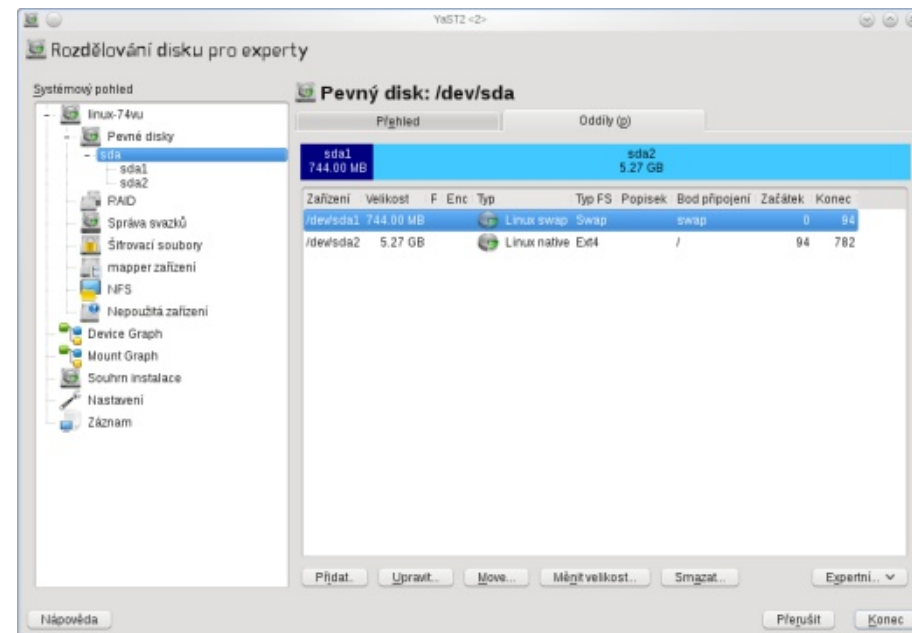

Nováček mezi prostředím podporovanými openSUSE: LXDE.

Hlavní výhodou openSUSE (kromě uživatelské přívětivosti a propracovaného designu) je ovládací centrum YaST umožňující v systému pohodlně a rychle nastavit i poměrně pokročilé věci. Vše má navíc stejné rozhraní a ovládání. YaST je k dispozici ve verzi pro příkazovou řádku, GTK i Qt. Vždy budou mezi námi taci, kterým bude možnost „naklikat si“ poctivý linuxový konfigurační případat strašná, ale pro nás ostatní je to jistě vítané ulehčení. Mezi moduly YaSTu chybí modul pro nastavení monitoru a grafické karty. Je to díky relativně nedávným změnám v nastavení X serveru a velké důvěře v automatickou konfiguraci. Ta obvykle funguje, ale v případě potíží lze z příkazové řádky spustit `sudo sax2`. Více o YaSTu se dozvíte např. v našem velice obsáhlém seriálu o [nastavení hardwaru v openSUSE](#).

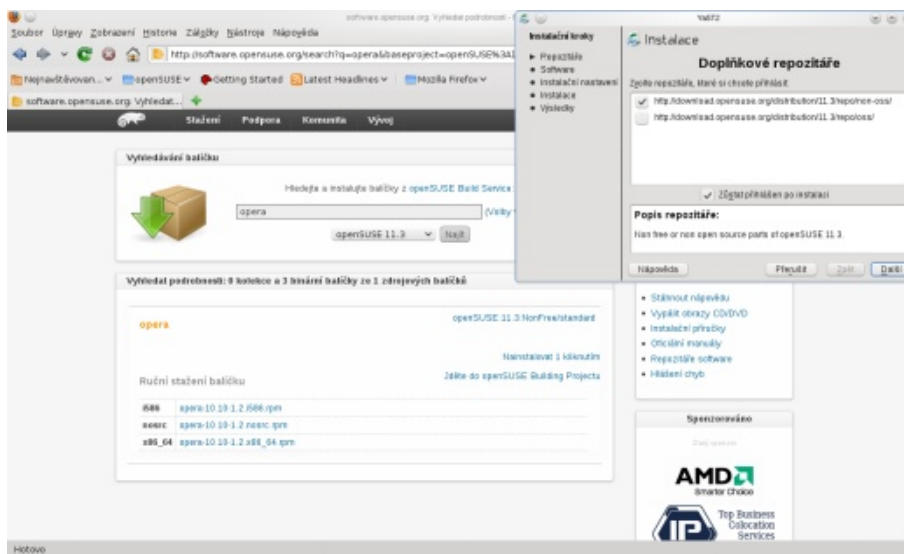
Ovládací centrum YaST a správa softwaru, verze pro Qt/KDE. Srovnajte s verzí pro GTK výše.

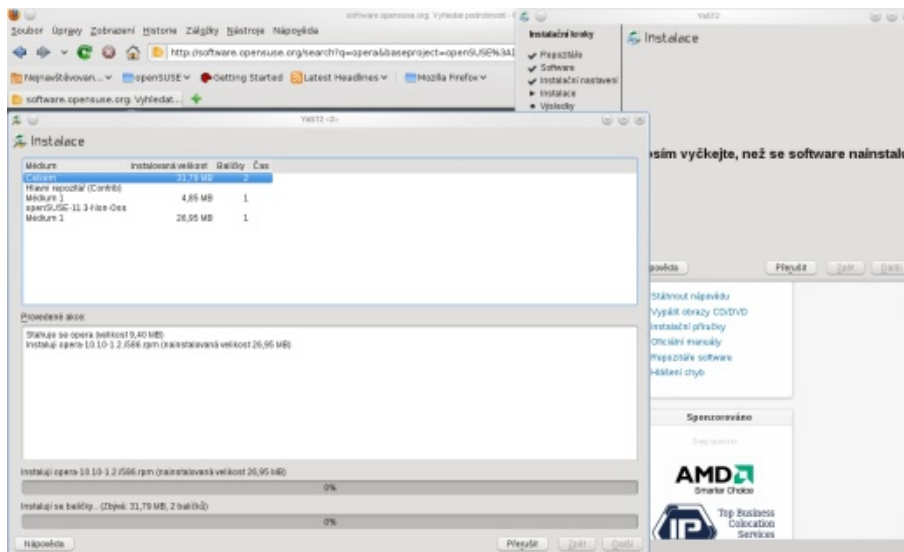
Ovládací centrum YaST. V pozadí nastavení firewallu a síťové karty.

OpenSUSE už od verze 10.3 podporuje i přímou instalaci balíčků z webu pomocí 1-click install (soubory YMP). Např. na software.opensuse.org nebo packages.opensuse-community.org můžete hledat software ve všech repozitářích (na druhé jmenované adrese i v nepodporovaných komunitních repozitářích, jako je Packman). Kliknutím na **Nainstalovat** 1 kliknutím se spustí průvodce, který umožní pohodlně (jen s nemalým počtem kliků na **Další**) nainstalovat zvolený balíček a přidat potřebné repozitáře.

Instalace Opery pomocí 1-click install.

Balíček už se stahuje a instaluje...

Nejen distribučním isem živ je člověk, a tak nemohu nezmínit velké změny na [webech openSUSE](#). Jejich cílem je mít v první řadě všechny weby bez ohledu na redakční systém s podporou tématu Bento – všechny weby budou mít nahoře stejnou navigační lištu s odkazem na další služby a stejný barevný design a styl. Aktuálně je vidět na [stránce softwaru](#) a pár dalších webech. Wiki je právě ve stádiu přerodu, který bude ještě pár dní trvat. Další zajímavou novinkou tohoto vydání je podpora [distribucí odvozených od openSUSE](#) (něco, jako jsou např. spiny Fedory). Nabídka postupně roste a již nyní je celkem zajímavá. Vyzdvihl bych kromě živých CD/USB Xfce a LXDE hlavně [openSUSE Education](#). Některé z těchto distribucí byly vytvořeny pomocí [SUSE Studio](#), pomocí kterého si svoji variaci na openSUSE můžete udělat i vy.

Pro účely tohoto článku musím říci „naneštěstí“, ale mám bezproblémový hardware, takže nemohu docenit zlepšenou podporu openSUSE pro různé speciality. Mohu-li podle kontaktu s vývojovými verzemi, včetně té „skoro hotové“ (od toho, co vychází se prakticky neliší), soudit, tímto vydáním se vývojáři chlubí celkem oprávněně. Distribuce působí povedeně. Jak po technické stránce, tak, dle mého skromného názoru, příjemných vzhledem. Tak doufám, že to vydrží. Chyby byly, jsou a budou, ale toto vydání se určitě povedlo.

Ubuntu 10.04 CZ Praktická příručka uživatele Linuxu

Roman Bořánek

Ivan Bíbr a jeho autorský kolektiv už počtvrté připravil příručku pro uživatele Ubuntu. Tentokrát přibylo osmdesát nových stran a samozřejmě byly aktualizovány všechny ostatní, aby vyhovovaly nové verzi 10.04. Kniha je určena především začátečníkům, ale své si najdou i ostatní.

Představení

Kniha vás nejdříve seznámí se základními pojmy a lehce i s historií Linuxu. Dozvíte se, co ta divná slova Linux, Ubuntu nebo GNU vlastně znamenají. Další strany jsou věnovány instalaci. Ta bude začátečníka zajímat asi nejvíce, protože například dělení diskových oddílů je docela překerní záležitost, které se uživatelé často obávají. Kapitoly „Příprava na in-

stalaci“ a „Instalujeme Ubuntu“ vysvětlí, zda Ubuntu poběží i na vašem starším počítači, kolika bitovou verzi použít, nebo představí i alternativní instalace systému, jakými jsou tzv. live média nebo instalace Ubuntu přímo z Windows pomocí nástroje Wubi.

Až Ubuntu nainstalujete, můžete se pustit do kapitoly „Pracujeme s Ubuntu“, kde je popsáno především nastavení pracovního prostředí, myši, klávesnic, monitorů a dalších periférií. To vše samozřejmě ve výchozím prostředí GNOME, ale pokud preferujete KDE nebo Xfce, dozvíte se něco málo i o nich. Ale to až o pár desítek stran dále. Další kapitola „Aplikace v Ubuntu“ není tak rozsáhlá, jak bych čekal. Ale když se nad tím zamýšlím, je to docela logické. Výchozí aplikace pro kancelář, Internet a multimédia jsou představeny podrobně a těch ostatních je zkrátka tolik, že by vydaly na mnoho dalších knih.

Zato s kapitolou „Hry v Ubuntu“ si autoři „vyhráli“; čtyřicet stran, které se snaží dokázat, že to s tím Linuxem a hrami není zas tak špatné. Zastoupeny jsou všechny herní žánry a já oceňuji, že texty ke hrám nejsou nikterak dlouhé a prostor dostaly spíše obrázky, které v tomto případě poví mnohem více.

Kapitola „Zlepšujeme Ubuntu“ nabízí trochu jiný druh hraní, dozvíte se v ní, jak si systém vyladit k obrazu svému. A to jak v podobě různých appletů a designových hraček, tak i o něco hlouběji v systému nástrojem Ubuntu Tweak, díky kterému můžete odemknout nějaké skryté možnosti systému.

Předchozí kapitola byla „nepovinná“, využijete ji, pouze pokud se budete o zkrášlení systému zajímat.

Ale kapitolu „Správa systému“ zřejmě všichni prozkoumají celkem podrobně. Popisuje ta složitější nastavení, se kterými se běžný uživatel setká; nastavení sítě, zdrojů softwaru, bezpečnosti nebo ovladačů.

DVD

Ke knize jsou přiložena i dvě dvouvrstvá DVD, přičemž jedno obsahuje 32bitovou a druhé 64bitovou verzi Ubuntu. Bylo by chybou je opomenout, nejedná se o klasické obrazy, ale o takzvaný „remix“. Autoři DVD upravili tak, aby bylo pro uživatele ještě přívětivější. Na disku najdete „povinnou výbavu“ jako například kodeky, ovladače nebo mnoho aplikací, bez kterých se prakticky neobejdete, ale v oficiálních obzorech nejsou dostupné zejména kvůli licencím. Například Flash Player, Java nebo Skype.

Přidané DVD začátečníkům ušetří mnoho začátečnického trápení a pokročilým alespoň trochu času. Pokud máte na výběr mezi oficiálním obrazem a „remixem“, doporučuji druhou variantu. O nic z té první nepřijedete a nebudete muset doinstalovávat tolik doplňků jako například zmiňované kodeky nebo českou a slovenskou lokalizaci.

Zpracování

Nejvíce se mi na knize líbilo, že neřeší jen případy, kdy jde všechno ideálně. Nic není dokonalé a Ubuntu není výjimkou. Je pravděpodobné, že v průběhu jeho používání na nějakou chybu či problém narazíte. Kniha ty nejčastější zmiňuje. Některá varování najdete už v průběhu všech kapitol, pro ty nejpalcivější je vy-

hrazena kapitola „Časté dotazy a problémy“ s krátkými a jasnými návody, jak daný problém překonat.

Co se týče členění knihy, nemám větší výhrady. Ne-setkáte se s dlouhým litým textem nebo zbytečně květnatými souvětími. Několikařádkové odstavce jsou prokládány nejrůznějšími obrázky, seznamy nebo tipy, takže se v textu neztratíte a nebude vás nudit. V knize sem tam najdete i odkaz na web, konzervativnější čtenáři možná budou nesouhlasit, ale já si myslím, že k tématu, které je natolik svázáno s Internetem, patří.

Pro začátečníky je kniha jasná volba, za necelých pět set korun získají skvělého průvodce, který jim velmi usnadní první kroky s Ubuntu. A pokud už nějakou ze starších Ubuntu příruček máte? Kromě úprav pro novou verzi tu najdete i osmdesát nových stran. Ty jdou s dobou, zabývají se aktuálními tématy jako synchronizací, netbooky nebo digitální televizi.

Knihu můžete zakoupit na obchod.liberix.cz, podpoříte tím aktivitu Liberixu – např. překlady softwaru a samozřejmě vývoj další verze knihy.

Název: Ubuntu 10.04 CZ Praktická příručka uživatele Linuxu

Autor: Ivan Bíbr a kolektiv (Jiří Eischmann, Vojtěch Trefný, Kamil Páral)

Formát knihy: 167 mm × 225 mm, brožovaná vazba 366 černobílých stran, 2 × DVD-ROM

Datum vydání: květen 2010

Nakladatel: Computer Press, a.s.

ISBN: 978-80-251-3121-3

Nakupujeme hudbu s Ubuntu One Music Store

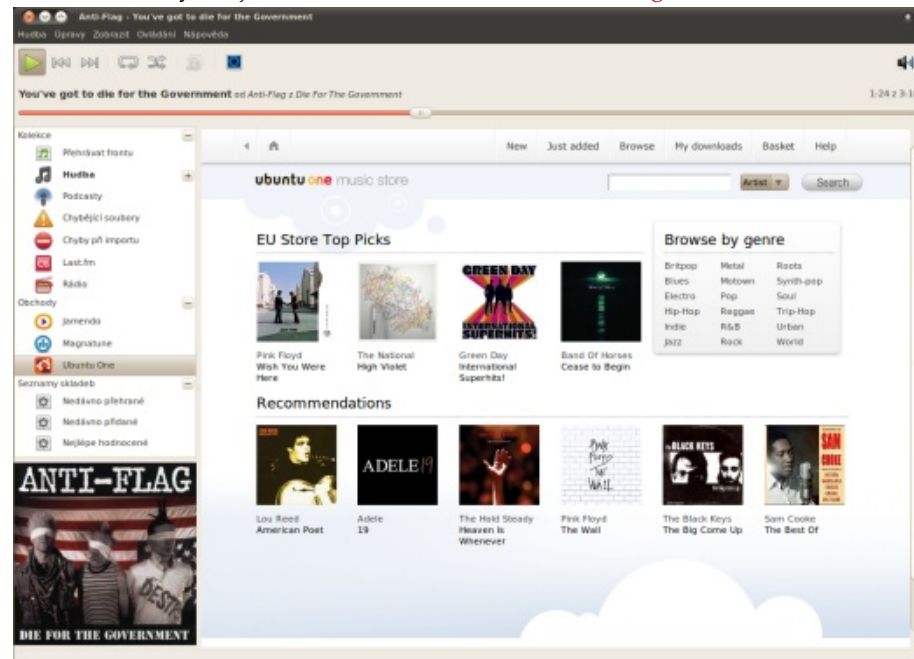
Roman Bořánek

Aktuální vydání Ubuntu Lucid Lynx se opět posunulo o značný kus blíže běžným uživatelům, kteří se dočkali nových populárních funkcí. Jednou z nich je i Ubuntu One Music Store, s jehož pomocí můžete snadno nakupovat hudbu ve stylu iTunes. Napsáno o něm už bylo mnoho, pojďme se raději podívat, jak vypadá v praxi.

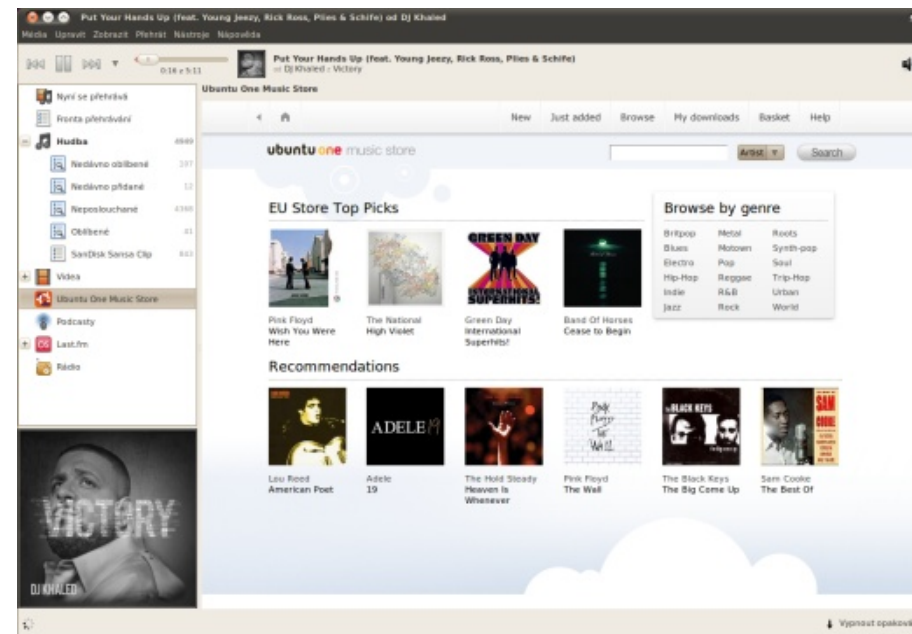
Co budete potřebovat?

Základem je samozřejmě Ubuntu 10.04, případně jeho deriváty Kubuntu, Xubuntu a další. Ubuntu One Music Store (UOMS) je prozatím podporováno dvěma přehrávači, a to Rhythmboxem, který je obsažen v základní instalaci Ubuntu jako výchozí audio přehrávač, a Banshee. Banshee si můžete nainstalovat z oficiálních repozitářů, možná bude potřeba aktivovat UOMS plugin přes nabídku **Upravit | Předvolby | Rozšíření**.

Pro samotné přihlašování do Ubuntu One máte také dvě možnosti. První možností je účet na Launchpadu, který má široké využití a mnoho z vás ho už jistě má. Pokud chcete využít jen Ubuntu One, bude vám stačit **zaregistrovat si základní účet**.

UOMS a Rhythmbox

A teď pro změnu Banshee – nepoznáte rozdíl

Bez DRM a kvalitně

V současné době v České republice můžete využít několik služeb pro nákup hudby, všechny ale používají uživatelsky nepřívětivé DRM (Digital rights management). V praxi to znamená, že nemůžete se zakoupenou skladbou nakládat podle svého. Většinou se DRM využívá k omezení kopírování souboru, například máte právo si mp3 soubor desetkrát zkopírovat, poté už máte smůlu. Ještě větším problémem je, že pro přehrávání skladeb chráněných DRM je potřeba mít přehrávač, který tuto technologii podporuje. A těch je velmi málo. Nutno dodat, že se mnohdy jedná o mp3 soubory v nevalné kvalitě, neotagované a navíc za ně zaplatíte podobnou částku jako za fyzické médium.

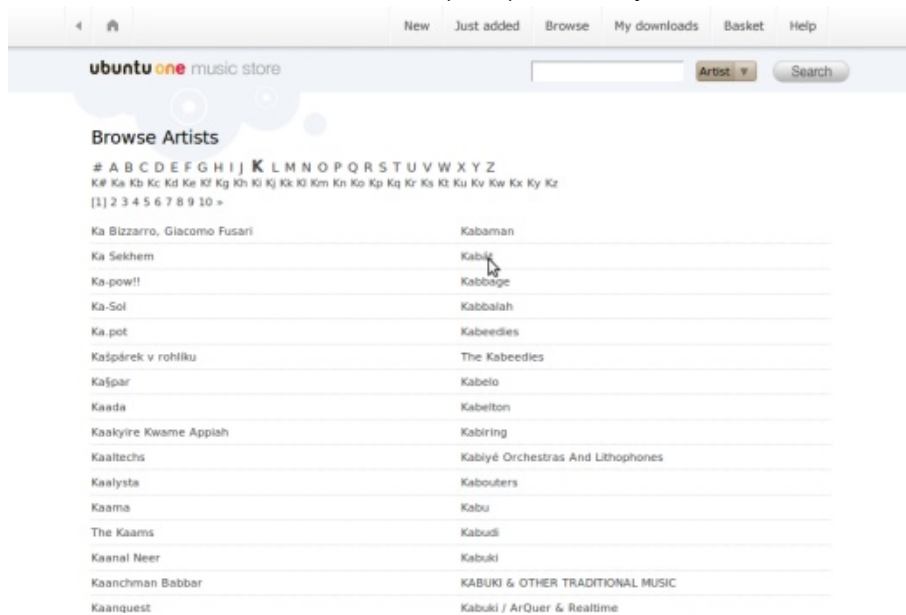
V zahraničí se prosadil projekt společnosti Apple iTunes. Do našich končin se ale ještě nedostal. Ubuntu One Music Store je nyní zřejmě nejpohodlnější cestou, jak legálně přes Internet nakupovat hudbu. Získáte soubory nezatížené DRM, otagované a ve velmi obstojné kvalitě (většinou 320 kbps).

Nabídka

Co se týče nabídky, není tak rozsáhlá jako v iTunes, ale určitě v ní najdete mnoho svých oblíbených interpretů. **7digital**, který UOMS provozuje, má nasmlouváno přes 500 vydavatelství. Od malých nezávislých vydavatelství až po giganty jako Universal Music, EMI nebo Warner Music. Především díky těmto velkým vydavatelstvím v nabídce najdete i české a slovenské interprety. Jejich nabídka není tak široká jako na pultech obchodů, ale určitě se vyplatí alespoň zkusit, zda svého oblíbence nenaleznete. Kabát, Katapult, Horkýže Slíže, Daniel Landa, Jaromír Nohavica, Lucie Bílá; to je jen krátký výčet našich známých interpretů, které jsem v nabídce objevil.

Největší výhradu mám k velmi omezenému filtrování nabídky. Chcete se podívat, která alba vyšla v posledních týdnech v České republice? Nemůžete. Chcete si vybrat nějaký finský metal? Nemůžete. Hudbu lze filtrovat pouze podle žánrů a podle abecedy. Naopak plus dávám za dlouhé ukázky, ty můžete spustit tlačítkem vedle každé skladby. Žádných 15 sekund jako u konkurence, UOMS nabízí hned minutové ukázky. Z těch už si o hudbě můžete udělat obrázek.

Procházení interpretů podle abecedy

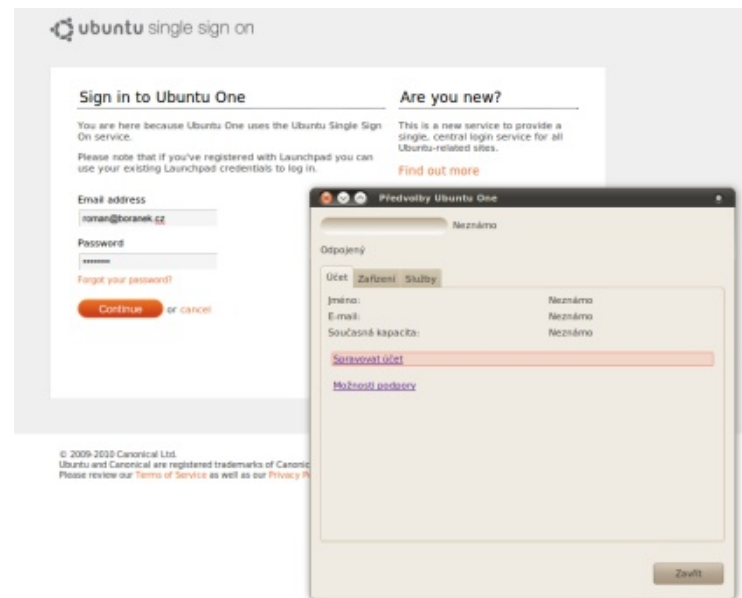
Ceny

Jednu samotnou skladbu většinou pořídíte za 0,79 nebo 0,99 euro. Pokud se ale rozhodnete pro celé album, výrazně ušetříte, tam už jsou ceny mnohem výhodnější. Ceny za běžné album se nejčastěji pohybují v rozmezí 7 – 10 eur. Alba ve speciálních akcích lze pořídit za pět eur, někdy dokonce i za tři eura. Celkově jsou ceny určitě příznivější než při nákupu klasického CD, ale určitě bychom si je dokázali představit i nižší, stejně jako jsou mnohem nižší náklady na distribuci digitálního obsahu. I tak považuji ceny za konkurenceschopné. Jak se bude časem rozšiřovat internetový trh s hudbou, určitě se budou snižovat. Hlavní výhodou UOMS stejně není cena, ale rychlost a jednoduchost nákupu.

A jdeme nakupovat...

Přihlášení

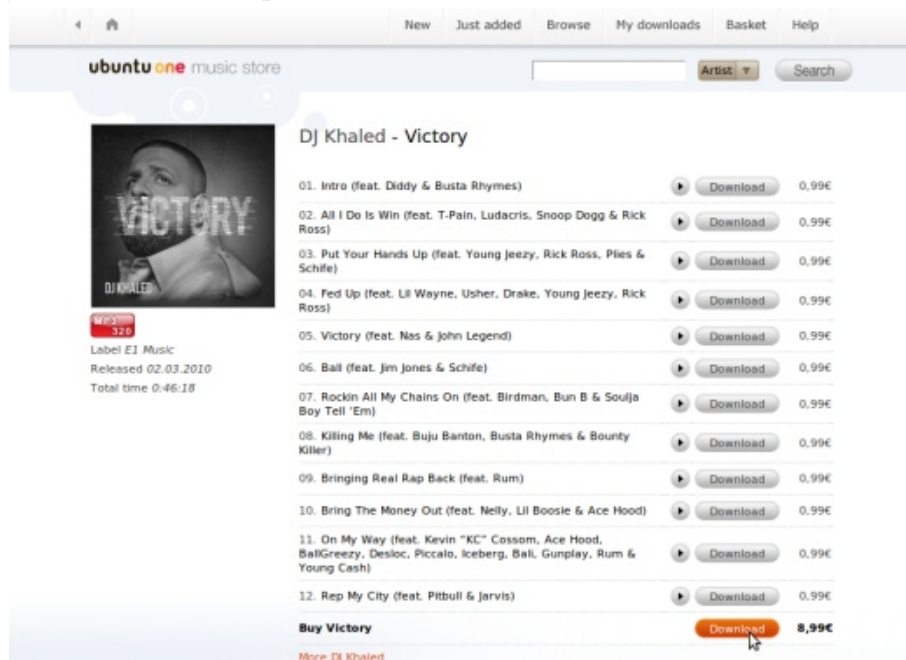
Po spuštění Ubuntu One budete automaticky vyzváni, abyste propojili počítač s uživatelským účtem. Ubuntu One vás nasměruje na webovou stránku, kde se přihlásíte a povolíte propojení účtu s konkrétním počítačem. To je vše. Někaké nastavování nebo přihlašování v přehrávači už nemusíte řešit, přehrávač komunikuje přímo s Ubuntu One klientem.

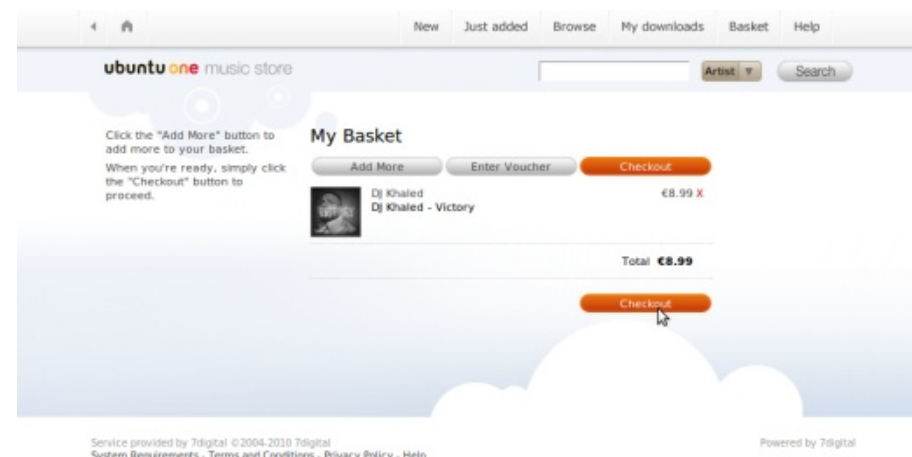
Propojení počítače a Ubuntu One účtu

Vybíráme

K výběru snad netřeba moc dodávat. Jak už jsem psal, vybírat můžete podle abecedy. Dále na hlavní stránce obchodu naleznete přehled nejprodávanějších alb a doporučená alba. Většinou jde o populární kousky nebo nabídky za výhodnou cenu. Pod položkou **New** (nové) najdete čerstvá alba, která byla právě přidána. Chvilí jsem bloumal, jak se položka **Just added** (právě přidáno) liší od **New**. Rozdíl je v tom, že v nabídce **Just added** máte i alba, která aktuálně nejsou ke stažení, ale už si je můžete předobjednat. Zaplatíte a hned jak bude album vydáno, automaticky se vám stáhne do počítače. Pokud už máte vybráno, přidejte album nebo jen pár písniček do košíku. To provedete trochu matoucím tlačítkem **Download** (stáhnout). Samozřejmě si můžete vybrat mnoho alb a zaplatit je až najednou, tak jako v klasickém e-shopu.

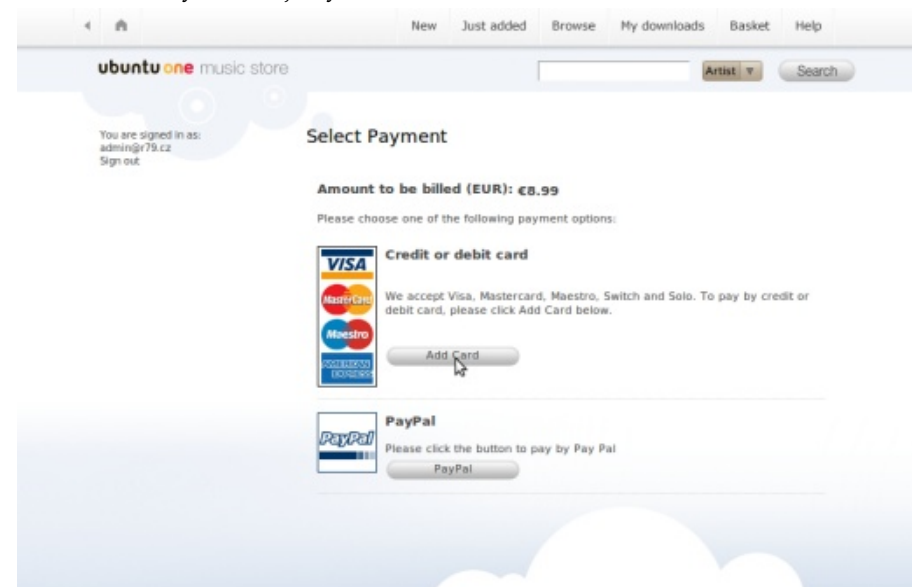
Profil alba

Nákupní košík

Platba

Teď k té nejméně příjemné části. Přejděte do nabídky **Basket** (košík) a klikněte na tlačítko **Checkout** (k pokladně), tam vám budou nabídnuty možnosti platby. V současné době jsou dvě, můžete platit standardní kreditní nebo debetní kartou, nebo můžete využít svůj PayPal účet.

Platba – Karta nebo PayPal?

UOMS akceptuje několik typů karet včetně těch u nás nejpoužívanějších – Visa a MasterCard. Do formuláře zadáte své jméno, e-mail, zemi a údaje z kreditní karty, což jsou typ karty, číslo karty, datum platnosti a poslední tři čísla ze zadní strany karty.

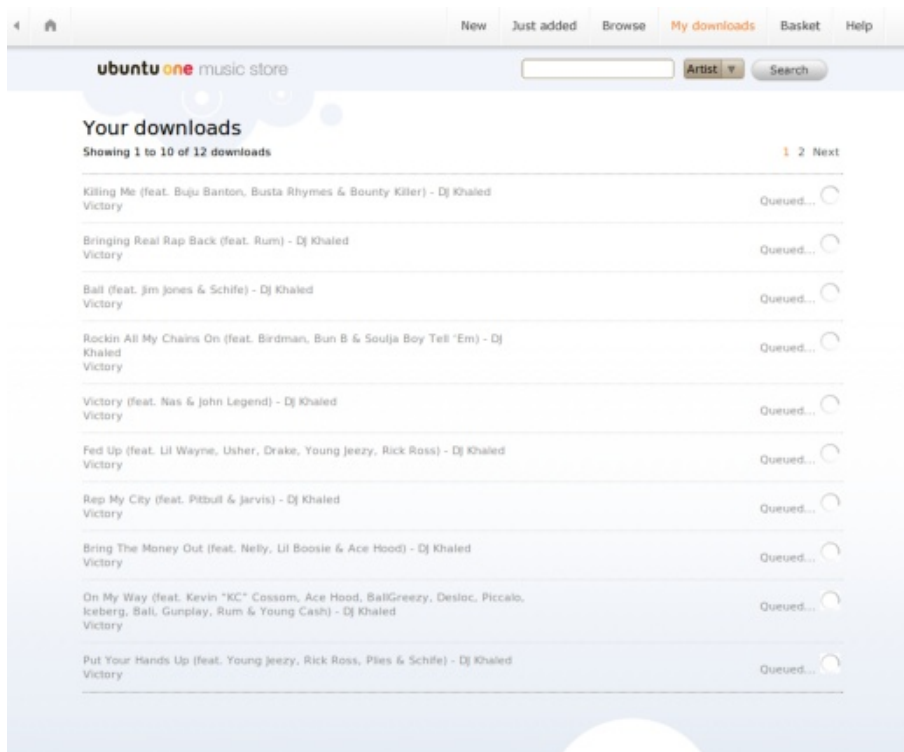
Platba kartou

Při platbě přes PayPal budete vyzváni k přihlášení. Další postup se zřejmě bude trochu lišit podle toho, jestli používáte PayPal jako účet, kam posíláte peníze, nebo pouze jako jakéhosi prostředníka pro platbu kartou. Druhou možnost využívám já, a proto jsem byl okamžitě přeměrován na přehled platby. Pro jistotu si ho ještě překontrolujte a poté klikněte na **Continue** (pokračovat). Tím bude platba provedena a chvíli poté vám na e-mail přijde vyúčtování.

Platba přes PayPal

Stáhnutí souborů

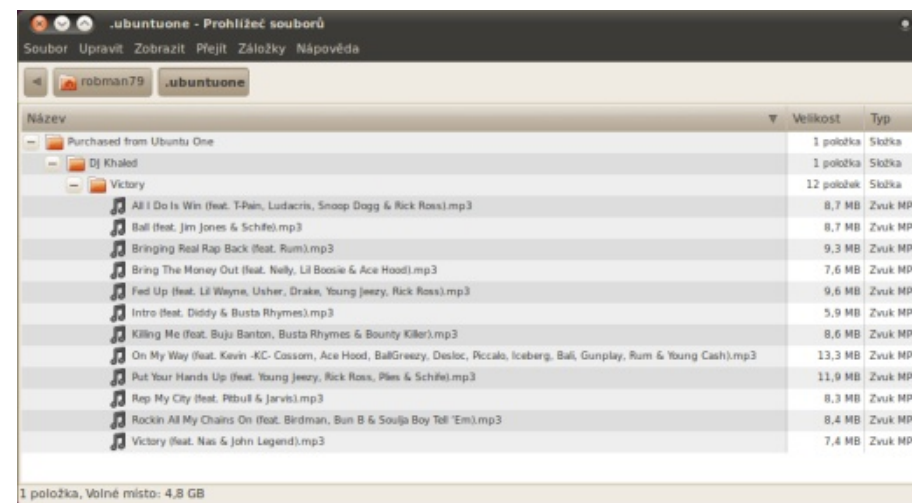
Protože je platba kartou nebo přes PayPal okamžitá, ihned se vám začnou stahovat mp3 soubory. Průběh stahování můžete sledovat po kliknutí na položku **My downloads** (moje stahování), kde se vám budou skladovat všechny zakoupené skladby. Po dokončení stahování se skladby automaticky zařadí do knihovny. Pokud byste o soubory nešťastně přišli, rozhodně nemusíte věšet hlavu, stáhnou se znovu.

Soubory se připravují ke stažení

A co dál?

To už je jenom na vás. Díky tomu, že mp3 nejsou chráněny DRM, si s nimi můžete dělat co chcete. Přesunout do jiné složky, přenést na jiný počítač, zkopírovat na svůj kapesní přehrávač... Soubory mp3 najdete na úložišti Ubuntu One. Pokud se přihlásíte na webové rozhraní, uvidíte je hned. Je trochu matoucí, že v počítači nejsou umístěny ve standardním adresáři Ubuntu One. Najdete je ve skrytém adresáři .ubuntuone umístěném ve vašem domovském adresáři.

mp3 soubory v adresáři .ubuntuone

Problémy

Při používání UOMS jsem narazil na pár problémů. Nejnepříjemnější bylo to, že se mi po pár stažených písničkách stahování zastavilo nebo že se UOMS občas zasekl a stále ukazoval „Connecting“ (připojování). Obě tyto nepříjemnosti ale vyřešil restart přehrávače, takže bych kvůli nim UOMS neodsuzoval. Navíc jsem trochu bádal na Internetu a zdá se, že se tyto problémy objevují jen v minimu případů. Ne úplně správně také fungoval indikátor stahování.

Za zkoušku stojí

UOMS je jednou z prvních vlaštovek distribuce elektronické hudby, především v České republice. Není dokonalý, slušely by mu větší možnosti filtrace skladeb, trochu nižší ceny a ještě by potřeboval doladit. Ale při srovnání s konkurenčními službami, které jsou u nás dostupné, jasně vítězí. Hlavně tím, že nabízí hudbu ve slušné kvalitě a bez DRM. Pokud to s on-line nákupem hudby myslíte vážně, troufám si tvrdit, že vás UOMS osloví a zůstanete u něj. Nejdůležitější je, že na dvorku přibyl další kohout, protože možnosti on-line nákupu hudby jsou u nás (mírně řečeno) omezené. A čím více kohoutů, tím lépe pro nás...

Mandriva Linux 2010 Spring – Distribuce z Francie zraje jako víno

Petr Šafařík

Co nám přináší nejnovější verze distribuce Mandriva Linux s označením 2010 Spring? Více jak dva měsíce jsem tuto verzi testoval a zkoušel. Krom velkého množství nahlášených (a následně opravených) chyb byl důvod dvojí – první: s Ivanem Břbem připravuji další knihu k Mandriva Linuxu, a poté chci přinést co nejkvalitnější recenzi pro vás stejně jako v dřívějších verzích. A co kvalita? Pro ty nejvíce netrpělivé řekneme: výborná, snad nejlepší, co kdy z firmy Mandriva S.A. vyšlo. Vydání bylo dokonce odloženo o více jak měsíc a mimo plán byla vydána ještě jedna testovací verze – verze RC2 – a to jen proto, aby bylo vše, pokud možno, bez chyb.

Firma Mandriva S.A., sídlící ve francouzském městě Paříži kousek od Centre national d'art et de culture Georges-Pompidou v zemi baget, krásných žen a revolucí, připravuje a vydává další verzi linuxové distribuce Mandriva Linux. Tentokrát, pokud by vás zajímala jen čísla, ve zkratce: KDE ve verzi 4.4.3 a GNOME v nejnovější 2.30 (již s možností vyzkoušet si nový koncept GNOME Shell). Od minulého verze se opět rozšířil počet balíčků v repozitářích asi o 200. Ke všemu se ovšem postupně dostaneme.

Abychom měli s čím pracovat – instalace

Už v minulé verzi jsem psal o propracovaném instalátoru, ve kterém se pouze upravují drobnosti a přidávají nové funkce. Bohužel na tehdejší novinku – účet hosta – nebyl instalátor a následně správce uživatelských účtů zcela připraven, a tak nastaly některé problémy. V tuto chvíli je ovšem instalátor opraven a instalace proběhne zcela bez problémů a hladce.

Konečně byly vyslyšeny hlasy ohledně instalace z verze ONE, kdy není nutné spouštět live CD, protože možnost instalace je přítomná již v boot nabídce.

Již v minulé verzi bylo možné nechat nově vytvořené oddíly šifrovat, a to s jedinou výjimkou oddílu, na kterém se nacházel adresář /boot. Toto omezení (na oddíl /boot) stále platí, ovšem nyní při tvorbě šifrovaného oddílu je možné určit si, jaký souborový systém bude v šifrovaném oddílu skryt. Můžete tedy šifrovat ext3 či ext4, ale také FAT nebo ReiserFS.

Samotná instalace probíhá naprosto dle mých představ – po zvolení jazyka a odsouhlasení smlouvy nastavíte rozdělení disku, kde máte k dispozici několik přednastavených možností. V případě automatického rozdělení disků vždy dostanete první oddíl kořenový /, dále bude SWAP. Další dělení bude záležet na velikosti disku a několika dalších parametrech, ovšem nejspíše bude na zbytku diskového prostoru oddíl s /home. Při volbě **vlastního rozdělení disku** budete mít možnost si vše přizpůsobit k obrazu svému.

Poté již buďto využijete předdefinované volby prostředí včetně přidružených balíčků (KDE 4 / GNOME), anebo vlastní volbu skupin balíčků k instalování (Kancelářské balíčky, Dokumentace či balíčky pro vývojáře...).

Po překopírování balíčků na disk nastavíte uživatelské účty, jako vždy je nutné zadat heslo roota a vytvořit aspoň jednoho uživatele. Dále je možné deaktivovat účet pro hosta (právě nefunkčnost této možnosti deaktivace dělala v minulé verzi nemalé problémy) – ten je možné poté doinstalovat z Ovládacího centra Mandriva Linuxu na několik klepnutí myši. Obvyklá možnost finálního nastavení a instalace je hotová.

V čem pracovat – novinky v Grafických prostředích

O nejnovějších verzích grafických prostředích KDE a GNOME – 4.4.3 a 2.30.0 – toho bylo napsáno více než dost, například článek o [KDE 4 od Vojty Zeiseka](#) nebo [recenze GNOME od Jirky Eischmanna](#). Ovšem každá distribuce si grafická prostředí upravuje silně k obrazu svému.

Mandriva Linux byl vždy uváděn jako distribuce s nejlépe udělanou integrací grafického prostředí KDE. Na rozdíl od projektu Ubuntu, které se soustředí pouze na GNOME, Mandriva Linux nezapomíná ani na další grafická prostředí – ve dle GNOME tak v repozitářích najdete i Xfce, LXDE, E17 a velké množství dalších, přičemž jsem při testování nenašel žádné, které by bylo nasazeno problémově.

KDE – porevoluční evoluce

Ve verzi 2009.0 (tedy již pět verzí zpět) bylo nasazeno jako výchozí grafické prostředí KDE 4, což vyvolalo nemalé rozpaky. Byl to veliký krok kupředu a jako takový nezůstal bez reakcí. Bylo následně napsáno mnoho kladného i záporného.

Ovšem už od verze KDE 4.1.3, která byla přítomna na našich instalačních DVD ke knize Mandriva Linux 2009 CZ, bylo prostředí KDE 4 použitelné a následně jen a jen lepší. V tuto chvíli je KDE ve verzi 4.4.3 (a velice brzy bude aktualizováno na verze 4.4.4.).

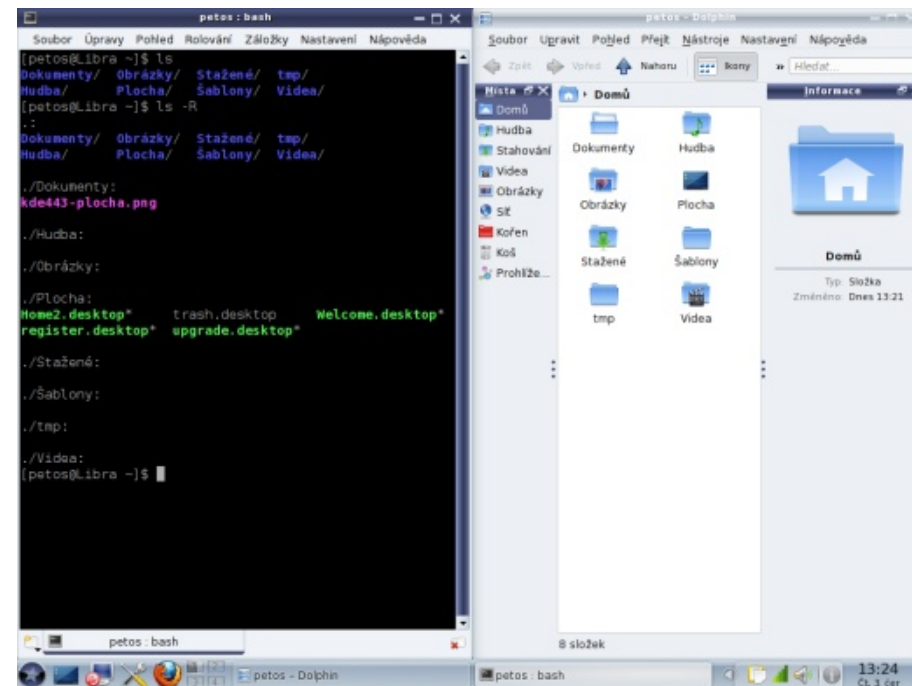
První velice výraznou vlastností této řady KDE 4.4.x je tzv. **Netbook plasma** – uspořádání plochy, která je bez panelů a klasické Mandriva menu se svým způsobem nachází na samotné ploše, jak je vidět na obrázku. Bohužel toto nastavení mě trochu zlobilo, a sice zřídka, ale přesto na rozdíl od klasického plasma desktopu, zatušlo.

Nový typ plasmy pro Netbooky

Druhá změna chování je *umísťování oken*. Pokud chytne kurzorem okno za horní informační pruh a přesunete ho k pravému/levému kraji obrazovky, upraví se velikost tohoto okna na polovinu obrazovky. Je to chování známé například z Windows a nejspíše po tom byla sháňka. Pokud takto umístěné okno přesunete, změní se jeho velikost opět na původní rozměr.

Další krok kupředu je možnost instalovat nejrůznější rozšíření programů na několik klepnutí myši podobně jako dříve motivy plasmy anebo vzhled KDM. Rozhraní GetHotNewStuff spolupracuje se soubory na adrese <http://KDE-files.org>, odkud jednoduše stáhnete velké množství dat. Z dalších aplikací KDE budu jmenovat již jen Gwenview. Sám jsa amatérským fotografem, jsem byl jeho chováním poměrně mile překvapen, protože dokázal sám stáhnout fotografie z mého fotoaparátu Canon, se kterým mívají jiné programy čas od času problém.

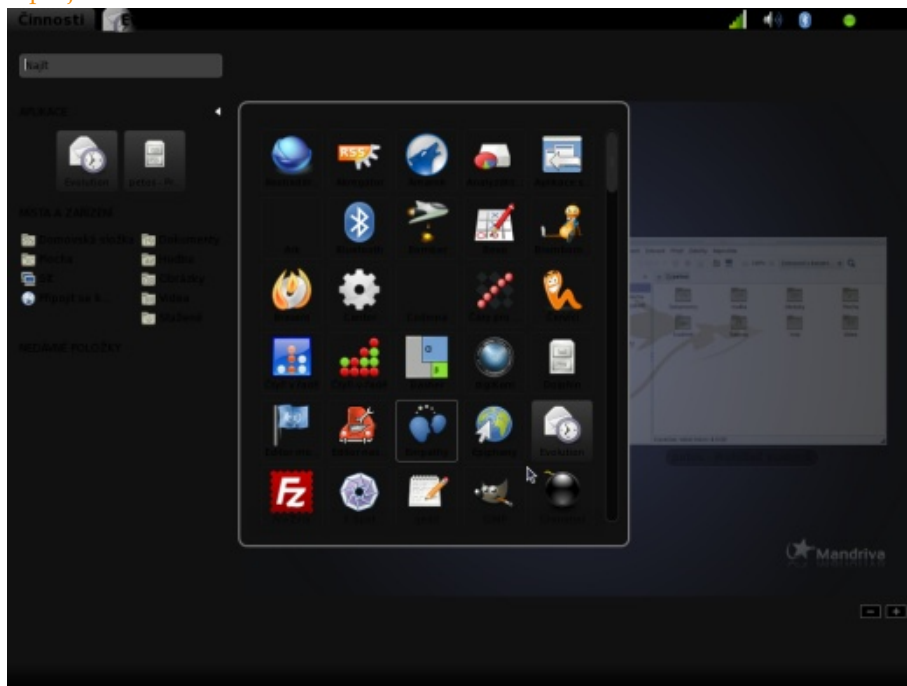
Automatické umístění okna na polovinu obrazovky

Další kus práce byl udělán na KDM, které má nyní mít přímou podporu pro ověření na základě otisku prstu. Druhá novinka je v provázání KDM s DrakX11, tedy s programem pro nastavení Xserveru. Pokud Xserver nenaběhne (například problémové nesvobodné ovladače), tak se rovnou spustí DrakX11 pro nastavení aspoň ovladače VESA. Bohužel KDM má jednoznačně nešťastné nastavení, zvláště pokud používáte přepínání mezi virtuálními terminály tty[1-7], protože KDM se spouští na tty8. Pokud neopustíte grafické prostředí, nic nepoznáte. Ovšem při přecházení do textové konzole a zpět bude tato změna značně nepříjemná. Co jsem ovšem našel – ví se o tom a má se to řešit – je problém integrace KDM a startovací obrazovky Plymouth bootplash. Já sám jsem to vyřešil nainstalováním správce GDM, který pracuje na tty7, jak jsme všichni zvyklí.

GNOME – náznaky revoluce

GNOME je ve svém posledním vydání (2.30) před přechodem na verzi 3.0. V tuto chvíli vývojáři pracují především na vyčištění systému GNOME a GTK od starých knihoven a odlehčení GNOME jako takového.

Nemyslím si, že rozdíl mezi GNOME 2 a chystaným GNOME 3 bude tak markantní jako mezi KDE 3 a 4, leč přesto přinese GNOME 3 **novinku ve formě GNOME Shellu**, tedy nového GUI rozhraní. Toto je sice chystané až pro GNOME 3, ale již nyní si jej můžete vyzkoušet – nainstalováním balíčku **gnome-shell**. Bude mezi grafickými prostředími **GNOME 3 Preview** – tedy GNOME Shell. Počítejte ovšem s tím, že to je pouze vývojová verze pro nahlédnutí, takže např. vzhled by se měl ještě upravovat, stejně jako funkčnost a rychlost by se měla výrazně zlepšit. Uvidíme, jak moc to bude pro uživatele tohoto grafického prostředí – většinou silně konzervativně smýšlející – překousnutelné, a kolik z nich uteče například k projektu Xfce.

GNOME Shell je nová koncepce v GNOME

Největší změny v GNOME se tak více než ve vlastním prostředí udály v programovém vybavení, které GNOME poskytuje. Jen ve zkratce vyjmenuji například **GNOME-Color-Manager** pro správu ICC barevných profilů, aby barvy vždy vypadaly věrohodně anebo to, že souborový správce **Nautilus** má nyní možnost použití dvou panelů, tak jako jeho Qt4 příbuzný **Krusader**.

Co se GNOME rozhodně upřít nedá, je počestění, kde snad všechny aplikace mluví (píší) krásnou češtinou, za to vděčíme překladatelům pod vedením Jirky a náleží jim velký obdiv.

.....
POZNÁMKA: KDE tak dobře přeložené zdaleka není. Je to jednak tím, že opravdu neuvěřitelným tempem vznikají nové a nové programy a jednak výrazným nedostatkem kvalitních překladatelů. Dle Jirky většina překladatelů z GNOME používá Ubuntu a s Qt4 aplikacemi nechce mít nic společného. Proto neustále platí zájem o překladatele!

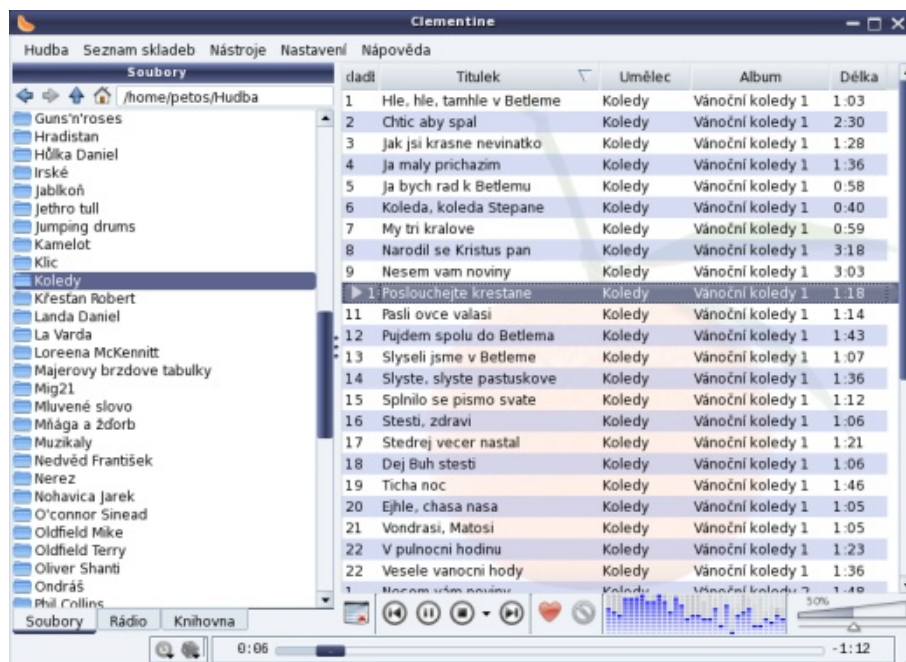
Ani ryba, ani rak – aneb Aplikace co nikam nepatří

Existuje velké množství aplikací, které nepatří ani do projektu KDE a ani do projektu GNOME (a ani jiných grafických prostředí, abych byl přesný). Takovou největší aplikací (nebo spíše celým balíkem aplikací a programů) je projekt TeXu, konkrétně TeXová distribuce TeTeX, která byla nasazena v nové verzi TeTeX 3. Až na jeden (o to ovšem hlasitější) hlas jsem nenašel nikoho, kdo by měl s tímto problémy. Také se konečně začalo pracovat na modernější distribuci TeXu – **TeX-Live**, který snad bude v nejnovější verzi 2009.

Stejně tak je nasazena nejnovější verze kancelářského balíku **OpenOffice.org ve verzi 3.2**, která oproti dřívější verzi vylepšila především rychlost startu systému.

Významný nový balíček je **chromium-browser**, poskytující prohlížeč **Chromium**, tedy open-source software základ pro Google Chrome. Druhý dostupný prohlížeč je **Opera**, která se objevila v repozitářích Non-Free, protože se nejedná o projekt s otevřenými zdrojovými kódy. Poslední z internetových prohlížečů – Mozilla **Firefox** – snad není třeba představovat, protože ten je v Mandriva Linuxu již nějakou dobu přítomen jako výchozí prohlížeč.

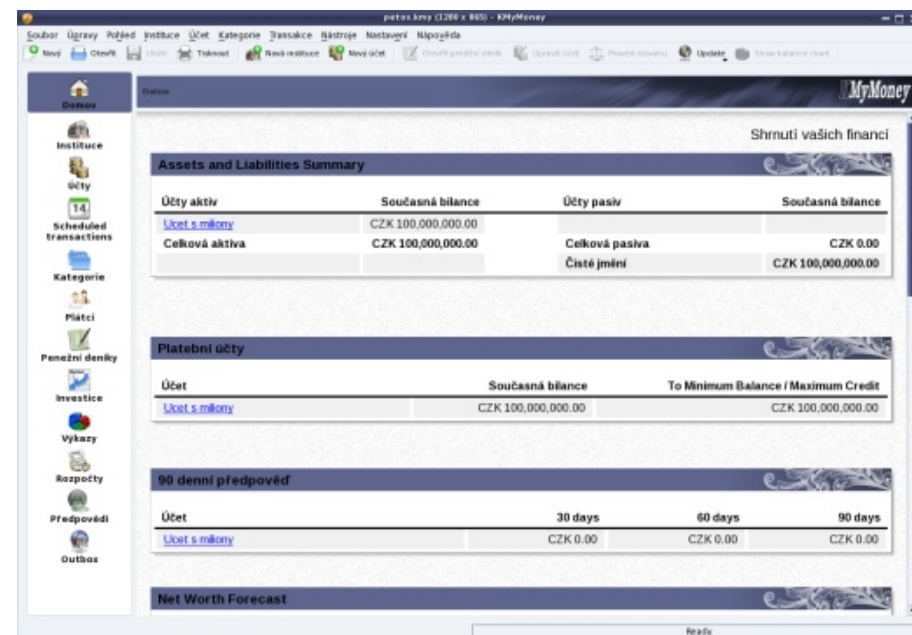

Každý má rád kolegy... zvláště v přehrávači Clementine

Krom těchto velkých programů je v novém Mandriva Linuxu spousta menších, ale přesto významných. Například velký hit poslední doby – přehrávač **Clementine**, tedy port starého Amaroku 1.4 v nové grafické knihovně Qt4, o kterém jsme taky psali.

Pro správu financí je opět přítomen program **KMyMoney**, tentokrát již konečně hotov a přepsán do Qt4 kabátu, nebo **Skrooge**. Bohužel oba trpí podstatnými problémy – zatímco **KMyMoney** není zcela počestěn, ale zná Českou republiku a měnu CZK, plyně česky hovořící **Skrooge** nezná jedinou banku působící na českém trhu a ani českou měnu.

Správa milionového účtu s KMyMoney

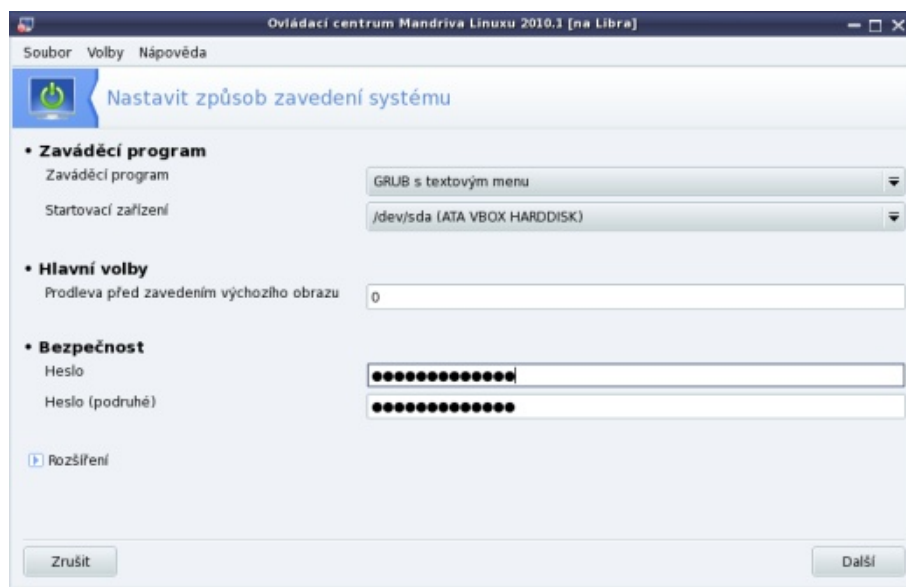
Nově se do oficiálních repozitářů dostalo multimediální centrum **XBMC**, se kterým svůj počítač jednoduše změňte v **HTPC**, tedy v počítač určený zvláště pro multimediální aplikace – video, filmy, televizi, hudbu či fotky.

Mandriva S.A. se také obula do vzdělávacích a vědeckých programů, především co se týče matematiky nebo zpracování dat. Z těch, které jsem zaznamenal, bych mohl jmenovat **Sage-Math** a nebo **Root** (v CERNu vytvořený systém pro zpracovávání ohromného množství dat).

Tučňáci pod kapotou – systém

Jádro Mandriva Linuxu 2010 Spring nese označení 2.6.33.4 a opět přináší především lepší podporu hardwaru, například bezdrátových karet RaLink. Změn je **opravdu velké množství**, zajímavostí budiž zpracování **RDBD**, tedy systému pro řízení výpočetních clusterů.

Prvním, co běžný uživatel po nainstalování uvidí a na co se zaměří, je vlastní boot a start systému a X server. Na rozdíl od distribuce Ubuntu zatím do Mandriva Linuxu vývojáři nenasadili **GRUB2**, ale zůstal **GRUB legacy**, tedy **GRUB 0.97**. Dále je možné pomocí aplikace Ovládacího centra Mandriva Linuxu DrakBoot heslem chránit některé položky GRUBu, například FailSave režim. Byl urychlen start systému přepsáním startovacích skriptů.

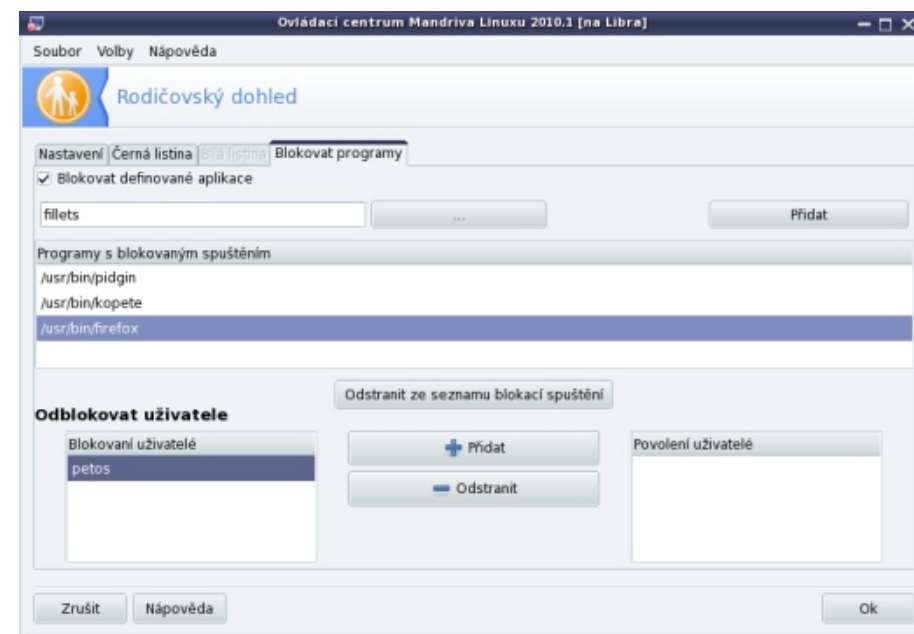

Nastavení děsně tajného hesla do GRUBu

Co se týče X serveru, tak největší změny se budou týkat těch uživatelů, kteří vlastní grafické karty s uzavřenými ovladači – ATI a NVidia. U ATI se jedná o začlenění některých novějších karet do svobodného driveru. U karet s chipy od firmy NVidia se jedná o změnu **svobodných driverů nv** za **svobodné drivery Nouveau**, který by měl poskytovat podporu pro 2D akceleraci, **RandR pro připojení a nastavení více monitorů** (a nebo projektoru) a několik dalších vylepšení.

Systém Mandriva Linux se stejně jako ostatní linuxové distribuce celkově zbavuje staré technologie HAL a nahrazuje ji systémem UDEV. V tuto chvíli je HALu zcela prost tiskový systém, kde detekce tiskáren tak zůstává pouze na UDEV.

Poslední velká změna, které si běžný uživatel asi nevšimne, je výměna démona pro systémové zprávy – Syslogd byl nahrazen systémem **rsyslog**, který krom všech funkcí syslogd umí i například posílat hlášení do TCP protokolu, emailem informovat správce systému o problémech a nebo uchovávat data v databázích.

Zakázání „kecálci“ a Mozilla Firefox pro uživatele petos, hra fillets bude následovat

Byly upraveny také některé moduly **Ovládacího centra Mandriva Linuxu**. O možnosti heslem uzamknout některé volby GRUBu jsem již psal. Další vylepšení se týká nástroje rodičovské kontroly **DrakGuard**, kdy můžete nyní i určit programy, které nebudou moci být spuštěny. A poslední nástroj, který dostal větší změny, byl **msecgui**. Nyní obsahuje v první řadě přehled zabezpečení. Na jednom místě tak vidíte nastavení firewallu, aktualizací, úroveň zabezpečení a bezpečnostních kontrol včetně času jejich provedení s možností prohlédnout si výsledky.

Přehled zabezpečení MSecGUI (ano, v testech jsem byl lajdákem...)

Distribuce s francouzským šarmem a temperamentem Brazílie, kde se také nachází část vývojářů, má před sebou poměrně náročné období, protože společnost Mandriva S.A., která vydává Mandriva Linux, je na prodej a nikdo neví, jak se společností budoucí majitel naloží. Ovšem jednou Anne Nicolas, ředitelka vývoje, prohlásila, že „...toto je problém managementu, oni (vývojáři) se teď musí soustředit pouze na distribuci...“ a drží se toho všichni vývojáři. Mandriva Linux zraje jako víno – verze od verze je lepší.

Má sice chyby a lhal bych, kdybych tvrdil opak – sám jsem jich ovšem už v době vývoje spoustu nahlásil a zatím byly všechny odstraněny. Errata, tedy známé chyby a jejich odstranění, obsahují nejméně položek za posledních mnoho let a povětšinou se jedná o problémy s uzavřenými ovladači grafických karet. Stejně tak se najdou čtenáři, kterým nebude fungovat to či ono, přičemž jim to dřív určitě fungovalo. Ovšem není jednoduché (ne-li vůbec nemožné) vytvořit operační systém pro všechny možné hardwarové kombinace a může se stát, že některé věci prostě fungovat nebudou. Jsem ovšem přesvědčen, že devětadevadesátí uživatelům ze sta bude Mandriva Linux 2010 Spring fungovat bez problémů hned od instalace.

Můj software v Mandriva Linuxu – Dmitrij Palamarchuk

Dmitrij Palamarchuk

Jako i ostatní přispívají do série článků o softwaru, který používají v Mandriva Linuxu, chtěl bych se také podělit o to, který používám já.

Linux

S Linuxem jsem se poprvé seznámil na univerzitě zhruba před osmi lety. Byl to RedHat Linux 7.3. Dostala se mi do ruky instalační příručka s šesti CD. Instalace proběhla hladce a bez problémů. Měl jsem nový operační systém. Mile mě překvapil tím, že jsem hned po instalaci mohl začít pracovat bez nutnosti trávit další hodiny instalací běžných programů. Pak začalo seznamování se se systémem.

Dál jsem zkoušel různé distribuce a asi po dvou letech jsem zakotvil u **Mandriva Linuxu** (tehdy Mandrake Linux 10.1). Ke své spokojenosti tuto distribuci používám doteď, a to v aktuální verzi 2010.0

Čím mě Linux oslovil:

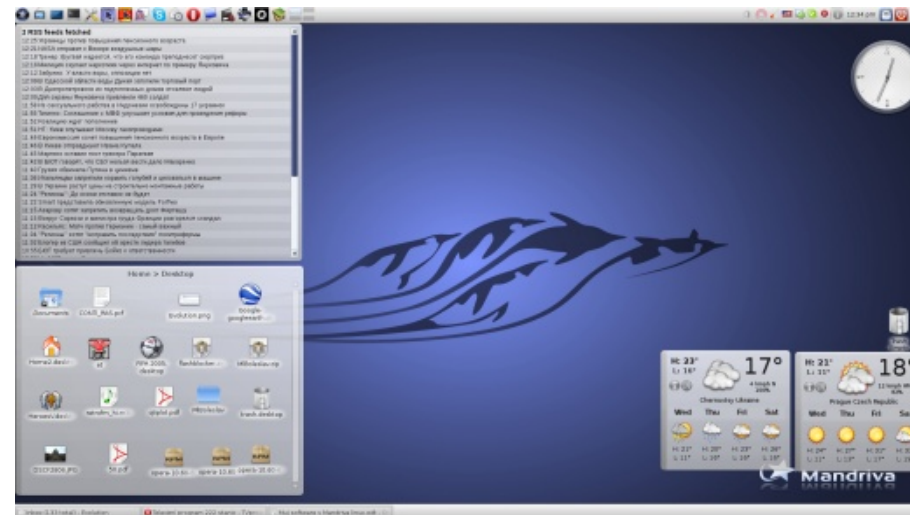
- uživatel kontroluje systém, nikoliv naopak (Microsoft Windows),
- bezpečnost a stabilita (žádné viry, spyware atd.),
- systém se nezpomaluje instalací většího množství softwaru,
- centralizována správa softwaru,
- možnost výběru a „neomezené“ konfigurace pracovního prostředí.

Mandriva Linux 2010 x86-64 provozuji na dvou strojích:

1. Stolní PC: AMD Athlon II X4 2,6 GHz, 4 GB RAM, Zotac Nvidia GT 240 AMP Edition 512 MB RAM, HDD 120 GB, HDD 320 GB, IYAMA ProLite E2209HDS
2. Netbook: HP Pavilion dm1 Intel Pentium DualCore U4100 1,3 GHz, 3GB RAM, Intel X4500 HD, HDD 320 GB, 11,6“ LCD.

Pracovní prostředí

Od začátku používám grafické prostředí **KDE4**. Zkoušel jsem průběžně i jiná: GNOME, XFCE, LXDE a FluxBox. Neoslovila mě natolik, abych u nich zůstal. Přes veškeré problémy s nestabilitou KDE4 ihned po jeho uvedení, je dnes moderním prostředím, které do Linuxu přineslo nový způsob práce na desktopu. Na svých strojích momentálně používám KDE 4.3.5.

Pracovní prostředí KDE 4.3.5

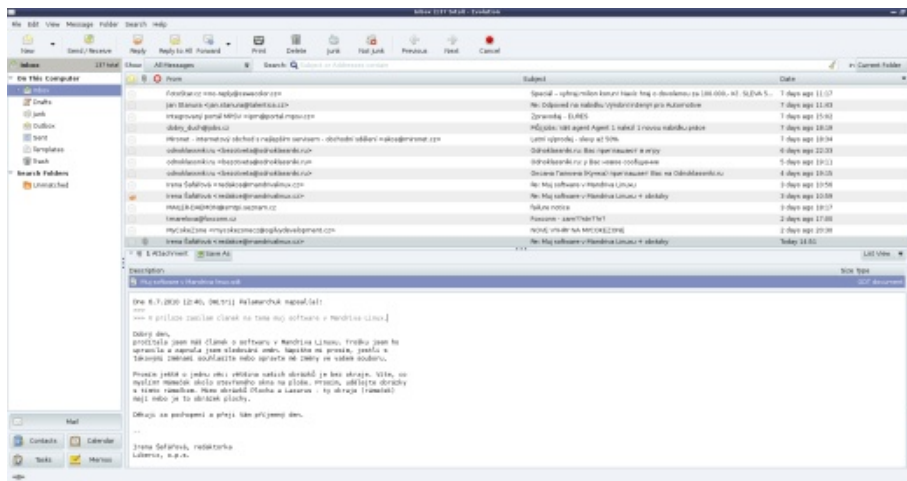
Správa souborů

Pro práci se soubory běžně používám **Krusader**. Obsahuje veškeré funkce, které potřebuji: kopírování, přemísťování, archivace souborů atd. Je zde také možnost propojení na souborové servery přes ftp, ssh, http protokoly. V režimu příkazové řádky používám **Midnight Commander**.

Internet a komunikace

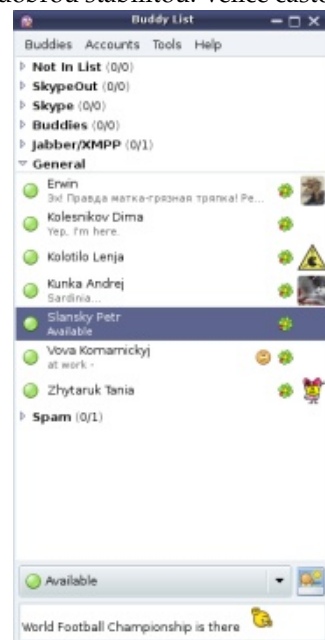
Pro brouzdání na Internetu používám webový prohlížeč **Opera**. Dle mého subjektivního názoru je to prohlížeč, který vždy přináší novinky, které se pak objevují i v jiných prohlížečích. I když v poslední době přinesl hodně inspirace **Chrome (Chromium)** díky svému minimalistickému vzhledu.

Dalším programem je **Evolution**, který pro mě zajišťuje příjem, odeslání a archivaci pošty (POP a SMTP), správu kontaktů a plánování.

Pošta v programu Evolution

Na komunikaci se známými používám klienta **Pidgin**: ICQ a Jabber. A nově i Skype. Bohužel Skype plugin pro Pidgin nepřidává nativní podporu Skype protokolu a nevyznačuje se dobrou stabilitou. Velice často se stává, že **Skype** spadne.

Komunikační klient Pidgin

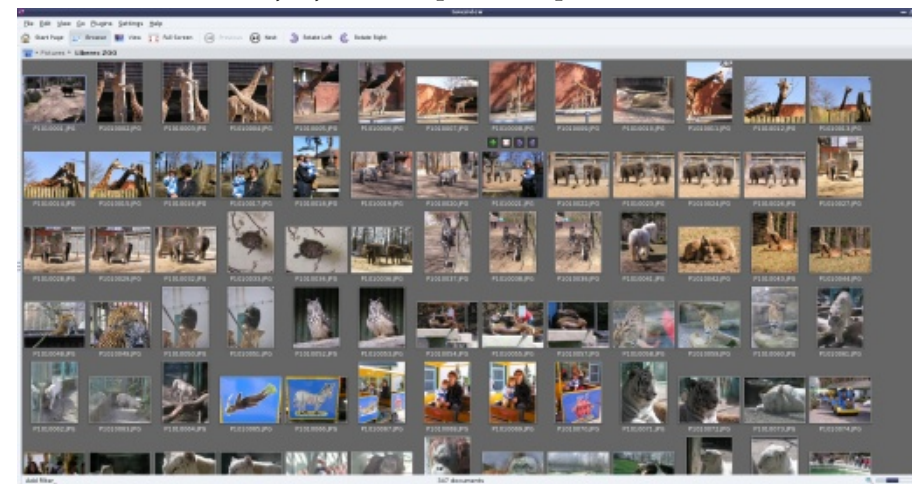
Pro prohlížení stream videa na webu používám **MPlayer** a FlashPlayer pluginy. Linux verze FlashPlayer je značně nevytlačena: zbytečně moc zatěžuje procesor a občas se chová podivně, například při přepínání do celoobrazovkového módu. Už se těším na to, kdy bude konečně schválena verze HTML5 s podporou video kontextu a já se konečně zbavím nedokonalého FlashPlayeru.

Kancelář

Pro práci s dokumenty nic zvláštního nepoužívám: **OpenOffice.org**, **PDFedit**, **Okular** a **KWrite**. Zastavím se jen u **PDFedit**. Je to prográmeček, kterému sice k dokonalosti chybí hodně, ale jediný umožňuje editaci pdf dokumentů. Také používám slovník **StarDict**.

Grafika

Sbíрку fotografií spravuji pomocí programu **Digikam**. Prohlížení zajišťuje **GwenView**. A editaci, jak jinak, **Gimp** a **Inkscape**.

Prohlížeč obrázků GwenView

Multimédia

Vlastním hybridní televizní kartu ASUS MyCinema 7131D a potřeboval jsem program, pomocí kterého budu sledovat televizi. V této roli se osvědčil dobrý známý program **Kaffeine**. Asi nejlepší program na sledování a nahrávání televizních pořadů, který také zvládá současně nahrávání kanálů na stejném multiplexu a ti-meshifting. **Kaffeine** používám i na sledování filmů.

Televize v programu Kaffeine

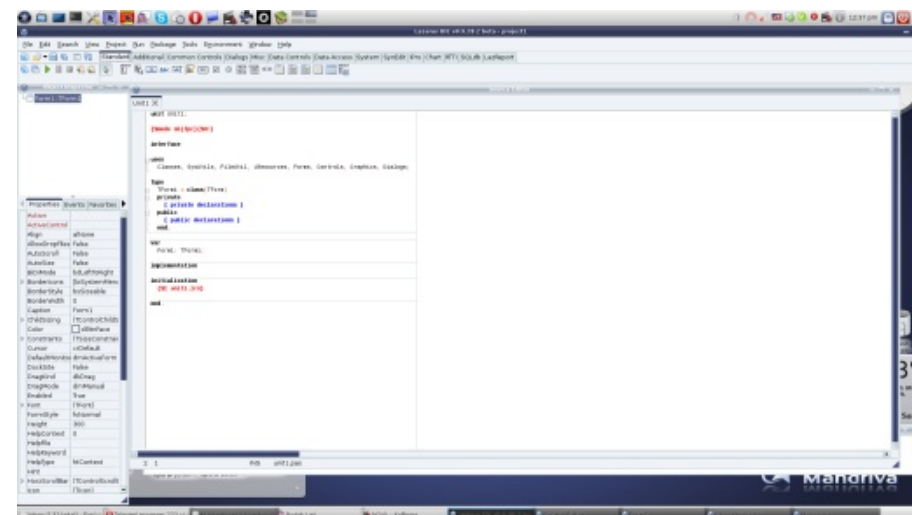
Dálkové ovládání k televizní kartě jsem zprovoznil přes službu **lirc** a program **iRKick**. Pomocí služby **lirc** můžu prostřednictvím dálkového ovládání ovládat téměř jakýkoliv multimediální program – **Kaffeine**, **Audacious**, **VLC**, **SMPlayer** apod.

Hudbu poslouchám v osvědčeném programu **Audacious**.

Editaci (střih) a popřípadě převod do jiných formátů zaznamenaných televizních pořadů provádím v **Avidemux**. Následné vytvoření ISO DVD obrazu v malém, ale velice schopném programu **DeVeDe**.

Programování

Patřím ke skupině lidí, která ve škole začínala výuku programování na Turbo Pascalu. Zastávám názor, že Pascal do dnešní doby patří nejen k jazykům pro výuku programování, ale je moderním programovacím jazykem, zvláště pro vývoj klientů různých databází. Sice v Linuxu se běžně používá C/C++, ale existují vývojová prostředí i pro rychlý vývoj programu na bázi Pascalu. Jedním z takových RAD (Rapid Application Development – rychlý vývoj aplikací) nástrojů je **Lazarus**, který používá kompilátor FreePascal.

Lazarus používá FreePascal compiler

Závěr

Na závěr bych chtěl říct, že mě přechod na operační systém Linux zbavil mnoha starostí, které jsem měl předtím s počítačem (operačním systémem). Trochu snahy a trpělivosti a systém se mi odvděčil tím, že mám všechno pro svou práci a zábavu, a nemusím se starat o údržbu systému a jeho udržování v provozuschopném stavu.

Tři tipy a triky pro Thunderbird3

Petr Šafařík

Není to tak dlouho, co se vývoj programu ThunderBird dostal až do čísla tři. Protože se jedná o jeden z nejrozšířenějších poštovních klientů a má velké zastoupení i mezi uživateli Mandriva Linuxu, resp. mezi čtenáři našeho serveru MandrivaLinux.cz, připravil jsem několik tipů (či triků?) pro práci s tímto programem, vyšší efektivitu či chcete-li i vaše uživatelské pohodlí.

Nebojte se rozšíření

Poštovní klient Thunderbird ve svém základním nastavení umí pouze dvě věci – přijímat a odesílat emaily. Umí to dobře, ale může toho umět mnohem více. Rozšíření (či také často používaný termín pluginy) jsou malé balíčky a části kódu do vašeho Thunderbirdu, které nabízejí další vlastnosti či možnosti. Po nainstalování takového rozšíření se může Thunderbird umět skrývat do informační části panelu, nabízet kalendář a nebo mnohé další vlastnosti a funkce. Ukáži, jak takové pluginy vyhledávat, instalovat a pak vám představím těch několik – dle mého nejužitečnějších.

Vyhledání vhodného rozšíření

Předtím, než se rozhodnete pro rozšíření možností, vlastností a schopností vašeho Thunderbirdu, musíte najít, zda vůbec existuje rozšíření s vámi požadovanou funkcí.

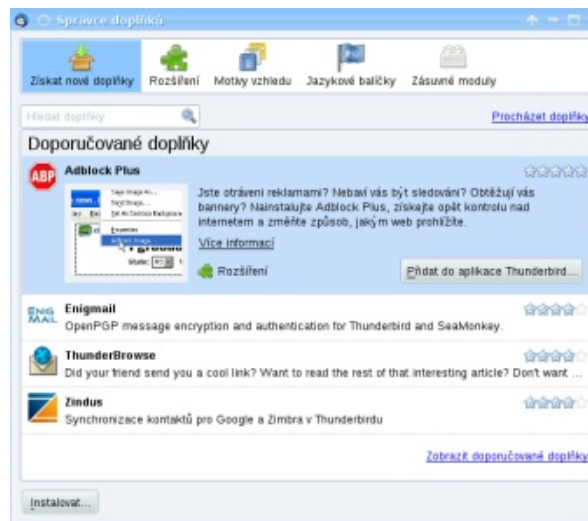
Spusťte Thunderbird a z nabídky **Nástroje** spusťte **Správce doplňků**. Z ikon v horní části správce klepněte na ikonu dílku puzzle – **Rozšíření** a ve spodní části okna klepněte na odkaz **Získat rozšíření**. V internetovém prohlížeči se vám otevře stránka **Doplňky pro Thunderbird**.

V přehledném českém rozhraní najdete velké množství rozšíření, které jsou distribuovány především jako *XPI soubory*. Pokud klepnete na tlačítko **Stáhnout** (či **Download**), které se nachází u každého rozšíření, můžete soubor stáhnout na disk. Ovšem vám bude stačit zapamatovat si jméno rozšíření (nebo jej uložit do schránky).

Instalace staženého rozšíření

Máte-li rozšíření stažené na disku v počítači, můžete jej nainstalovat. Otevřete si Thunderbird a z nabídky **Nástroje** spusťte **Správce doplňků**. Tentokrát ovšem klepněte na ikonu **Získat nové doplňky**.

Zde uvidíte seznam několika doporučených a nejstahovanějších doplňků. Do pole pro hledání, které se nachází v levém horním rohu, vložte jméno požadovaného rozšíření a klepněte na klávesu [Enter]. V okně se objeví seznam rozšíření, které mají buď v názvu, nebo ve svém popisu příslušný hledaný výraz.

Nabídka několika pluginů, které doporučuje ke stažení přímo Mozilla Firefox

U každé položky se nachází obrázek, stručný popis s možností zobrazení více informací (v prohlížeči vám otevře stránku k tomuto doplňku) a pak tlačítko **Přidat do aplikace Thunderbird**. Klepnutím na toto tlačítko se otevře dotaz, zdali skutečně chcete dané rozšíření instalovat. Abyste měli dostatek času na rozmyšlenou, je tlačítko **Instalovat** po dobu tří vteřin uzamčené, ale poté je možné klepnutím na něj doplněk nainstalovat. Chvilku počkejte a doplněk je nainstalován. Je možné, že pro jeho zavedení bude požadován restart aplikace.

.....
*POZNÁMKA: Pokud jste stáhli XPI soubor na disk, tak ve spodní části okna klepněte na tlačítko **Instalovat**. Zvolte stažený XPI soubor a klepněte na tlačítko OK. Zbytek se provádí stejně jako v případě instalace z rozhraní Thunderbirdu.*

Několik rozšíření vhodných k vyzkoušení

.....
POZNÁMKA: Jsem si jist, že v diskusi pod článkem se objeví velké množství dalších doporučení, případně dotazů na to, proč jsem ten či onen plugin nenapsal. Vězte tedy, že toto jsou pouze má doporučení a nejsou všeobdobijající.

Ve výčtu jsou tučně uvedena jména rozšíření, která mám já sám nainstalována v Thunderbirdu a která považuji za užitečné, a pak krátký popis každého rozšíření.

- **České slovníky pro kontrolu pravopisu** – Nabízí slovník spisovné češtiny (i cestiny), pokud přičtete email, abyste se vyvarovali aspoň překlepů. Není totéž, co nabízí balíček mozilla-thunderbird-cs, protože zatímco balíček nabízí české nabídky, slovníky pracují při vytváření emailu.
- **Lightning** – udělá z vašeho poštáka kompletní PIM aplikaci. Email a kontakty rozšíří o kalendář a úkoly. Pěkný článek věnující se jen tomuto rozšíření před časem [vyšel na našem serveru](#).
- **MinimalizeToTray Plus** – dovolí ukrývat vašeho poštáka v oznamovací oblasti panelu hned vedle nastavení sítě a vašeho oblíbeného „kecálka“.
- **Enigmil** – výborný doplněk, který Thunderbird naučí digitálně podepisovat anebo šifrovat vaše emaily. V názvu zajisté odhalíte název jednoho z nejslavnějších šifrovacích nástrojů.
- **Image Zoom** – zmenší obrázkové přílohy tak, aby byly velké na šířku okna se zprávou. Mimo to umí obrázky i otáčet.

Provádějte údržbu složek

Při instalaci na nejnovější verzi Mandriva Linuxu jsem zjistil, že adresář `~/thunderbird`, ve kterém je uložen profil s účty, má více než 3 GB, což mi připadalo opravdu moc. Začal jsem třídít emaily, vyhazovat staré a zbytečné emaily s přílohami, které zabíraly velkou část místa. Bohužel i přes tento poměrně razantní zásah se nic nezměnilo a velikost adresáře byla stále stejná.

Vývojáři Thunderbirdu se snaží o co nejrychlejší program, proto mazání emailu provádí atypickým způsobem. Emaily samotné jsou uloženy v jednom souboru pro každou složku – takto uložené emaily se pak velice rychle načítají a zobrazují. Smazání emailu se poté provede pouze připsáním jednoho řádku k mazanému emailu s informací, že tento email byl smazán.

Bohužel pro vlastní odstranění těchto smazaných emailů z disku je třeba, aby byla provedena Údržba složek. Klepněte na nabídku **Soubor** a zvolte položku **Provést údržbu složek**. Není třeba provádět údržbu moc často, ale přeci jen čas od času byste tuto akci udělat měli.

U mě se velikost příslušného adresáře zmenšila na pouhých 400 MB.

Na Spam pošlete SpamAssassin

Bohužel na rozdíl od klasické poštovní schránky si na tu elektronickou nemůžete nalepit nic ve stylu „Nevhazujte letáky“ a ani případně vynadat tomu, kdo vám do schránky i přes tento zákaz leták vhodí.

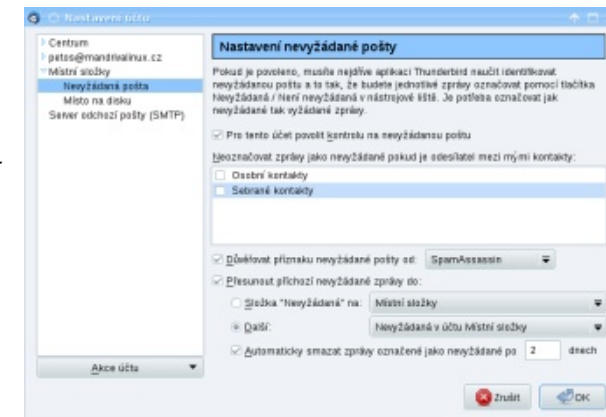
Jistě víte, že spam je nevyžádaná pošta a obecně se do této kategorie řadí všechno, co vám přijde do schránky, aniž byste o takovéto emaily stáli. Spamem jsou označovány nejen nabídky na erotické služby či špatně strojově přeložený dopis od Dr. Čo-Cho Lády s nabídkou převzetí dědictví po vašem zemřelém strýčkovi, ale i nabídky od skutečných existujících firem s jejich produkty (za předpokladu, že jste si odběr těchto novinek neobjednali).

Aby vám do schránky chodilo pokud možno minimum nevyžádané a nechtěné pošty, je vhodné používat tzv. spam-filtr. Spam-filtr se snaží na základě některých pravidel poznat, jedná-li se o spam, či nikoli. Většina emailových schránek má vlastní spam-filtr, bohužel s různou kvalitou a spolehlivostí. Není proto na škodu mít ještě jeden spam-filtr jako poslední hráz přímo v Thunderbirdu.

Spam-filtr v Thunderbirdu je a není zcela špatný, ovšem doporučuji použít lepší, externí program, jmenem *SpamAssassin*.

Nainstalujte si tedy balíček jménem **spamassassin**. Máte-li balíček nainstalovaný, otevřete si Thunderbird a z nabídky **Úpravy** zvolte položku **Nastavení účtu**. Z levého panelu rozklepněte položku **Místní složky** a vyberte **Nevyžádaná pošta**.

Nyní jen zatrhnete **Důvěřovat příznaku nevyžádané pošty** a z nabídky vyberte **SpamAssassin**. Další nastavení (co se bude provádět s poštou rozpoznanou a určenou jako spam) zatrhnete **Přesunout příchozí nevyžádané zprávy do** a určete složku, kam se bude ukládat rozpoznávaný spam.

Nastavení SpamAssassinu v Thunderbirdu

SpamAssassin patří k těm chytrým algoritmům, které se prvně musí naučit, co spam je, a co není. Toto provádíte běžným klepnutím na tlačítko **Nevyžádaná pošta** u spamů, příp. na **Není nevyžádaná** u špatně určených emailů. Proto je možné, že zpočátku neuvídíte žádný velký rozdíl. Ovšem postupem času (počet určených spamů, než se SpamAssassin spam naučí spolehlivě určit, se pohybuje v řádu stovek) zapomenete, že něco – jako spam – existuje.

Xine – univerzální přehrávač multimédií

Jiří Nedavaška

Xine je můj nejoblíbenější přehrávač videa. Dosud přehrál vše, co jsem potřeboval. Nedávno jsem se chtěl o Xine dozvědět více, zadal jsem ho do Googlu a výsledek? Nenašel jsem v češtině téměř nic, co by mohlo být zajímavé nebo užitečné. A přitom jsem přesvědčen, že si tento program zaslouží mnohem více pozornosti. Rád bych se pokusil daný stav alespoň trochu napravit.

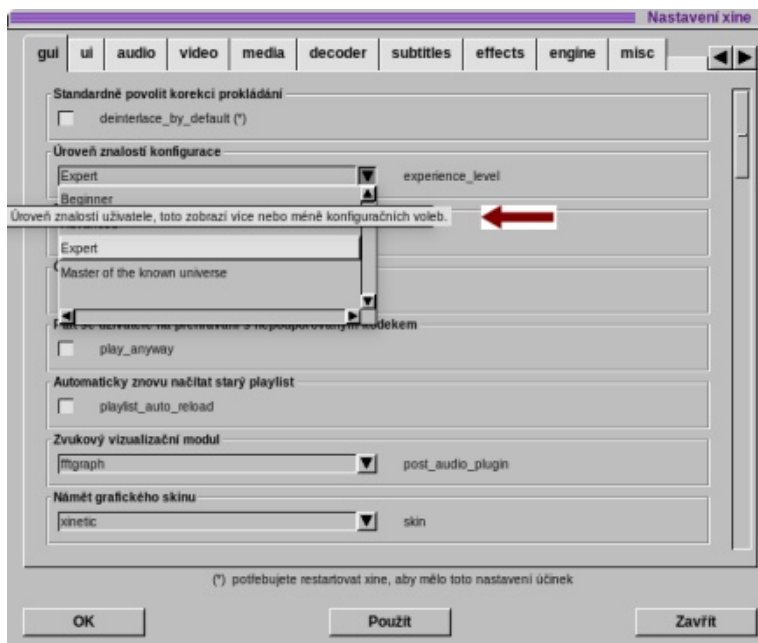
Používám verzi **Xine 0.99.6** nainstalovanou z [Peťošova repozitáře](#). Důvod, proč nepoužívám verzi z oficiálních repozitářů je jednoduchý: Peťošova verze má opravenou chybu, která při přehrávání videa spouštěla i spořič obrazovky a byla velice nepříjemná.

Instalace a nastavení

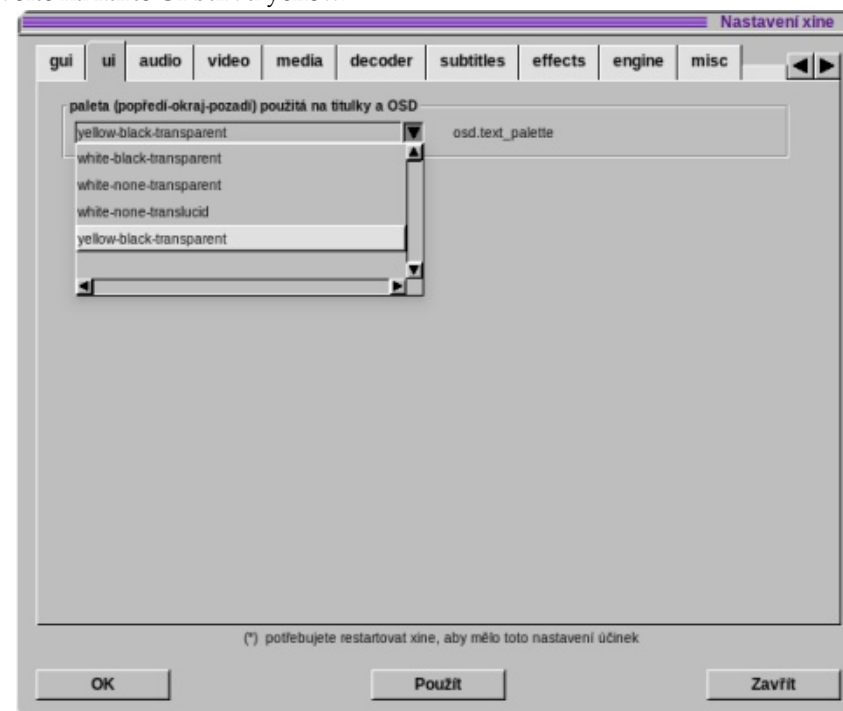
V Ovládacím centru Mandriva Linuxu nainstalujte balíček xine-ui, ve zdrojích balíčků je pro něj také spousta modulů. Přiznám se, že pořádně nevím, k čemu slouží. K normálnímu přehrávání DVD nebo AVI filmů jsem je nepotřeboval. Někomu se však mohou hodit. Kdo by si rád změnil výchozí vzhled za jiný, tak si může nainstalovat balíček xine-skins.

Po prvním spuštění Xine se vám ukáže obrazovka s nastavením. Na první kartě **Gui** si zvolte **Expert** a tím si zpřístupníte další rozšířené možnosti.

Úroveň znalostí

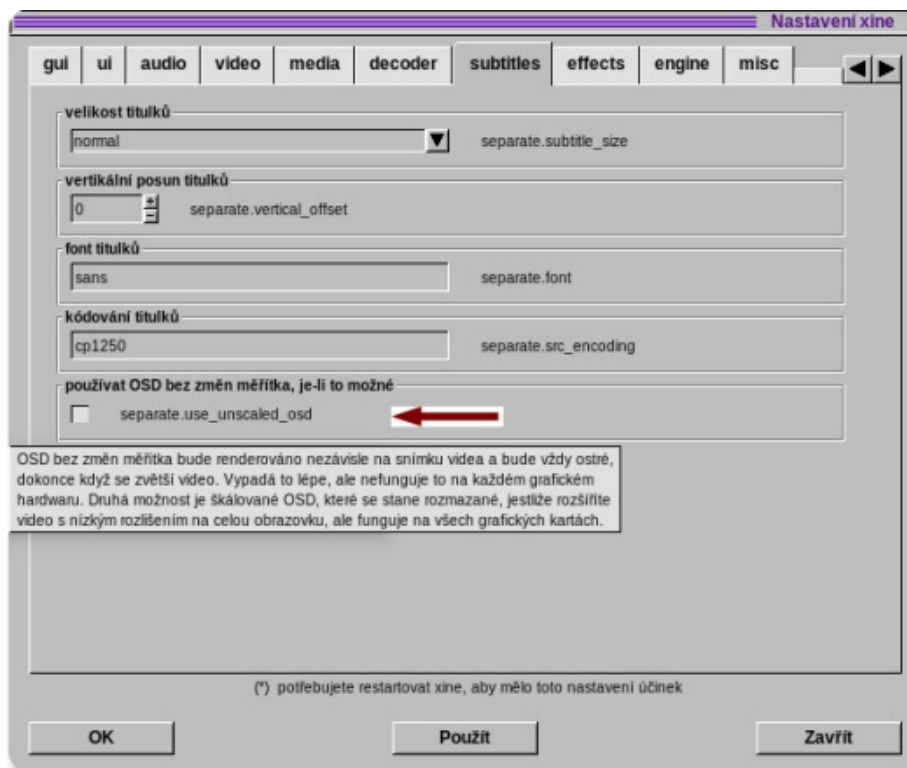

Výchozí barva zobrazení titulků je bílá, ale žluté titulky jsou lépe vidět, proto zvolte na kartě **UI** barvu yellow.

Barva titulků

Na kartě **Subtitles** změňte velikost titulků na normal, protože výchozí je small – malé. U někoho může nastat problém s přehráváním. To znamená, že Xine film s titulky přehraje trhaně, ale film bez titulků přehraje bez chyby. Tak v tomto případě doporučuji odškrtnout volbu **Používat OSD beze změn měřítka, je-li to možné**. Není to jen jedno řešení problému. Na fóru [MandrivaLinux.cz](#) se tohle řešilo a Wallonew tento problém vyřešil zmenšením písma titulků. U mě to bohužel nezabralo.

Záložka Titulky

Může se stát, že při nastavení něco zkazím a nedokážu to chybné nastavení vrátit zpět, tak mohu použít poslední možnost. A to je smazání nebo přejmenování skryté složky s nastavením Xine – nachází se v domovském adresáři /home/uživatel/.xine. Po odstranění nebo přejmenování této složky a po opětovném spuštění Xine se složka automaticky vytvoří znovu s výchozím nastavením a můžete začít od začátku.

Kodeky

Jsou dostupné ve zdroji [PLF](#). Návod na snadné přidání zdroje naleznete na [Wiki](#). Pro přehrávání videa je potřeba nainstalovat balíček win32-codecs. Kvůli přehrávání kódovaných DVD si nainstalujte balíček libdvdcss.. Tyto dva balíčky nevyžadují při instalaci žádné závislosti, jsou proto vhodné pro instalaci Mandriva Linuxu i bez připojení k Internetu. Ty dva balíčky si jednou stáhnete, uložíte např. na USB flash disk a po jejich instalaci můžete přehrávat filmy ve Xine i bez [internetových zdrojů softwaru](#).

Přehrávání videa a hudby

Velice dobře umí jak přehrávání DVD, tak i například formát AVI. Pro přehrávání externích titulků je nutné, aby soubory *.srt a *.avi byly ve stejném adresáři a jmenovaly se stejně. Bohužel při pokusu načíst titulky z kontextového menu (pravé tlačítko myši na okně Xine) mi přehrávač zamrzne a je nutné ho vypnout ručně např. v programu **Sledování systému** (GNOME). Hudbu přehrává dobře, jen jeho ovládání není zrovna ideálně přizpůsobené. Je samozřejmě možné vytvořit si playlist a uložit si ho. Poté je přehrávání oblíbených skladeb otázkou několika kliknutí.

Film s titulky

Xine je použitelný bez problému ve všech grafických prostředích. Já ho používám ve KDE, ale např. v GNOME funguje stejně dobře.

Xine a stream video

Krásně přehrává např. video z [ČT24](#). Asi nejjednodušší způsob, jak ho spustit: zadat do konzole xine mezera adresa_video. Adresu televizního vysílání zjistíte jednoduše tak, že v okně prohlížeče na stránce [ČT24](#) kliknete pravým tlačítkem myši na okno videa a vyberete kopírovat adresu odkazu.

Přehrávání ČT24

```

jirka : bash
Soubor Úpravy Pohled Rolování Záložky Nastavení Nápověda
[jirka@localhost ~]$ xine http://ctdir.visual.cz/iVysilani/Services/Streaming/ClientPlayList.aspx?id=Njc8MDE4NDEzFDYzNDEzMDEwNjk5MzI4ODcxNQ==

```

Kopírování adresy internetového vysílání do konzole

Dokumentace v češtině

Velice užitečné je přečíst si dokumentaci ke Xine, je česky a srozumitelná i pro začátečníky. Je ve složce /usr/share/doc/xine-ui na vašem disku. Je tam popsán přehled používaných klávesových zkratk. Také možnosti používání filtrů při přehrávání videa a další užitečné rady.

Z dokumentace uvedu výběr klávesových zkratk, které nejčastěji používám:

- [MEZERNÍK] – pozastavit přehrávání
- f – přepnout mezi celoobrazovkovým a okenním režimem
- h – skrýt okno s videem (užitečné pro přehrávání mp3)
- a – přepnout poměr výška/šířka (AUTO/16:9/4:3/DVB)
- q – ukončit
- g nebo prostřední tlačítko myši v okně videa – zapíná nebo vypíná ovládací panel.

Novinky ze světa aplikací Mozilla

Pavel Cvrček

IBM přechází na Firefox. Mobilní Firefox 1.1 pro Maemo je tu! Vyšel Firefox 4.0 Beta 1 s řadou novinek. Firefox 4.0 obsahuje App Tabs pro vaše oblíbené weby. Vytvořte si snadno vlastní verzi Firefoxu. Objevte bezpečnostní chybu ve Firefoxu a získejte 3000\$. Firefox 4.0 a nová forma notifikací uživatele. Jak ve Firefoxu 4.0 umístit lištu s panely do hlavičky okna. Co je plugin-container.exe a k čemu slouží.

IBM přechází na Firefox

Koncem loňského roku [jsme zde zmiňovali](#), že společnost IBM plánuje přechod na Firefox. A nyní se tak skutečně stalo. Dle Roberta Sutora, viceprezidenta IBM pro open source a Linux, je ve firmě [Firefox definován jako výchozí webový prohlížeč](#). Tento krok se týká přibližně 400 000 zaměstnanců po celém světě a dotkne se i partnerů firmy. A proč Firefox? Dle slov Roberta Sutora je otevřený, podporuje standardy, je bezpečný a inovativní.

Mobilní Firefox 1.1 pro Maemo je tu!

Mozilla včera [uvolnila Firefox 1.1](#) pro platformu Maemo. Mezi novinky se řadí snadnější zadávání hodnot do formulářových polí, automatická aktualizace doplňků či možnosti uložit stránku do formátu PDF. Mimo [detailních poznámek k vydání](#), kde se uživatelé mohou blíže seznámit s novou verzí, je [k dispozici průvodce](#), kde se uživatelé přehledně dozví informace o hlavních novinkách. Firefox 1.1 pro Maemo lze jako vždy [volně stáhnout](#), a to včetně testovacích verzí pro Windows, Linux a Mac OS X.

Připomínáme, že příští verzí by měla být 2.0, která bude dostupná přibližně ve stejný čas jako Firefox 4.0. Vedle platformy Maemo bude vydána i verze pro Android. O některých připravovaných novinkách [jsme zde již hovořili](#) a detailní přehled toho, co je plánováno, [naleznete v Mozilla Wiki](#).

Vyšel Firefox 4.0 Beta 1 s řadou novinek

Před začátkem [Mozilla Summitu 2010](#) Mozilla [uvolnila Firefox 4.0 Beta 1](#). Novinek je nezvykle hodně a o jednotlivých z nich jsme zde průběžně psali. Mezi nejvýraznější patří úpravy grafického rozhraní prohlížeče, kde ve Windows Vista/7 došlo k nahrazení hlavní nabídky jednotným tlačítkem. Mimo to je ve výchozím nastavení lišta s panely nad adresním řádkem, Firefox obsahuje nového Správce doplňků či možnost snadného přepnutí do otevřeného panelu pomocí adresního řádku.

Bližší informace jsou jako vždy dostupné v [poznámkách k vydání](#), mimo to je k dispozici i [stránka s ukázkami](#) a pro vývojáře je k dispozici [tabulka s přehledem nově podporovaných technologií](#). Firefox 4.0 Beta 1 si jako vždy [můžete volně stáhnout](#). První betaverze je dostupná pouze v angličtině a připomínáme, že vaše oblíbené doplňky nemusí fungovat korektně.

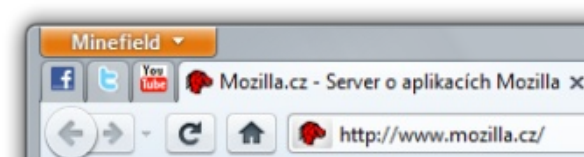
Alex Faaborg, který má v Mozille na starosti návrh uživatelského rozhraní, pro vás připravil video, ve kterém představuje hlavní změny uživatelského rozhraní první betaverze. Jak správně zmiňuje, nejsou změny zdaleka finální a řada novinek teprve přijde na řadu. Ty existující budou dále upravovány, a to i na základě reakce uživatelů.

Firefox 4.0 obsahuje od první betaverze na hlavní liště nové feedback tlačítko, pomocí něhož se můžete vyjádřit, zda se vám nový Firefox líbí či ne. Máte tak možnost ovlivnit jeho budoucí podobu.

Firefox 4.0 obsahuje App Tabs pro vaše oblíbené weby

Jednou z novinek připravovaného Firefoxu 4.0, o které se diskutovalo již loni na podzim, jsou tzv. App Tabs. Ve stručnosti se jedná o panely po levé straně lišty s panely, které jsou určeny pro vaše webové aplikace, které nejčastěji používáte. Mají podobu klasických panelů, které mají úzká „ouška“ s ikonami jednotlivých stránek. Otevřenou stránku do této oblasti umístíte klepnutím pravým tlačítkem nad „ouškem“ panelu a zvolením volby Připnout panel.

Prozatím nemají tyto panely žádný další speciální význam, ale do budoucna budou pravděpodobně sdíleny napříč okny a jednotlivé aplikace budou mít možnost definovat si vlastní uživatelské rozhraní v rámci panelu.

Vytvořte si snadno vlastní verzi Firefoxu

Na proběhlém [Mozilla Summitu 2010](#) došlo ke spuštění služby [Build Your Own Browser](#). Ve stručnosti se jedná o webové rozhraní, pomocí kterého si můžete snadno vytvořit vlastní verzi Firefoxu, kterou můžete dále distribuovat bez obavy, že by porušovala [ochranné známky Mozilly](#).

Co vše si můžete změnit? Kromě názvu si můžete zvolit jazyk prohlížeče, zaintegrovat některé doplňky,

upravit výchozí záložky či integraci se sbírkami doplňků ze serveru Mozilla Add-ons. Dle našich zkušeností musí poté projít prohlížeč schválením, na což jsme při našem testu čekali přibližně tři dny. Poté je již k dispozici pro všechny podporované platformy a je možné jej zařadit i do veřejného seznamu vlastních verzí Firefoxu.

Objevte bezpečnostní chybu ve Firefoxu a získejte 3000\$

Je to již šest let, co Mozilla spustila **Security Bug Bounty Program**. V rámci něho mohou lidé hlásit nalezené bezpečnostní chyby a získat za to finanční odměnu. Ta byla až doposud 500\$, což je částka, která již plně nereflaktovala situaci na trhu, kde se s bezpečnostními chybami běžně obchoduje a často nepokrývala snahu, kterou někteří lidé vyvinou, aby bezpečnostní chybu našli.

Počínaje 1. červencem tak Mozilla navyšuje odměnu na 3000\$, ke které standardně přidává tričko s motivem Mozilly stejně jako doposud. Mimo Firefox a Thunderbird se také program rozšířil na Firefox Mobile a webové služby Mozilly, které aplikace využívají. Odměnu získají nalezcí, kteří nahlásí dosud nereportovanou chybu, která přímo ohrožuje uživatele (remote exploit) či umožňuje kompromitovat webovou službu Mozilly. Chyba se musí vyskytovat v poslední stabilní verzi aplikace či betaverzi připravované verze.

V souvislosti s bezpečnostním programem Mozilly není bez zajímavosti, že se jím inspiroval i Google u projektu Chromium, který v lednu letošního roku taktéž začal nahlášené bezpečnostní chyby odměňovat. V reakci na navýšení částky za nahlášenou chybu provedl včera obdobné navýšení. Další tvůrci webových prohlížečů obdobné programy nemají.

Firefox 4.0 a nová forma notifikací uživatele

Jedna z nenápadných změn, se kterou se již můžete začít ve Firefoxu 4.0 setkávat, je nová forma notifikací uživatele. Zobrazuje se přímo pod adresním řádkem prohlížeče a v zásadě nahrazují informační lištu, která se zobrazuje například při dotazu na uložení hesla. Jak nová forma notifikací aktuálně vypadá se můžete podívat na následujícím náhledu.

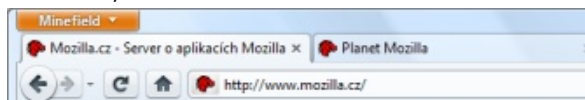

Prozatím jsme si jej povšimli u dotazu na umístění (užití Geolocation API) či dotazu na přidání neznámého zdroje doplňků. Naopak například dotaz na uložení hesla je stále realizován původním způsobem.

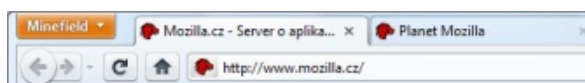
Jak ve Firefoxu 4.0 umístit lištu s panely do hlavičky okna

Ve Firefoxu 4.0 je nově **umístěna lišta s panely nad adresním řádkem**. Na rozdíl od Google Chrome či Opery však není umístěna přímo v hlavičce okna, ale pod ní. Pokud byste rádi ve Firefoxu 4.0 docílili podobného umístění, pak nepotřebujete žádné rozšíření, ale postačí vám **jednoduchá úprava konfiguračního souboru userChrome.css**. Výsledek si pak můžete prohlédnout na následujících obrázcích.

Před úpravou

Po úpravě

Co je plugin-container.exe a k čemu slouží

Pokud jste někdy koukali na seznam spuštěných procesů ve Windows, možná vás zaujal proces s názvem plugin-container.exe. Jak je z jeho popisu patrné, má co dočinění s odděleným během **zásuvných modulů**, které je ve Firefoxu od verze 3.6.4. Obecně řečeno tento proces obaluje běh zásuvného modulu (jako je např. Adobe Flash), který, když spadne, nezpůsobí pád celého Firefoxu. Bližší informace o problematice **naleznete na stránkách podpory Firefoxu**.

Pokud se opakovaně setkáváte s pády zásuvného modulu či tím, že vám vytěžuje systémové prostředky, pak máte několik možností řešení. Prvně se ujistěte, že máte aktuální verzi zásuvného modulu. Jste-li například na stránce, kde běží animace pomocí Adobe Flash, která způsobuje problémy, je dobré se podívat, zda máte jeho aktuální verzi. Zda máte aktuální verze zásuvných modulů zjistíte například na stránce **Mozilla Plugin Check**.

Pakliže zjistíte, že nepoužíváte aktuální verzi zásuvného modulu, proveďte instalaci jeho nové verze. Ověřte též, že používáte aktuální verzi Firefoxu. Pokud ne, proveďte aktualizaci na novější verzi. Při řešení problému se zásuvným modulem si též **můžete přečíst článek na stránkách podpory Firefoxu**. V případě, kdy nevíte, jak dál, můžete provést vypnutí odděleného běhu zásuvného modulu pro konkrétní zásuvný modul.

V případě Adobe Flash to provedete tak, že přejdete na **konfigurační stránku about:config**, kde naleznete předvolbu `dom.ipc.plugins.enabled.npswf32.dll` a provedete její přepnutí na hodnotu `false`. Poté ukončete a znovu spusťte Firefox. Vzhledem k tomu, že se jedná o pokročilou konfiguraci, hrajte si s ní jen tehdy, když víte, co děláte. Pokud provedete vypnutí odděleného běhu Adobe Flash, přijdete o ochranu proti pádům Adobe Flash. V případě jeho pádu tak spadne i Firefox.

Openmoko slibně pokračuje

Martin Holec

Už je tomu tři čtvrtě roku, co Openmoko Inc. uvedlo **WikiReader**. Se svolením Sean Moss-Pultze, ředitele společnosti **Openmoko Inc.**, publikuji náš krátký rozhovor ohledně úspěšnosti WikiReaderu na trhu a budoucnosti Openmoko.

May I have a question? How is it going with WikiReader? Are WikiReader sales satisfactory?

Much better than expected. We're getting into major US retailers this summer. And launching in Japan tomorrow. We've already sold 4x the total number of FreeRunners. And we're just getting into the channel now. So I'm quite excited about our chances with this product!

I wonder if you and your company are planning to create more open-sourcelopen design devices, maybe successor of Neo?

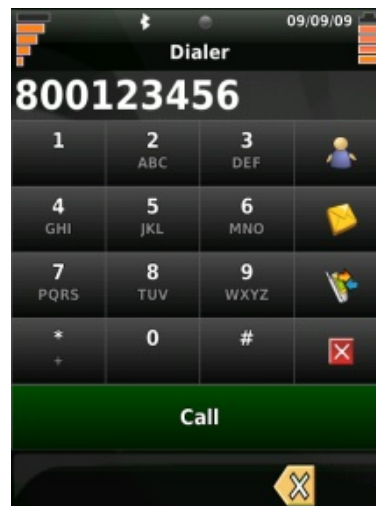
Absolutely! WikiReader is fundamental to this. What we're doing is getting our channel setup. To survive in consumer electronics you need volume. And still, the only way to get volume is through retail stores. So everything we're doing is focusing on making that successful. Then we can build more product that stand for the same principles (open) that got us started.

Jak jsem se dozvěděl, plán B funguje a Openmoko Inc. se vede dobře díky prodeji WikiReaderu a nadále má v plánu pokračovat ve vývoji dalších otevřených mobilních zařízení. Bude to další otevřený mobilní telefon, nástupce Neo FreeRunneru? Věřím, že ano. Neoficiálně jsem totiž zaslechl, že najímají vývojáře pro práci na Linux kernelu a na portu Androidu a možná, že se už v září dozvíme více informací.

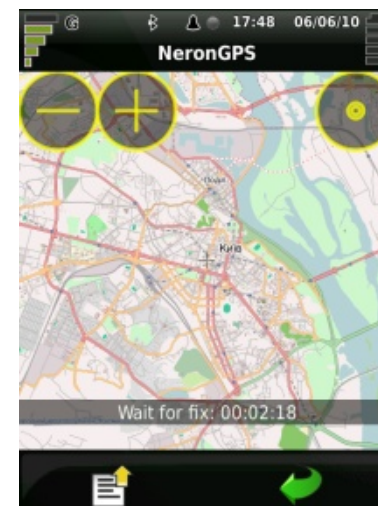
Pokud se vám líbí myšlenka open-source hardwaru a chcete podpořit jeho další vývoj a společnost Openmoko Inc., popřemýšlejte o koupi WikiReaderu či Neo FreeRunneru. WikiReader je ideální dárek pro děti

i dospělé. Neo FreeRunner je vhodný pro ty, co mají alespoň základní znalosti Linuxu a nebojí se v případě potřeby použít terminál. Terminál přesto není nutný pro běžnou činnost, jako je telefonování, posílání SMS, přidávání kontaktů a ani pro nastavení telefonu.

Začínajícím uživatelům doporučuji používat distribuci **Qt Moko**, která prostě funguje a kde i pokročilé nastavení najdete v menu.

Telefonování v Qt Moko

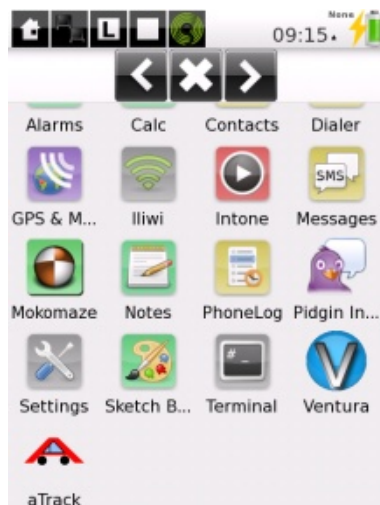

GPS aplikace NeronGPS

Webový prohlížeč v Qt Moko

Pokročilejším doporučuji s trochou obezřetnosti **SHR** unstable, kde platí nepsané pravidlo: před aktualizací si nejdříve zálohovat celý systém a nebo vyzkoušet novou verzi na jiném oddílu na microSD kartě.

Prostředí Enlightenment E17 se vzhledem Illume v SHR

Telefonování v SHR

Nastavení SHR

Neo FreeRunner nebo WikiReader si můžete zakoupit například u OpenMobil.eu a nebo u Pulster.de, u kterého si můžete zdarma ke každé objednávce přidat do košíku jeden Openmoko Debug Board.

Openmoko: Community Updates – červen 2010

Martin Holec

Červnové vydání **Community Updates** je poměrně obsáhlé, hlavně díky velkému množství novinek v sekci Community. Toto je jen shrnutí, v žádném případě se nejedná o překlad celého vydání, které doporučuji každému si přečíst.

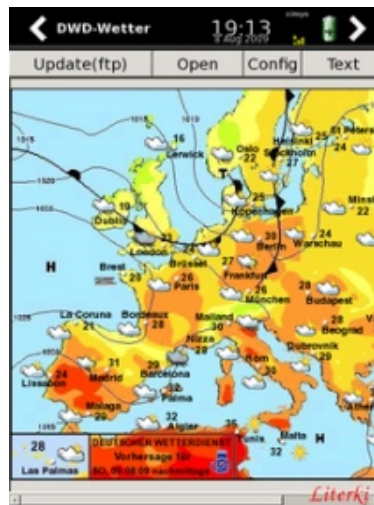
Na začátek se dozvíte o vývoji distribucí **Debian** a **SHR**. Vývojáři Debianu informují o tom, že většina balíčků obsahujících **FSO framework** a SHR aplikace se dostalo do oficiálních repozitářů Debianu a některé dokonce do repozitáře testing, který tvoří základ pro příští vydání Debianu. SHR, které je nejpoužívanější distribucí na **Neo FreeRunneru**, přešlo koncem června na Linux 2.6.32.13 s podporou KMS a devtmpfs, Xserver 1.9 (RC3) a gcc 4.5. Současné SHR startuje dvakrát rychleji než předchozí verze díky nahrazení udev novým devtmps.

Logo distribuce SHR

Mezi nové aplikace patří **DWDWetter** 0.2.8 pro sledování předpovědi počasí a GPS aplikace **FoxtrotGPS** 0.99.4, která je forkem známějšího **TangoGPS**. Vývojáři FoxtrotGPS slibují otevřenější přístup upstreamu ke

komunitě, která by chtěla přispívat do projektu. Zároveň vývojáři FoxtrotGPS nabízí své úpravy k začlenění do TangoGPS. Nové verze se dočkala GPS aplikace s možností navigace **MC Navi** 0.2.10, která využívá **EFL** knihovny pro vytváření GUI stejně jako SHR aplikace a jako zdroj map projekt **OpenStreetMap**.

DWDWetter předpověď počasí

Openmoko komunita byla v červnu velmi aktivní. Aktuálním tématem je přetaktování Neo FreeRunneru, porovnání výkonu jednotlivých souborových systémů na uSD paměťové kartě, návrh na nový projekt pro spolupráci se společností Samsung, a to otevřený mobilní telefon založený na Samsung Omnia. Pokračují také práce na přijetí zbývajících ovladačů Neo FreeRunner do upstreamu Linuxu (vanilla jádra). Byla

oznámena nová verze **Navigation Board** rozšiřující navigační schopnosti Neo FreeRunneru o gyroskop, kompas a tlakoměr a uvažuje se dále o doplnění senzoru vlhkosti vzduchu s teplotním čidlem. Další zprávou je snaha HTC patentovat něco, co je nápadně podobné Y-cable zveřejněnému dlouho předtím na naší **Openmoko wiki** a již implementovanému mnoha členy naší komunity.

Poslední zprávou v části Community je podrobná studie spotřeby energie Neo FreeRunneru. Měření byly jednotlivé komponenty, jako jsou procesor, paměť, displej, grafický akcelerátor, GSM, GPS, wifi a další. Prozkoumán byl také vliv podtaktování a snížení napětí na spotřebu procesoru při různé zátěži. Na závěr byla zjištěna výdrž Neo FreeRunneru při různých použitích (suspend, idle, volání, přehrávání hudby a videa atd.). Výsledky byly porovnány s HTC Dream G1 a Google Nexus One. Výdrž Neo FreeRunneru v suspendu byla bohužel nepříznivě ovlivněna větší spotřebou GSM modemu kvůli absenci GSM **recamping reworku** na měřeném kusu. S recamping reworkem je GSM modem schopný deep sleep módu, což prodlužuje výdrž v suspendu až na 150 hodin.

Na závěr je tu pozvání na Open Hard&Software Event v Německu pro německy mluvící nejen Openmoko komunitu.

Na další vydání Openmoko: Community Updates se můžete těšit opět příští měsíc. Na přípravě Community Updates se můžete **podílet** také vy.

Calc: Práce se seznamem lidí, filtrování a řazení dat

Michal Polák

V dnešním článku se zaměříme na práci se seznamem lidí v tabulkovém procesoru Calc. Ten se může hodit například pro evidenci osob a osobních údajů v prakticky jakékoliv organizaci nebo při pořádání závodů a soutěží.

V první části si vysvětlíme, jak nejjednodušeji vytvořit seznam osob (lidí). V druhé části se zaměříme na použití rodného čísla a výhody, které z toho plynou.

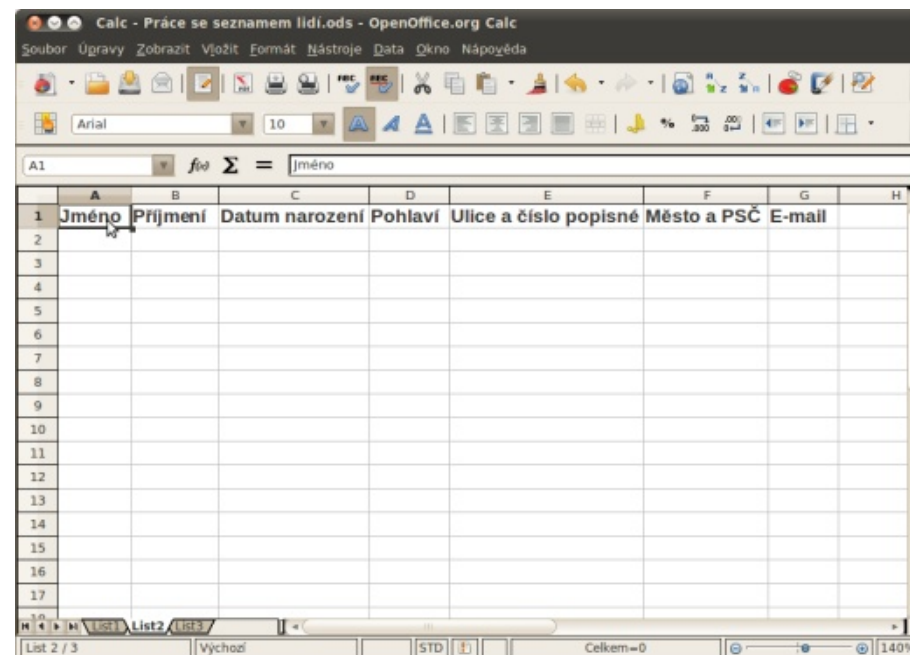
Seznamy lidí – k čemu je to dobré?

Vytvořit přehledný seznam lidí a umět s ním adekvátně pracovat se může hodit v celé řadě úkolů, které se tím podstatně zjednodušují. Může se tak jednat například o evidenci členů nějaké organizace (sdružení, firmy, školy) nebo při pořádání soutěží. Prostě všude, kde je třeba pracovat s větším počtem osobních nebo pracovních dat, závislých na jednotlivých lidech. Samozřejmě vám tuto možnost nabízí také tabulkový procesor Calc. V mnohém záleží na tom, jaký přístup k tvorbě seznamu lidí zvolíte. Můžete v podstatě vytvořit velice jednoduše tabulku nebo využít rodného čísla. To nám sice komplikuje vytvoření seznamu, nicméně později zásadně urychluje práci při zadávání dat. V dnešním článku si tedy představíme obě možnosti. K tomu si vysvětlíme základy filtrování a řazení dat v seznamu a zjišťování počtů minimálních a maximálních hodnot, tj. v našem příkladu nejstaršího a nejmladšího člověka.

Základní pojmy aplikace Calc jsou vysvětleny v článku [Základy práce v OpenOffice.org Calc 2.0](#), základy tvorby a editace vzorců v článku [Funkce v OpenOffice.org Calc – síla, kterou je obtížné zkrotit](#).

Vytvořte si tabulku lidí a filtrujte je

Pokud nechcete nebo nemůžete používat rodné číslo, máte práci při tvorbě seznamu na úkor dalšího doplňování značně ulehčenou. Na příkladu si tedy takový seznam lidí vytvoříme. Do prvního řádku si postupně do každé buňky napište jména sloupců v následujícím pořadí (A1 až G1): Jméno, Příjmení, Datum narození, Pohlaví, Ulice a číslo popisné, Město a PSČ a E-mail. Může být samozřejmě jiné, to záleží na vaší potřebě. Nyní si pro přehlednost tahem myši označte všechny vyplněné buňky a klikněte v **panelu nástrojů (Formátování)** na **Tučné**.

Názvy sloupců, ve kterých budou data

Nyní vyplňte všechny buňky A2 až G5 daty podle uvedeného příkladu na obrázku níže (Vyplnění daty). Bez použití rodného čísla se musí všechny vyplňovat zcela manuálně. Po vyplnění buňky u příslušné osoby nepoužívejte klávesu Enter, ale použijte kurzorovou klávesu doprava (šipka doprava).

	A	B	C	D	E	F	G
1	Jméno	Příjmení	Datum narození	Pohlaví	Ulice a číslo popisné	Město a PSČ	E-mail
2	Radek	Novák	14.5.1974	muž	Pobřežní 420	Pelhřimov, 850 41	radek1974@novak.cz
3	Petr	Adámek	4.6.1989	muž	U Lípy 90	Beroun, 470 85	petr@adamek1989.com
4	Helena	Dlouhá	8.5.1992	žena	Sluneční 50	Brázdím, 240 90	helena.dlouha@adresa.org
5	Patricie	Nowak	22.12.1964	žena	Běžcova 840	Karlík, 190 42	patricienowak@email.com

Vyplnění daty (v příkladu jsou data vymyšlená a nezakládají se na skutečnosti)

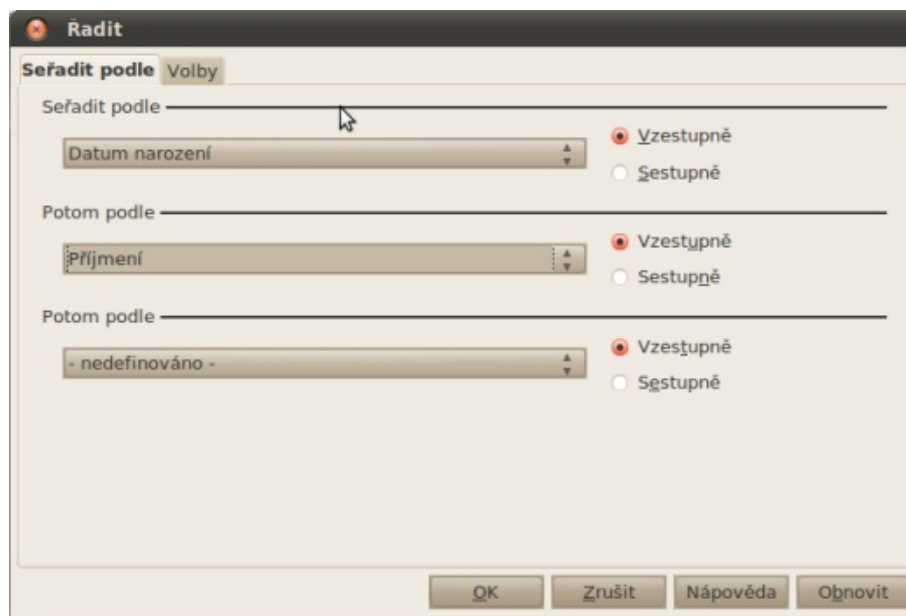
Takto byste mohli vyplňovat tabulku dále, nicméně pro příklad nám toto postačí. Nyní si vyzkoušejte filtrování dat. V menu rozklikněte nabídku **Data | Filtrování**. Opět se rozbalí nová nabídka, ke které vyberte kliknutím Automatický filtr. U jednotlivých nadpisů v buňkách A1 až A5 se objeví tučné šipky dolů v malém šedém rámečku, které jsou v podstatě tlačítka. Bez jakéhokoliv dalšího nastavování lze takto filtrovat Pohlaví a Město. Klikněte na tlačítko se šipkou příslušející k filtru u Pohlaví (buňka D3) a vyberte možnost žena, v tabulce se rázem vyfiltrují všechny ženy, zatímco muži zmizí (nejsou smazáni, pouze se nezobrazují). Pokud nepoužíváte rodné číslo, musíte pochopitelně zadávat pohlaví manuálně.

Pohlaví je sice možné nastavit podle rozpoznávání posledních znaků ve jméně (například -ová), ale tento způsob selhává ve chvíli, kdy žena používá mužský tvar příjmení, jako je tomu často v zahraničí (například Nowak).

	A	B	C	D	E	F	G
1	Jméno	Příjmení	Datum narození	Pohlaví	Ulice a číslo popisné	Město	Měs
4	Helena	Dlouhá	8.5.1992	žena	Sluneční 50	Brázdím	Brázdím
5	Patricie	Nowak	22.12.1964	žena	Běžcova 840	Karlík	Karlík

Filtrování dat

Calc umožňuje také jednoduše třídit data podle aktuální potřeby. Ještě předtím však vypněte filtr, a to přes šedé tlačítko na buňce D1, kde zvolte **Vše**, data se poté zase všechna zobrazí bez nastaveného filtru. V hlavním menu jděte do nabídky **Data | Řadit...** Otevře se okno a hned v první záložce věnujte pozornost části **Seřadit podle**, kde z nabídky vyberte Datum narození. V možnosti **Potom podle** zase vyberte Příjmení a potvrďte OK. Nyní jste seřadili data v tabulce (tedy lidi) podle jejich data narození a příjmení, které by se pochopitelně projevilo, pokud by se dva lidé narodili ve stejný den nebo rok (pokud používáte v tabulce pouze rok bez data).

Nastavení řazení dat

	A	B	C	D	E	F	G
	Jméno	Příjmení	Datum narození	Pohlaví	Ulice a číslo popisné	Město a PSČ	E-mail
1							
2	Patricie	Nowak	22.12.1964	žena	Běžcova 840	Karlík, 190 42	patricienowak
3	Radek	Novák	14.5.1974	muž	Pobřežní 420	Pelhřimov, 850 41	radek1974@i
4	Petr	Adámek	4.6.1989	muž	U Lípy 90	Beroun, 470 85	petr@adamek
5	Helena	Dlouhá	8.5.1992	žena	Sluneční 50	Brázdím, 240 90	helena.dlouha
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							

Řazení dat

Zjistěte datum narození a pohlaví podle rodného čísla

Rodné číslo je číslo, podle kterého jednoznačně identifikujeme danou osobu. Přitom není při narození vygenerováno náhodně, ale nese v sobě celou řadu užitečných informací, které z něj můžeme dostat. Z prvních šesti číslic rodného čísla tak můžeme například zjistit přesné datum narození dané osoby i její pohlaví. Vysvětlit přesný postup, jak dostat z rodného čísla cílené informace, by však bylo na dlouho. Proto stačí použít již vytvořené vzorce níže podle uvedeného postupu.

Nyní si ukážeme, jak z rodného čísla v Calcu dostat datum narození. Do buňky B10 vložte například své vlastní rodné číslo nebo jiná, která máte k dispozici. Do buňky C10 vložte následující vzorec:

```
=DATE((IF((MID(B10;1;2)+0)<9;MID(B10;1;2)+2000;MID(B10;1;2)+1900));IF(((MID(B10;3;2)+0)>12);(MID(B10;3;2)-50);(MID(B10;3;2)+0));(MID(B10;5;2)+0))
```

```
=DATE((IF((MID(B10;1;2)+0)<9;MID(B10;1;2)+2000;MID(B10;1;2)+1900));IF(((MID(B10;3;2)+0)>12);(MID(B10;3;2)-50);(MID(B10;3;2)+0));(MID(B10;5;2)+0))
```

Pamatujte, že červeně zvýrazněná část musí vždy odkazovat na buňku, ve které se nachází rodné číslo. Pokud se tedy nachází například v buňce D18, pak bude místo B10 ve vzorci D18. Nyní buňku C10 označte a tažením myši za pravý dolní roh roztáhněte vzorec na další buňky podle potřeby. Zmíněný vzorec je však dobrý spíše k ověření správnosti data narození. Situaci totiž komplikuje změna z roku 2004, která přináší nové možnosti s rodným číslem. Těm se však budeme věnovat samostatně v některém z příštích článků.

Jak již bylo řečeno, z rodného čísla můžeme získat také pohlaví dané osoby. Do buňky D10 vložte následující vzorec:

```
=IF(OR(MID(B10;3;1)="5";MID(B10;3;1)="6");"Žena";"Muž")
=IF(OR(MID(B10;3;1)="5";MID(B10;3;1)="6");"Žena";"Muž")
```

Roztáhněte jej stejně jako v předešlém případě dolů. V uvedených buňkách by se měly objevit informace, zda jde o muže nebo ženu.

	A	B	C	D	E
1	Jméno	Příjmení	Datum narození	Pohlaví	Ulice
2	Radek	Novák	14.5.1974	muž	Pobřeží 4
3	Petr	Adámek	4.6.1989	muž	U Lípy 90
4	Helena	Dlouhá	8.5.1992	žena	Sluneční 5
5	Patricie	Nowak	22.12.1964	žena	Běžcova 8
6					
7					
8					
9					
10		sem vložte rodné číslo	Sem vložte 1. vzorec	Sem vložte 2. vzorec	
11		sem vložte rodné číslo			
12		atd.		Sem vložte 1. vzorec	
13					
14					
15					

Kam vložit vzorce a jejich roztažení

Zjistěte počty mužů a žen, nejstaršího a nejmladšího člověka

Pohlaví, v příkladě ve sloupci D, můžete využít také k počtům jednotlivých zástupců. Do buňky C15 vložte opět bez uvozovek „=COUNTIF(D2:D5;"Žena")“ a do D16 „=COUNTIF(D2:D5;"Muž")“. Důležité je, aby první část funkce před středníkem odkazovala vždy na buňky (v tomto případě buňky D2 až D5), ve kterých jsou vypsaná pohlaví a text za středníkem byl shodný s textem, který se u pohlaví zobrazuje.

	A	B	C	D	E
1	Jméno	Příjmení	Datum narození	Pohlaví	Ulice a číslo
2	Radek	Novák	14.5.1974	muž	Pobřeží 4
3	Petr	Adámek	4.6.1989	muž	U Lípy 90
4	Helena	Dlouhá	8.5.1992	žena	Sluneční 5
5	Patricie	Nowak	22.12.1964	žena	Běžcova 8
6					
7					
8					
9					
10		sem vložte rodné číslo	Sem vložte 1. vzorec	Sem vložte 2. vzorec	
11		sem vložte rodné číslo			
12		atd.			
13					
14				Ženy	Muži
15				=COUNTIF(D2:D5;"Žena")	
16					

Počty

Poslední a zároveň nejjednodušší funkcí, kterou si dnes představíme, je maximum a minimum, v tomto příkladu nejstaršího a nejmladšího člověka ze seznamu. Do buňky D20 vložte: funkci pro minimum (opět bez uvozovek) „=MIN(C2:C5)“ a do E20 zase pro maximum „=MAX(C2:C5)“. Do závorky se vždy píše rozmezí buněk, ze kterých berete data, které se odděluje dvojtečkou.

The screenshot shows the OpenOffice Calc interface with a spreadsheet titled "Práce se seznamem lidí.ods". The spreadsheet contains a list of people with their birth dates and genders. A formula bar shows the function `=MIN(C2:C5)` being applied to the birth dates in column C. The status bar at the bottom indicates the total sum of the birth dates is 22.12.1964.

	A	B	C	D	E	F
2	Radek	Novák	14.5.1974	muž	Pobřežní 420	Pelhřimov
3	Petr	Adámek	4.6.1989	muž	U Lípy 90	Beroun
4	Helena	Dlouhá	8.5.1992	žena	Sluneční 50	Brázdím
5	Patricie	Nowak	22.12.1964	žena	Běžcova 840	Karlík, 11
6						
7						
8						
9						
10		sem vložte rodné číslo	sem vložte 1. vzorec	sem vložte 2. vzorec		
11		sem vložte rodné číslo				
12		atd.				
13						
14			Ženy	Muži		
15			2	2		
16						
17						
18						
19				nejstarší člověk	nejmladší člověk	
20				=MIN(C2:C5)	8.5.1992	
21						

Maximum a minimum

Samozřejmě možností prací se seznamem je celá řada a úkolem dnešního článku bylo nastínit ty, trůufám si říci, nejdůležitější. Pokud vám nějaká možnost chyběla, vyjádřete se v diskuzi s návrhem, o čem psát příště. Pro případné usnadnění příkladu je k článku přiložen soubor, z něž vznikly jednotlivé snímky v návodu.

Tip: Zmenšení obrázků v hotových prezentacích v Impressu

Michal Polák

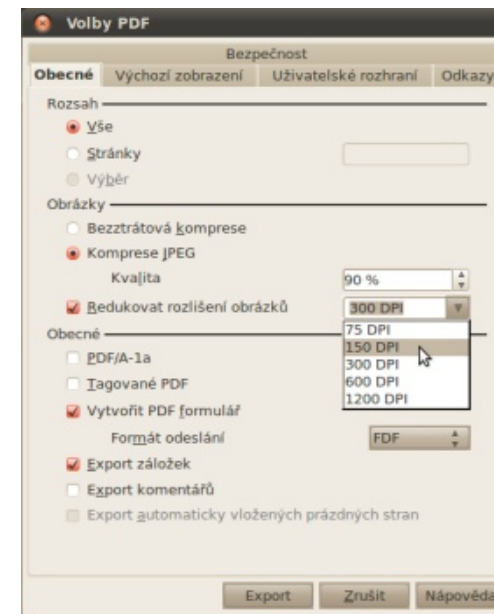
Na fóru se objevuje celá řada dotazů a řešených problémů. Některé jsou způsobeny chybou softwaru nebo operačního systému, jiné naopak nevědomostí uživatele. A právě takovým námětům z diskuze se budeme čas od času věnovat v článcích podobných tomu dnešnímu. Ten je zaměřený na problematiku zmenšování obrázků v již hotové prezentaci v Impressu.

Fórum: [Jak zmenšit obrázky v hotové prezentaci?](#)

Zmenšujeme obrázky v hotové prezentaci přes Export do PDF

Na velikost prezentace vytvořené v aplikaci Impress má samozřejmě velký vliv velikost všech obrázků, které jsou v ní umístěny. Při použití několika desítek fotografií o vysokém rozlišení například z běžného fotoaparátu, už začíná mít prezentace velikost řádově několik desítek megabajtů. To samo o sobě komplikuje například zveřejňování prezentace na Internetu (ne každý má vlastní server) nebo posílání e-mailem (limity pro přílohy). Nejjednodušším způsobem, jak takové situaci předejít, je zmenšení obrázků ještě před jejich použitím. Jedná se však o značně pracnou a časově dlouhou činnost. Nebo využít nějaké grafické hromadné konvertory (například Phatch pro Linux nebo Resize JPEGs 1.01 pro Windows).

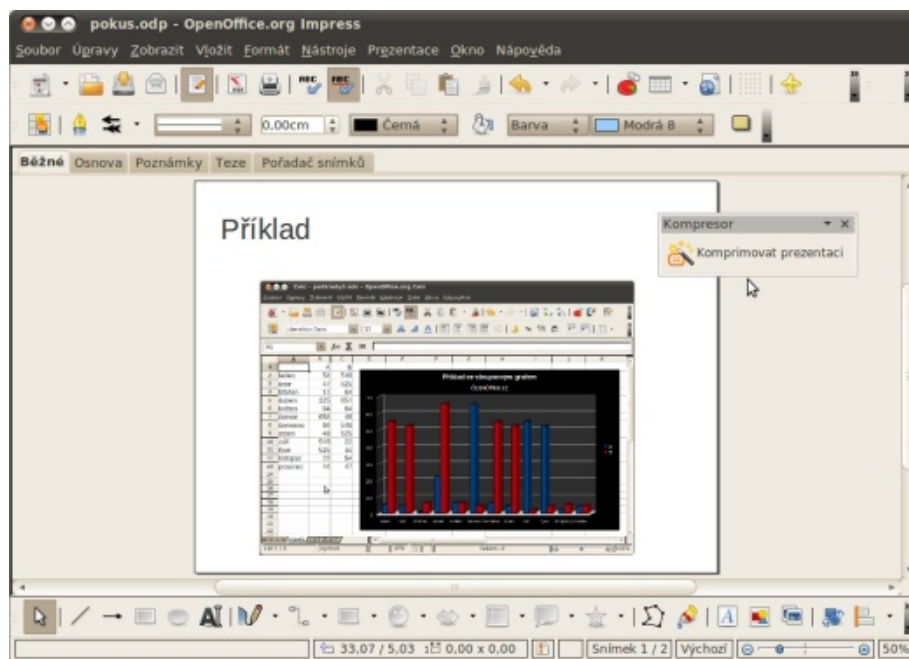
Existují však dva mnohem rychlejší a efektivnější způsoby, oba pro jiný formát prezentace. Pokud plánujete exportovat prezentaci do PDF, máte vyhráno. Jděte na **Soubor | Exportovat do PDF...** a hned v první záložce máte možnost pod nadpisem **Obrázky** vybrat typ komprese a rozlišení obrázků. Pokud vám záleží zejména na kvalitě a velikost není důležitá, zaškrtněte možnost **Bezeztrátová komprese**. Pokud je vaším cílem zmenšení výsledné velikosti prezentace, máte dvě možnosti, a to změnit **Kvalitu Komprese JPEG** nebo **Redukovat rozlišení obrázků**. Prvně jmenovaná možnost, tedy **Komprese JPEG**, se projeví vždy na kvalitě obrázku ve vyexportované prezentaci, a proto doporučuji hodnotu buď zanechat na oněch 90%, nebo jí snížit, ale maximálně na 75% (je to relativní, není žádná mez, kde je zlom ve kvalitě). Praktičtějším způsobem, jak minimalizovat velikost všech obrázků, je **Redukovat rozlišení obrázků** z defaultně nastavených 300 DPI na menší hodnotu, například 150 DPI (DPI je jednotka udávající počet pixelů na jeden palec). Takováto změna může zmenšit prezentaci celkově až o 50% a na zobrazovacích zařízeních (monitorech, projektorech) s nižším rozlišením je prakticky neviditelná.

Změna rozlišení obrázků v PDF prezentaci

Zmenšujeme obrázky pomocí rozšíření Sun Presentation Minimizer

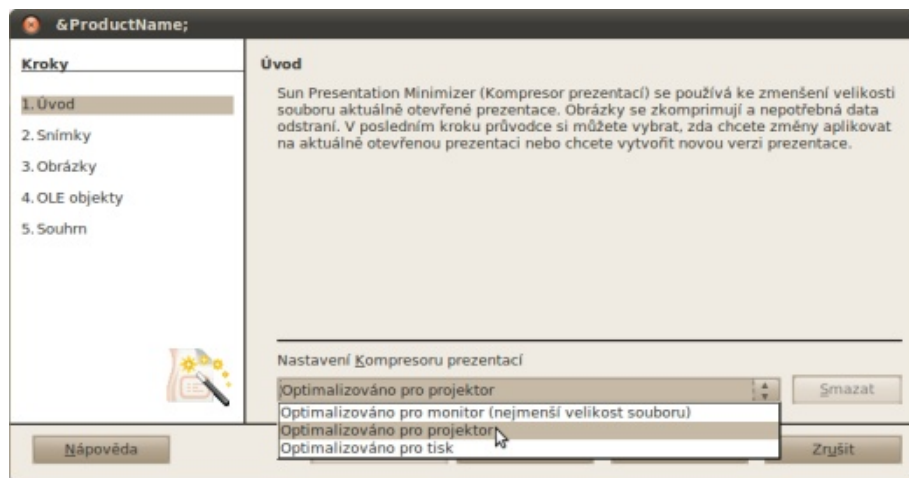
Poněkud jiná situace s řešením příliš velké velikosti prezentace nastává, pokud neplánujete export do PDF, ale uložení do formátu ODF (.odp) nebo .ppt. Zde neexistuje standardní možnost, ale můžete si zdarma stáhnout rozšíření **Sun Presentation Minimizer**. Instalaci se nebudeme detailně zabývat, všeobecný návod na ni naleznete v [samostatném článku](#). V podstatě ji stačí stáhnout a v Impressu pak jít na **Nástroje | Správce rozšíření...** a v nově objeveném okně kliknout na tlačítko **Přidat**. Dále vás již program sám instalací provede a stačí jen odklikávat jednotlivé kroky. Předpokládejme tedy, že se nám rozšíření úspěšně nainstalovalo a po vypnutí a zapnutí aplikace Impress (restartu aplikace) se objeví malé neumístěné tlačítko **Komprimovat prezentaci**, na které kliknete až budete mít hotovou prezentaci.

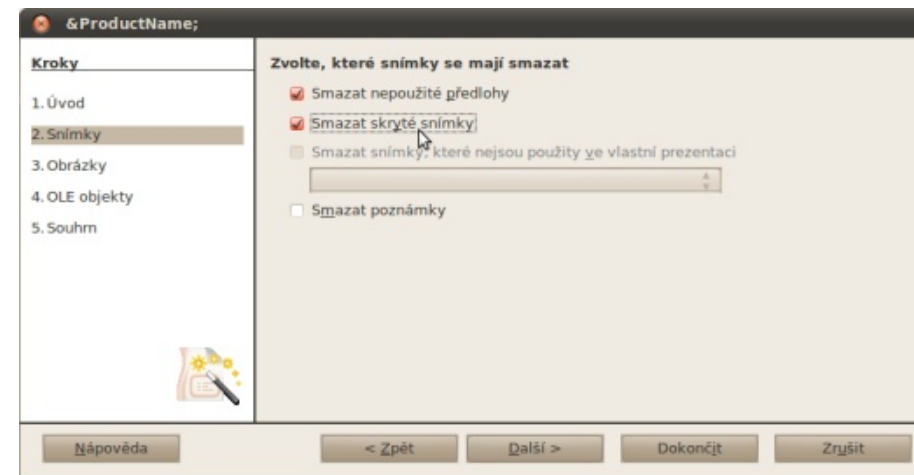
Tlačítko Komprimovat prezentaci

V prvním kroku průvodce, který tvůrci pojmenovali příznačně **Úvod**, je představeno samotné rozšíření a jeho možnosti a setkáváte se zde s první volbou, a to **Nastavení Kompresoru prezentací**. Zde jsou na výběr celkem tři možnosti, které vybíráte podle účelu své prezentace. Jedná se o optimalizace pro monitor, projektor a tisk. Vyberte dle vlastního uvážení.

Úvod

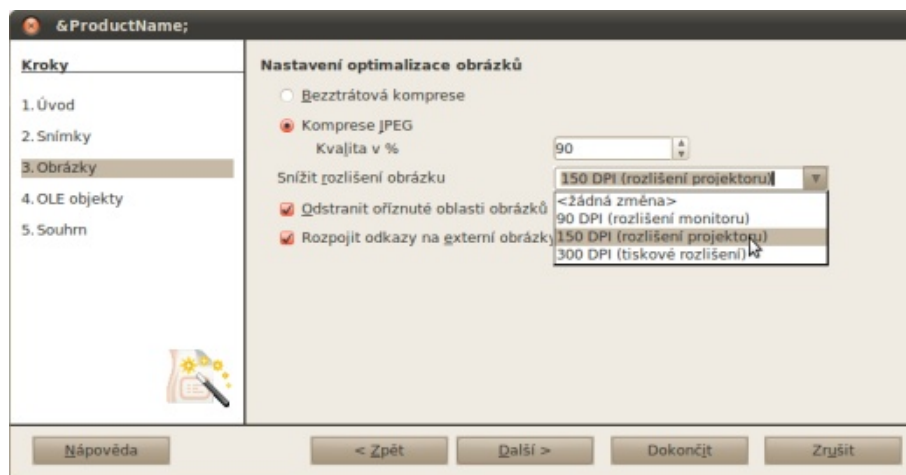

V druhém kroku **Snímky** není třeba vždy měnit nastavení. Před-zaškrtnuté smazání nepoužité předlohy můžete nechat zaškrtnuté, i pokud máte jen jednu předlohu, nic to s ní neudělá. Pokud jste experimentovali s nastavením a v předlohách máte nepořádek, tato funkce vše vyřeší, tedy smaže to, co v prezentaci není použito. Skryté snímky odstraňte pouze v případě, že jste si tímto krokem jisti.

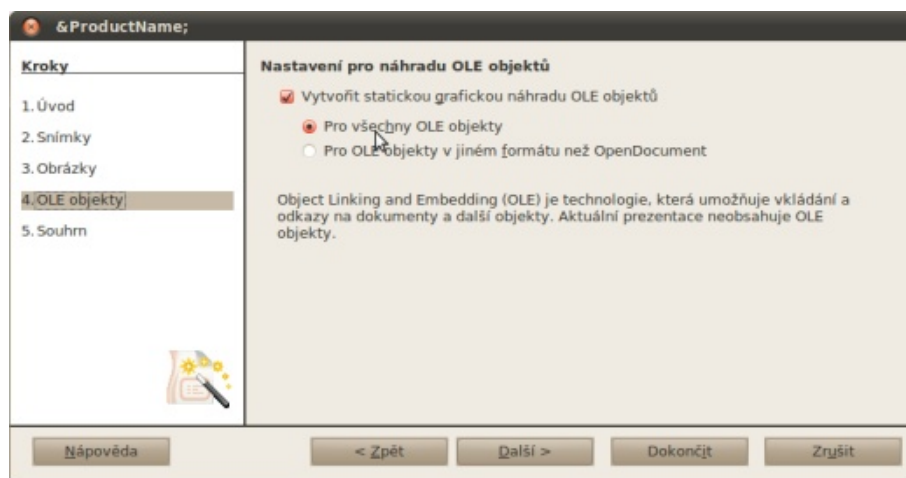
Snímky

Krok **Obrázky** je velice podobný nastavení kvality obrázku v exportu do PDF, kterému jsme se věnovali v první části dnešního článku. První část funguje naprosto stejně, tedy není třeba nic opakovat. Navíc je tu však možnost **Odstranit oříznuté oblasti obrázků**, což doporučuji všem, kteří pochopitelně obrázky uvnitř prezentace ořezávají. Možnost **Rozpojení odkazů na externí obrázky** používejte, pokud plánujete zveřejnění prezentace na Internetu, jinak tuto možnost odškrtněte. V každém případě po dokončení prezentace ji pro jistotu celou prohlédněte, zda se některý obrázek „neztratil“.

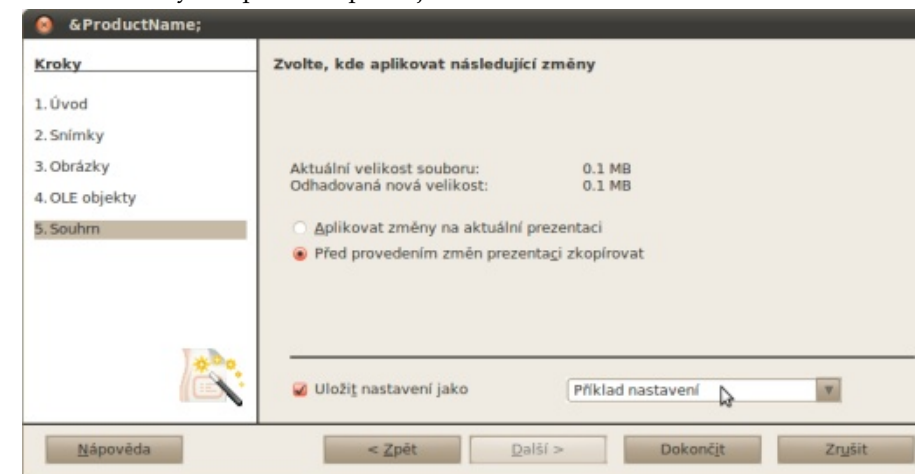
Obrázky

V podstatě poslední praktický krok **OLE objekty**. Zde si můžete vybrat, zda má aplikace nahradit vámi vložené OLE objekty z jiných aplikací vytvořením jejich grafické náhrady. Pokud ano, zda všechny objekty (doporučuji) nebo jen ty, které nejsou v některém z OpenDocument formátu.

OLE objekty

V posledním kroku **Souhrn** jste seznámeni s tím, jak velká bude úspora ve velikosti prezentace. V mém příkladě není žádná, jelikož se jedná pouze o příklad. Doporučuji také ponechat zaškrtnutou možnost **Před provedením změn prezentaci zkopírovat**, a to pro případ, že se vám při nastavení něco nepovedlo. A na úplný závěr nastavení i dnešního článku je tu možnost Uložit nastavení jako, které pak budete moci rychle používat později.

Souhrn

Novinky chystané pro OpenOffice.org 3.3

Redakce OpenOffice.cz

Nových vlastností a různých vylepšení je v připravované verzi mnoho, proto jsme vybrali jen některé. Pokud máte zájem o podrobné informace, navštivte stránku [Feature freeze testing 3.3](#) a seznamte se s podrobnostmi. Máte se na co těšit. Co nás tedy čeká?

.....
 POZNÁMKA: Verze 3.3 je v tuto chvíli stále ještě ve stádiu vývoje, takže není určena pro ostré nasazení.

Po úspěšné instalaci spustíte kancelářský balík OpenOffice.org z pracovní plochy. Objeví se vám nabídka, která je díky změně majitele odlišná od předchozích verzí. V testovacím režimu se nám nezobrazilo logo OpenOffice.org vlevo nahoře.

Začněte pracovat s dokumenty

Nebo také můžete zavítat do menu svého počítače a vybrat si přímo modul OpenOffice.org. V obou případech se poprvé setkáte s novým splashscreenem.

Nový splashscreen

Obecné změny

I přesto, že jste odinstalovali starou verzi OpenOffice.org a nainstalovali 3.3, možná vám zůstaly vaše soubory s nastavením z předchozí verze. Firma Oracle slibuje, že je rozšířena migrace vlastního nastavení uživatelského prostředí OpenOffice.org. Co to znamená? Toto vylepšení se snaží sloučit změny provedené uživatelem ve staré verzi s novou verzí kancelářského balíku. Funguje pouze ne-destruktivně. Znamená to, že jen přidává položky, ale nic nemění. Uživatel se tedy nemusí rozhodovat, jestli povolí nebo zakáže změnu uživatelského nastavení. Špatným rozhodnutím by si totiž připravil nejednu horkou chvilku v budoucnu.

Pro uživatele linuxového prostředí GNOME má verze 3.3 také dobrou zprávu. Při odhlášení ze systému je v případě neuložených změn v dokumentu zobrazen dialog s výzvou k uložení. Uživatelé tak nepřijdou o svou práci.

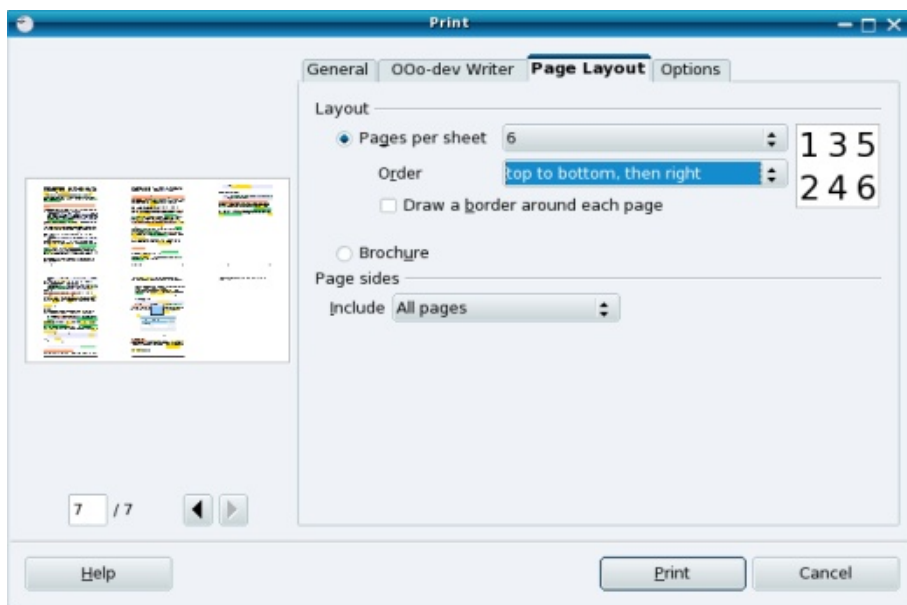
Jedna z kosmetických úprav se týká některých formulářových prvků. Nyní vykreslují text stejným způsobem jako okolní dokumenty, aby lépe „zapadly“.

Podívejme se, co se změnilo v oblasti hledání v dokumentu. Velmi očekávanou funkcí mnoha uživatelů je nový, jednodušší dialog pro hledání v textu. Má podobu malého panelu nástrojů. Původní vyhledávání samozřejmě zůstává, nový panel je doplňkem pro rychlejší práci.

Nový panel nástrojů Hledat

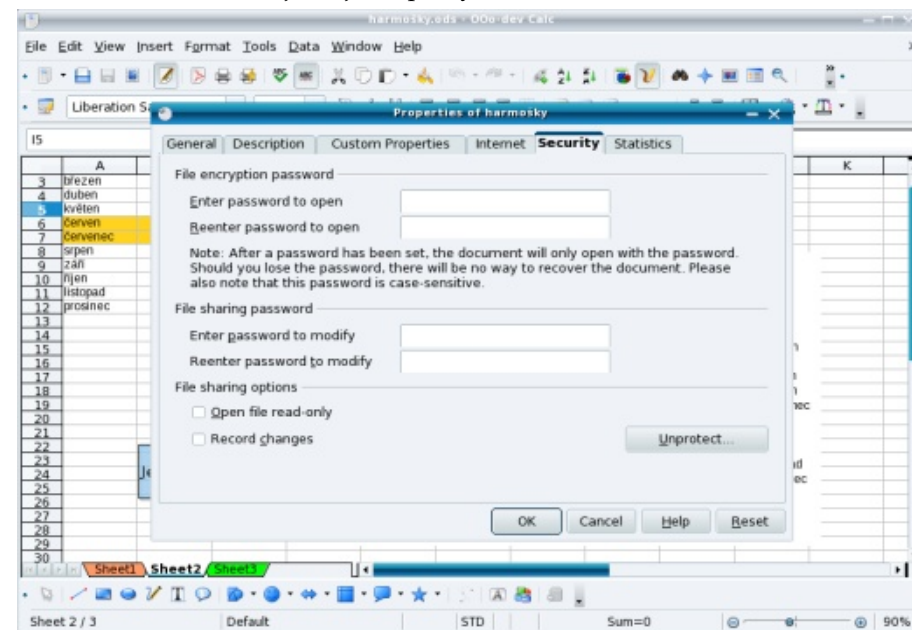
Další z vlastností, která zvyšuje komfort práce, je nový tiskový dialog. Mimo jiné umožní přímý tiskový náhled a konečně také tisk více stran dokumentu na jeden list papíru u všech komponent OpenOffice.org!

Tiskový dialog pro nastavení více stran na jeden list papíru

Je také nutné zmínit, že je nově integrována podpora středoevropských jazyků při digitálním podepisování dokumentů. Dalším vylepšením je karta **Bezpečnost**, která přibyla ve vlastnostech dokumentu – bude zde možné zadat heslo pro otevření nebo sdílení, případně určit, že se má dokument otevřít jen pro čtení.

Také se objevuje jasný přepínač **Sledovat změny**, který má zřejmě tuto funkci přiblížit očím uživatele (najdete ji v Úpravy | Sledování změn | Záznam).

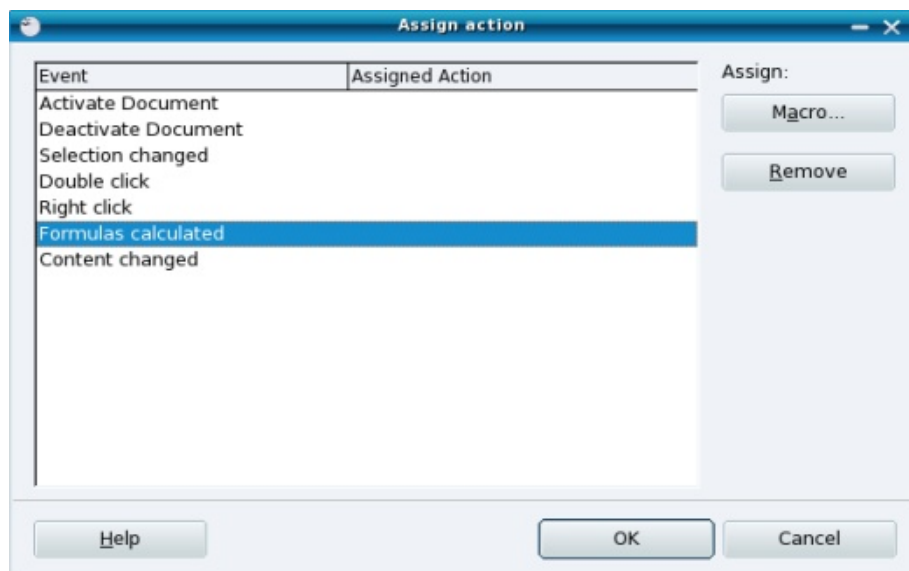

Nová karta Bezpečnost ve vlastnostech dokumentu

POZNÁMKA: OpenOffice.org nyní dokáže do PDF dokumentu vložit („embed“) čtrnáct základních fontů (Times, Helvetica, Courier v různých řezech, plus symboly). Dosud to bylo možné jen v případě použití subformátu PDF/A (archivního).

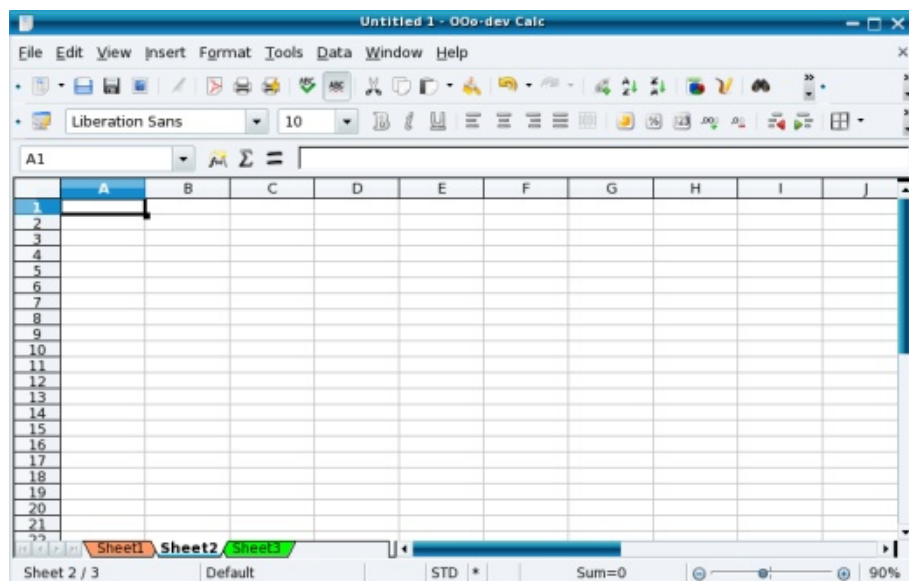
Calc

Podívejme se, co nám vývojáři připravili nového v tomto modulu. Dobrou zprávou pro ty, kdo často používají import CSV dat do Calcu je to, že má nové volby pro zpracování čísel a většina nastavení z dialogu se ukládá pro opakované použití. Další dobrou vlastností v modulu Calc, ale spíše kosmetickou, je možnost nastavení barvy oušek listů. Ve vlastnostech listů přibyla také funkce pro zachycení událostí – je možné definovat makro, které se provede při kliknutí na list, při výpočtu vzorce a dalších událostech.

Události listu a možnost přiřadit jim makra

.....
 POZNÁMKA: Edice Go-oo podporuje barevná ouška listů už nějakou dobu.

Barvy oušek listů v Calcu

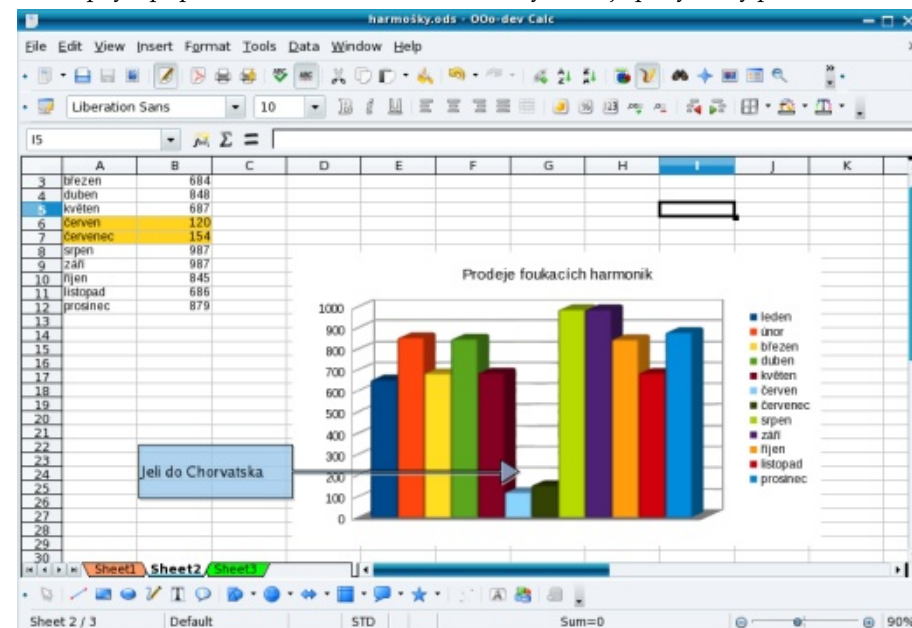
V některých případech se vám může stát, že máte v Calcu úzký sloupec, ale v některých buňkách máte čísla s mnoha desetinnými místy. Ta by se do úzkého prostoru nevešla, proto vývojáři přišli s automatickým počtem desetinných míst u obecného formátu v závislosti na šířce sloupce. Znamená to, že „zbytek“ desetinných míst se skryje a není vidět. Všechna čísla ve vybrané buňce jsou ale vidět v řádce pro vpisování vzorců.

Teď se podíváme na Průvodce daty neboli Kontingenční tabulku. Máte-li ji vytvořenou, vložený automatický text může být změněn přímou editací uživatelem. Také u této vlastnosti je nutné říci, že verze Go-oo toto podporuje již delší dobu. Kontingenční tabulka má teď nové dialogové okno pro řazení, skrytí či zobrazení položek.

Při importu datových údajů do Calcu z formátu HTML je možnost vybrat si jazyk. Tato volba totiž ovlivňuje, jakým způsobem bude import proveden a jak budou čísla analyzována. Jedná se o data, čas, čárky/tečky oddělující jednotky od desetinných čísel apod.

Grafy

Některé změny se udály také ve vytváření a přizpůsobení grafu. Nově bude možné vkládat přímo do nich textová pole a základní grafické objekty jako čáry, obdélníky, blokové šipky atp., protože v nabídce Zobrazit | Panely nástrojů přibyl nový panel – Kreslení.

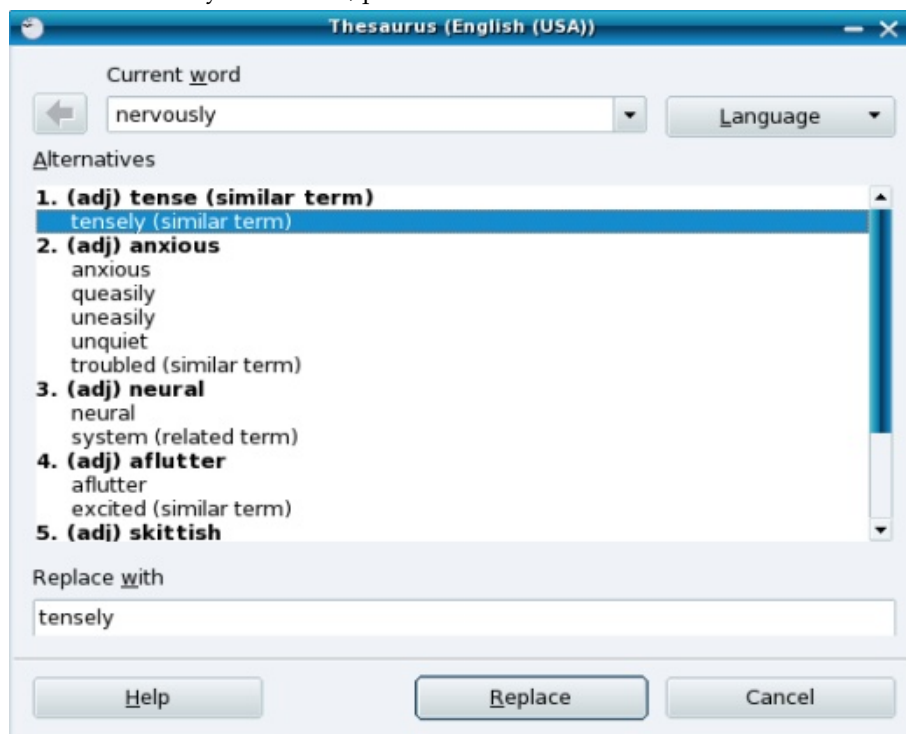
Nové možnosti přidávání textu nebo objektů do grafu

Také popisy os grafu umožní využít více hierarchických úrovní. Úpravy doznají i výchozí parametry při vytvoření grafu – větší výchozí velikost grafu, větší velikost fontů, datové body nebudou ohraničeny černou čarou, dočkáme se realistějšího vzhledu pro 3D grafy apod.

Writer

V tak propracovaném editoru, jakým Writer bezesporu je, můžete také najít několik nových, nebo přinejmenším rozšířených možností. Je například vylepšena nabídka **Formát | Změnit velikost písma** o několik možností: prvního velkého písmene, velkého písmene každého slova, záměna malých a velkých písmen.

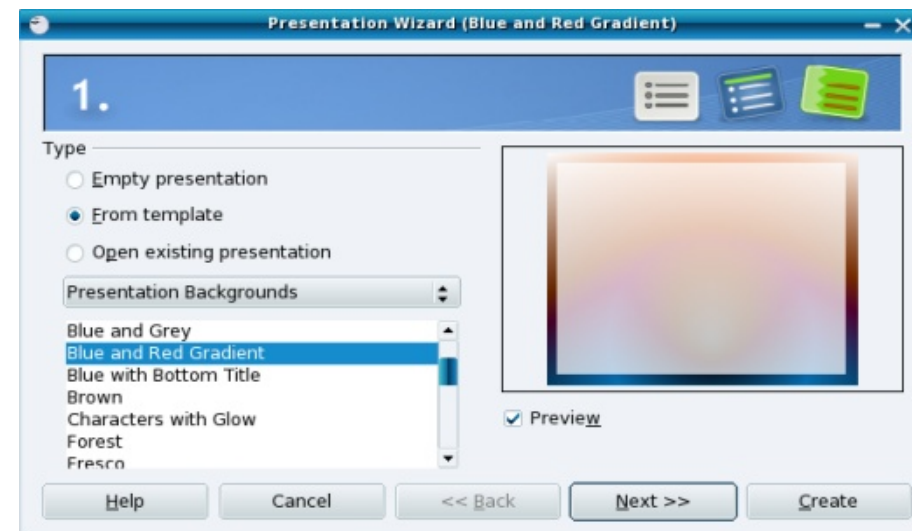
Je znát vylepšení v dialogích slovníku synonym, dělení slov a jazyka. Když máte například vybrané slovo, pod pravé tlačítko myši přibyla možnost zvolit si jeho synonymum. Velmi se také zpřehlednilo dialogové okno slovníku synonym. Alespoň ve vývojové verzi (anglicky) je velmi přehledné. Změnilo se i dialogové okno pro dělení slov. Doufáme, že i česká verze bude tak vypadat. Změnil se také formát uživatelských slovníků, používá kódování UTF8.

Nové rozhraní slovníku synonym

Impress

V Impressu se udála malá revoluce. Pokud si při založení nové prezentace zvolíte **Ze šablony** a z rozbalovacího pole pak **Pozadí prezentace**, budete se (konečně) divit. Je tam celá škála nových pozadí, ne dvě jako dosud.

Rozšířená nabídka pro pozadí prezentace

Nabídka **Vložit | Snímek** má další možnosti pro výběr vzhledu dalšího vkládaného snímku. Také nabídka **Formát | Návrh snímku** doznala změn a nyní bude možné vzhled hotového snímku změnit jednodušším způsobem. Můžete se také těšit na vylepšenou podporu pro úzké fonty. V důsledku to znamená, že se vám do prezentace vejde více textu.

Opravdu hodně práce

Vývojáři odvedli opravdu velký kus práce. [Rozcestník pro verzi 3.3](#) shromažďuje další informace, včetně přesného data vydání, které se rýsuje ve druhé polovině září. Připomínáme všem čtenářům, že [český lokalizační tým velmi ocení vaši pomoc](#) při překladu nebo korekturách. Na všem pracují dobrovolníci a [jimi se můžete stát i vy](#) – přidejte se!

Draw: Vytvořte si organizační schéma

Michal Polák

Mezi nástroje aplikace Draw patří také tvorba vývojových diagramů a jiných grafických prvků. Ty vám umožňují vytvářet nejen posloupnosti algoritmů počítačových programů, ale i různé organizační struktury nebo rodokmeny. V dnešním příkladu si práci s diagramy vysvětlíme na smyšlené organizační struktuře.

Možnosti aplikace a prostředí

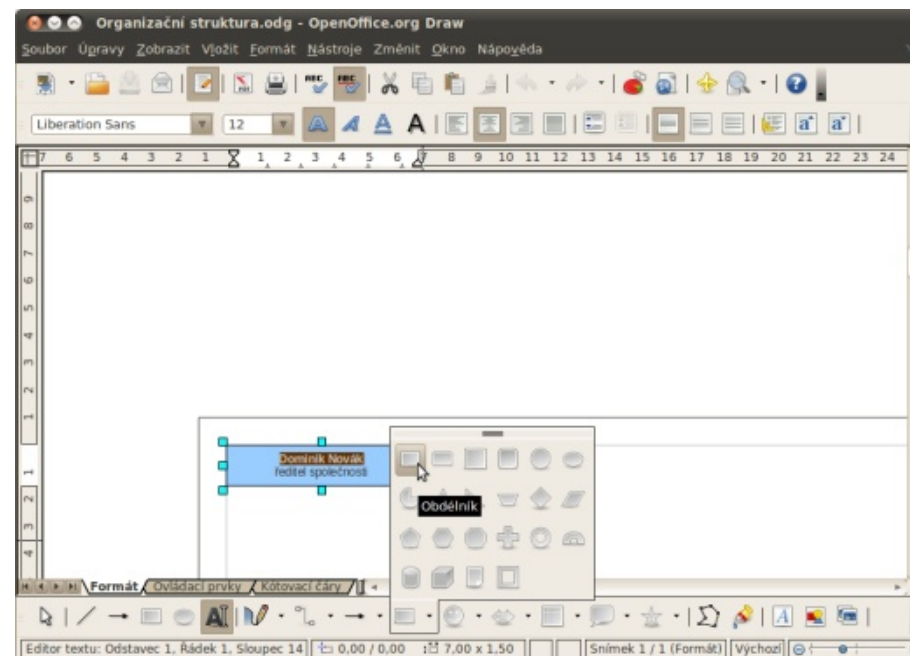
V aplikaci Draw nalezneme ve spodním panelu nástrojů (Kresba) Vývojové diagramy. Ty jsou vhodné zejména pro grafické znázornění algoritmu počítačového programu (algoritmus je postup, který vede k nějakému výsledku). Nicméně jejich použití je mnohem širší. Vedle toho se v Drawu ve spodním panelu nástrojů nachází další užitečné nástroje jako zejména Základní tvary a Spojnice. Vytvářet lze tak kromě zmíněných vývojových diagramů například organizační schémata (hierarchie pracovního týmu nebo vývoj) nebo rodokmeny. S Vývojovým diagramem se totiž pracuje v podstatě úplně stejně jako právě se Základním tvarem, který budeme používat dnes v našem příkladu. Pro začátek je úplně nejlepší projet pomalu kursorem myši po jednotlivých ikonách spodního panelu nástrojů (Kresba), tím se velice jednoduše zorientujete.

Samotný panel je nejčastěji přednastaven jako zapnutý, a to právě ve spodní části aplikace Draw (proto jej v článku nazýváme spodní). Pokud jej nemáte zobrazený, jděte na nabídku **Zobrazit | Panely nástrojů** a zaškrtněte možnost **Kresba**.

V dnešním příkladu si tedy ukážeme vytvoření organizační struktury smyšlené společnosti. V první řadě je dobré si úplně na začátek načrtnout uvažované schéma na list papíru. Samozřejmě se nejedná o povinný úkon, nicméně se může hodit, zvláště při složitějších strukturách. Ujasněte si tím dopředu, jak si svoje organizační schéma představujete a co všechno v něm chcete mít.

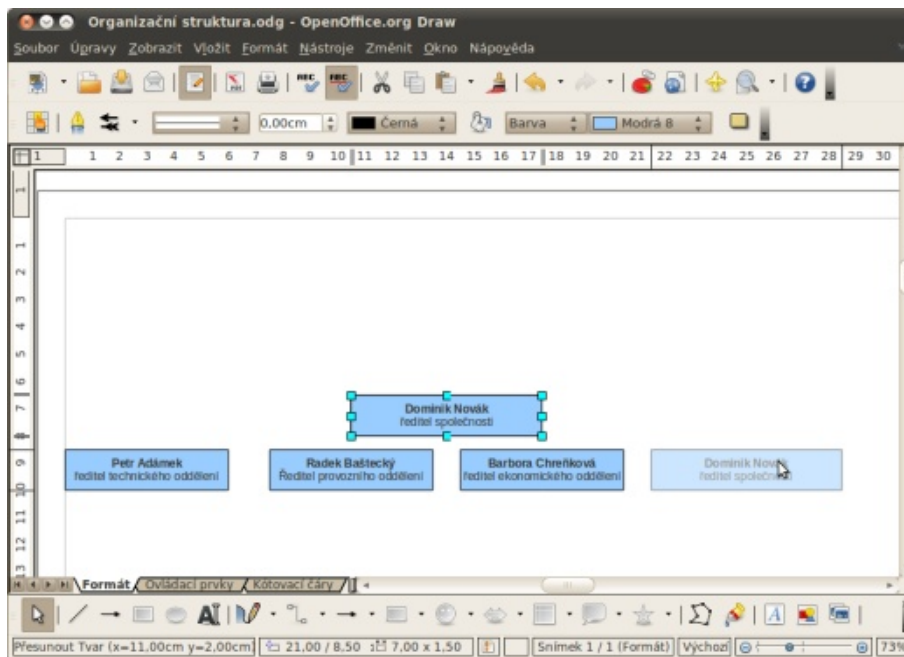
Vytváříme organizační schéma

Nyní vám již nic nebrání pustit se do samotné tvorby organizačního schématu. Ve spodním **panelu nástrojů (Kresba)** jděte do **Základních tvarů** a vyberte **Obdélník**. Zmáčkněte levé tlačítko myši a táhněte do požadované velikosti. Nyní na obdélník dvakrát poklepejte, čímž aktivujete textové pole, a dle vlastní potřeby jej vyplňte. Pokud používáte příklad k výukovým účelům, vyplňte jej textem ze snímku *Práce s obdélníkem*.

Práce s obdélníkem

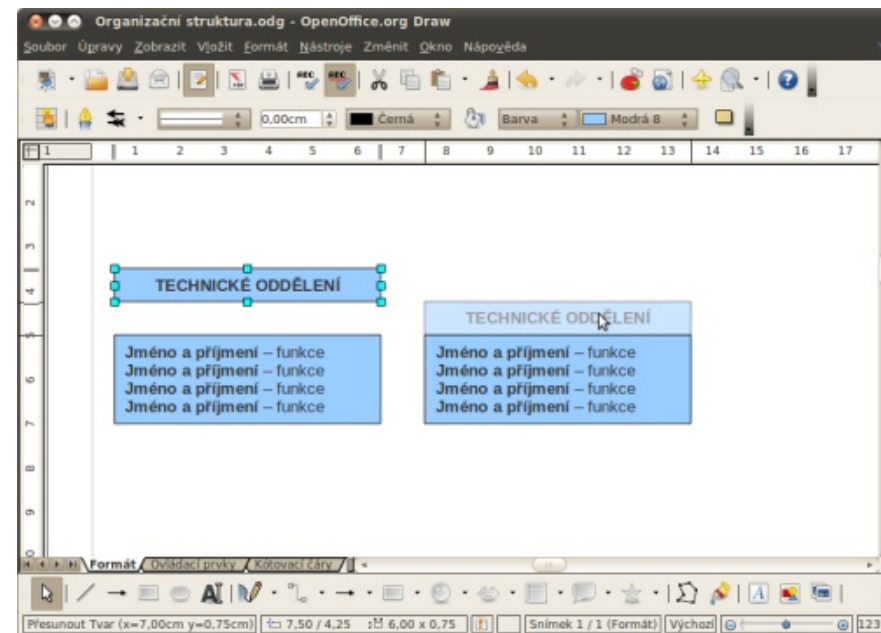
Vyplněný text označte tahem myši a naformátujte. V příkladě je použito písmo Liberation Sans velikosti 12 (později 10,5), jméno a příjmení je tučně. Obdélník zkopírujte [Ctrl+c] a následně několikrát vložte [Ctrl+v]. Kopie se často vytvoří na originále a není vidět, proto jednoduše označte obdélník a přesuňte jej (měl by být již zkopírovaný). V tomto příkladu zkopírujte obdélník čtyřikrát.

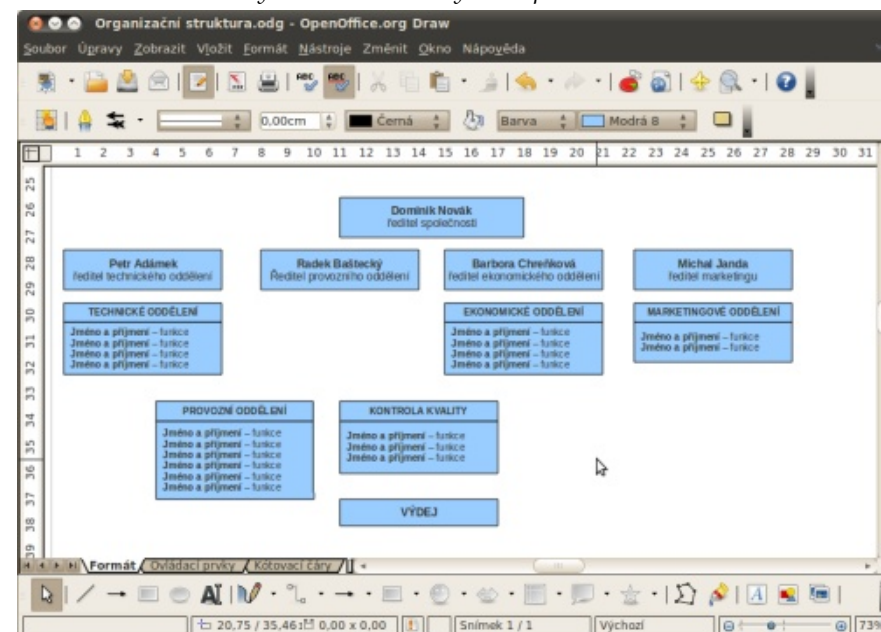
Fiktivní vedení společnosti

Následně rychle poklepejte dvakrát za sebou levým tlačítkem myši na každý obdélník a přepište jeho text například podle příkladu nebo vlastního uvážení. Vzhled prozatím neměňte. Ještě nemáte organizační schéma celé hotové, a proto si jednotlivé prvky označíte a změníte až na úplný konec, čímž si ušetříte spoustu práce. Další prvky schématu tvoříte opět pomocí **Základních tvarů** nebo **Vývojových diagramů**, přičemž je můžete jednoduše kopírovat a editovat jako dopsud.

Nyní můžete vytvořit samostatně nadpisy jednotlivých oddělení. Tento krok vám totiž později umožní jejich vzhled měnit samostatně bez závislosti na ostatních prvcích (nadpis bude moci mít jiné pozadí než text v obdélnících). Stačí jen vytvořit ze spodního **panelu nástrojů (Kresba) Obdélník** a tahem myši změnit jeho velikost a polohu.

Vytvoření samostatných nadpisů oddělení

Organizační schéma po vyplnění a rozkopírování

Toto místo
může být
VAŠE
jen za

1000 Kč
bez DPH

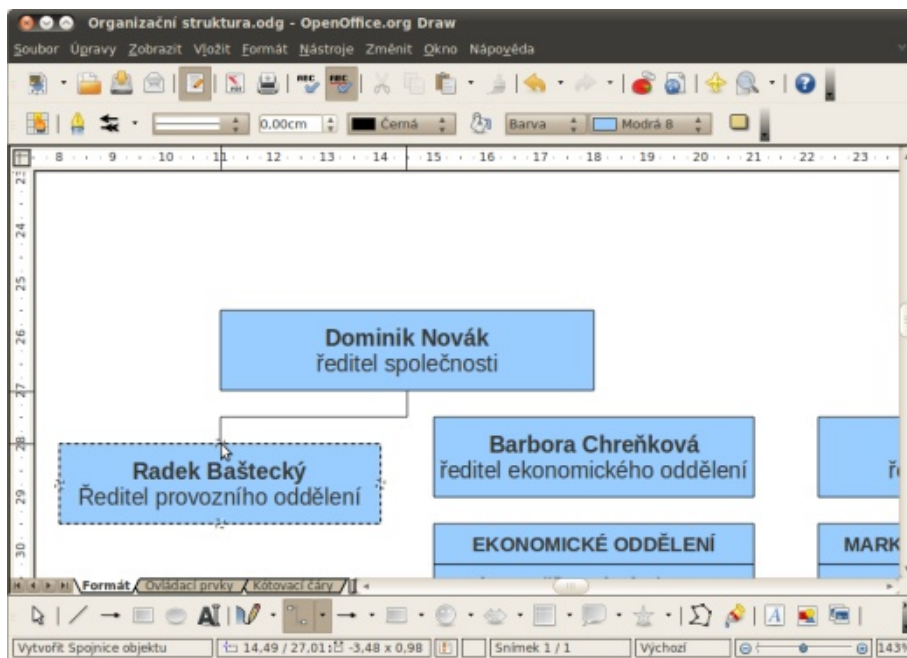
pro
alespoň
7200*
čtenářů

objednávejte
na

Liberix, o.p.s.
obchod@liberix.cz
+420 595 175 184

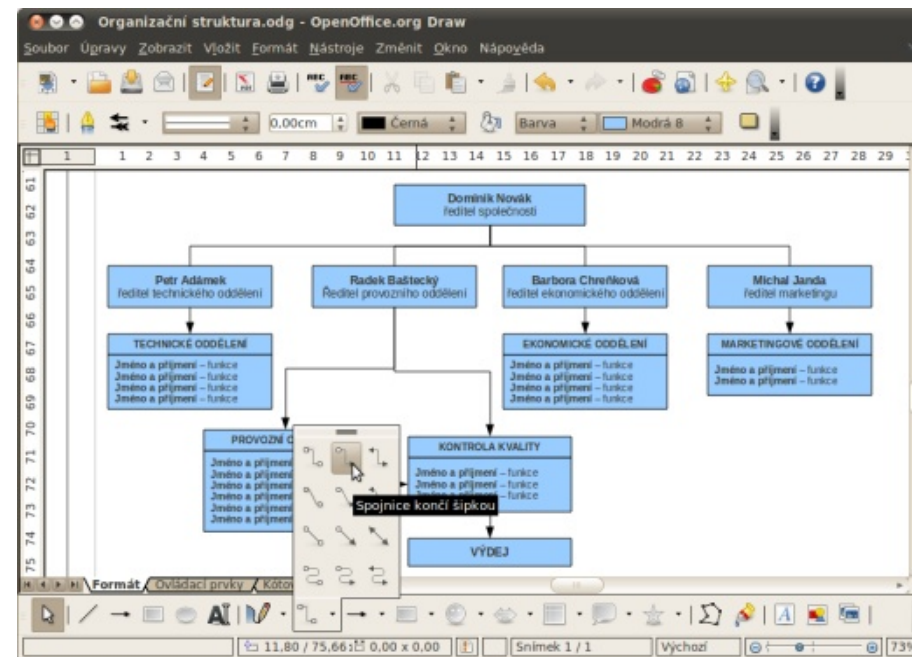
*www.openmagazin.cz/co-je--openmagazin/

Nyní přichází na řadu spojení a vytvoření vazeb mezi jednotlivými prvky, v našem případě mezi obdélníky, které tvoří organizační schéma. K tomu slouží nástroj Spojnice, ze kterého si můžete vybrat celou řadu různých druhů spojů lišících se zejména zakončením. Pro spojení obdélníku s ředitelem (ten úplně nejvýše) si vyberte ze spodního **panelu nástrojů (Kresba)** ve **Spojnicích** úplně první možnost, a to **Spojnicí**. Najedte následně kurzorem myši na spodní stranu prvku (v našem případě obdélníku), objeví se uprostřed každé jeho strany malý čtverec k uchycení (viz snímek Spojení jednotlivých prvků nástrojem Spojnice). Levým tlačítkem klikněte na spodní stranu obdélníku, konkrétně na nově objevený čtverec k uchycení a táhněte myši na prvek, se kterým jej chcete spojit (tedy na některý ze spodních obdélníků, nejlépe na střed horní strany). Až poté pusťte levé tlačítko, čímž se vytvoří cílený spoj. Podobný postup opakujte na všechny podřízené prvky.

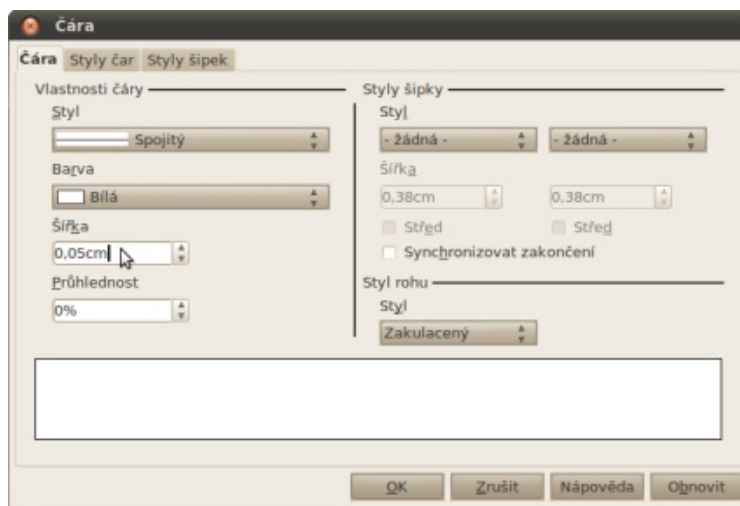
Spojení jednotlivých prvků nástrojem Spojnice

Stejným způsobem jen s jiným druhem Spojnice dále vytvořte zbývající spoje. V příkladu je použita **Spojnice ukončena šipkou** a **Čárová spojnice šipky**. Opět stačí jen vybrat nástroj, najet na požadovaný tvar, na kterém se objeví v podobě malých čtverců úchyty, a tažením spojnicí ukotvit na dalším prvku.

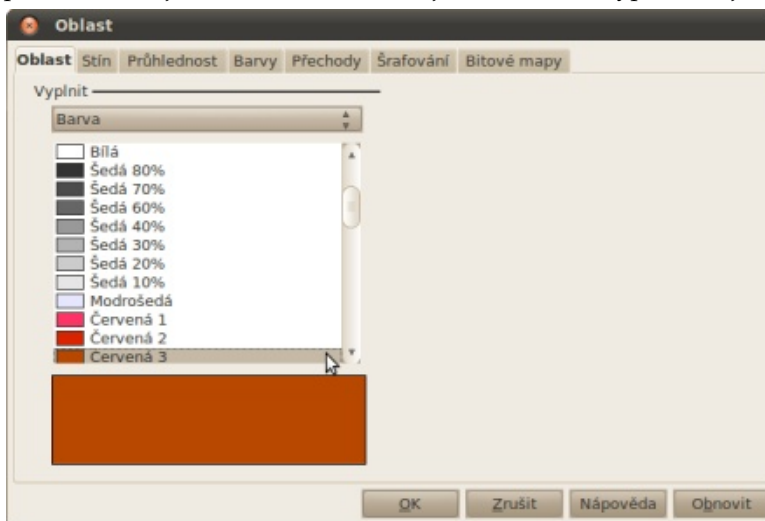
Ostatní nástroje Spojnice

Nyní se již můžete pustit do změny vzhledu celého organizačního schématu. Označte zvlášť všechna jména v našem vymyšleném vedení společnosti (prostě text v jednotlivých prvcích, tedy obdélnících) a v horním menu vyberte stín (vpravo od možnosti tučně). Nyní klikejte na horní dvě řady obdélníků levým tlačítkem myši a držte při tom klávesu Shift, označíte tak všechny prvky najednou. Poté na jeden z nich klikněte pravým tlačítkem myši a z nabídky vyberte **Čára**. Změňte **Barvu** na bílou a tloušťku na 0,05cm, potvrďte tlačítkem OK.

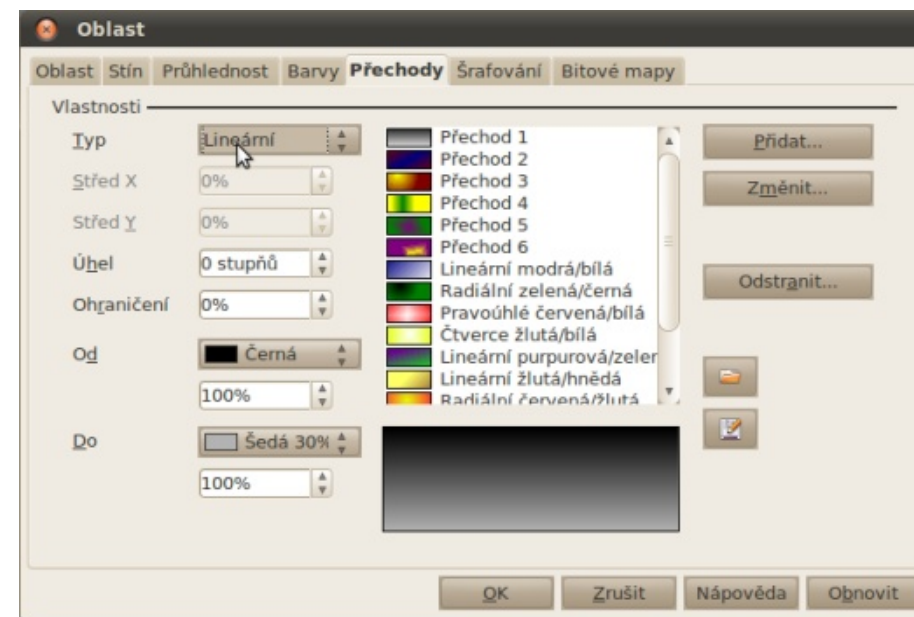
Změna vzhledu ohraničení

Poté klikněte na obdélník s ředitelem (ten úplně nahoře) pravým tlačítkem myši a pro změnu vyberte **Oblast**, kde si zvolte některou z barev. V příkladu je použita Červená 3. Stejným způsobem změňte barvu pozadí ve všech prvcích/obdélnících dle vlastního uvážení nebo předlohy níže, je to na vás. Přitom je však dobré označovat všechny prvky dohromady s pomocí klávesy Shift, což šetří spoustu času a jednotná editace zaručuje, že vše bude vypadat stejně.

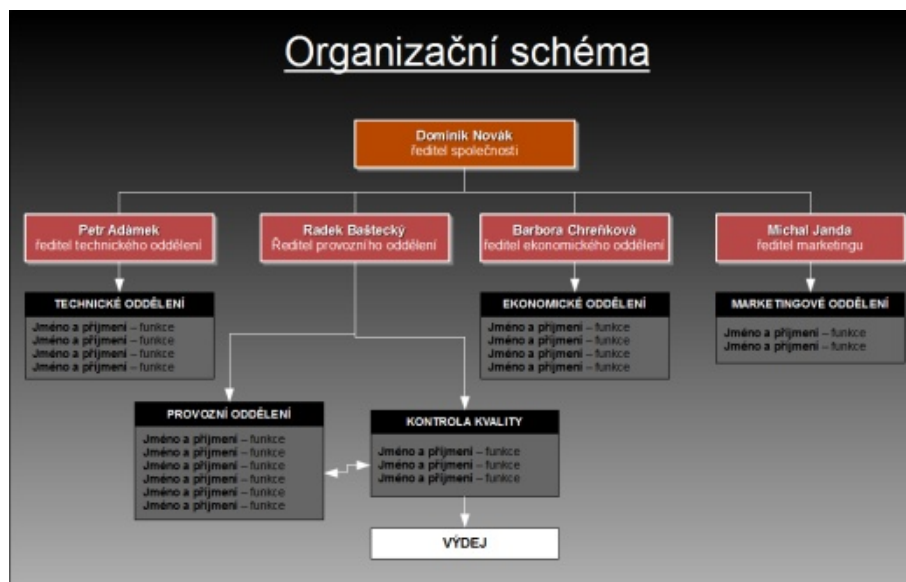
Změna pozadí jednotlivých prvků

Nakonec můžete vytvořit pěkné pozadí našeho organizačního schématu. Nakreslete obdélník přes celé schéma, které se tím celé na malou chvíli zakryje. Klikněte na něj pravým tlačítkem a vyberte **Oblast** a dále **Přechody**. Zde nastavte **Typ Lineární** a barvu od Černá do Šedá 30% a potvrďte **OK**. Budete vyzváni k uložení nového přechodu. Poté opět klikněte na obdélník překrývající schéma pravým tlačítkem a vyberte **Uspořádat** a dále **Do pozadí**.

Nastavení pozadí

Nyní označte postupně pomocí myši a klávesy Shift všechny Spojnice a pravým tlačítkem myši klikněte na některou z nich (nejlépe na šipku zakončení, lépe se tak treftíte a předejdete opakování celého kroku). Vyberte možnost **Čára** a změňte Barvu na bílou. Nakonec ještě můžete vložit textové pole (ikona **Text** na spodním panelu nástrojů) a vytvořit nadpis „Organizační schéma“ a dle uvážení jej naformátovat jako běžné písmo. U horních prvků můžete také zapnout stín, a to opět přes kliknutí pravého tlačítka myši, kdy poté zvolíte **Oblast**. Jdete na druhou záložku **Stín** a **Vzdálenost** upravíte na 0,10cm.

Hotové organizační schéma (lze použít jako předlohu)

Organizační schéma máme hotové a stačí jej uložit. Aplikace Draw ukládá pracovní soubory do formátu Kresba ODF (.odg). Pokud chcete použít schéma v prezentaci nebo webových stránkách je nejlepší volbou jeden z obrazových formátů. Klikněte na Soubor | Exportovat... a vyberte JPG nebo PNG. Tiskaři jistě ocení také možnost uložení do formátů vektorových, ale o tom až někdy příště.

Nezisková, ekologická organizace používá OpenOffice.org

Redakce OpenOffice.org

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Veronica je neziskovou organizací. A jako taková neoplývá penězi. Pro psaní textů, tabulek, prezentací a podobně používají kancelářský balík OpenOffice.org a stačí jim pro všechny jejich potřeby. Chválí bezproblémové používání a multiplatformnost. Vadí jim nedokonalý převod z a do formátů Microsoft Office.

Proč používáte OpenOffice.org?

OpenOffice.org používáme, protože umí všechno, co potřebujeme: vytvářet dokumenty, pracovat s tabulkami/sešity a dělat prezentace. Je to vyspělý nástroj, který nám vyhovuje. Kdysi nám ho představil kolega z jiné neziskovky, a tak jsme ho začali postupně používat. Do té doby jsme museli stále dokupovat licence na Microsoft a přemýšlet, zdali nám nedošly a nemusíme kupovat další. Nyní to nestojí nic. Na nové stroje dáváme jen OpenOffice.org.

Nyní začínáme přecházet na Linux (Ubuntu), nové počítače už budeme kupovat bez operačního systému Windows. Hlavní trojboj je stejný Mozilla Firefox + OpenOffice.org + Thunderbird.

Jací uživatelé, na kolika počítačích a kolik jich je?

Cca 15 pracovníků na 14 počítačích + 4 notebooky. Všichni spadáme spíše do administrativy, píšeme a realizujeme projekty. Naše jediná účetní má zatím Microsoft Office i OpenOffice.org.

Na jakých operačních systémech OpenOffice.org provozujete?

1. Win XP – 12
2. Linux Ubuntu – 6

Popište typ dokumentů, které obvykle vytváříte nebo zpracováváte.

V OpenOffice.org píšeme články, vytváříme pozvánky na akce, chystáme publikace, knížky, připravujeme náš časopis, děláme tiskové zprávy. Vedeme různé tabulky lidí,

organizací, v „sešitech“ máme i finanční tabulky s projekty a jejich sledování. Připravujeme také prezentace, se kterými vystupujeme na seminářích, konferencích apod.

Máte problémy při výměně dat, např. v případě souborů Microsoft Office?

Problémy: Bohužel často lidé používají proprietární formát doc/xls/ppt, takže dojde k lehkému posunu. Ale není to tak strašné.

Formát pro výměnu dat: Navenek se snažíme o formát *.pdf, do tiskárny (jednoduché věci k tisku) také *.pdf. Ostatním posíláme tak různě *.odt i *.doc. Snažíme se „vychovat“ úřady: když jim pošleme otevřený formát *.odt, tak čekáme, jak zareagují.

Zhodnotte kvalitu práce s kancelářským balíkem OpenOffice.org.

Práce s OpenOffice.org je bezproblémová.

Doporučil/a bych ho, protože už je vyspělý a 99% běžným uživatelům bude dostačovat. Je zadarmo a je to otevřený a svobodný software.

Vadí nám ovšem, že občas těžce bojuje s číslováním a odrážkami, snad se to ve verzi 3.1 či dalších zlepší.

Klady

- + kvalita
- + nulová cena
- + primárně používá *.odt – svobodný formát, nyní i ISO 26300
- + dobrá instalace

Zápory

- odrážky a číslování!!
- přešli jsme všichni z Microsoft Office, a tak je něco jinak a něco se musí dlouho hledat, jak udělat (naposledy třeba výběr tiskové oblasti v sešitu)

Je podle vás literatura a dokumentace k OpenOffice.org dostačující?

Knihy prakticky nepoužíváme. Máme pdf manuál „Přechod z Microsoft Office na OpenOffice.org“ od 602, ale moc ho nepoužíváme.

Když někdo ode mne potřebuje poradit (na co nepřijde metodou pokus - omyl), použiji Google.

Nápovědu v programech používám já osobně, když dělám nahrazování a nepamatuji si regulární výrazy.

Byli byste ochotni věnovat finanční prostředky na úpravu vlastností OpenOffice.org nebo na vytvoření speciálního rozšíření?

Jsme nezisková organizace, zrovna ve finančních problémech, spíše prosíme o malé peníze my.

Uveďte prosím informace o vaší organizaci a nezapomeňte také napsat své jméno a pozici či funkci.

Ekologický institut Veronica nevládní nezisková organizace

Panská 9, 602 00 Brno

Petr Ledvina, ekologický poradce, webové aplikace

email: petr.ledvina@veronica<dot>cz

www stránky <http://www.veronica.cz>

Ekologický institut Veronica je profesionální pracoviště Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Veronica. Svoji expertní a vzdělávací činnosti poskytuje interpretaci odborných environmentálních témat. Zabývá se jak městským, tak venkovským prostředím, v širokém záběru od místního detailu po mezinárodní souvislosti. Provozuje ekologickou poradnu, Centrum Veronica Hostětín a vydává stejnojmenný časopis. Posláním je podpora šetrného vztahu k přírodě, krajině a jejím přírodním i kulturním hodnotám.

Další sdělení

Microsoft ještě běžně používají tři uživatelé. Až se jim počítač sesype a bude přeinstalován (či zakoupen nový – což se ale snažíme minimalizovat, raději třeba jen přidáváme paměť), tak i oni budou mít jen OpenOffice.org. Jinak OpenOffice.org používáme postupně již tři a půl roku roku, akorát od verze 2 (která zavedla formát *.odt), verzi 1.x jsme již nezažili. Poslední licence na Microsoft jsme koupili někdy v tom období, kdy jsme s OpenOffice.org začínali...

Bohužel úřady často vyžadují doc, do nedávna ho chtěli i různé nadace, které nám dávají peníze, ale i ony se mění. (Např. <http://www.nadacepartnerstvi.cz/p-12466> část IV jak žádat). Zrovna nedávno nám

jeden dárc (nejmenovaná státní organizace) vrátil závěrečnou zprávu malého projektu (odt), že ji neumí přečíst.

Jinak myslím, že v neziskovém sektoru (NNO) se OpenOffice.org celkem přirozeně rozšiřuje – funguje bez problému a je zadarmo. I když starší uživatelé se drží svého „Wordu“.

Používáte ve firmě, škole či organizaci kancelářský balík OpenOffice.org? Stáhněte si dotazník [Používáte OpenOffice.org?](#), vyplňte jej a pošlete nám jej (redakce@openoffice.cz). Budeme rádi, když se v rubrice [Používají OpenOffice.org](#) objeví další příspěvky. A k tomu potřebujeme vaši spolupráci. Děkujeme.

Program hnb – Hierarchical NoteBook

Jiří Brožovský

Dnes se podíváme na starší, ale zajímavý program použitelný pro psaní strukturovaných poznámek, vedení úkolů a podobně.

Program **hnb** (hierarchical notebook) pracuje v textovém režimu a je určen, jak už bylo řečeno, k vedení strukturovaných poznámek, tvorbu osnov (např. pro přednášky nebo prezentace), pro jednoduchou evidenci úkolů a podobně.

Program **hnb** se dá zařadit mezi programy označované jako „outline editory“ (viz zajímavý seriál na Root.cz), ve kterém byl **hnb** ostatně také zmíněn.

Běžně pro psaní poznámek používám textový editor (**Vim**), pro tvorbu osnov tak vimovská makra **TVO**. To je praktické a pohodlné na stolním počítači nebo na notebooku, ovšem na menších zařízeních (s neúplnou klávesnicí a podobně) není ovládání Vimů vždy optimální a také proto, že na specializovaný úkol se někdy může více hodit specializovaný nástroj.

Pro „kapesní“ poznámky jsem zkoušel různé nástroje, nakonec jsem zkusil **hnb**, který teď chvíli používám.

```
+Introducing hnb
+Installing hnb
+Starting hnb
+Quitting hnb
+Importing data
-To import the contents of another
file, you press ^L (Ctrl+L), you
will then get a list of choices
of format to import from.
-Choose the desired format
-Enter the relative or full path
of the filename you want
imported.
ESC menu | F2 save | F5 commandline
0 pim 48% 10:57 PM, Fri 09 Jul
```

Popis programu

hnb je tedy program běžící v textovém terminálu (používá knihovnu Curses). Umožňuje dělat řadu věcí:

- vytvářet poznámky uložené ve stromové struktuře (a přesouvat je, mazat, měnit úrovně a tak dále),

- vést si seznamy úkolů s možností „odškrtnutí“ splněných úkolů (u nadřazeného bodu stromu je možné zobrazovat kolik procent úkolů už je splněno),
- importovat z několika formátů (čistý text, OPML a další),
- exportovat do několika formátů (OPML, HTML, čistý text, případně i PostScript),
- vyhledávat v poznámkách,
- kontrolovat pravopis (pomocí externího programu),
- spouštět www prohlížeč a poštovního klienta na www a e-mailových adresách uvedených v poznámkách.

Program má velmi jednoduché ovládání: šipkami „nahoru“ a „dolů“ se pohybuje po položkách, šipkou „vpravo“ se otvírají stromy položek, klávesa „Enter“ zpřístupní položku k editaci. Nová položka se vytvoří prostým psaním textu a následným stiskem „Enteru“. Je možné položky kopírovat („Ctrl+C“, „Ctrl+X“) a vkládat („Ctrl+V“) a jsou k dispozici i další obvyklé funkce. Klávesové zkratky a další chování programu se dá nastavovat v konfiguračním souboru `~/hnbrc` (ten se vytvoří automaticky po prvním spuštění a je dosti podrobně okomentovaný). Mimochodem nastavit se dají trochu i barvy (což z přiložených snímků obrazovky asi nejde moc poznat...).

hnb má i nabídku (aktivuje se stiskem „Esc“) a dodává se s celkem podrobným návodem.

Použití

Pořídil jsem si jej zejména kvůli mininotebooku **Ben NanoNote**, nicméně ho teď používám i na stolních počítačích (na FreeRunneru jsem se to zatím neodvážil zkusit, ale to je asi jen otázka času). Vzhledem k charakteru

programu nejsou nikde potíže ani s rychlostí ani s nároky na velikost a rozlišení obrazovky (byť na NanoNote vypadají některé nabídky trochu neesteticky).

Pokud jde o přenositelnost a dostupnost, tak na Linuxu by neměl být problém (přinejmenším Ubuntu a Debian ho mají přímo v repozitářích) a pro Ben NanoNote by měl být už také v repozitáři a jinak jde zkompileovat i s klasickou starou unixovou knihovnou „curses“, takže na většině *nixů by měl běžet taky (např. na **IRIXu** běží určitě).

Nevýhody

Samozřejmě, že nic není úplně dokonalé. **hnb** má v podstatě tři hlavní nevýhody:

- neporadí si s textem v kódování UTF-8,
- dlouhodobě není vyvíjen (poslední verze je z roku 2003),
- není „eye-candy“.

Celkově bych program **hnb** hodnotil jako malého, ale celkem užitečného pomocníka.

Novinky ze světa otevřených kapesních počítačů

Jiří Brožovský

Dnes se podíváme co nového se v poslední době událo kolem FreeRuneru, WikiReaderu a NanoNote.

SDK pro WikiReader

OpenMoko WikiReader je taková malá chytrá křabička, do které se vejde celá Wikipedie (bez obrázků samozřejmě), funguje bez jakýchkoli datových sítí, má na slunci čitelný (černobílý) displej a vydrží na jedno nabití pekelně dlouho.

Ovšem tak, jak se dodává, se hodí opravdu jen ke čtení Wikipedie (no, ještě umí jednoduchou kalkulačku a při troše snahy najdete i pár dalších programů napsaných ve Fortthu). Jistě se však najdou lidé, kteří by tam chtěli provozovat i něco jiného (hry pro děti, čtečku jiných dokumentů než offline Wikipedie, výukové programy...). Protože veškerý software je samozřejmě **open-source**, neměl by být až takový problém vyrobit si nějaké to SDK i na vývoj obecného softwaru. A opravdu není – a proto je ke stažení první veřejná verze **wrdk – a WikiReader Development Kitu**, a to i s nějakými příklady (vesměs jsou to hry).

Nové jádro na FreeRuneru

Jak jste si už ostatně mohli přečíst v **OpenMoko Community Updates** nebo česky na **OpenMoko.cz**, unstable větev distribuce **SHR** přešla na jádro 2.6.32. A rovnou toho pozměnili více (nový X server, devtmps místo udev a tak podobně), což vedlo k určitému zrychlení jak startu, tak i běhu programů (ještě by mělo přijít nějaké další zrychlení grafiky díky vylepšeným ovladačům pro grafický akcelerátor Glamo). Na druhou stranu se doporučuje spíš instalace přepsáním flash paměti než „opkg upgrade“, byť i to by **snad mohlo jít** (připouštím, že jsem se zatím neodvážil ani jednoho).

Ben NanoNote

Podle informací v mailing listu se už prodalo 850 kusů z 1000 zatím vyrobených. To sice nevypadá nijak závratně, ale na prodej bez větší propagace to asi není až tak špatné.

Na druhou stranu vcelku intenzivně pokračuje práce na softwaru a objevují se i první zajímavé úpravy hardwaru (třeba instalace interní GPS). Vzhledem k tomu, že GPS démon **gpsd** je k dispozici už dávno, a kromě TangoGPS existuje i program NanoMap (navržený přímo „na míru“ pro NanoNote), mohlo by to být vcelku zajímavé a užitečné rozšíření funkčnosti.

Dnes už je k dispozici čtečka pdf (Nupdf), prohlížeč obrázků (imgv), z konzole Dingoo je možné použít čtečku elektronických knih (zatím jsem nezkoumal možnost použití českých fontů), různé hry a tak podobně (viz **minulá novinka**).

K dispozici je už i řada další konzolových programů (kromě těch zmiňovaných minule), kupříkladu outliner **hnb**, konvertory z DOC, XLT a PPT do textu, klient pro Jabber (**Mcabber**) a tak dále.

Co se zatím nezlepšilo je spoření energie (akorát obrazovka zhasne po cca dvou minutách nečinnosti) a (ne)možnost nastavení jasu obrazovky (pořád chybí ovladače).

```
+Introducing hnb
+Installing hnb
+Starting hnb
+Quitting hnb
+Importing data
-To import the contents of another
file, you press ^L (Ctrl+L), you
will then get a list of choices
of format to import from.
-Choose the desired format
-Enter the relative or full path
of the filename you want
imported.
ESC menu | F2 save | F5 commandline
0 pim 1:nhb 48% 10:57 PM, Fri 09 Jul
```

Nedávno jsem zkusil cestovat s NanoNote jako s jediným počítačem a jde to – na veřejné wifi se pomocí přídatné microSD wifi karty připojím (s trochou úsilí – z příkazové řádky), poštu si přečtu, Linksem, eLinksem nebo Lynxem vyhledám na webu, co potřebuji (případně si pomůžu programem **surfraw**), poznámky napíšu (**Vimem**), spočítám, co potřebuji (bc, sc, Mathomatic) a hudbu nebo podcasty si taky přehraji (pomocí **GMU**).

Mimochodem, nepotřebujete někdo telefon Neo FreeRunner nebo Palm T | X (poněkud opotřebovaný)? Přebývají mi...

Implementácia IRC klienta založeného na platforme Adobe Flash

Viktor Lucza

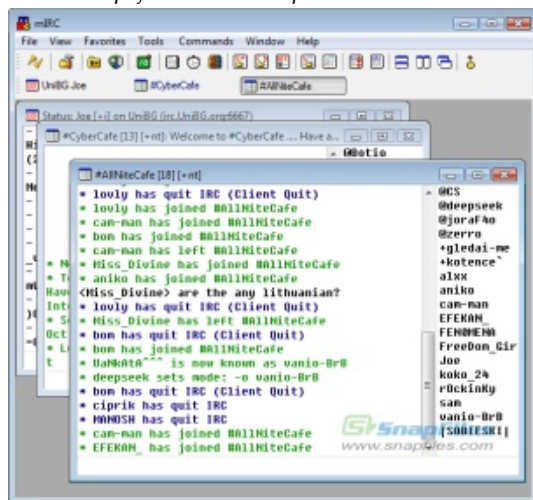
V tomto článku sa snažím popísať vlastnú implementáciu IRC klienta, ktorý má sprístupniť IRC pre bežných ľudí a otvoriť tak zomierajúcu IRC komunitu aj ľuďom, ktorí nie sú technicky zdatní a majú problém nainštalovať bežného IRC klienta. Názov tohoto IRC klienta je 3wIRC [1]. Bol vyvíjaný tak, aby ho vedel používať každý, kto si vie pozrieť video na <http://youtube.com> a teda na jeho použitie stačí použiť prehliadač s nainštalovaným Flash Playerom. Na implementáciu bolo použité prostredie Adobe Flex Builder 3 a technológie ActionScript 3.0, mxml.

IRC bolo vyvinuté v roku 1988 a od tej doby vzniklo mnoho klientov podporujúcich tento protokol. Väčšina klientov však vyžaduje inštaláciu, čo robí niektorým ľuďom problémy, najmä keď množstvo portálov (ako napríklad facebook.com, pokec.sk atď.) poskytuje omnoho jednoduchšiu alternatívu, ako komunikovať s ľuďmi – jednoduché zadanie URL do prehliadača.

Existuje mnoho klientov, ktorý fungujú cez web rozhranie (ako napríklad mibbit, alebo CGI::IRC), ale tieto zväčša používajú sprostredkovateľa pripojenia a pripájajú sa prostredníctvom servera. Ďalším problémom je závislosť na prehliadači, keďže tieto programy využívajú vo veľkej miere JavaScript, ktorého možnosti sa v prehliadačoch líšia a zároveň medzi sebou nie sú vždy kompatibilné, čo prináša aj dnes problémy pri vývoji a taktiež aj pre samotných používateľov. Riešenie pomocou Flashu Playeru obchádza tieto problémy, pretože Flash Player je v každom prehliadači rovnaký a teda každý, kto ho má nainštalovaný, môže používať aj 3wIRC.

Na obrázkoch sú zobrazené bežne používaní klienti pre Windows (mIRC) a Linux (irssi).

Pripojenie na IRC v prostredí mIRC


```
Terminal
Welcome to the control channel. Type help for help information.
22:38 @root> set - Miscellaneous settings
22:38 @root> yes - Accept a request
22:38 @root> no - Deny a request
22:38 @root> nick - Change friendly name, nick
22:39 @wilmer> account on
22:39 @root> Trying to get all accounts connected...
22:39 @root> MSN - Logging in: Connecting
22:39 @root> MSN - Logging in: Synching with server
22:39 @root> MSN - Logging in: Requesting to send password
22:39 @root> MSN - Logging in: Requesting to send password
22:39 @root> MSN - Logging in: Password sent
22:39 @root> MSN - Logged in
22:39 ! msn has joined #bitlbee
22:39 !- mode/#bitlbee [+v msn] by root
22:39 ! linux has joined #bitlbee
22:39 !- mode/#bitlbee [+v linux] by root
22:39 ! silver_chai has joined #bitlbee
22:40 [Users #bitlbee]
22:40 @root] [wilmer] [+linux] [+msn] [ silver_chai]
22:40 !- Irssi: #bitlbee: Total of 5 nicks [2 ops, 0 halfops, 2 voices, 1
normal]
[22:40] [wilmer] [2:#bitlbee(+nst)]
[#bitlbee]
```

Pripojenie na IRC prostredím irssi

Ďalej je znázornená možnosť pripojenia sa cez telnet.

```
[ewlak@grepfruit ~]$ telnet irc.post.sk 6667
Trying 85.248.69.232...
Connected to irc.post.sk.
Escape character is '^'.
:irc.post.sk NOTICE AUTH :*** Looking up your hostname...
:irc.post.sk NOTICE AUTH :*** Checking ident...
:irc.post.sk NOTICE AUTH :*** No ident response; username prefixed with ~
:irc.post.sk NOTICE AUTH :*** Found your hostname
USER ident ignored ignored real name
NICK nick
:irc.post.sk 001 nick :Welcome to the irc.post.sk IRC Network nick!ident@
:irc.post.sk 002 nick :Your host is irc.post.sk, running version Unreal3.2
```

Pripojenie na IRC pomocou telnet-u v CLI

Podrobnejší prehľad IRC klientov a ich rozdielov nájdete tu [2].

Protokol IRC: IRC je „text based“ protokol, čiže z väčšej časti pracuje s „human readable“ dátami (RFC 1459 [3]), ktoré vo všeobecnosti majú formát:

```
:<header>[ :<params>]
```

kde header (hlavička) má formát:

```
<from>[ <command>[ <commandArguments>]]
```

a from (pôvodca) správy má (zväčša) formát:

```
<nick>!<ident>@<host>
```

alebo:

```
<server>
```

Príklad celej prijatej správy:

```
:mojeMeno!ident@grepfruit JOIN #post.sk
```

Správa sa delí do nasledovnej štruktúry:

- header: *mojeMeno!ident@grepfruit JOIN #post.sk*
- from: *mojeMeno!ident@grepfruit*
 - nick: *mojeMeno*
 - ident: *ident*
 - host: *grepfruit*
- command: *JOIN*
- arguments: *#post.sk*
- params:

Alebo príklad s obsahom:

```
:nick!ident@grepfruit PRIVMSG #post.sk :ahojte
```

- header: *mojeMeno!ident@grepfruit JOIN #post.sk*
- from: *mojeMeno!ident@grepfruit*
- command: *PRIVMSG*
- arguments: *#post.sk*
- params: *ahojte*

Znak # v oboch prípadoch znamená, že sa jedná o channel (kanál, miestnosť), a nie query (súkromný rozhovor, osobu). Komunikácia spätne prebieha v princípe rovnako.

```
<command>[ <header>] [ :<content>]
```

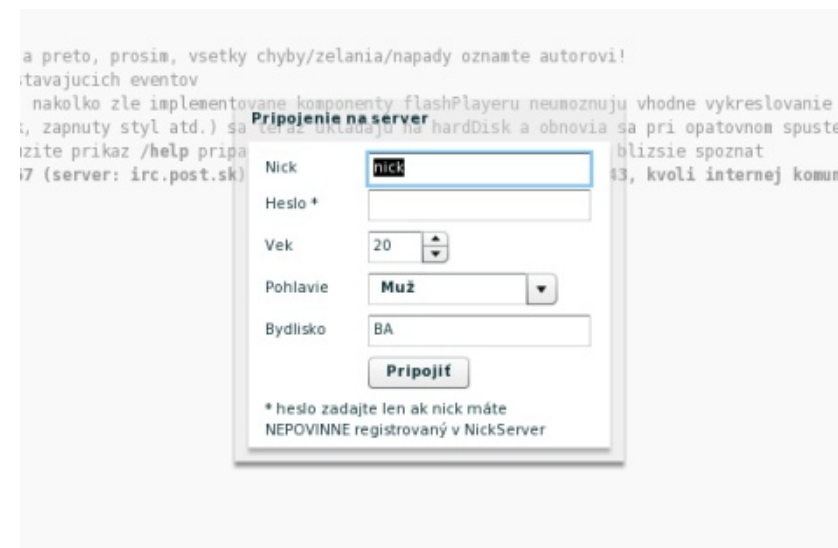
Príklad poslania správy na kanál:

```
PRIVMSG #post.sk :ahojte!
```

- command: *PRIVMSG*
- header: *#post.sk*
- content: *ahojte*

Všeobecné fungovanie 3wIRC

Flash Player ponúka ochranu proti nechcenému zneužívaniu pripojení na vzdialený server, preto si pred pripojením vyžiada od servera, na ktorý sa pripája dokument, takzvaný „crossdomain.xml“, ktorý obsahuje nastavenia s povolenými portami z rozličných domén.

Úvodný (prihlasovací) formulár

Na posunutie crossdomain.xml Flash Playeru sa používa flashPolicyD, bez ktorého pokus o pripojenie zahlási chybu: *SandBox violation*. Pre prihlásenie je z programátorského hľadiska najpodstatnejšia trieda *ApplicationIRCEX*, kde sa vykonáva:

```
// Socket&&bind
socket = new Socket();
socket.addEventListener(ProgressEvent.SOCKET_DATA,
    this.connectionReceiveData);
socket.addEventListener(Event.CLOSE,
    this.connectionClosed);
socket.addEventListener(Event.CONNECT,
    this.connectionConnected);
socket.addEventListener(IOErrorEvent.IO_ERROR,
    this.connectionError);
socket.addEventListener( SecurityErrorEvent.SECURITY_ERROR,
    this.connectionSecurity);
// Connect
socket.connect( this.server, this.port);
```

Táto trieda sa taktiež stará o nastavenie všetkých „eventHandler“-ov a teda zliepa všetko dohromady. Trieda *ApplicationIRCEX* je rozšírením triedy *ApplicationIRC*, ktorá sa stará o vypisovanie správ v správnom formáte podľa ich typu, prípadne o úpravu počtu ľudí na kanáli atp. Táto trieda je odvodená od triedy *ApplicationEx*, ktorá má na starosti v podstate výhradne windows managment (správu okien). Akonáhle je klient úspešne pripojený priamo správy od servera, ktoré následne prekladá pomocou triedy *DataParser*. Tá je jadrom celého programu a jej princíp fungovania je:

```
text = text.replace( "\n", "").replace( "\r", "")
var parts:Array =
    text.match( /^:([\^ ]+) ([\^ ]+) ([\^:]*):(.*)$/);
if( !parts){
    // May be 004
    if( text.match( /^:([\^ ]+)
        (004|333|MODE|PART) (.*) ([\^ ]+) (.*)$/)){
        return this.parse( text + ": ");
    }

    // Or PING
    if( text.match( /^PING :(.+)$/i)){
        return
        this.onPing( text.replace( /^PING :(.+)$/i, "$1"));
    }
}
```

```
// FAIL
this.onFailParse( text);
return;
}
```

Uplynulé riadky rozložia text na hlavičku, argumenty a parametre a zároveň ošetrí všetky typy správ, ktoré nemajú „bežný formát“ (väčšina správ má aj parametre (napríklad: :ahoj) a teda regulárny výraz je optimalizovaný práve na ne) a vykoná patričnú akciu na základe typu správy, napríklad:

```
switch( item.type){
    // MOTDS
    case "372":
    case "375":
        return this.onMOTD( item);
    ...
}
```

Kde v *item.type* je uložený typ správy (*parts[2]*). Podporované typy správ sú: 372, 375, 376, 001, 002, 003, 004, 005, 251, 252, 254, 255, 265, 266, 301, *privmsg*, 431, 432, 433, *nick*, *topic*, 332, 353, 366, *join*, *kick*, *part*, *quit*, *mode*, 307, 311, 312, 313, 314, 317, 319, 671, 315, 318, 474, 401, 333, 321, 322, 323, 305, 306, *notice*.

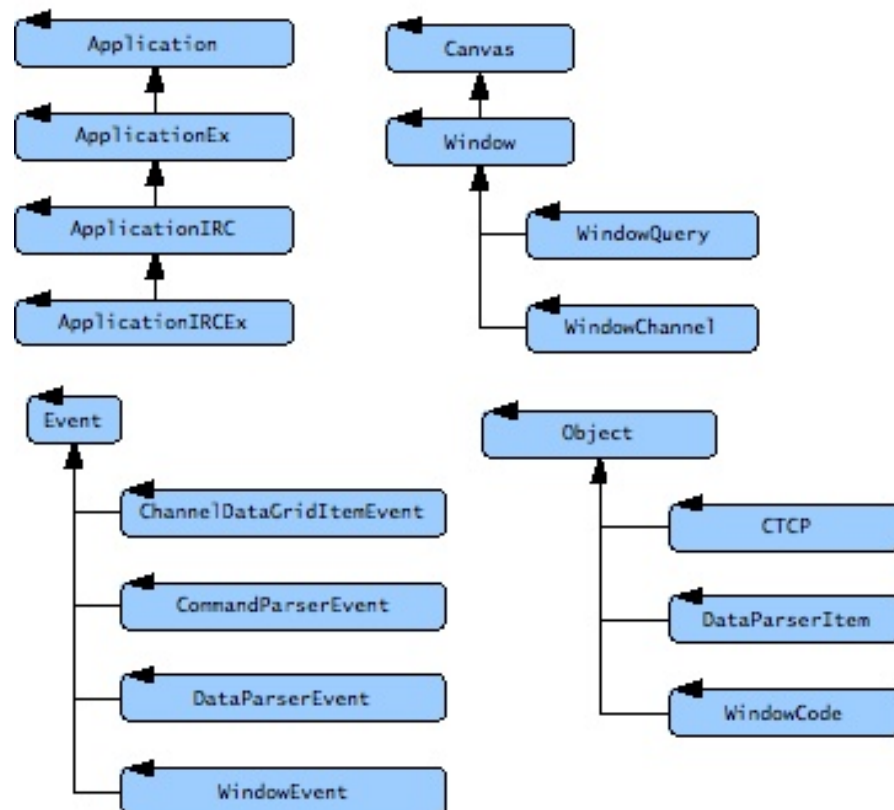
Možno časom budú doimplementované ďalšie. Zoznam typov je uvedený v poradí, v akom boli implementované ich obslužné funkcie.

```
[00:01] - Zoznam dalsich kanalov sa dozviete po zadani prikazu /LIST
[00:01] -
[00:01] - Na servri bezia services, tu su aliasy:
[00:01] -
[00:01] - N = NickServ - sluzba na registraciju nicku
[00:01] - X = ChanServ - sluzba na registraciju kanalu
[00:01] - M = MemoServ - sluzba na posielanie odkazov
[00:01] - registrovanyim pouzivatelom
[00:01] - B = BotServ - sluzba ktora vam umozni mat na kanali bota
[00:01] -
[00:01] - registracja nicku v skratenej podobe:
[00:01] - /rr VaseNoveHeslo
```

Ukážka zobrazenia rozličných druhov správ tesne po pripojení na server v „Stature“ (systémové okno)

O posielanie príkazov na server sa stará trieda *CommandParser*, ktorá vygeneruje text, ktorý sa posiela priamo na IRC server. Zoznam podporovaných

príkazov je: *msg, say, query, q, join, j, names, n, nick, quote, whois, wi, w, whowas, help, me, action, list, notice, away, part, disconnect, quit, exit, close, ii, rr, ignore, ignores, unignore, ctcp, kick, topic, mode, op, deop, voice, devoice, halfop, dehalfop, invite, motd, time, cycle, ban, kickban, kban, kb* (niektoré príkazy ešte neboli dostatočne otestované a mnohé sú len skratkou iných).

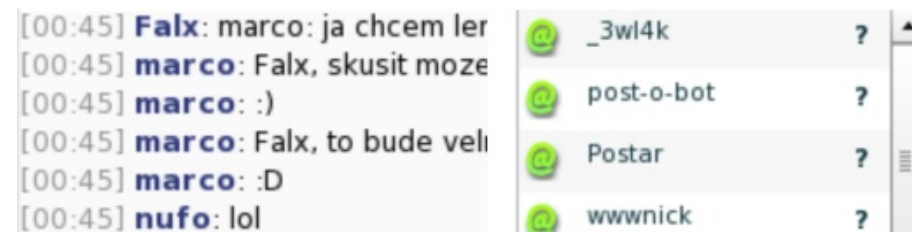

Kompletná hierarchia tried použitých v projekte

3wIRC poskytuje veľa možností každému používateľovi. Obsahuje množstvo príkazov implementovaných v triede *CommandParser* ako napríklad *join, part, query, msg, list, kick, mode* (Tu treba podotknúť, že každý príkaz sa začína znakom */*, teda napríklad */join*. Je to spôsobené tým, že používateľ väčšinou chce písať správu priamo do okna, ktoré má práve teraz aktívne, zatiaľ čo príkazy sa používajú len zriedka) a mnoho ďalších, ktoré sú nevyhnutné pre používanie IRC.

Medzi ďalšie možnosti 3wIRC patrí:

- ignore – možnosť softwarovo ignorovať prakticky kohokoľvek
- help – klient obsahuje vstavanú nápovedu a malý používateľský manuál so zhrnutím základných princípov používania IRC
- nastavenia – program ponúka možnosť zmeniť si farby textu (podľa predvolených štýlov), veľkosť písma
- highlighting – zvyrazňovanie nejakých slov, napríklad meno
- a mnoho ďalších.

Komunikácia na kanáli a zoznam pripojených používateľov

Na záver mi ostáva len dodať, že dúfam, že tento produkt oživí IRC komunitu a tento článok osloví niekoho natoľko, že po publikovaní na sourceforge.net sa rozhodne pridať k vývoju. Projekt je vedený ako open source. Ak by mal niekto z čitateľov záujem pomôcť s vývojom, alebo inak participovať na zlepšeniach, prosím, aby sa obrátil e-mailom priamo na mňa ako autora.

Odkazy na literatúru

- [1] 3wIRC online, [použitie 18. Apríla 2010], <http://irc.post.sk/3wIRC/>
- [2] Comparison of Internet Relay Chat clients, upravené 15. Apríla 2010 http://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_Internet_Relay_Chat_clients
- [3] Oikarinen J., RFC1459 – Internet Relay Chat Protocol, Máj 1993 [použitie 15. Marca 2009], dostupné z <http://www.faqs.org/rfcs/rfc1459.html>

OpenStreetMap – Slobodná wiki mapa sveta

Michal Páleník

Skupina pod značkou Freemap Slovakia pôsobí od roku 2006, kedy sa nadšenci podporujúci medzinárodný projekt Openstreetmap, rozhodla poskytovať jej slovenských členom ďalšie nadštandardné služby. Hlavným cieľom združenia Freemap Slovakia je podpora mapovania a tvorby máp so slobodnou licenciou.

V celosvetovom ako i Slovenskom priestore existuje niekoľko mapových systémov. Väčšina z nich má nedostatky, ktoré sťažujú alebo znemožňujú ich použitie v akademickom prostredí:

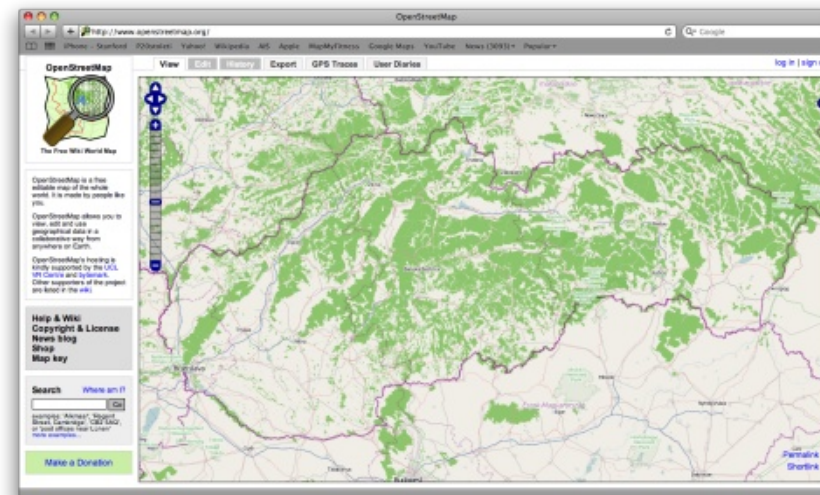
1. dáta aj softvér majú proprietárnu licenciu,
2. je problematické zanášať zmeny do dát,
3. rozsah typov možných objektov v dátach je veľmi úzky,
4. je problematické vytvárať prispôbené vizualizácie a exporty.

Ako odpoveď na tieto nedostatky vznikol v roku 2004 projekt OpenStreetMap, ktorý si kladie za cieľ vytvoriť slobodnú wiki mapu sveta.

Podobné projekty v minulosti

Podobný problém bol v minulosti s encyklopédiami. Zabehtnuté encyklopédie sa neprispôbili trendu internetizácie a podcenili vedomosti bežných používateľov Internetu. Ako alternatíva vznikla Wikipédia, ktorá posunula hranice a možnosti encyklopédií. Známou je malá možnosť kontrolných mechanizmov, nerovnomerné pokrytie kľúčových slov a vojny okolo diskutabilných kľúčových slov (napr. interrupcie alebo vojna v Iraku). Aj napriek týmto nedostatkom má Wikipédia veľký objem. Slovenská verzia má po zozipovaní 80 MB (bez revízií, diskusií a obrázkov), anglická verzia ťažšie zvládnuteľných 4,9 GB.

Projekt OpenStreetMap je podľa oficiálnej stránky www.OpenStreetMap.org „The Free Wiki World Map“ [1], čiže slobodná wiki mapa sveta. Mapa je slobodná v zmysle licencie Creative commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic. Licencia umožňuje použitie dát (kopírovať a upravovať dáta) pri dodržaní dvoch podmienok: označiť zdroj dát a licencovať upravené alebo kopírované dáta pod rovnakou alebo podobnou licenciou [2]. Rovnaká licencia je používaná aj na projekt Wikipédia.

Webstránka projektu OpenStreetMap.org

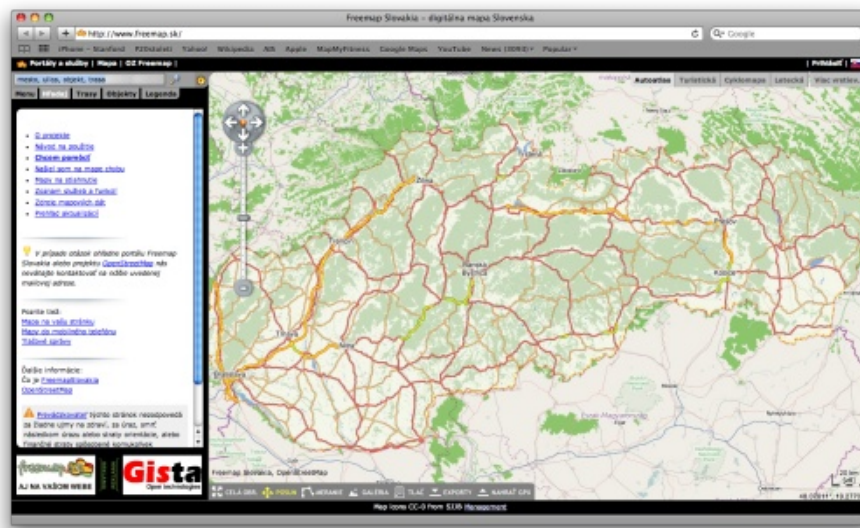
Mapa je wiki, v zmysle, že každý (kto koná v zmysle licencií a súhlasí so zverejnením svojej práce) môže upravovať mapu. Licenčné ujednanie sú uvádzané pri registrácii nového prispievateľa. Mapa je mapa sveta, keďže obsahuje dáta z celého sveta. Pokrytie údajmi nie je rovnomerné (ako dôsledok wiki filozofie). Tradične je najlepšie pokrytie v Nemecku a Anglicku.

História OpenStreetMap a Freemap

História projektu OpenStreetMap začala v roku 2004, keď bola zaregistrovaná doména www.OpenStreetMap.org [1]. Na Vianoce roku 2005 bol zaregistrovaný tisíce používateľ (aktívny používateľ, teda prispievateľ). V roku 2006 bol vydaný editor Josm, podarilo sa naimportovať dáta do prístroja Garmin a bola dostupná online mapa s vizualizáciou Mapink. V roku 2007 pribudol používateľ číslo 10 000, bol vydaný editor Potlatch, v databáze už bolo päť miliónov ciest. V roku 2008 bolo už 25 000 užívateľov a dvadsať miliónov ciest. V roku 2009 bola prekročená hranica 100 000 používateľov.

V priebehu času sa postupne menilo ukladanie dát v databáze (API 0.6 bolo dané do používania v apríli 2009). Taktiež sa rozširoval počet možných objektov v mape. V súčasnosti je napríklad 38 druhov obchodov [4]. Projekt OpenStreetMap zastrešuje OpenStreetMap Foundation so sídlom v Spojenom kráľovstve, ktorá vznikla v roku 2006 [5]. Organizácia zabezpečuje prevádzku serverov, organizáciu konferencií a rozširovanie mapy do rozvojových regiónov.

Celosvetový projekt používa pätnásť serverov. Tieto sú pomenované podľa drakov nejak spájaných s frázou „tu žijú draci“ [9]. Niekoľko ďalších organizácií prevádzkuje mirror databázy, takže aj v prípade fyzického zničenia hlavných serverov fungovanie projektu nebude ohrozené. OpenStreetMap sa na Slovensku začal rozvíjať v roku 2006. Portál www.freemap.sk bol založený v roku 2007. Komunita okolo projektu prevádzkuje webový portál, vytvára exporty pre rôzne zariadenia, propaguje mapu v regiónoch a získava dáta pre hromadné importy. [14] Ukazuje vývoj dĺžok jednotlivých ciest na území SR.

Webstránka projektu Freemap

Štruktúra dát

Každý objekt v dátach má niekoľko atribútov (tags). Tieto atribúty sú z veľkej časti štandardizované [4]. Proces štandardizácie je zdĺhavý a musí vyhovieť rôznorodým požiadavkám z rôznych častí sveta. Napríklad v Rumunsku sú turistické chodníky značené nielen prúžkami, ale aj trojuholníkmi, krížikmi a krúžkami, existuje niekoľko rôznych druhov národných parkov a v časti sveta sa jazdí vľavo.

Body

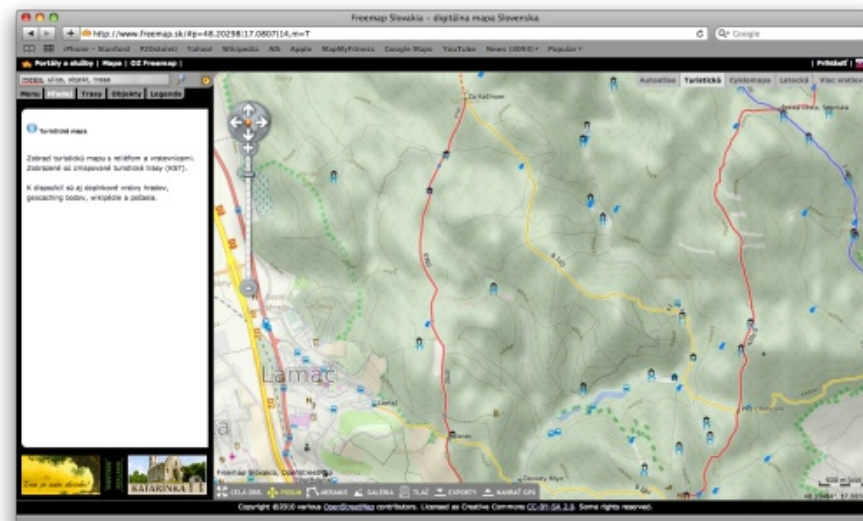
Bod (node, POI) je jednotlivý bod na mape. Môže stáť buďto sám (napríklad telefónna búdka) alebo byť časťou cesty (napríklad semafor na ceste). Niektoré body môžu stáť aj samostatne aj ako časť cesty (napríklad hotel môže byť samostatne alebo v tej časti budovy, kde je vchod do hotela).

Cesty

Cesta (way) v mape spája niekoľko bodov. Cesta môže byť napríklad diaľnica, hranica okresu, lanovka alebo chodník. Špeciálnou cestou je uzavretá cesta, oblasť. Príkladom je budova, jazero alebo hranica lesa [6].

Relácie

Relácia (relation) spája niekoľko ciest do jedného celku. Príkladom sú linky MHD alebo čísla ciest. Keďže relácie boli doplnené iba nedávno (október 2007), ich používanie nie je ešte úplne vžitie [7].

Freemap ponúka informácie aj pre turistov

Zdroje dát

Verejne dostupné dáta

Najrýchlejším spôsobom doplnenia mapy je hromadný import. Toto však skrýva niekoľko problémov. Prvým sú licenčné problémy, importované dáta musia

byť poskytnuté pod licenciou CC-BY-SA [2]. Druhým problémom je dôveryhodnosť a presnosť importovaných dát. Tretím problémom je prekryvanie sa s existujúcimi dátami (nie je vhodné mať tú istú cestu dvakrát). Štvrtým problémom je automatické doplnenie dát. Taktiež importované dáta zväčša nemajú všetky potrebné tagy a treba ich upraviť a doplniť. Ako vidno, aj pri hromadnom importe je veľa manuálnej roboty, ale verejne dostupné dáta dokážu veľmi uľahčiť rýchle dopĺňanie mapových dát.

V USA je niekoľko dostupných datasetov použitých v projekte OpenStreetMap. Najväčším je dataset Tiger [10]. Obsahuje ulice a cesty. Import tohto datasetu trval viac ako rok. Na Slovensku je niekoľko datasetov, ktoré sú naimportované do databázy. Najväčšie sú údaje o obciach zo Štatistického úradu SR, vrstva Wikipédie a údaje zo Štátnej ochrany prírody [11]. Ostatné zdroje sú v rokovaní.

Individuálny zber

Oveľa dôležitejší ako hromadný import je individuálny zber informácií. Najjednoduchšie prispievanie do mapy je dopĺňanie bodov do už existujúcej mapy. Používateľ vie, kde sa nachádza reštaurácia (napr. na rohu ulíc), nájde toto miesto v niektorom editore mapy (napr. Potlatch alebo JOSM), zakreslí bod, priradí mu tagy amenity=restaurant a názov. K tomuto nepotrebuje ani GPS prístroj ani veľa času. Podobne sa dá prispievať napríklad pomenovaním ulíc.

Iná možnosť bez použitia GPS prístrojov je obkresľovanie ciest z ortofotomáp Yahoo. Yahoo poskytlo svoje fotky na použitie v projekte OpenStreetMap [12]. Nanešťastie, Slovensko je kvalitne pokryté iba na západe republiky. Používanie iných ortofoto podkladov (napr. Google alebo Zoznam) nie je z licenčných dôvodov možné. Ak prispievateľ vlastní GPS prístroj, môže vytvárať mapu aj na „miestach, kde žijú draci“. Stačí zaznamenať trasu po rôznych uliciach, vizualizovať ich na (prázdnej) mape, obkresliť cesty a zaznačiť ich kvalitu a názvy [13].

Licenčné ujednania komerčných poskytovateľov máp (napr. Google maps, Zoznam mapy, katastrálne mapy, ...) neumožňujú ich používanie pri vytváraní mapy OpenStreetMap. Taktiež, tieto mapy sú často nepresné (napríklad [8]) a obsahujú zámerné chyby, podľa ktorých sa dá ľahko identifikovať kópia. Preto je najlepšie vytvárať mapy podľa reality v oblasti, ktorú užívateľ pozná.

Nadstavby nad dáta

Webové rozhrania

V rámci definície je popísané iba akými tagmi sú definované jednotlivé objekty ([4]). Spôsob ich vizualizácie sa môže líšiť. Základné rozhranie je dostupné na [1].

Toto zobrazuje štandardné objekty. www.OpenCycleMap.org je prispôbené pre cyklistov (obsahuje vrstevnice), www.informationfreeway.org obsahuje inak zobrazované cesty a podobne. Na www.FreeMap.sk [6] je vizualizácia prispôbená zvyklostiam slovenských používateľov. Okrem dát z OpenStreetMap obsahuje vrstevnice, turistické a cyklistické chodníky, hrady, objekty z Wikipédie a podobne.

Exporty do zariadení

Licencia dátových podkladov umožňuje vytváranie offline kópie. Toto otvára možnosti pre použitie v rôznych špecializovaných zariadeniach. Existuje niekoľko aplikácií do mobilných telefónov. Napríklad rastrový TrekBuddy alebo vektorový GpsMid. Existuje aj export do Garminu. Okrem elektronických verzií je niekoľko nástrojov na generovanie tlačených máp. Najjednoduchšia verzia, určená najmä pre zakresľovanie do mapy, je dostupná na <http://walking-papers.org/>.

Vyhľadávanie ciest

Dátové podklady sú vo forme orientovaného grafu, takže vytvorenie vyhľadávania cesty je relatívne jednoduché. Najznámejšia online aplikácia je na www.yournavigation.org iná je na www.freemap.sk. Ďalšie sú súčasťou špecializovaných programov (napríklad GpsMid).

Iné

Dostupnosť dát umožňuje vytvorenie mnohých iných aplikácií. Prvým je zobrazenie mapy z OpenStreetMap na vlastnej stránke, napríklad pomocou služby embedded.freemap.sk. Jedná sa o zobrazenie pozície bodu alebo cesty. Ďalšou možnosťou je zobrazenie cesty (vizualizácia tracklogu). Služba umožňuje prehľadné zobrazenie cesty, napríklad prejdenej túry alebo zobrazenie cesty k miestu konania konferencie.

Použitie v školách

Dátové podklady v projekte OpenStreetMap sú pod slobodnou licenciou a väčšina nástrojov pre prácu s dátami je pod licenciou GNU/GPL. Toto umožňuje jednoduché využitie v školskom a akademickom prostredí. Najjednoduchšie spôsoby použitia sú pasívne. Na portáli www.freemap.sk sú vrstvy Wikipédia a vrstva hradov. Wikipédia obsahuje všetky údaje zo slovenskej Wikipédie, ktoré majú koordináty. Žiakom sa dá jednoducho ukázať, kde sú ktoré významné mestá a iné objekty. K dispozícii je tiež vrstva reliéfu, ktorá názorne ukazuje významné pohoria a rieky.

Ďalšie možnosti sú aktívne, žiaci môžu editovať dátové podklady. V prvom rade získajú počítačové zručnosti a zistia vnútorné usporiadanie mapových podkladov. Veľkou výhodou je, že editujú reálne dáta, ktoré sa zobrazia na mape v priebehu niekoľkých dní. Taktiež pri kreslení mapy spoznajú svoje okolie, nielen objekty, ktoré bežne poznajú, ale aj objekty zaujímavé pre iné cieľové skupiny.

Iné možnosti využitia projektu OpenStreetMap je upravovanie vizualizácie a kreslenie ikoniek. Na mape je veľa ikoniek reprezentujúcich rôzne objekty, veľa ikoniek chýba (napríklad ohnisko alebo fontána). Podobne, vykresľovanie niektorých objektov (napr. tunel alebo vlek) nie je riešené najšťastnejšie. Skúsenejší žiaci alebo študenti môžu tieto vizualizácie upravovať a nakoniec aj uviesť do života.

Dátové podklady OpenStreetMap je vlastne sieť alebo orientovaný graf. Toto umožňuje implementáciu a testovanie rôznych algoritmov na hľadanie ciest alebo optimálnych tokov. Podobne, dopĺňanie ďalších foriem vizualizácie dát je možné a relatívne ľahké (napríklad špeciálna vizualizácia pre cyklistov, rôzne špecializované JAVA aplikácie a podobne).

Záver

Článok v krátkosti predstavil projekt OpenStreetMap, ako naozaj voľne dostupnú a slobodnú wiki mapu sveta. Načrtol dôvody jeho vzniku, históriu, základy fungovania a použitie v praxi. Predstavil mapu ako sieť, ktorá je vizualizovaná niekoľkými spôsobmi. Článok tiež v krátkosti ukázal možné nadstavby nad základnú mapu a poukázal na možnosti využitia vo vyučovacom procese. V neposlednom rade, článok predstavil projekt Freemap Slovakia.

Literatúra

1. <http://www.openstreetmap.org/>
2. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>
3. <http://wiki.openstreetmap.org/wiki/History>
4. http://wiki.openstreetmap.org/wiki/Map_Features
5. <http://www.osmfoundation.org/>
6. <http://www.freemap.sk/>
7. Eduard Dursa: Ako sa robí mapa,
8. http://hysteria.sk/xmas2008/ako_sa_robi_mapa-ventYl.pdf
9. Michal Páleník: Freemap,
10. http://linuxfest.sk/prednasky/linuxfest05/Mapy_a_Linux_freemap.pdf
11. <http://wiki.openstreetmap.org/wiki/Server>
12. <http://wiki.openstreetmap.org/wiki/Tiger>
13. <http://wiki.freemap.sk/AkviziciaDat>
14. <http://wiki.openstreetmap.org/wiki/Yahoo>
15. http://wiki.openstreetmap.org/wiki/Sk:Beginners_Guide
16. <http://wiki.freemap.sk/FreemapStats>

O autorovi

Michal PÁLENÍK zastupuje združenie Freemap Slovakia, Matičná 8/A5, 900 28 Ivanka pri Dunaji, www.FreeMap.sk. Príspevok bol prezentovaný na konferencii: Otvorený softvér vo vzdelávaní, výskume a v IT riešeniach, 2009

Použitie myšlienkovkej mapy na záznam informácií (FreeMind)

Michal Žarnay

Myšlienková mapa (mind map) je graficky usporiadaný text doplnený obrázkami s vyznačením súvislostí. Jej elektronická verzia navyše umožňuje rýchlejšiu orientáciu vo veľkom množstve informácií, čím sa výrazne zvyšuje jej použiteľnosť. V príspevku opíšeme nasadenie tejto metódy použitím nástroja s otvoreným zdrojovým kódom FreeMind v práci učiteľa, kde ho úspešne používame na záznam informácií k výučbe predmetov, výskumu, príprave článkov, prejavov, ale aj k evidencii pracovných úloh a plánovaniu pracovného času.

Prečo myšlienková mapa a tento článok ?

Myšlienková mapa (niekedy zvaná tiež mentálna mapa, anglicky mind map, MM) je graficky usporiadaný text doplnený obrázkami s vyznačením súvislostí. Stáročia sa využívala na zaznamenávanie, učenie sa, grafické zobrazenie alebo riešenie problémov [1].

Príchodom výpočtovej techniky do kancelárskych činností a vznikom aplikácií na používanie MM pribudla ešte jedna užitočná dimenzia tomuto menej bežnému spôsobu elektronického zaznamenávania informácií: možnosť pružne skrývať a odkrývať časti MM podľa potreby, a tým sa sústrediť na detaily časti mapy, ktorá ako celok môže obsahovať obrovské množstvo informácií. To výrazne zvyšuje použiteľnosť MM v každodennej kancelárskej práci pri zapisovaní vlastných poznámok, nejako spolu súvisiacich. Zvýšenie efektívnosti v tejto oblasti a viacročné skúsenosti s používaním MM nás motivovali k tomuto príspevku na inšpiráciu pre každého, komu záleží na starostlivom uchovávaní a neskoršom využití svojich nápadov a cenných informácií a komu sa jeho doterajší systém zdá nedostatočný.

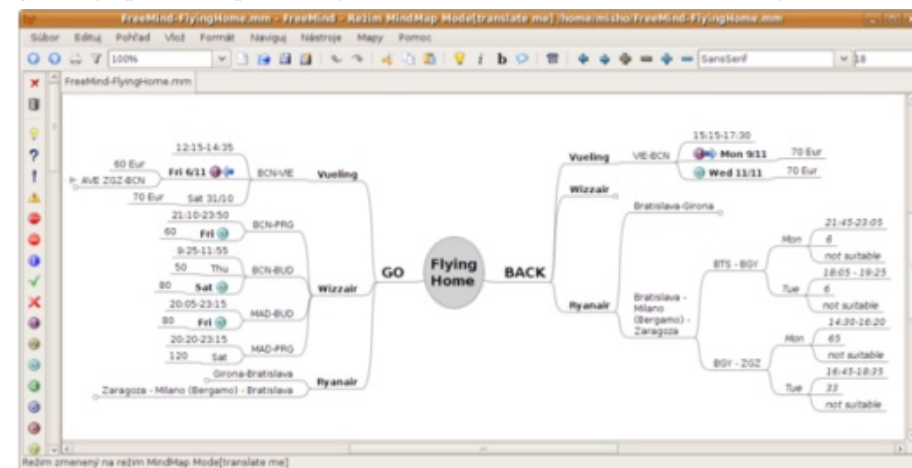
Hlavným cieľom tohto príspevku je tak opis využitia myšlienkovkej mapy s pomocou aplikácie s otvoreným zdrojovým kódom (open source, OS) FreeMind v práci učiteľa na vysokej škole. Po stručnom uvedení aplikácie uvedieme príklady použitia MM v našej práci. Vymenujeme aj ďalšie vlastnosti nástroja, ktoré sú takisto k dispozícii, no doposiaľ sme ich príliš nevyužili.

FreeMind

FreeMind je rozšírený OS editor MM napísaným v jazyku Java. Aktuálne je k dispozícii jeho verzia 0.9.0 [2], ktorá priniesla výrazné doplnenie jeho schopností.

Ovládanie nástroja je intuitívne a po zvládnutí klávesových skratiek veľmi rýchle a efektívne. Kľúčovými operáciami sú editovanie, pohyb v mape a pre elektronickú verziu MM špecifické zabalenie a spätné rozvíjanie podsietí z nadradeného uzla (na jeden klik myšou či stlačenie klávesu), ktoré sa dejú na

pracovnej ploche. Dopĺňajú ich operácie, tradičné v editoroch, cez tlačidlá hornej lišty a ponuku. Zo zvislej lišty vľavo možno do mapy pridávať ikony, ktoré graficky spestria usporiadaný text a uzlom siete môžu dodať ďalší význam.

Aplikácia FreeMind s MM o dopravnom spojení zo Zaragozy smerom na Slovensko a späť

Medzi štandardné schopnosti FreeMind-u patria:

- inteligentné presúvanie (kopírovanie) uzlov a ich skupín v sieti metódou Uchop a polož, aj z cudzích aplikácií,
- inteligentné kopírovanie textu cez schránku,
- export mapy do HTML,
- textové vyhľadávanie v podsieti aktuálneho uzla,
- linky HTML v uzloch vedúce na web alebo k miestnym súborom,
- editovanie viacriadkových uzlov, včítane vloženia tabuľky definovanej vo formáte XML,
- grafické odlíšenie uzlov – okrem ikon aj vlastnosťami písma,

- mapy sú uložené v súboroch formátu XML s možnosťou prenositeľnosti údajov (cez externé aplikácie) do iných editorov, napr. komerčnej aplikácie MindManager,
- vloženie súborovej štruktúry vo forme MM,
- export do formátov štruktúrovaných/editovateľných (HTML, XHTML, Java Applet, Flash, OpenOffice document) a obrázkových (PNG, JPEG, PDF, SVG)

Slabšími miestami v tejto verzii je okrem iného podpora obrázkov v uzloch a zamykací mechanizmus pri súčasnom editovaní tej istej mapy viacerými používateľmi naraz. V našej praxi nás však viac ako uvedené nedostatky postihli dlhšie reakčné doby u MM s veľkým objemom informácií zobrazeným naraz, ak boli súčasne spustené ďalšie pamäťovo náročné aplikácie – ak teda FreeMind nemá dostatok pamäti, jeho správanie je ťažkopádnejšie.

Použitie myšlienkových máp

V práci učiteľa na vysokej škole sú typickými oblasťami výučba a výskum. Pozrieme sa preto na tieto oblasti podrobnejšie. Za tým pridáme ďalšie príklady pre ľubovoľné zamestnanie: sebavzdelávanie a plánovanie času.

MM pre učiteľov na VS

V rámci výučby máme MM zavedené pre každý vyučovaný predmet. Obsahujú všetky poznámky k predmetu:

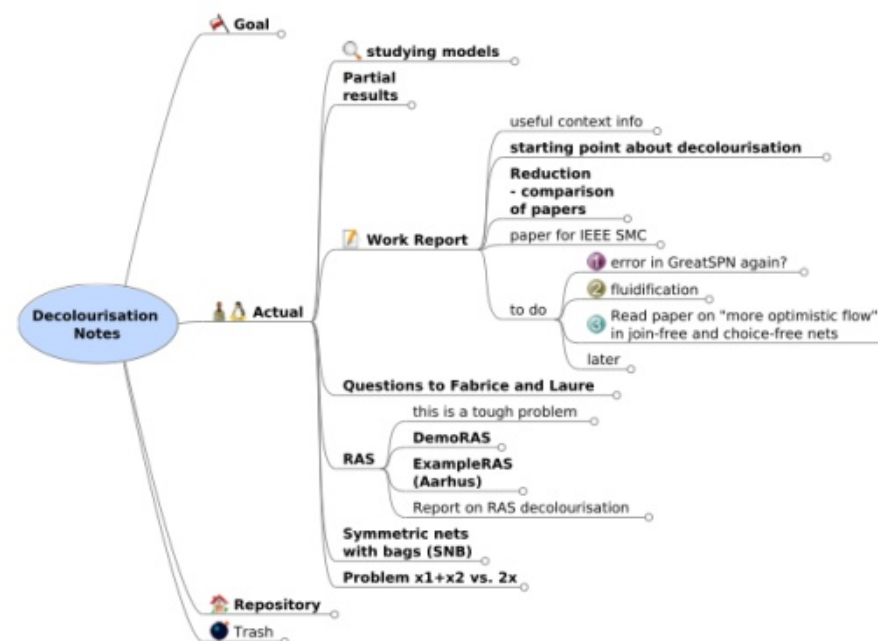
- rámcové informácie ako ciele predmetu, cieľová skupina, témy prednášok a cvičení, hlavné informačné zdroje,
- návrhy na vylepšenia vlastné a od poslucháčov prevedené do formy konkrétnych úloh na vykonanie.

V rámci výskumu sú množstvo a rozmanitosť poznámok tým väčšie, čím je výskumník tvorivejší alebo čím viac sa stretáva s inšpiráciou. Zvlášť v takom prípade je MM užitočná a vymedziť jej približnú štruktúru je zložitejšie. V zásade môže MM obsahovať:

- rámcové informácie ako ciele výskumnej témy, prípadne termíny,
- aktuálne poznámky – čo je práve v popredí pozornosti,
- depozitár – staršie poznámky, vyriešené problémy, otvorené otázky pre neskoršie riešenie.

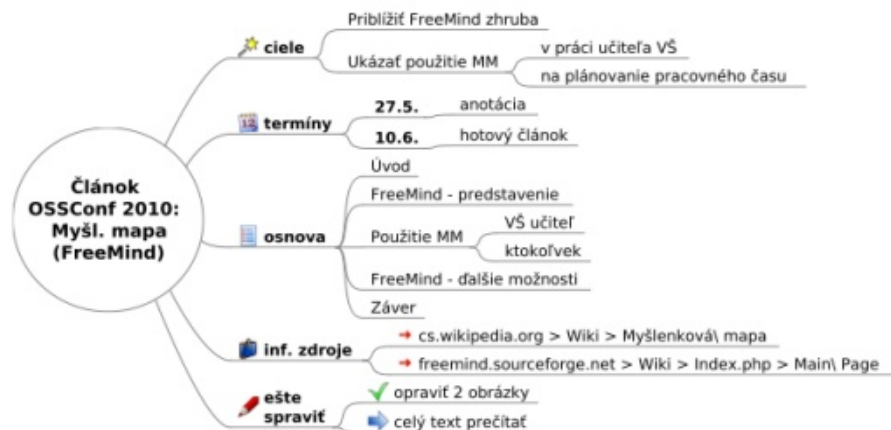
Niekedy potrebujeme zapísať dlhší súvislý text alebo prehľadné informácie v tabuľke. Hoci sa to môže tiež nachádzať v MM, odporúčame na to použiť externé

dokumenty pripojené cez spojovací odkaz v mapke. Príklad takej mapky je na obrázku. Tá bola vytvorená pri výskume formalizmu Petriho sietí počas zahraničného pobytu v jazyku výskumnej skupiny.

MM k výskumnej téme odfarbovania farebnej Petriho siete

S výskumom súvisí aj publikovanie jeho výsledkov vo forme článkov a prezentácií. Pri ich tvorbe si opäť treba usporiadať myšlienky, na jedno miesto zapísať podstatné štartovacie informácie (kde sa publikuje, termíny, rozsah a pod.) a neskôr počas prípravy aj aktualizovať svoju predstavu. Príklad mapky pre tento článok je na ďalšom obrázku. Takto zapísané detaily nám neskôr môžu pomôcť pri príprave prezentácie článku.

MM pre článok o myšlienkovj mape na konferencii OSSConf 2010 (Otvorený softvér vo vzdelávaní, výskume a v IT riešeniach 2010)

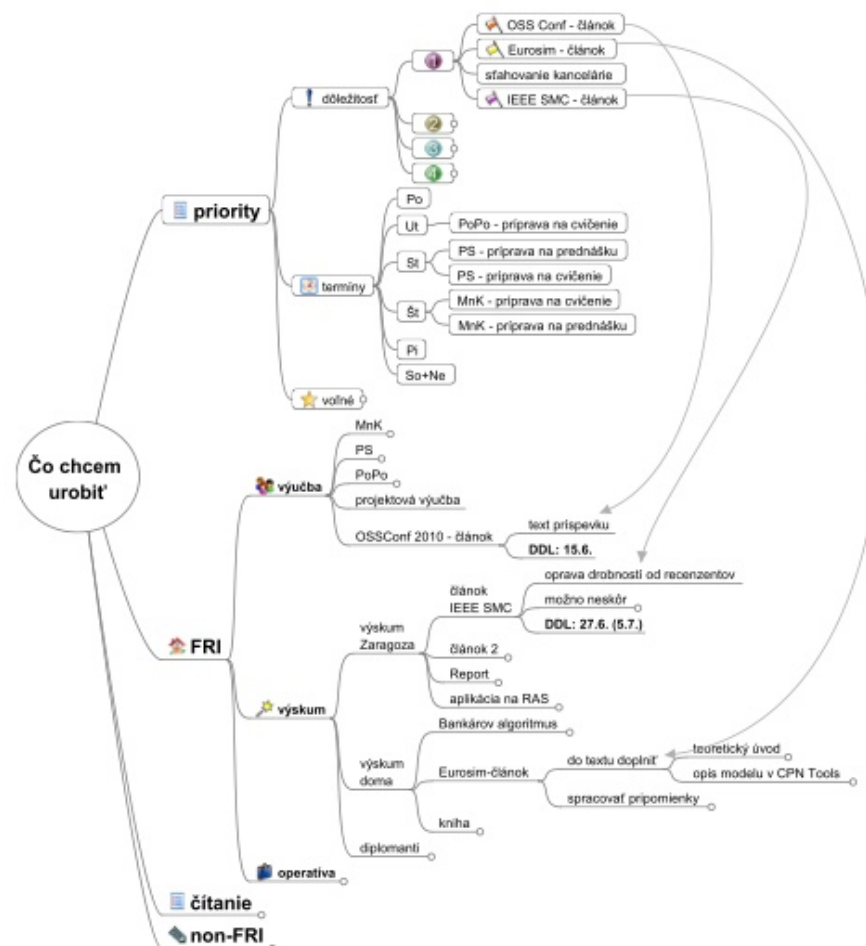
MM pre kohokoľvek

MM je užitočná pre záznam informácií k čomukoľvek. Príkladom je aj obsah mapky, ktorý poslúžil na zmapovanie dopravných spojení pre slovenského výskumníka v španielskej Zaragoze na návštevu domova. Tých sa ponúkalo niekoľko a bez zhromaždenia informácií do prehľadnej podoby bolo zložitá určiť, ktoré spojenie sa javí ako najvýhodnejšie za daných podmienok. Navyše sú tieto poznámky užitočné aj s odstupom niekoľkých mesiacov, keď chce niekto opäť uskutočniť podobnú cestu. MM s krátkou aktualizáciou informácií mu poslúži na rýchle zorientovanie. A vďaka zvolenému jazyku aj zahraničným kolegom.

Súčasťou práce v ľubovoľnej profesii (učiteľa zvlášť) je aj štúdium – v ľubovoľnej forme, či už je to čítanie odborných článkov, inšpirácia od študentov a kolegov alebo snaha o ovládnutie novej softvérovej aplikácie. Zvlášť, ak ide o zložitejšiu aplikáciu alebo celý nový systém, môžu osobné poznámky vo vyhovujúcej štruktúre začínajúcemu používateľovi pomôcť. Takáto MM, ktorá nám už vyše roka pomáha napríklad pri udomácnovaní sa v prostrediach Linuxu i LATEX-u, obsahuje najmä:

- príklady občas používaných príkazov, ktoré si ešte nepamätáme,
- zápis o občasných problémoch a ich riešení, ktoré nie je triviálne,
- odkazy na ďalšie zdroje informácií na webe alebo vlastnom disku,
- ľubovoľné informácie, ktoré sa môžu v budúcnosti zísť.

Na prvý pohľad vzdialenou oblasťou od mapovania myšlienok je organizácia pracovného času, kde tradičné metódy presadzujú skôr lineárne zoznamy a štruktúrované tabuľky (napr. týždenný plán). V pozadí týchto nástrojov však vždy stojí zmapovanie a utriedenie zámerov v jednotlivých oblastiach snaženia, prípadne ich rozpracovanie do konkrétnych úloh aj s približnými termínmi v stredno a dlhodobom horizonte. Na to je elektronická MM ako stvorená. Keď sa k tomu pridá aj pokus o (čiastočnú) náhradu menovaných plánovacích nástrojov v popredí, vznikne ucelený nástroj na plánovanie pracovného času, ktorý obidva pohľady integruje.

MM pre plánovanie činností v pracovnom čase

V príklade na obrázku pozadie reprezentujú podstromy pod uzlami FRI, non-FRI a čítanie, členené do podrobností podľa potreby. Popredím je podstrom priority, kde sú úlohy zoradené podľa poradia dôležitosti: poduzly s číslami vo farebných kruhoch a v rámci nich ďalšie členenie, kde prioritá klesá v smere zhora dolu. K poradiu dôležitosti možno pripojiť aj časové rozdelenie podľa dní týždňa pre úlohy, ktoré sa vykonávajú pravidelne v určité dni a ich zaradenie do priorit by mohlo ohroziť ich vykonanie v pravý čas. Aby sa opis úloh nemusel opakovať opäť v tejto časti, používajú sa odkazy k podrobnostiam do podstromov v pozadí, ako napr. odkaz od uzla OSS Conf – článok k uzlu text príspevku. Podstrom voľné združuje aktuálne voľné odkazovacie uzly.

Časové plánovanie pri použití tohto nástroja potom pozostáva z občasnej aktualizácie odkazov a poradia uzlov, aby zodpovedali aktuálnej situácii používateľa. Pri realizácii plánu je veľmi užitočnou operáciou skrývanie a odkrývanie častí MM podľa toho, čo práve potrebujeme. Možno skryť väčšinu informácií a ponechať zobrazené len najdôležitejšie a termínovo najsúrnejšie úlohy – tým sa používateľ vyhne rušivým vplyvom a môže sa koncentrovať iba na najbližšie priority. Toto považujeme za najväčší prínos oproti klasickému prístupu, kde preplnené tabuľky sťažujú orientáciu a sústredenie sa na aktuálne úlohy.

Poznámky k používaniu MM

Použitie MM odráža štýl práce používateľa. Naznačená schéma sa doposiaľ osvedčila nám, no každý si ju môže upraviť podľa svojich potrieb. Schéma sa taktiež časom vyvíja v súlade s vývojom použitého nástroja a dôkladnejšou znalosťou jeho ovládania.

MM možno kresliť aj ručne na papier a využiť hierarchickú štruktúru a ikony. Elektronická verzia však výrazne zosilňuje efekt vlastností MM v možnosti (ro)zbalenia časti siete podľa aktuálnej potreby, čím prispieva k zachovaniu veľkého množstva informácií pri súčasnom sústredení sa len na potrebnú časť z nich.

Raz za čas si MM vyžaduje určité upratovanie – preveriť obsah a štruktúru dlhšie nenavštívených častí, aby obsah celej MM bol konzistentný, súvisiace info boli prepojené a nepotrebné informácie odstránené. Je dôležité udržiavať MM v takom stave, aby človek mal prehľad o potrebe všetkých častí, inak sa nám jej organizácia môže vymknúť spod kontroly a budeme používať iba časť informácií vo veľkom súbore. Toto je však všeobecný problém údržby bázy znalostí nielen v MM, ale aj v iných formách.

MM možno využívať individuálne i skupinovo – vtedy je dôležité sa dohodnúť na konvenciách používania MM – štruktúrovanie informácií a význam použitých ikon (legenda). Existujú nástroje aj na webe, no nemáme informácie o existencii OS on-line nástroja.

Ďalšie možnosti FreeMindu

Posledná uvoľnená verzia FreeMindu 0.9.0 priniesla viacero významných novinek. Sami autori vyzývajú na testovanie nových vlastností a varujú pred ich používaním na "vážne" účely. S novinkami máme zatiaľ minimum skúseností, no dovoľíme si tu vymenovať aspoň najväčšie z nich. Možno poslúžia ako inšpirácia pre zaradenie do bežného používania nielen pre čitateľov, ale aj tvorcu tohto príspevku.

1. Atribúty poskytujú rôzne pohľady na usporiadanie a prezeranie MM, odlišné od pohľadu daného štruktúrou mapy.
2. Filtrovanie uzlov mapky – ďalšia možnosť koncentrácie na časti mapy.
3. Editor WYSIWYG pre uzly a poznámky.
4. Skriptovanie prostredníctvom objektovo orientovaného programovacieho jazyka Groovy – skripty sa môžu pripojiť k jednotlivým uzlom mapy a následne spustiť.
5. Integrácia OS nástroja na projektový manažment pre Linux TaskJuggler, čo umožní vytváranie uzlov v jeho formáte v rámci MM.
6. Možnosť pridávania vlastných používateľských ikon (toto nám doposiaľ asi najviac chýbalo) vo forme súborov PNG, ktorých veľkosť nie je limitovaná na 16×16 px.
7. Vďaka pluginu Latex možno do uzlov vkladať matematické vzorce v tomto formáte.
8. Väzba na uzly v inom súbore formátu .mm – na prepájanie máp vo viacerých súboroch.

Myšlienková mapa je skvelý nástroj na záznam informácií v atraktívnej forme. Jej elektronická verzia vďaka operáciám ukryvania a zobrazovania podstromov pod uzlami značne uľahčuje a zefektívňuje prácu s informáciami, nech už je užívateľom učiteľ na vysokej škole alebo ktokoľvek. OS nástroj FreeMind sa doposiaľ osvedčil ako šikovný nástroj a jeho pokračujúci vývoj sľubuje ďalšie zefektívnenie práce s vlastnými poznámkami.

Literatúra

1. Myšlienková mapa. Dostupné na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Myšlenková_mapa. Online.
2. FreeMind. Dostupné na: http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Main_Page. Online.

Katedra dopravných sietí FRI ŽU v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina

Príspevok bol prezentovaný na konferencii: Otvorený softvér vo vzdelávaní, výskume a v IT riešeníach, 2010

Čteme Bibli v Linuxu

Michal Černý

Pro práci s Bibli či jiným – starým a rozsáhlým – textem je užitečné mít k dispozici nástroje, které umožňují snadné vyhledávání, záložkování, provázání se slovníky či komentáři. V článku si nastíníme obecné požadavky a možnosti takových programů a blíže se podíváme na open-source aplikace BibleTime a Xiphos.

Následující článek se bude zabývat nástroji, které slouží primárně pro vyhledávání v Bibli. Proto si na začátek dovoluji krátkou názvoslovnou vsuvku. Bible se dělí na jednotlivé knihy a ty dále na kapitoly a verše. Trojice kniha – kapitola – verš, pak představuje jednoznačný identifikátor nějakého místa v Bibli, které je nevelké rozsahem (přibližně jedna až dvě věty, avšak existují výjimky). Pokud jde o knihy, jejich počet je různý u různých církví – setkáme se s takzvaným užším (užívaným protestanty) a širším kánonem (který mají například katolíci). To je informace poměrně podstatná, pokud porovnáváte různé překlady, je dobré vědět, zda nechcete porovnávat právě ten text, který je v jednom překladu „navíc.“ Tyto knihy jsou navíc obvykle označovány

(nutno říci, že historicky nepřesně) jako deuterokanonické software, který umožňuje nějakým rozumným způsobem pracovat s Bibli, musí tedy toto rozřazení respektovat. Mezi základní funkce by obecně mělo patřit například fulltextové vyhledávání v určitém překladu, porovnávání různých verzí a práce se slovníky a komentáři k určitým místům. Programy obvykle nabízejí nemálo funkcí navíc – od záložek, přes mapy až po různé speciality.

Jelikož se budeme zabývat open-source programy, je zřejmé, že se není potřeba omezit jen na aplikaci Bible. Využití nalezneme například při práci se starými texty, kdy se nám také hodí používat specializované slovníky, porovnávat překlady v různých jazycích či vydáních atp. A k přesně označeným místům vkládat komentář (či si ho číst). Zajímavé je, že zatímco Bible má číslování dodáno druhotně, některé literární druhy (např. stromy) jsou číslovány již původně. Stejně tak lze software použít pro studium lingvistické, porovnávání různých technických norem či zákonů atp.

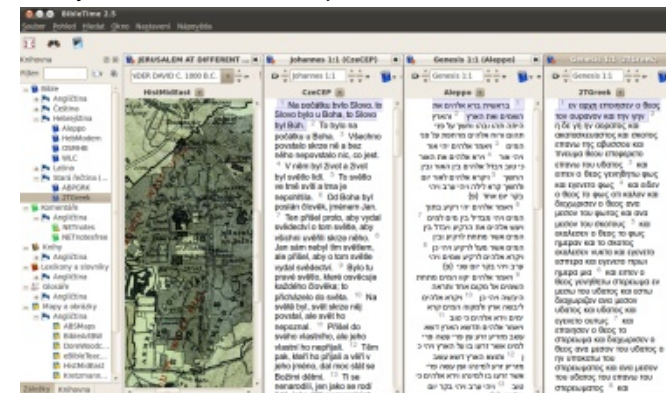
Alespoň jedno využití těchto programů vřele doporučuji, ať již Bibli chcete či nechcete studovat. Snadno získáte názorný přehled o porovnání vzhledu jazyka s různými druhy písma. Běžně ze školy víme, že hebrejštiny nepíše samohlásky (pomlčme o „čárkování“ výslovnosti vlivem Masoretů), ale ten zážitek, když si porovnáte text český a mnohem kratší hebrejský, je daleko silnější. Pro výuku zá-

kladních lingvistických rozdělení jazyků rozhodně doporučuji návštěvu školního prostředí. Vidět porovnání dvou textů je něco zcela jiného než anonymní, natištěná ukázka neznámého významu. Podobné věci se netýkají samozřejmě jen hebrejštiny, ale i dalších jazyků.

BibleTime

BibleTime je velice užitečný a komplexní nástroj pro práci s Bibli. Dokáže pracovat s různými typy dokumentů – Bible, slovníky, komentáře, mapy a obrázky, ranní zamyšlení a nezařazené. Projekt je lokalizován do češtiny a stojí na základech legendárního SWORD. Velkou výhodou je propracovaná správa knihoven. Lze jej provozovat na Linuxu, Mac OS X i Windows.

Program umí přistupovat k významným zdrojům použitelných dat na největších serverech a uživatel si jen zvolí, které věci si chce stáhnout do svého počítače. Není tedy nutné nic hledat, stahovat, připojovat. Právě tento komfort umožňuje využití programu i širší veřejností, která třeba není příliš obeznámena s překlady – vybrat si ze seznamu jazyk (český, anglický, skotský, zulu a hebrejský) zvládne opravdu každý. Z významných jazyků jsem nenarazil jen na koptštinu. Právě tato práce se slovníky a materiály je hlavní předností programu. Samozřejmě je možné přidávat vlastní zdroje, ať již na FTP či lokální. Není tedy problém si vybudovat místo biblické, knihovny spisů řeckých filosofů či čehokoli jiného.

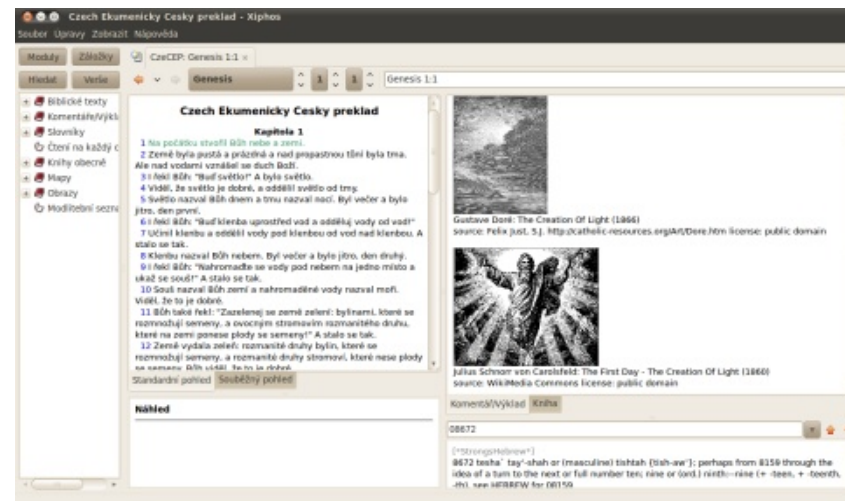

Práce s programem je velice pohodlná. Základem ovládání je navigátor, který je umístěn na levé straně. V něm naleznete přehlednou strukturu všech postahovaných dokumentů. Zobrazit si pak můžete například text z Českého ekumenického překladu a po kapitolách v něm číst, nebo se přepnout do komparativního módu, který umožní porovnávat jednotlivé verze verš po verši. Nechybí ani možnost porovnávat dva nebo více překladů v jednom okně mezi sebou v rozsahu celé kapitoly. Aplikace samozřejmě umí pracovat s více autonomními okny.

Práce s programem je velice příjemná, přesto zamrzí několik drobností, jejichž odstranění by navíc nemuselo být příliš obtížné. Předně je zde otázka map – ty jsou k dispozici jen ve formě obrázků a nejsou přímo spojeny s textem. Jistě by bylo užitečné, kdyby bylo možné kliknout na místopisný název v knize a automaticky by vyskočila mapa z příslušného období. Úplně spokojený nejsem ani s prací s komentáři, která je poněkud těžkopádná. Lokalizace se nedotkla názvů knih, které jsou snad směsicí několika jazykových mutací. Sporné je fulltextové vyhledávání – aplikace si indexy tvoří až při prvním požadavku na hledání, což je zdůvodňováno úsporou místa na disku. Na druhé straně je hledání natolik základní funkcí, že jeho využití je možné předpokládat. Celkově je ale dojem z programu velmi dobrý a až na několik zmíněných nedostatků nabízí dostatečný funkční komfort.

Xiphos

Xiphos je program do značné míry podobný BibleTime. Odlišuje se jen v detailech, na které se proto při následujícím popisu zaměříme. Také on stojí na základech SWORD, z něhož využívá strukturu dokumentů. Aplikace je v češtině, tentokrát včetně názvů knih. Mezi podporovanými operačními systémy nechybí Linux ani Windows. Aplikace si dokáže najít SWORD soubory, které již na disku jsou. Není proto problém si dokumenty stáhnout s BibleTime a užívat Xiphos. Propojení se vzdálenými servery je o něco méně komfortní, nicméně funkční a použitelné.

Organizace programu je poněkud jiná. Není primárně zaměřen na komparaci textů jako BibleTime, ale na studium jednoho konkrétního materiálu. K překladu je možné do poměrně logické kaskády zařadit komentáře, slovníky či mapy. Uživatel tak získá komplexní přehled o právě studované pasáži. Práce s komentáři je snazší a pohodlnější. Zajímavá je také možnost snadné tvorby vlastních komentářů, což se může hodit pro celou řadu různých úkonů.

Další zajímavou funkcí je provázanost se čtecím nástrojem Festival, což může být příjemné nejen pro nevidomé. Systém je v podstatě bez vážných chyb a zásadních nedostatků. Stejně jako BibleTime nabízí správce záložek, což usnadňuje především pokročilejší studium textů.

Závěrem

Nástrojů, které umožňují různým způsobem pracovat s Biblií, je celá řada, ať již placených či neplacených. Výhodou placených produktů je přístup k nákupu knih, které z nejrůznějšího důvodu nejsou dostupné zdarma. Pro běžné studium ale bezpečně postačí zdarma dostupné programy i knihy. Mohu-li porovnávat s programem **Theophilos**, který je zdarma pro Windows a umožňuje nakupovat placený obsah, jsou oba recenzované projekty rychlejší a pohodlnější na ovládání a svými možnostmi ho rozhodně přesahují.

Pokud jde o program, který si vybrat, pak závisí čistě na vašich potřebách. Osobně doporučuji zmíněnou dvojkombinaci – samotné programy nezaberou příliš místa a o knihy a další dokumenty se umí podělit. Jejich zaměření je odlišné a pro každý typ práce či studia textu se hodí jiný. Bez ohledu na to, zda je objektem vašeho zájmu Bible nebo třeba jiný text. Právě pro analýzu textů jsou oba nástroje velice zdatnými pomocníky.

Recenze: Tablet SmartQ V7 se třemi operačními systémy

Adam Štrauch

Do redakce se nám dostal čínský tablet SmartQ V7 a jelikož jde o mašinku, která má v sobě operační systémy Linux, Android i Windows, tak samozřejmě u nás nemůže chybět jeho recenze. SmartQ V7 je na první pohled perfektní zařízení, ale zůstane vám takový pocit i po rozbalení? Pokusím se na to odpovědět

Tablet je něco mezi chytrým telefonem a netbookem. Má velký dotykový displej. K některým připojíte i USB zařízení nebo paměťové karty a často dokáží číst na webu, číst e-maily a vykonávat podobné činnosti, kde se nepíše, mnohem efektivněji, než to zvládnete na běžném počítači. Tablet je tedy zařízení, které slouží hlavně pro zábavu, vydrží relativně dlouho na baterii, pohodlně se na něm čtou knihy nebo jiné texty, nicméně psaní čehokoli je malý boj a když přidáte ještě špatnou softwarovou klávesnici, budete trpět víc, než si chcete připustit.

SmartQ V7 a jeho bohatá hardwarová výbava

SmartQ V7 je papírově unikátní zařízení. Obsahuje totiž rovnou tři operační systémy, mezi kterými můžete přepínat. Vnitřní paměť 2 GB je tak plná operačních systémů a žádný prakticky nemá bez karty šanci něco většího uložit. Tři operační systémy jsou asi největším mínusem, který produkt má, ale po marketingové stránce jde o vynikající tah, protože osloví většinu příznivců, respektive se tito minimálně podívají, jak vypadá. Možnost výběru v tomto případě nepřináší nic dobrého, ale o tom více až v příští části recenze, kde se budeme věnovat softwarovým věcem.

Takže hezky popořadě. SmartQ V7 má, jak již bylo řečeno, procesor ARM11 natakovaný na 600 MHz. Aplikace mohou využít 256 MB RAM a flash paměť na data svou velikostí zrovna neoslňují, protože třem operačním systémům náleží dohromady 2 GB, jak již bylo řečeno, a to znamená, že bez SD karty se neobejdete. Na druhou stranu má SmartQ na sobě USB konektor, takže mu nedělá problémy připojit třeba externí disk, USB flashku nebo foťák. HID zařízení mu taktéž nedělají problémy a pochodíte i s klávesnicí nebo myší. USB port by šel využít i na další zařízení, ale to už závisí na fantazii uživatele. Tělo zařízení je vyrobeno z krémově zbarveného plastu. Na přední straně najdete tři tlačítka a na boční také. Hudbu můžete poslouchat buď z integrovaných reproduktorů, nebo ze sluchátek připojených pomocí 3,5mm jack konektoru.

Dále jsou v zařízení k nalezení bezdrátové technologie wifi a Bluetooth. Bohužel se u mě chovala wifi velmi nestabilně a necitlivě. Tam, kde se chytí i moje HTC Hero, tam SmartQ po chvíli ztratí spojení. Záleží samozřejmě na AP, ale v porovnání s Hero, které je tak citlivé, jak by se od tak malého zařízení dalo očekávat, je to docela škoda, zvlášť když prakticky jiné rozumné připojení k síti není k dispozici. Když se podíváte na sílu signálu v příkazové řádce, dokáže skákat od -70 dBm do -95dBm. Aktualizace jednotlivých systémů tento problém nevyřešila.

Displej také nepatří k nejlepším, ale je dobře čitelný, při správném nastavení nebolí oči a rezistivní dotyková vrstva reaguje na přiložený stylus tak, jak má. Ovládání prstem už tak bezproblémové není, a pokud chcete zařízení ovládat jen jím, tak kvůli tomu si ho nekupujte.

Na prst sice reaguje, ale občas je potřeba víc tláčit a není to pohodlné. Na stylus jsou připraveny i aplikace v Linuxu i Windows CE. Stylus je zastrčený do těla přístroje a bohužel v dost nepříjemné pozici, zvlášť když jste pravák a držíte přístroj levou rukou. Skrývá se totiž v levém dolním rohu a když ho chcete vytáhnout, plete se vám tam vaše ruka.

Po USB portu je dalším zajímavým portem HDMI. Jelikož zařízení má vcelku malé rozlišení (800×480), je výstup na televizi více než vítaný. Společně s bluetooth klávesnicí a myší zvládnete v rámci možností procesoru pohodlně prohlížet fotky, knihy, videa i web na televizi. SmartQ V7 má v sobě také nějakou hardwarovou akceleraci dekódování HD videa, takže si na televizi můžete přehrávat i to.

Váha zařízení se pohybuje něco kolem půl kilogramu, což je asi o 200 gramů méně než jeho konkurent iPad. Osobně si nedokážu představit, že držím v ruce

několik hodin ještě něco těžšího, než je SmartQ V7. Už když ho chytíte poprvé do ruky, zjistíte, že půl kilogramu je víc než dost a po prvních deseti minutách budete hledat, kam Smarta položit, abyste na něj dobře dosáhli, ale zároveň ho nedrželi v ruce. K tomu slouží malý stojánek na zadní straně, který lze vyklopit a zařízení o něj opřít. Pro prezentaci fotografií z dovolené u stolu jde o ideální řešení.

Podpora

Při prvních problémech začnete hledat v krabici návod. Na ten sice narazíte, ale je pouze v čínštině. Když se začnete shánět po české verzi, zjistíte, že na něm **distributor pracuje**. Takže takové vychytávky, že jednotlivá hardwarová tlačítka mají v každém z operačních systémů jinou funkci, se nedozvíte. Podobně dopadnete při počesťování přístroje, protože oficiálně je podporovaná pouze čínština a angličtina. Češtinu lze dostat neoficiálně, ale i tak může být mnoho aplikací čínsky. Jednotlivé operační systémy se k počesťování staví různě, ale o tomto tématu až příště.

Distributor o chybách v zařízení ví a **na jeho fóru** najdete řešení těch nejpodstatnějších jako čeština v Linuxu a Androidu, české fonty ve čtečce knih, zviditelnění kurzoru myši.

Další frontu podpory najdete na **oficiálních stránkách výrobce**, kde si můžete **stáhnout aktualizace** jednotlivých operačních systémů. Samotná komunita kolem SmartQ V7 ani jiných SmartQ zařízení moc aktivní není a pravděpodobně jediné centrum najdete **na stránkách smartqmid.com**. Pro SmartQ V7 existuje upravený Android, který je snad ještě horší než ten originální a hlavně opět i po počesťování z poloviny čínsky. Navíc přidává další čínské aplikace, které nejdou odstranit. Jiné neoficiální ROMky jsem nenašel.

Závěr

Ač jsem byl vždy zastáncem tabletů a jejich konceptů, po několika hodinách používání tohoto drobečka musím uznat, že můj Asus Eee a HTC Hero bude ještě nějakou chvíli kralovat mému mobilnímu parku. Ani jedno z těchto zařízení nedokázal SmartQ V7 nahradit. Možná se v něm dobře hledala témata na zprávičky a četly knihy, ale na psaní zpráviček nebo e-mailů to rozhodně nebylo. Navíc je potřeba si zvyknout na váhu, kterou budete držet v ruce. Právě z tohoto důvodu se mi četly knihy na HTC Hero mnohem lépe než na SmartQ.

Po hardwarové stránce jde o zajímavé zařízení. Je vybaveno spoustou zajímavých konektorů, ale také je vidět, že se výrobce snažil ušetřit, kde se dalo. Slušel by mu více kapacitní displej nebo alespoň vyšší citlivost na dotyk prstem. Wifi by si zasloužila být citlivější, při umístění stylusu měli konstruktéři více přemýšlet, při vyndávání paměťové karty máte pocit, že máte dva články prstu v těle zařízení, a pokud máte silnější prsty, rozhodně kartu jen tak nevyndáte. Na nabíjení zařízení slouží nabíječka s ne moc dlouhým kabelem a opravdu malinkým jack konektorem.

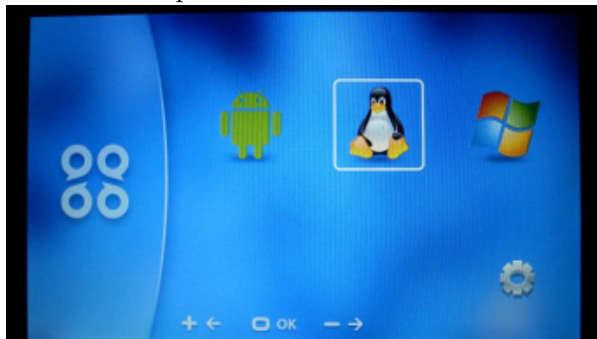
I když jako celek působí SmartQ V7 dobře, jednotlivé maličkosti naštvou jeho uživatele hned, jak si ho koupí a rozbalí, a to jsme se ještě nedostali k hardwarové stránce, která je asi největší slabinou celého zařízení. Jednotlivé operační systémy včetně aktualizace si rozebereme příští týden.

Linuxový tablet SmartQ V7 a jeho software

Adam Štrauch

V předchozím článku jsme rozebrali SmartQ V7 po hardwarové stránce a dnes nás čeká ta softwarová. Podíváme se na oba linuxové operační systémy, které zařízení obsahuje a trochu zabrousíme i do toho třetího. Povíme si o největších nedostatcích i některých vlastnostech, které v jiných zařízeních nenajdete.

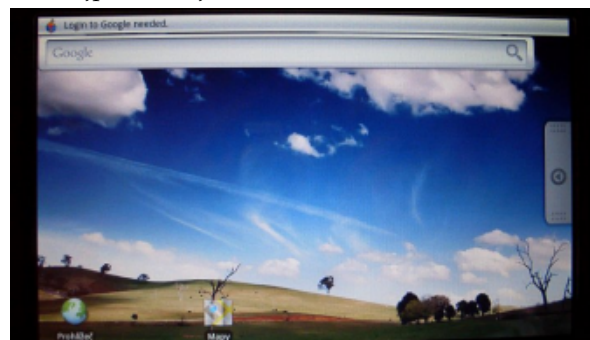
Dokud jsem neměl v ruce tento tablet, nedokázal jsem si představit, jak může být práce pouze s dotykovým displejem tak náročná a pomalá. Některé vlastnosti SmartQ V7 mi šly vyložené proti srsti. Výrobce se rozhodl, že dá do této krabičky s dotykovým displejem tři operační systémy a věřím, že na to naláká nejednoho dychtivého uživatele, který si chce zkusit „ten Linux“, ale pro jistotu tam bude mít i Windows. Bohužel už nikde není psáno, že hlavní operační systém je Ubuntu a Android i Windows CE jsou tu jen tak, aby se neřeklo. Prakticky každý z instalovaných operačních systémů trpí nějakým neduhem, který způsobí, že práce s ním není pohodlná tak, jak by mohla být. Když to není nepřepnutelná čínská lokalizace v polovině programů, tak je to rozhodně stabilita, na kterou trpí všechny tři operační systémy, a to i když jsou aktualizované na poslední verzi.

Android

Operační systém Android je pro SmartQ V7 jako stvořený. Reaguje okamžitě a nečekáte na něj. Neumí toho možná tolik jako předinstalované Ubuntu, ale

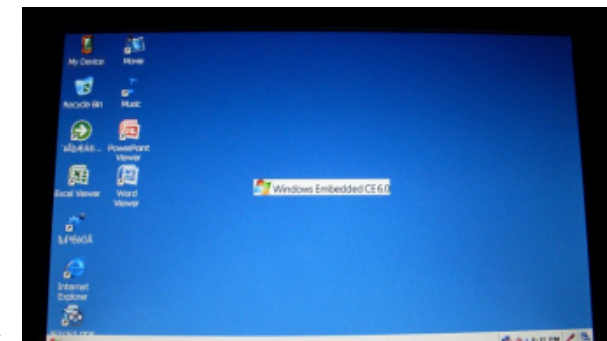
pokud se vám podaří dostat ho do nějakého stavu, kdy budete mít vše tak, jak chcete a budete schopni překousnout některé čínské programy, které neodstraníte, budete s ním spokojeni nejvíce. Je to operační systém, který se soustředí na běžné činnosti uživatele, neuděláte s ním nic speciálního, ale běžné tabletové činnosti, jako je čtení knih nebo prohlížení webu, budou nejpohodlnější.

Pochopitelný, ale vážný nedostatek je absence Android Marketu, a pokud máte třeba telefon s Androidem, tak mi určitě dáte za pravdu, že bez Marketu by Android nebyl Androidem. Aplikace musíte do Androida na SmartQ V7 instalovat ručně, tedy najít někde apk soubor s aplikací, ten pak nahrát na kartu a nainstalovat třeba přes souborový manager Astro. Navíc vám bude se SmartQ V7 dodán starší Android, který bude obsahovat aplikace, jimž vypršela platnost a nejdou spustit a aktualizace v tom nepomůže. To se týká třeba zmíněného souborového manageru Astro nebo IM klienta Meebo.

Windows CE

Moje první setkání s Windows CE nebylo zrovna přívětivé, protože hned při prvním spuštění nebyl displej ani náznakem zkalibrovaný a nedala se spustit ani kalibrační utilita. Chtěl jsem hned provést upgrade, takže to bylo jedno, ale běžného uživatele to může překvapit. Podobně jsem ovšem skončil i po aktualizaci, i když to bylo mnohem lepší. Jelikož se mi nakonec nepodařilo najít kalibrační utilitu a Windows nejsou zrovna mou nejsilnější stránkou, boj jsem nakonec vzdal.

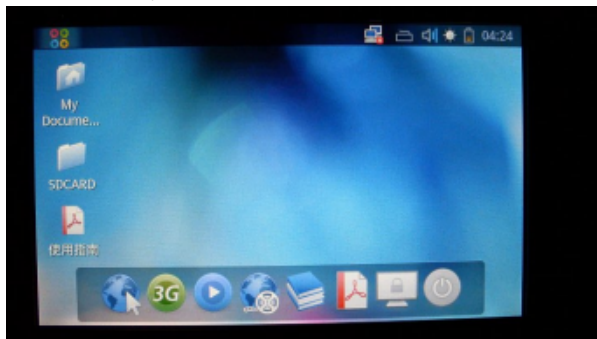

Systém obsahuje jen minimum aplikací jako prohlížeče PDF, XLS, DOC a PPT dokumentů, Internet Explorer a přehrávače filmů a hudby. Reakce uživatelského rozhraní jsou o něco horší než u Androida, ale rozhodně lepší než u Ubuntu.

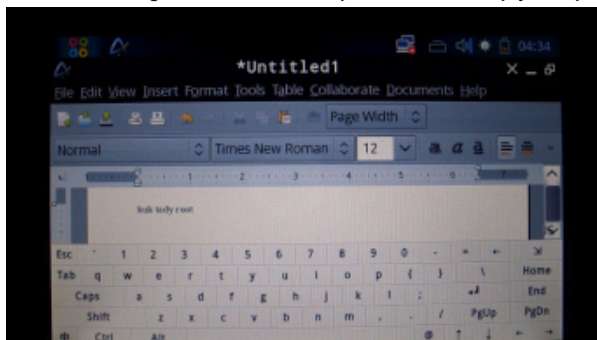
Linux

Pod názvem „Linux“ se zde schovává Ubuntu pro ARM procesory ve verzi 9.10. S ním můžete dělat cokoli co s běžným desktopovým Linuxem, to znamená třeba provozovat webový server, OpenSSH

server, VPN server, připojit se přes Bluetooth, wifi nebo USB kabel k síti, provozovat webové kamery, tiskárny, klávesnice, myši, spouštět HD i SD videa a mnoho dalšího. Z tohoto pohledu je to opravdu univerzální systém.

Výrobce zde vybral software, přes který můžete stejně jako u Androida dělat všechny věci, které se na tabletu dělat mají. Bohužel tu není žádný klikací nástroj na instalaci programů, takže bez příkazové řádky se neobejdete. Jelikož jde přes USB připojit klávesnice, anebo je možné připojit se do zařízení přes SSH, není pro trochu zručného uživatele žádný problém nainstalovat nějaký program přes apt-get a vyladit si systém podle představ. I zde je jeden velký nedostatek, a to čínské repozitáře, které nejsou zrovna nejrychlejší.

Uživatelské rozhraní je velmi pěkně udělané a přívětivé. Překážkou je velký výchozí font, kvůli kterému si na malém displeji zobrazíte jen velmi omezené množ-

ství informací. To lze samozřejmě změnit v nastavení. S obsaženými programy můžete chodit na webové stránky, povídat si přes IM, psát dokumenty, pracovat se soubory, přehrávat různé filmy na televizi přes HDMI, číst knihy, přehrávat hudbu a mnoho dalšího.

Velkou bolestí je softwarová klávesnice, která ve výchozím stavu zabírá jednu třetinu displeje. Po chvíli zkoumání zjistíte, že je možné ji přepnout do režimu, kdy je průhledná a na displeji se objeví zvýrazněná tlačítka přes plochu, takže je vlastně klávesnice roztažená po celém displeji a dobře se na ni píše i prstem. Bohužel je v tomto režimu přepínání mezi klávesnicí a běžnou plochou pomalé a někdy se objeví jen její část. Klávesnice má i třetí mód vhodný pro prsty, kdy jsou klávesy větší, ale je jich méně.

V balení chybí český návod a uživatel tak jsou v prvních hodinách schováni takové vymoženosti jako levé spodní tlačítko (při pohledu na přístroj na šířku), které má neocenitelný význam. Po jeho stisknutí můžete posunovat oknem tak, že ho chytíte za jakoukoli jeho část. Po jeho stisknutí ve webovém prohlížeči se tento maximalizuje a získáte tak drahocenný prostor pro web. Dvě další tlačítka nad tímto slouží jako šipka nahoru a dolů, což je zase ideální pro posun v textu. Některá okna se na displej nevejdou, a to hlavně ta okna, která vyžadují vstup ze softwarové klávesnice. Proto je tak důležité znát význam magického tlačítka.

I když je tablet orientovaný spíše na výšku, všechny operační systémy včetně Ubuntu se naboootují do režimu na šířku. Krom Androida se mi nepodařilo najít způsob, jak toto změnit. Na výšku se rozhodně drží líp, také se na něm lépe čtou texty a všechny hardwarové prvky jsou na to připraveny.

Krom občasného zamrznutí celého uživatelského rozhraní, je Ubuntu na SmartQ V7 zoufale pomalé. Prakticky čekáte na každý dotyk monitoru, často nemáte jistotu, jestli k němu vůbec došlo, a to vede

k několikanásobnému spouštění aplikací. Bezproblémové je přehrávání filmů, které SmartQ V7 přehrává bez jediného cuknutí.

Aktualizace

Hned po zakoupení zařízení byste měli aktualizovat všechny operační systémy, které se chystáte používat. Aktualizace vyřeší ty největší nedostatky a navíc je jednoduchá, takže není proč se do ní nepustit, než začnete ukládat na zařízení vaše cenná data.

Nejdříve si stáhněte obrazy systémů, které najdete třeba ve [fóru českého distributora](#) hned nahoře. Obrazy jsou zabaleny do zip archivu a ten je potřeba rozbalit a jeho obsah nahrát na SD kartu, kterou pak strčíte do zařízení. Můžete aktualizovat všechny tři operační systémy najednou. Aktualizace je automatická a spustíte ji tak, že přístroj vypnete a zapnete ho společně s držním levého spodního tlačítka (při pohledu zepředu, když je zařízení na šířku), kterému se v některých návodech říká home. Pak se rozsvítí oranžovozelená kontrolka a už se jen díváte, jak aktualizace pokračuje. Informace jsou dvojjazyčné, takže pokud neovládáte angličtinu, čínština vám poslouží stejně dobře.

Závěr

SmartQ V7 jsem zkoušel různě používat poslední dva týdny, ale jak jsem psal v minulém článku, nedokázal zpříjemnit jedinou činnost, kterou dělám na netbooku nebo telefonu. I když je to tablet velmi zajímavý, trpí nedostatky jak hardwarovými, tak softwarovými. Výdrž na baterie se pohybuje kolem pěti až šesti hodin, ale nabíjení se může protáhnout až na devět. Věřím, že většina problémů by se dala vyřešit volbou dobrého operačního systému, kterému by se věnovala patřičná péče, ale toho se asi nedočkáme.

SmartQ V7 do testu zapůjčil jeho [český distributor Acomp](#).

Podpořte Liberix a jeho konkrétní aktivity

Liberix, o.p.s. aktivně prosazuje volně šiřitelný software, organizuje vzdělávací akce, spravuje obsah webových portálů, vydává tento elektronický časopis, překládá software a zapojuje se do mnoha různých aktivit. Mnohé činnosti vykonávají dobrovolníci, některé činnosti je ale vhodné zaplatit, protože také v neziskovém sektoru jsou finance důležitým motivačním prostředkem. Hledáme proto dárce a mecenáše.

Podpořte nás finančním darem

Obracíme se na vás s prosbou: *Podpořte naše aktivity finančně.* Peníze jsou univerzální pomoc a my je také potřebujeme. Vítejte podporu v jakékoliv výši, protože nám umožňují realizovat některý z našich cílů. Dary přijímáme na následujícím transparentním účtu:

- **2100055120/2010** (FIO) – [online náhled na účet](#)

Uvádíme aktuální seznam činností, které financujeme z darů a zisku. Pokud vás zajímají další informace, [neváhejte se nás zeptat.](#)

- odměna za redakční práce – příprava openMagazinu
- odměna za korektury – články na našich webech
- honoráře autorům za články na našich webech
- odměny za grafické práce

Aktivity obecně prospěšné společnosti směřují k naplňování cílů hlavní činnosti, nikoliv k vytváření zisku. Pokud bude (např. prostřednictvím doplňkových činností) vytvořen zisk, ze zákona musí být použit ve prospěch plnění hlavních činností. Dary tedy použijeme výhradně na financování našich hlavních aktivit. Doporučujeme vám k přečtení dokument [Zakládací listina společnosti](#) (PDF; 1,8 MB).

.....
Rádi vám vystavíme doklad o poskytnutí daru, kontaktujte nás, prosím. Každý dárců bude uveden na stránce [Pomáhají nám.](#)

Začněte odebírat newsletter – informace z Liberixu

Liberix, o.p.s., připravil pro své partnery, spolupracovníky, fanoušky a další zájemce nový informační servis. Přihlaste se k odběru newsletteru a nechte si pravidelně zasílat informace o dění ve společnosti, jejich úspěších, plánech či potřebách. Newsletter bude také informovat o nových vydáních elektronického openMagazinu.

Jak se přihlásit

Registrovat se můžete na stránce <http://newsletter.liberix.cz/register.php>. V současné době obsahuje newsletter následující skupiny:

- *Děni v Liberixu* – každé druhé úterý, počátek 1.12.2009
- *openMagazin* – jakmile bude dostupné nové vydání

Každá z nich bude příjemcem jiných informací, pokud máte zájem dostávat maximum, vyberte všechny skupiny (stiskněte klávesu Ctrl a klikněte na skupiny myší). Po vyplnění formuláře vám přijde potvrzovací e-mail, klepněte prosím na odkaz, který je v něm uvedený – jinak nebude vaše přihlášení funkční.

Jak se odhlásit

V každém e-mailu bude odkaz na odhlášení. Odhlášení je celkové, tedy ze všech skupin.

Jak změnit skupiny

Pokud chcete přidat nebo ubrat tematickou skupinu, napište nám prosím na adresu info@liberix.cz, a to z adresy, která je přihlášená pro příjem newsletteru. Skupiny vám nastavíme podle vašeho přání.

.....
Napište nám, prosím, jak bychom měli službu vylepšit, o jaké informace máte zájem, v jakém formátu bychom měli newsletter zasílat apod. Děkujeme!

Internetové jazykové kurzy pro nevidomé žáky

Cílem projektu je **modernizovat** výuku cizích jazyků pro zrakově postižené vytvořením nových jazykových modulů. Děti se zrakovým hendikepem se tak mohou **lépe učit** vybrané jazyky: angličtinu, němčinu, španělštinu a italštinu.

V současnosti jsou výukové texty všech modulů k dispozici v cizích jazycích a češtině. Textové informace i zvukové nahrávky jsou vkládány do výukového systému. Probíhá **optimální nastavení** softwaru a připravuje se **metodika** pro používání celého systému. **Další fází** bude testování a školení lektorů (podzim 2010).

Řešitel projektu

Partner projektu

Základní škola prof. V. Vejdovského
náměstí Přemysla Otakara 777
784 01 Litovel

Informace o projektu najdete na adrese ec3.liberix.cz

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁNÍ